

MICHEL ZEVACO

pardayanlar serisi:2

PARDAYAN'IN AŞKI

baskan yayinlari

PARDAYAN'IN AŞKI

(L'épopée d'amour)

Dünyanın en ünlü tarih, aşk,
macera ve kahramanlık romanı

BASKAN YAYINLARI

MİCHEL ZEVACO

Çeviren :

CEMİL CAHİT CEM

SELCOEPUB

**Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş.
tesislerinde dizilmiş ve basılmıştır.**

İktibas Hakkı Mahfuzdur.

İSTANBUL 1973

İkinci Baskı

MICHEL ZEVACO (Mişel Zevako okunur) 1860 yılında Korsika Adasının Ajaccio şehrinde dünyaya gelmiştir. Edebiyat Fakültesinde okurken çok parlak bir öğrenci olan Zevaco, daha sonra Viyana'daki (Isère) Kolejinde "retorik" (güzel söz söyleme sanatı) profesörü olmuştur. Fakat, devrinin hükümeti kendisini, ilerici fikirlerinden dolayı vazifeden uzaklaştırınca, Zevaco'nun bu profesörlük hayatı çok kısa sürmüştür. Bunun üzerine Paris'e giden Zevaco, Jules Roques tarafından idare edilen, o günlerin anarşist gazetesi "L'Egalité" nin yazı işleri müdürü olarak, devrinin ideolojik mücadelelerine girmiştir.

1890 yılından itibaren daha ziyade "Polemik adamı" vasıflarıyla ününü geliştiren Zevaco, zamanın hükümet erkânı ve idarecileriyle giriştiği mücadeleler sonucunda, "Sainte-Pelagie" politik mahkûmlar hapisanesinde bir süre hapis yatmıştır.

Devrinin politikacılarıyla yaptığı söz düellolarında kullandığı üslûp, ilerde PARDAILLAN romanlarında Şövalye de Pardailan'ın ağzından döken sözlerde aynen bulunacaktır.

Bir seri mahkeme kararı sonucu "L'Egalité" kapanınca, Michel Zevaco'yu "Courrier Français" in artistik ve edebî kritiği olarak görüyoruz. Fakat artık kırk yaşına ulaşan Zevaco, hayatının yeni bir dönüm noktasına gelmiştir. Evli ve beş çocuk babası olan Zevaco'nun artık tek amacı çocuklarını en iyi şekilde yetiştirmektir. Bunun üzerine Zevaco, tarihi tefrikalar yazmaya başlamış ve ilk eseri olan "Borgia", devrinin bir gazetesinde neşredilmiş ve çok büyük bir başarı elde etmiştir.

Bu başarıyla gazetenin tirajı yükselmiştir.

1901 senesinde gazete, Zevaco'nun yeni bir tefrikasına başlarken, iftiharla: "Okuyucularımız

dün, eskiden sadece, Féval, Alexandre Dumas ve Eugène Sue gibi yazarların tefrikalarını okumaya başlayan okuyucuların tattığı bir sevinci tattılar. Evet okuyucularımız, dün Michel Zevaco'nun yeni bir tefrikasını okumaya başladılar," demektedir.

Gazetenin başladığı yeni tefrikanın adı: "Le Pont Des Soupirs" idi. Doç'lar Venedik'inde geçen yeni bir Monte-Cristo hikâyesi...

Bir süre sonra Michel Zevaco'nun tefrikaları, "Le Matin" isimli meşhur gazetenin en büyük prestiji olmuştu. Bir müddet sonra burada, genç Jean - Paul Sartre, tefrikalar arasında Şövalye de Pardailan'ı bulmuş ve devrin editörlerinden bir tanesi Pardailan tefrikalarını ciltler hâlinde toplayarak yarım yüzyıl geçen bir süreden beri macera meraklılarının zevk ve heyecanla okuduğu meşhur 10 ciltlik Pardailan'lar serisini meydana getirmiştir.

Michel Zevaco'nun olgunluk çağının en verimli senelerinde yazdığı eserleri onsekiz yıllık bir devreye yayılmakta olup tam otuz adettir.

Pardailan'ın maceraları son derece heyecanlı bir tarih devresi meydana getirmektedir. Zevk, heyecan ve merakla okunan, her yaşta okuyucuya zevkli dakikalar geçiren bu serinin başlıkları:

Pardayanlar

Pardayan'ın Aşkı

Pardayan ve Fausta

Pardayan'ın İntikamı

Fausta'nın Entrikaları

Pardayan'ın Zaferi

Pardayan'ın Oğlu

Pardayan'ın Milyonları

Pardayan'ın Kızı

Pardayan'ın Sonu'dur.

Michel Zevaco, en verimli çağında, 8 Ağustos 1918 yılında, 58 yaşında ölmüştür.

Birinci Bölüm

BİR DAKİKALIK SEVİNÇ, ONYEDİ YILLIK SEFALETİN YAPAMADIĞINI YAPAR.

Mareşal de Montmorency, küçük kardeşi Mareşal de Damville'nin ihaneti yüzünden ayrıldığı karısı Jeanne de Piennes'e, onyediy yıl sonra tekrar kavuşmuştu.

Damville'nin kendisine, Jeanne'nin âşığı olduğunu yalan yere söyleyişini, Damville'yle düello ederek kendisini dövüş yerinde öldü sanıp bırakışını ve Kontes de Piennes, Düşes de Montmorency'nin ortadan kayboluşunu, şimdi rüyadaymış gibi tekrar görüyordu.

Sonra boşanışını, ilk sevgilisini bir türlü unutamadığı için hiç sevmediği başka bir kadınla evlenişi-

ni gözlerinin önüne getiriyordu. Bu sırada kendisinin saraydan uzaklaşmasına mukabil, alçak kardeşi Mareşal de Damville'nin saraydaki itibarının gittikçe artması, onu büsbütün çileden çıkarıyordu.

Yıllar geçmişti ve bir gün birdenbire, genç ve kahraman bir asilzade, Şövalye de Pardailan, kendisine, artık ebediyen hayatından silip kaybolduğunu sandığı kadından bir mektup getirmişti.

Jeanne de Piennes yaşıyordu!

Jeanne de Piennes, kocasına karşı hiçbir suç işlememişti!

Mektubunda eski kocasına tekrar sığınıyor, Damville'nin kötülüklerinden şikâyet ediyor ve kızı Loïse için af ve yardım istiyordu.

İhtiyar Dükün yüreğinde bir şükran ve sevinç güneşi doğmuştu: Kardeşinin yaptığı kötülükler için Kraldan adalet istemiş, fakat bundan bir sonuç çıkmamıştı. Jeanne'yi ve kızını elinde tuttuğunu bildiği için kardeşini düelloya dâvet etmiş ve bu dâveti de cevapsız kalmıştı. Nihayet ikisini de bulmak için Paris'in altını üstüne getirmiş ve her zamankinden daha neşesiz ve üzgün bir hâlde, ümitsizliğin karanlığına düşeceği bir sırada tekrar Şövalye de Pardailan gelip kendisini bulmuştu.

Başka bir devrin kahramanlarına benzeyen ve yavaş yavaş da kalbindeki sırrı sezdirmeye başlayan bu delikanlı, kendisini elinden tutarak, dünyada sevdiği biricik varlığın saklı bulunduğu esrarengiz eve götürmüş ve Montmorency Düşesi Jeanne de Piennes'in karşısına çıkarmıştı.

Onyediyedi gözyaşı ve keder yılından sonra o kadar beklediği saat, nihayet gelip çatmıştı.

Acaba zavallıyı ne durumda bulacaktı?

Belki de çıldırmış bir hâlde!

Jeanne de Piennes, işkence dolu hayatının son günlerine geldiğini ve artık ölümden kurtulamıyacağını anladığı sıralarda bir tek düşünceyle yaşıyordu:

“Kızımın mutluluğunu emniyet altına almadan önce ölmeyeceğim... Halbuki zavallı çocuğum için de babasının himayesi altında olmadığı müddetçe, bir mutluluk nasıl mümkün olabilir?..”

Sonra Şövalye de Pardaillan'dan, mektubuna doğrudan doğruya Mareşalin cevap vereceğini ve hattâ kendisini ziyarete gelebileceğini öğrenince, derin derin içini çekmiş ve şöyle söylenmişti:

— “Artık ölüm saatim geldi!”

Ölüm düşüncesini hiç aklından çıkarmıyordu. Ölümü istemiyordu, ama ölümden de korkmuyordu.

Ne olmuştu? Neden içinde böyle bir eziklik vardı?.. Niçin sevgilisinin kendisine dönüşü, ruhunda birdenbire parlayan kemirici alevi hemen söndürüvermişti? Bilmiyordu.

Loïse'yi kollarında sıkarak kulağına, genç kızın üstünde bir şimşek etkisi yapan birkaç kelime fısıldadı. Genç kız, cevap vermek, annesinin peşinden gitmek için boşuna gayret gösterdi ve mihlanmış gibi yerinde kalakaldı. İhtiyar Pardaillan kendisini tutmasaydı, düşüp bayılacaktı.

Jeanne o derece bitkin ve düşünceler içinde kendinden geçmiş bir hâldeydi ki, kızının bayılmak üzere olduğunu bile farkedemedi. Bir yandan yürüyor, bir yandan da düşünüyordu:

“Benim sevgili François'im; benim biricik Loïse'm, nihayet sizleri bir araya getirebildim. Artık kollarınızda ölebilirim...”

Pardaillan'ın kendisine gösterdiği kapıyı açtı ve karşısında François de Montmorency'yi görünce, ona doğru koşmak istedi. Ne çâre ki bu istek, dudaklarından dökülen şu sözlerden ibaret kaldı:

— “Tanrıya emanet olun!.. Ben ölüyorum!..”

Sonra da kendinden geçti ve ölü gibi kalakaldı. Ölen, vücudu değil, ruhuydu... Çıldırılmıştı! Bu kadar acıya dayanmış, üstüste gelen en müthiş felâketlere göğüs germiş olan bu kadın, işkenceler içinde geçen ömrü boyunca yalnız çocuğunu kurtarmak düşüncesi uğrunda yaşamış olan bu eşsiz ana, kızını kurtulmuş ve emniyette hissettiği andan itibaren artık daha fazla dayanamamış ve aklını oynatıvermişti.

Onyedi yıldan fazla süren felâketler, onu sarsamamıştı. Fakat bir saniyelik sevinç, onu mahvetmişti.

Zavallı Jeanne de Piennes!

Herhâlde kendisine daima acı şeyler tattırılmış olan kaderin, teselli veriei bir lütuf eseri ve talihin kendisine gösterdiği bir merhametin belirtisi olarak, Jeanne'nin çılgınlığı kendisini gerisin geriye, parlak gençliğinin ilk yıllarına götürdü. Hayalinde, hâtıralarını aksettiren manzaralar içinde, saf aşkını yaşamaya başladı.

*

Mareşal de Montmorency, kendine geldiği vakit, bir dizi üstünde kalktı ve korkulu bir rüya içinde ansızın uyanmış bir adamın şaşkın gözleriyle odanın içine baktı. Jeanne'nin, gülümseyen ve sâkin bir yüzle bir koltukta oturmakta olduğunu gördü. Ne çâre! Kadının gözlerinde hiçbir canlılık kalmamıştı.

Genç bir kız, onun önünde diz çökmüş, yüzünü onun dizlerine gömmüş, sessiz sedasız hıçkırıyordu.

Jeanne de tatlı tatlı genç kızın altın saçlarını okşuyordu.

François ayağa kalkarak, sallana sallana, onlara yaklaştı. Genç kıza doğru eğildi, omuzuna hafifçe dokundu. Loïse başını çevirdi.

Mareşal, genç kıızı iki eliyle tutup ayağa kaldırdı ve Loïse'ye hasret dolu gözlerle baktı.

Derhal tanıdı. Eğer Loïse'nin hâlinde kendi kıızı olduğunu anlatır bir edâ bulunmasaydı bile, kızını bin genç kız içinden ayırdedebilirdi.

Loïse, annesinin canlı resmi gibiydi. Mareşal:

— “Kızım!” Diye kekeledi.

Loïse, hıçkırıklarla sarsılarak kendisini Mareşalin kucağına bıraktı ve ömründe ilk defa olmak üzere, hudutsuz bir acıyla karışık târif edilmez bir sevinçle, henüz dudaklarının alışıktığı kelimeyi söyledi:

— “Babacığım!”

O zaman, göz yaşları birbirine karıştı. Mareşal, bir elini avuçlarında tuttuğu Jeanne'nin yanına oturdu ve çok küçükmiş gibi, kızını da dizlerine oturtarak, ağır bir tavırla:

— “Evlâdım, artık senin annen yok,” dedi. “Fakat başına bu büyük felâketin geldiği anda babanı tekrar bulmuş oluyorsun. Acaba baban da, şimdi yanımızda bizi görmeden, duymadan oturan kadın kadar sana şefkat gösterebilecek mi?”

Ve bu üç insan, böylece buluşmuş oldu.

Mareşalle Loïse, elbirliği ettikleri takdirde Jeanne'yi tedavi ettirebileceklerini düşünerek birazcık olsun rahatlayabildiler. Şimdi, birbirlerine ardı arkası

kesilmeyen bir sürü sualler soruyorlardı. Böylece, François, kızının ağzından, sık sık kesilen bir hikâyeye hâlinde, ana - kızın başına gelenleri dinledi. Sonra o da Margency faciasından beri geçirdiği hayatı anlattı.

Bu uzun hikâyeler bittiği ve babayla kız, yeni bir ülke keşfediyorlarmış gibi birbirlerini tanıdıkları zaman aradan ancak bir saat kadar vakit geçmiş olduğunu sanıyorlardı. Halbuki Mareşal, eve sabahın saat dokuzuna doğru gelmişti ve birbirlerine sarılmış bir hâlde, Jeanne'yi soluk alınından öptükleri vakit gece yarısına az kalmıştı.

İHTİYAR PARDAILLAN'IN VAADETTİĞİNİ GILLES USTA YAPIYOR

Mareşal de Damville, Montmartre sokağında muhasara altına aldırıldığı evin durumunu gözden geçirdikten ve bu evden kimsenin çıkamayacağına kanaat getirdikten sonra, acele acele Hotel de Mesmes'e dönmüştü. Artık iki Pardaillan'ı elinde tutuyor ve bu sefer kaçırmayacağına kendi kendine söz verip duruyordu.

Bu iki adam ölmeliydi ki, kendisini emniyette hissetsin. Çünkü her ikisi de onu darağacına gönderecek bir sırrı biliyordu.

Mareşal, ihtiyar Pardaillan'ın, Jeanne de Piennes'i kaçıran arabayı tâkip ettiğine kanaat getirince onu başından defetmeyi tasarlamaş ve mümkün olursa bu tehlikeli yardımcıyı ortadan kaldırmaya da karar vermişti.

Bu sıralarda Mareşalin kafasını iki mesele meşgul ediyordu:

Damville, Dük de Guise'nin tasarladığı suikasta, sadece ağabeyisine olan kini yüzünden katılmıştı. Çünkü Guise, Damville'yi elde etmek için kendisine Montmorency'nin öldürüleceğine dair söz vermişti. François öldürülürse, Henri, ailenin reisi, biricik vârisi ve aşağı yukarı kral kadar kudretli ve belki yine o kadar da zengin bir asilzade olacaktı. Kendisine vaktiyle babasının taşıdığı olduğu başkomutanlık kılıcı da verilecekti ve artık o, krallığın kraldan sonra ikinci derecede önemli adamı hâline gelecekti. Mevki hırsı, Mareşalin hayalinde geniş ufuklar açıyordu:

Damville, Guise'nin, Huguenot'ların mahvedilmesi için hazırladığı plânda önemli bir rol oynayacaktı. Krallığı birtakım sergüzeştlere sürükleyecek ve bu maceralardan zaferlerle bezenmiş bir hâlde dönecekti. Ve... Eğer Guise, Charles'i tahtından indirmeyi başarırsa belki Damville de Guise'yi tahtından indirecekti...

Mareşalin bu düşüncelerinin kaynağını, ağabeyisine karşı duyduğu kin teşkil ediyordu. Öcünü almış, fakat kinini hâlâ unutamamıştı.

İşte böyle bir ruh hâli içinde Jeanne'ye rasladığı zaman, evvelce iyi kötü söndüğünü sandığı aşkının eskisinden daha büyük bir canlılıkla devam etmekte olduğunu sezdi.

Guise'yi Fransa Kralı yapacak olan suikast hareketi, Damville'yi de iktidara geçirecek, aynı darbe ile ağabeyi ortadan kalkacak ve o zaman da Jeanne de Piennes'in, François'e sadakatinin mânası kalmamış olacaktı. Bu suretle Jeanne'yi de eline geçirecekti. Ondan sonra da bir gün, Jeanne'nin önüne dikilecek ve ona:

— “Ben hudutsuz zenginliklere sahibim, ben Kraldan sonra krallığın en kudretli adamıyım...” Diyecekti. “Bir gün belki de kral olacağım. Çünkü çağımızda krallık, en fazla cüret gösterene aittir. Başınıza bir taç oturtuncaya kadar bu kudreti ve zenginliği benimle paylaşmak ister misiniz?”

Ve Jeanne de Piennes'in gözlerini kamaştıracağından da hiç şüphe etmiyordu.

Bu düşünceler yüzünden, iki kadını gizlediği evi, Pardaillan'la oğlundan bucak bucak saklamış ve onların bu sırrı öğrendiklerini akli kesince ikisini de öldürmeye karar vermişti.

Kralın peşinden Blois'e gitmek üzere Paris'ten ay-

rıldığı vakit, ihtiyar Pardaillan'ı öldü sanıyordu. Gilles'e La Hache sokağındaki evi dikkatle beklemesini tembih ederek, huzur içinde yola çıkmıştı.

Şimdi de Pardaillan'ı tekrar canlı ve oğluyla bir arada görünce duyduğu hayretti, hiddeti ve korkuyu târif kaabil değildi. Hele Jeanne'yi gördüğü vakit neler düşündüğünü nasıl anlatmalı?..

Bütün plânı yıkılmıştı.

Bir an, Pardaillan'ların suikastı haber verişlerini, François'in Jeanne'yi kurtarışını görür gibi oldu. Tekrar Hotel de Mesmes'e gitmek üzere yola çıktığı vakit, Kraldan bir emirname alarak, evi muhasara ettirmeyi ve hiçbir zaman affedemeyeceği iki Pardaillan'ı öldürmeyi tasarlamıştı. Fakat herşeyden önce, evindeki mahzenin içine yarı ölü bir hâlde kapalı bıraktığı ihtiyar Pardaillan'ın nasıl olup da hâlâ yaşadığını ve Jeanne de Piennes'in, Alice'nin yanından kaçmasına Gilles'in nasıl fırsat verdiğini anlamak istiyordu.

Jeanne'nin tehditle karışık ricalarına boyun eğerek:

— “Bu iki adamı size bağlıyorum, alınız,” demişti ama, bunları söylerken de, dördünü birden, geldiği ağın içine düşüreceğini düşünmüştü.

Kendi kendini teselli etmesine rağmen, endişe içini kemiriyordu. Hotel de Mesmes'e dönerken, Pardaillan'ı elinden kaçıran Gilles'e ibret olacak bir ceza vermeyi düşünüyordu.

Damville, maiyetindekileri Fossé - Montmartre'deki evine göndererek, otele tek başına girdi.

Bütün oteli, hızla baştan aşağıya dolaştığı hâlde kimseye rastlayamadı. Kendi kendine mırıldandı:

“Ben de ne deliymişim... O iki mel'un herhâlde

Fossé - Montmartre'deki evdedir... Kaçmamış olsunlar da, zararı yok..."

Gerisin geriye dönüp otelden çıkacağı sırada aklına, hizmetkârların dairesine kadar gitmek, geldi. Oraya gidebilmek için, Pardaillan'ın büyük bir döğüşten sonra sığındığı mahzene açılan bir kapının önünden geçmesi lâzımdı. Mareşal, mahzenin önünden geçerken kapının açık olduğunu görünce eğildi ve içeride hafif bir ışık farkettili. Dişlerinin arasından homurdandı:

"Allah vere de Gilles burada olsa!.. Pardaillan'ın mezarı olması lâzım gelen bu mahzeni Gilles'e mezar yapayım da görsün!.."

İhtiyatla mahzene indi. İndikçe, mahzenin içerisini daha iyi görüyordu. Merdivenin son basamağında hayretle durakladı.

Mareşal, acayip, âdeta inanılmaz bir manzarayla karşı karşıya kalmıştı. Olan bitenleri gözden kaçır-mamak için sessizce, bir karanlık köşeye çekildi.

Olay, Damville'nin gizlendiği yerin biraz ötesinde, mahzenin bir reçine meşalesiyle aydınlatılmış bir köşesinde cereyan ediyordu. Mahzenin diğer tarafları karanlığa gömülüydü. Meşalenin dumanlı ışığının aydınlattığı köşede iki adam görünüyordu. Bunlardan biri ayaktaydı ve bir çeşit işkence direğine iplerle bağlanmıştı. Öteki de onun karşısında, bir kütüğün üstüne oturmuştu. Direğe bağlı olan adam, oldukça gençti; korkudan benzi atmıştı. Ve en merhametsiz insanın bile yüreğini sızlatacak bir sesle inliyordu. Öteki de şeytan yüzlü bir ihtiyardı. Hain hain gülümserken, gözlerinde meşalenin ışığı parlıyordu. Çömelmişti; uzun, ince ve keskin bir et bıçağını bileyip duruyordu.

Mareşal, cellâtlığa hazırlanan bu ihtiyarla direğe bağlı genci derhal tanıdı:

İhtiyar olanı Gilles idi.

Genç de Gillot'du.

Gillot, neden kaçmamış, nasıl olup da dayısının eline düşmüştü?..

Okuyucularımızın da şimdiye kadar olup bitenlerden anlayacakları gibi Gillot, pek kötü huylu bir delikanlıydı. Korkaktı, tembeldi ve ayrıca, son derecede cimriydi.

Bu huyunu, cimriliğin canlı bir âbidesi olan dayısından almıştı.

İşte zavallı Gillot'un başına bu felâketi getiren şey de cimriliği oldu.

Gerçi Gilles, evvelce görüldüğü gibi, Mareşalin sırtını söylememek için inatla ve cesaretle dayanmıştı. Ama, Gillot, kulaklarını kurtarmak söz konusu olunca Pardaillan'a, Jeanne de Piennes ile Loïse'nin hangi evde bulduklarını bir bir anlatmıştı. Bu yetmiyormuş gibi, tam o sırada, dayısının şaşkınlığını ve iki Pardaillan'ın heyecanını fırsat bilerek sessizce ortadan kayboluvermişti.

Korkudan, nerdeyse ödü patlayacaktı.

Gillot, güzellik meselelerinde kendine mahsus fikirleri bulunan Pardaillan'ın deyişiyle, üstüne titredigi, o koca yelken kulaklarını böylelikle kurtarmıştı. Ama, şimdi iş bununla bitmiyordu. İnsan kulaksız da yaşayabilirdi. Oysa şimdi bütün vücudunu kurtarması lâzımdı. Pardaillan, Gillot'un sadece kulaklarına takılmış ve hattâ bunları keserek, delikanlının pancar kırmızısı yüzünü daha da güzelleştireceğini iddia etmişti. Ya Gilles ne yapacaktı? Hiç şüphesi yoktu. Öfkeden deliye dönen dayısı, belki de Gillot'un canına kastedecekti. Gillot, efendisinin gözünden düşmektense, hayatını ve servetini feda etmekten çekinmemiş olan bu müthiş ihtiyarla burun

buruna gelir gelmez hemen ipe çekileceğini muhak-
kak sayıyordu.

Ya o efendi... O, Gillot'a neler yapmazdı ki?..

Gillot korkusundan tir tir titredi. Tabanlarına
neft yağı sürülmüş gibi oldu. Hakkı bir korkunun
verdiği hızla merdivenleri tırmandı. Birkaç saniyede
hizmetkârlar dairesine ulaştı ve oraya varınca kendi
kendine söylendi:

*"Artık Paris'te duramam. Burada beni asıp, bo-
ğup, işkence edip öldürmeseler bile korkudan ölece-
ğim. Bu da aynı şey değil mi? İyisi mi, hemen tası
tarağı toplayıp sıvışmalı..."*

Ve Gillot, kaçmak ister gibi bir hareket yapacak
oldu. Lâkin aynı anda yüzünü ekşitiverdi. Uzağa git-
mek için epey para lâzımdı. Ceplerini karıştırdı,
servet namına bir ekü, iki santim ve altı metelikten
başka para bulamadı. Fakat, birdenbire, hilekâr bey-
ninde bir düşünce belirdi ve Gillot öylesine bir gül-
dü ki, delirdiği sanılabılırdi. Ama, hayır, Gillot de-
lirmemişti. Sadece, kendisinin fakir olsa bile, dayı-
sının zengin olduğunu hatırlamıştı. Gillot, otelde
orayı burayı yoklayıp, köşeyi bucağı araya araya,
çoktandır Gilles'in kazandığı veya çaldığı eküleri is-
tif ettiği mübarek kasanın yerini daha önce keşfet-
mişti. Birkaç kere çok uğraşmıştı, ama kasayı zorla-
madan açmanın da mümkün olmadığını anlamıştı.
Kasayı kırdıktan sonra içindekileri alıp kaçacaktı.

Bir kazma bulmak, anahtarları ele geçirmek ve da-
yısının dairesine koşup, meşhur kasanın bulunduğu
odayı açmak, rüzgâr hızıyla hareket eden Gillot için
ancak iki dakikalık bir iş oldu. Gilles'in, Pardaillan'-
larla daha en aşağı bir çeyrek saat kadar uğraşacağı-
nı tahmin ediyordu. Bu kadar vakit, ona yeter de ar-
tardı bile...

Fakat Gillot, ilk kazma darbesini indirmeden önce, neresine vurmak lâzım geldiğini anlamak için kasanın kapağını şöyle bir yoklayınca, hayret ve sevinçle sıçradı: Daha ilk dokunuşta kapak açılmıştı! Demek kasa kilitli değilmiş!.. Delikanlı bunun sebebini düşünmeye bile lüzum görmedi. (Okuyucularımız ihtiyar Pardaillan'ın buradan geçerek kasayı bir kere ziyaret etmiş olduğunu hatırlarlar.) Gillot, kasanın kapağını açınca sevincinden haykırarak diz çöktü. Ve ellerini, tatlı seslerle yıkılan ekü isiflerine daldırdı.

Gillot, bir an kendinden geçerek altınları ve gümüşleri hayran hayran seyrettikten sonra nihayet buraya ceplerini doldurmak için geldiğini hatırladı ve hemen işe başladı. Sonunda, can sıkıntısıyla içini çekerek:

“Ne yazık ki, hepsini götüremeyeceğim,” diye söyledi. Bir yandan da altınları ve gümüşleri ceplerine, pabuçlarına ve gömleğine gelişigüzel dolduruyor; bu hâliyle yollarda çingiraklı katırlar gibi şingirdamaçlan yürüyemeyeceğini hiç hesaba katmıyordu. İşin kötüsü, yürüdükçe sokağa altın saçacağını, bu arada halkın merakla peşine düşeceğini ve bu kadar çabanın kısa zamanda yakalanıp tevkif edilmekle neticeleneceğini düşünmüyordu. Boyuna vücudunda boş kaldığını sandığı yerlere altın dolduruyordu.

Cepleri nerdeyse patlayacaktı. Bütün vücudu altın ve gümüşle şişmişti...

Külâhını da doldurdu.

Ve Gillot, bütün vücudunu gırtlığına kadar altına ve gümüşe gömdükten sonra bacakları ayrık, kolları kaskatı, ağırlaşan gövdesini zorlayıp biraz geriledi ve mırıldandı:

“Yazık, daha yarısını bile alamamışım! Ama, artık yeter... Şimdi sıvışalım.”

Hemen kapıya döndü, lâkin dönmesiyle beraber, gözleri âdeta dondu, dudakları sarktı ve korkudan, put gibi kalakaldı. Dayısı oradaydı!..

Müthiş Gilles, kapalı kapıya sırtını dayamış, korkunç bir tebessümle onu seyrediyordu.

Gillot, ellerini kavuşturup yalvaracak oldu. Lâkin bu kımıldanış sırasında, birkaç ekü, döşemeye düşerek şingirtıyla yuvarlandı.

Gillot'un ayakları tutmadı, diz çöktü. O zaman da pabuçları patladı. Pabuçlardan fırlayan altınlar, odanın içinde, gülüşü gittikçe kötüleşen ihtiyarın kıvılcımlı gözleriyle takip ettiği cehennemî bir dansa başladılar.

İhtiyar sordu:

— “Burada ne yapıyorsun?”

— “Ben mi? Ne mi yapıyorum? Şey yapıyorum... Görüyorsunuz ya, dayıcığım... Kasanızı istif ediyorum.”

— “Ha, demek kasamı istif ediyorsun. Güzel... Güzel... Haydi, işine devam et, oğlum.”

Gillot, afallamış, duraladı. Dayısını çok keyifli bir adam diye bilirdi. Müthiş ihtiyar gülmeyi pek severdi. Korkunç muzipliklerden çok hoşlanırdı. Gillot korkunun son haddine varmış bir hâlde:

— “Devam mı edeyim?” Diye kekeleydi.

— “Ne duruyorsun? Kasamda 29.360 gümüş ve 60.228 altın lira var. Ben saymasını iyi bilirim. Bunların hepsi 89.593. lira eder.

Gillot, makine gibi tekrarladı:

— “89.593 lira...”

Gilles söylendi:

— “Şimdiye kadar biriktirebildiğim para... Say, oğlum, önümde say... Teker teker say... Hepsini yir-

mibeşer yirmibeşer istif et. Altın daha asıldır, onu sağa koy... Gümüşü de sola... Haydi, ne duruyorsun ya?..”

Gillot, zayıf bir ihtimal de olsa, bu belâdan yakasını belki de ucuz kurtaracağını düşünerek:

— “İşte muhterem dayıcığım... İşte benim iyi kalpli dayıcığım,” dedi.

Ve Gillot, ceplerini, ayakkabılarını, gömleğini boşaltmaya başladı. Paralar kasadaki yerlerini aldıkça Gillot’un gırtlığında yeni bir iç çekişi düğümleniyor, dayı da bir yandan sayıyordu:

— “Daha 15.000 lâzım... Daha 12.000 ister... Daha 6.000...”

Altınlar tekrar kasadaki yerine girdikçe, eksik yekûnu da ufalıyordu. Bu iş, tahmin edileceği gibi, hayli uzun sürdü. Öğle üstü saat ikiye doğru başlamıştı ama, ancak saat beş sularında bitti.

Bu hâdise, Kral Dokuzuncu Charles Paris’e girdiği ve Pardaillan’ların Montmartre sokağında Damville ile Dük d’Anjou’nun adamlarıyla çarpıştıkları sırada oluyordu.

Beri yanda da Gilles dayı, altın ve gümüş istifleri kasaya doldukça yekûnu haber veriyordu.

— “Artık sadece 5.000 lira eksikimiz kaldı. 4.000 lira kaldı... 3.000 lira kaldı...”

Son eküyü ihtimamla kasaya yerleştirip içini çeken Gillot, etrafına bakınınca hiçbir şey kalmamış olduğunu gördü. Bu odada kasadan başka eşya yoktu. Bütün döşeme bomboştı. Gillot şaşkın şaşkın:

— “Ne dediniz, dayıcığım?” Diye sordu.

— “Üçbin liram eksik, dedim.”

Gillot, ceplerini karıştırdı ve hatırlanacağı gibi, kendi parası olan bir ekü, iki santim, altı meteliği çı-

kardı. İhtiyar çevik bir tavırla bu paraları da kapı-
verdi. Sonra gözlerini yeğeninin gözlerine dikerek:

— “Ötekiler nerede?” Diye gürlledi.

— “Hangi ötekiler, dayıcığım?”

— “Ötekiler işte... 3.000 lira nerede?”

— “Vallahi, üstümde bir metelik bile kalmadı,
dayıcığım!”

Gilles, acı acı gülümsedikten sonra birden gözleri-
ni açarak:

— “Haydi,” dedi. “Çabuk ol da, bana üstünü ba-
şını aratma!..”

— “Ara, dayıcığım... Vallahi metelik kalmadı...”

Gilles, titrek elleriyle Gillot’un elbiselerini yoklar-
ken delikanlının alnında soğuk ter taneleri belirmiş-
ti. Gillot yalan söylemiyordu. Fakat hasislerin yüre-
ğindeki umut inatçıdır. İhtiyar:

— “Soyun bakayım,” diye haykırdı.

Gillot, yarı ölü bir hâlde itaat etti. İhtiyar Gilles,
her elbise parçasını ayrı ayrı gözden geçirdi. Kasa-
sından eksilen paraları bulamayınca kanı beynine
sıçradı.

Odanın içinde suntuurlu bir küfürle bir korku çı-
ğlığı duyuldu. Küfreden Gilles’di. İhtiyar, öfkeli bir
kükreyişle:

— “Paralarımı ver, alçak!” Diye haykırdı...

Korku çığlığını basan da Gillot idi ve gırtlığına
sarılan dayısının ellerinden kurtulmaya çalışarak ba-
ğırıyordu:

— “Üstümü ara, dayıcığım... Billâhi bende me-
telik yok.”

Gilles, cırılçıplak bıraktığı Gillot’un bu sözlerine
saçını başını yolarak karşılık verdi:

— “Beş senedir biriktirdiğim paracıklarım gitti.

Kim aldı öyleyse, kim aldı benim paracıklarımı?.. Ah, ben ne budalaymışım da, çakmaklı tüfek elimde, gece, gündüz, paracıklarımın başında beklememişim... Artık mahvoldum, öldüm... Beni öldürdüler. Zavallı altıncıklarım, neredesiniz?..”

Bu soruya, verse verse, ancak ihtiyar Pardaillon cevap verebilirdi.

Fakat Gillot da artık kendisini dayısına affettirmenin sırası geldiğini düşünerek atıldı:

— “Siz merak etmeyin, dayıcığım... Ben, onları bulmak için size yardım ederim. Vallahi elimden geleni yaparım.”

Yeğenini bir an için unutmuş olan ihtiyar gürlendi:

— “Sen ha?.. Sen ha?.. Rezil!.. Bir yandan beni soy, bir yandan da yardımdan bahset... Sen, ha... Dur, ama, ben sana hırsızlık, düzenbazlık nasıl olmuş gösteririm. Çabuk giyin!..”

Bir yandan da yeğenini, yaşından asla umulmayacak bir kuvvetle sarsıyordu. Nihayet delikanlıyı bıraktı ve ihtiyar Gilles, ardı arkası gelmez sözler mırıldanırken Gillot da çabucak giyindi. İhtiyar, yeğenini iteleyerek odadan çıkardıktan sonra kapıyı kilitledi. Gillot, dehşet içinde inledi:

— “Merhamet, dayıcığım... Bana bir şey mi yapacaksınız yoksa?..”

Alt kata ulaştıkları zaman Gilles, yeğenini bıraktı ve keskin bir hançer çekerek söylendi:

— “Kaçmak için kılını kıyılatırsan, seni boğazlarım!”

Bu tehdit, Gillot'un korkusunu biraz olsun giderdi. Mademki kendisini kaçmak istediği zaman öldürecekti; o hâlde doğrudan doğruya canına kasdı yoktu. Gilles:

— “Önümden yürü,” dedi.

Gillot, ihtiyar tarafından itile kakıla bahçeye geçti ve bahçıvanın takımlarını sakladığı sundurmaya girdi. Dayısı, bir ucu sivriltilmiş, epey uzun bir kazığı göstererek:

— “Şunu al,” emrini verdi.

Gillot bu sözü de dinleyerek kazığı omuzuna aldı. Dayısı tekrar söylendi:

— “Bu iple, şu kazmayı da al...”

Yeğen, kendisine gösterilen âletleri de yüklendi. Böylece tehlikeli ihtiyarın kendisine taşıtmaktan âdet zevk duyduğu işkence takımlarını yüklenen Gillot, hançerin temasını ensesinde duyarak tekrar mahzene doğru yollandı.

Gilles mahzene dönerken bir bıçak, bir de meşale almıştı. Yeğenini mahzene doğru itti. Merdivenden mahzene indikleri zaman, delikanlıyı bir köşeye kadar sürükledi ve:

— “Şurayı kaz,” dedi.

Gillot, korkudan kendinden geçmiş, aptallaşmış bir hâlde, mahzenin zeminini kazmaya koyuldu. Çukur kazılınca Gillot kazığı çukura dikti ve balyozla vurarak iyice derine çaktı. Gilles, kazığın kâfi derecede sağlam çakıldığına kanat getirince bağırdı:

— “Yeter!”

İhtiyar bu sözü söyledikten sonra yeğenini yakaladı, kazığın önüne dikti ve iple kendisini öyle kısıvrak bağladı ki, Gillot, ne kollarını, ne bacaklarını, ne de başını oynatabilirdi. Yeğen, korkudan iyice sersemlemiş bir hâlde hiç ses çıkarmıyor ve canını korumak için ufacık bir davranışta bile bulunmuyordu. Fakat kazığa sımsıkı bağlanınca merakla sordu:

— “Bana ne yapacaksınız, dayıcığım?”

İhtiyar, Gillot'un önüne doğru bir kütüğü itti. Üstüne oturdu ve bıçağı hançere sürterek bilemeye başladı. Gillot, bu hazırlıkları görünce, avaz avaz feryâda başladı.

Mareşal de Damville de mahzene tam bu sırada girmişti... Gilles bağıırıyordu:

— "Boğazlanan domuz gibi bağıırıp sabrımı tüketme!"

Bu sözü duyan Gillot, daha beter bağıırmaya başlayınca ihtiyar:

— "Susmazsan gebertirim," diye sözlerine ekledi.

Gillot, sesini hemen kesti. Şöyle düşünüyordu: «Demek canıma kasdı yok. Öyleyse ne istiyor?»

İhtiyar Gilles, tekrar söze başladı:

— "Şimdi senin hakkında, elimi vicdanıma koyarak hüküm vereceğim. Bunu yaparken, rahmetli kız kardeşimin biricik oğlu olduğunu unutmuyacağım da söz veririm. Yâni, demek istiyorum ki, elimden geldiği kadar insafılı davranacağım. Onun için, soracaklarıma doğru cevap ver."

Gillot'un içine yavaş yavaş emniyet geliyordu:

— "Peki, dayıciğim, söz veririm ki, herşeyi dosdoğru anlatacağım."

Delikanlı, bir yandan da ihtiyarın sâkin sâkin bilemeye devam ettiği bıçaktan gözlerini ayırmıyordu. Dayı devam etti:

— "Demek sen, Monsenyörün iki kadın mahpusu yolladığı arabanın peşine düştün?"

— "Evet dayıciğim... La Huche sokağına kadar tâkip ettim."

— "Seni kimse gördü mü? Dikkat et, hayatın, vereceğin cevaba bağlıdır."

— “D’Aspremont beni gördü zannederim. Ama, beni tanıdığını hiç ummuyorum.”

— “Peki, arabayı niçin tâkip ettin?”

— “Hiç... Sadece nereye gideceğini görmek istiyordum, o kadar...”

— “Ve görmemen lâzım gelen, dünyada kimsenin görmemesi lâzım gelen şeyi de gördün, değil mi oğlum?”

— “Gördüm, evet gördüm... Öyle pişmanım ki, dayıcığım. Allah belâmı versin ki, bir daha yapmam.”

— “Peki, şimdi söyle bana bakayım, serseri, söyle bana sefil, ömründe hiç görmemen lâzım gelen bir şeyi gördüğünü o iki geberesi Pardaillan’a anlatman için seni hangi şeytan dürttü?..”

— “Beni şeytan filân dürtmedi. Kulaklarımı kurtarmak istiyordum, dayıcığım.”

— “Hay alçak sefil... Benim hiçbir şey söylemediğimi gözlerinle gördüğün hâlde kulaklarına kıyamadın, öyle mi?.. Bense hayatımı, bütün varımı yoğunumu vermeye kalktım. Yine de söylemedim. Ben Monsenyöre ihanet etmektense, ölümü göze alayım da, sen...”

— “Keşke dilim tutulaydı da söylemeyeydim. Beni affedin, dayıcığım.”

— “Ya ben, şimdi ne olacağım?.. Ya benim kudretli efendim, benden hesap sorarsa, ne cevap vereceğim? Hangi yüzle karşısına çıkacağım?”

İhtiyar Gilles, dediklerinde samimiydi. Başını iki eli arasına almıştı ve Mareşalin hiddetiyle karşılaşmaktansa, ölmenin daha iyi olup olmadığını tasarlıyordu. Lâkin, Pardaillan'lara mukavemet ettiğini ve suçsuz olduğunu gözleriyle görmüş bir şahidi de yok değildi. Bu şahit, eğer Pardaillan'ın Mareşale göndermeyi vaadettiği mektup hesaba katılmazsa, Gillot'.

un ta kendisi değil miydi? O hâlde Gillot'un kılına bile dokunmamak lâzımdı.

Öyle ama, beri yandan Gillot'a da ömründe aklından çıkmayacak bir ceza vermek gerekiyordu.

Başını kaldırdı ve:

— “Şimdi dinle,” dedi. “Seni ölüme mahkûm etmiyorum... Senin hakkında kararı Monsenyör versin. Fakat boşboğazlığının cezasını vereceğim. Bak, daha kasamda eksik olan üç bin liranın lâfını bile etmedim.

Gillot haykırdı:

— “Onları ben çalmadım ki!..”

Gilles, bu söze aldırmadan devam etti:

— “Yapmaya kalkıştığın muazzam hırsızlığın lâfını bile etmiyorum. Keşke benim kıymetli paracıklarına dokunacağına, yüreğime bir bıçak saplasaydın... Ama, diyorum ya, bu alçaklığını affediyorum. İhanetine gelince, onun cezasını Monsenyör versin. Belki de işleri olduğu gibi ona anlatırsan seni affeder. Olduğu gibi eksiksiz anlatacağına söz veriyor musun?”

Gillot, sevincinden ne yapacağını bilmez bir hâlde:

— “Allah belâmı versin ki, olduğu gibi söyleyeceğim,” dedi.

— “Âlâ... Öyleyse ben, sadece bana yapmış olduğun ve en aşağı efendimin yanından kovulmama sebep olacak suçun cezasını vermekle yetineceğim.”

Gillot, korkudan yemyeşil kesilerek kekeleydi:

— “Ne demek bu? Ne demek bu?”

— “Evet, sen efendine ve dayına, kulaklarını kurtarmak için ihanet etmedin mi? Ben de senin kulaklarını keseceğim işte...”

Zavallı Gillot:

— “Merhamet!” Diye yalvardı.

Gilles, sükûnetle ayağa kalkmış, bıçağın keskin yüzünü, tırnağında deniyordu. Gillot, zararın neresinden dönülse kâr olacağını düşündü:

— “Bâri yalnız birini kesin, dayıcığım.” Dedi.

Gillot, bu acayip ricasını henüz tamamlamamıştı ki, ağzından müthiş bir çığlık fırladı. Korkunç ihtiyar, delikanlının sağ kulağını yakalamış, hızla çektikten sonra bir bıçak darbesiyle kesivermişti.

Kulak, mahzenin toprağına düşmüştü:

Gillot, dehşet ve can acısıyla kendini kaybetmiş bir hâlde:

— “Bâri bana kalan tek kulağıma acıyın!” Diye inledi.

Fakat bu yalvarmayı da bir feryat takip etti ve delikanlı kendinden geçiverdi. Dayısı aynı sükûnetle sola geçmiş ve bir lâhzada Gillot’un sol kulağı da, kanlı toprağı, sağ kulağı yanına düşmüştü.

Korkunç ihtiyar, işini bitirince gülümsemeye başladı. İşte, bayıldığı muziplikten birini daha yapmıştı. Lâkin yeğenini kanlar içinde görünce yine dayanamadı:

— “Vay canına! Sakın bu budala hemencecik geberip gitmesin... Sonra Mareşale kim şahitlik edecek?”

Acele acele kilere koştu. Su, tatlı şarap, kordiyal ve bez getirdi. Gillot’u kazıktan çözerek yere yatırdıktan sonra yaralarını tedaviye başladı.

İki yarayı da güzelce yıkadıktan, üstlerine tatlı şarap sürdükten, iyice bağladıktan sonra Gillot’un ağzına biraz kordiyal damlatıp, yüzüne de soğuk su serpti.

Gillot kendine geldi. Şaşkın gözlerini açtı ve kor-

kunç bir rüya görmüş olduğunu sanarak iki elini kulaklarına götürdü.

Kulakları yoktu.

Gillot, içler acısı bir çığlık bastı. Dayısı:

— “Ne bağıryorsun be?” Dedi.

Gillot cevap verdi:

— “Şu başıma gelene bakın. Şimdi ben nasıl duyacağım?”

Gilles:

— “Budala!” Dedi.

Ve biçare yaralıya teselli namına söylediği tek söz de bu oldu. Sonra yeğenini kolundan tuttu, yerden kalkmasına yardım etti, ayağa kaldırdı ve ikisi birlikte, içinde bu kadar olayın geçtiği mahzenden çıkmak niyetiyle tükenmeye yüztutmuş olan meşalenin soluk ışığında merdivene yöneldiler. Fakat merdivenin ilk basamağına varınca ikisi de put gibi kала kaldı.

Karşılarında bir adam duruyordu. Bu adam Mareşal Damville idi.

Diz çöken Gilles:

— “Monsenyör!” Diye haykırdı.

Gillot da:

— “Bu sefer sahiden öldüm!..” Diyerek bayılıp yere yuvarlandı. Damville, sâkin bir sesle sordu:

— “Ee... Ne oluyor?..”

— “Ah, Monsenyör! Müthiş bir felâket oldu. Size yemin ederim ki, ben suçsuzum. Bana giderken emrettiğiniz gibi, boyuna bekledim ve kolladım. Fakat bir yandan beklerken, bir yanda da bu sefil hım-bıl, başımıza dert getirdi.”

Damville sert bir tavırla:

— “Açık konuş Gilles!” Dedi.

— “Konuşayım efendimiz, konuşayım... Bizim sakladığımız kadınlar yok mu? O Allahın belâsı Par-
daillan, onların nerede olduklarını öğrendi.”

— “Peki, bu ihanette senin hiç suçun yok mu?”

— “Yok efendimiz, yemin ederim ki yok. Fakat lütfen kulaklarını kestiğim şu sefile sormaya tenez-
zül buyurun.”

— “Lüzumu yok. Sana inanırım, Gilles... Ayağa kalk.”

Kâhya bağırdı:

— “Ah, Monsenyör, şimdi söylediğiniz şu sözler, canıma can kattı vallahi...”

— “Demek bana sâdıksın, öyle mi?”

— “Ölünceye kadar... Söyleyin, emredin, canımı uğrunuzda feda edeyim.”

— “Bana haber verdiğin kötülüğü tamir etmek için herşeyi göze alır mısınız?”

— “Damla damla kanımı akıtmaya hazırım.”

— “Gel öyleyse... Sana söyleyeceklerim var.”

— “Baş üstüne, Monsenyör...”

Ve ihtiyar Gilles dimdik durdu.

Mareşalin kendisine karşı takındığı bu tavır, ihti-
yar kâhyayı çok sevindirdikten başka, burnuna yeni
altın kokuları da getirmişti.

Damville mahzenin merdivenlerinden, düşünceli
düşünceli çıkıyordu. Gilles sordu:

— “Monsenyör, bu sefil Gillot’u ne yapayım?
İşini bitireyim mi?..”

— “İstemez. İşinde sana yardımcı olabilir. Sen
Benimle gel...”

MÜNECCİM

Mareşal de Damville'yi kin ve hiddet içinde Par-
daillan'lara öldürücü bir sille indirmenin çare-
sini arar ve Jeanne'yi tekrar ele geçirmeyi ta-
sarlar bir hâlde bırakalım. Damville, Jeanne'yi ele
geçirdikten sonra Lorraine hânedanının, Valois hâ-
nedanı harabeleri üzerinde parıldayacağı güne kadar
saklayacaktı. Aynı gün Dokuzuncu Charles, kardeşi
Dük d'Anjou ile birlikte birkaç kurşunda öldürüle-
cek ve Henri de Guise, Fransa tacını başına giyecek-
ti.

Anlattığımız olaylardan ve Kralın Paris'e muzaf-
ferane girişinden üç gün sonra Saint-Germain
l'Auxerrois'de saat akşamın onunu çalarken Kraliçe-
nin yeni sarayını çevreleyen zifiri karanlık bahçede
iki karaltı yürüyordu.

Bu bahçe, Kraliçe Catherine'nin yeni yaptırdığı
sarayın bahçesiydi. Catherine de Medicis, vaktiyle
Soissons ve Nesle otellerinin bulunduğu arsaları sa-
tın alarak buraya kısa zamanda bir saray kurdurmuş-
tu.

Bütün ömrünce İtalya'ya hasret çekmiş olan Cat-
herine, büyük masraflar ederek yeni sarayının bahçe-
sine portakal ve limon ağaçları diktirmiş ve ancak
Lombardia ve Piémonte'nin yakıcı güneşi altında
rastlanabilen nefis kokulu çiçekler getirtmişti.

İşte bu bahçenin, Louvre istikametinde uzanan bir
köşesine, Catherine'nin emriyle Kraliçenin müneccimi
için devrin tarzına göre bir kule yaptırılmıştı.

Kendilerinden bahsettiğimiz iki karaltı da bu ku-

leye doğru gidiyordu. Karaltı diyoruz. Çünkü Catherine ve Ruggieri, siyahlar giymişlerdi ve bahçenin kuytulduğunda birer hayâlete benziyorlardı.

Catherine de Medicis ve Ruggieri, kulenin dibinde durdular. Münecim, koynundan bir anahtar çıkararak küçük bir kapıyı açtı. İçeriye girince helezon şeklinde kulenin sahanlığına çıkan bir merdivenin önüne geldiler. Burada bir bölme, daha doğrusu Ruggieri'nin âletlerini, dürbünlerini ve diğer eşyasını sakladığı bir girinti vardı. Mobilya namına da, üstü kitaplarla dolu bir masa ile iki koltuktan başka bir şey bulunmuyordu.

Buraya hava, La Hache sokağına bakan dar bir mazgaldan giriyordu. Casus bir kadın hakkında bilgi toplayan ihtiyar Laura bu mazgal deliğinden Ruggieri ile mektuplaşıyordu.

Alice de Lux de Kraliçeye ulaştıracağı haberleri bu mazgal deliğinden içeri atıyordu.

O gün Catherine, Laura'dan, üstünde şu bir - iki kelime bulunan bir mektup almıştı:

«Bu akşam saat ona doğru o kadın önemli bir ziyaretçi kabul edecektir. Tafsilâtını yarın vereceğim.»

Ruggieri içeri girip de kulenin kapısını kapattıktan sonra sordu:

— “Majesteleri, meşale yakmamı arzu ederler mi?”

Catherine, cevap vereceği yerde hızla münecimin elini yakaladı ve susmasını söylemek istiyormuş gibi sıklı.

Sokakta, kuleye yaklaşan bir ayak sesi duymuştu ve harikulâde koku alma hassasıyla bu gelenin Alice de Lux'u ziyaret etmek isteyen biri olduğunu hemen anlamıştı.

Kraliçe, mazgallara yaklaşarak, sokakta ne olup

bittiğini görmek istedi. Fakat etraf zifiri karanlık olduğu ve hiçbir şey görünmediği için bakmaktan çayarak, en ufak gürültüyü duyabilecek şekilde durdu ve bütün dikkatiyle kulak kesildi.

Adım sesleri yaklaşıyordu. Ruggieri, omuzlarını silkerek:

— “Bir yolcudur,” dedi. “Emin olun ki, öyledir, Majeste...”

Ve sesini gelenlere duyurmak istiyormuş gibi yükseltti.

Catherine müneccimi sarartan, tehditkâr bir edâ ile:

— “Sus!” Dedi.

Sokakta yürüyen kimselerse kollandıklarından hiçbir suretle şüphe edemezlerdi. Kulenin yakınında, mazgaldan az ötede durdular ve Kraliçe bir ses duydu. Bu, târif kabul etmez bir kaderin boğuklaştırdığı bir erkek sesiydi ve Kraliçe bu sesi duyunca şiddetle titredi. Ses şunları söylüyordu:

— “Burada majestinizi bekleyeceğim. Buradan hem Traversine sokağını, hem de La Hache sokağını görebilirim. Yeşil kapılı eve, ben yoluna dikilmeden kimse gelemez. Böylece majestiniz tam bir emniyet içinde olacak...”

Başka bir ses, bu sefer bir kadın sesi:

— “Hiçbir korkum yok, Kont,” dedi.

Ruggieri sarararak, boğuk boğuk mırıldandı:

— “Déodat...”

Catherine de Medicis söze karıştı.

— “Jeanne d’Albret... Sus da dinleyelim.”

Kont de Marillac’ın sesi devam etti:

— “İşte kapı burada, madam. Bakın, bahçenin ağaçları arasından bir ışık görünüyor. Herhâlde gönderdiğiniz haberi almıştır. Sizi bekliyor olacak. Bil-

seniz ne kadar heyecanlıyım. Bana karşı gösterdiğiniz bu ilgiye nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum.”

— “Déodat, bilirsin ki, seni kendi oğlum gibi severim.”

— “Evet, Kraliçem, biliyorum. Benim için yaptıklarınızı başka bir kadının yapması gerekirdi. Pont de Bois görüşmesinde annemin beni tanıdığını düşündükçe, heyecanımı gördüğünü, yaramı deştğini, acımı hissettiğini ve bütün bunlara rağmen bir tek müşfik kelime söylemediğini, bir hareket, ufacık bir işaret bile yapmadığını; buz gibi soğuk, nüfuz edilmez, korkunç bir katılıkta kaldığını düşündükçe...”

Bu sözleri duyan Catherine'nin gri gözlerinde bir hiddet ve kin ışığı belirdi.

Jeanne d'Albret, delikanlının düşüncelerini başka yollara çevirmek için:

— “Cesaret!” Dedi. “Umuyorum ki, bir saate kadar size biraz neşe getiririm, oğlum.”

Navarre Kraliçesi, bu sözlerden sonra sokağı bir yandan bir yana geçerek, gidip yeşil kapıyı çaldı. Bir saniye sonra kapı açılıyor ve Jeanne d'Albret, Alice de Lux'un evine giriyordu.

Kont de Marillac, kollarını kavuşturarak sırtını kuleye dayayıp bekledi. Baş, mazgala ulaşıyordu. Gecenin sessizliği içinde birbirini takip eden uzun dakikalar boyunca üç ayrı insan neler düşündüler?..

Müneccim: Babaydı. Kraliçe: Anaydı. Deodat da: Evlâttı.

Ve onları birbirlerinden, ancak bir duvar ayırıyordu... Ruggieri, farkedilmeyecek kadar yavaş hareketlerle, Catherine'nin yanına yanaşmış ve kolunu mazgaldan çıkarmasına engel olacak bir şekilde durmuştu. Acaba zihninde o kadar müthiş bir şüphe mi uyanmıştı?

Catherine, keskin ve kısa hançerini daima yanın-

da taşırdı ve şimdi Ruggieri, dehşetten titriyordu. Çünkü bu hançerin ucunu, kendi eliyle öyle tesirli zehirlere batırmıştı ki, bu kıymetli silâhın yapacağı ufacak bir sıyrık bile öldürücü olurdu.

Kimbilir, belki de Kraliçe birdenbire kolunu uzatıp hançeri savurvermeyi akıl ederdi...

Catherine bunu düşündüyse de, taş kesilmiş gibi durdu. Tıpkı müneccimin ve Kont de Marillac'ın kaldığı gibi sessiz, kalakaldı.

Saat onbiri, sonra da onbir buçuğu çaldı.

Ölülere benzeyen bu canlıların nefeslerini duymak mümkün değildi.

Nihayet, saat onikinin son darbesi ağır ağır havada dağılırken, Navarre Kraliçesi, Alice de Lux'un evinden çıktı.

Kont, boynu ileriye uzanmış, acıdan perişan bir hâlde bir tek adım atamadan, Kraliçenin gelişini seyretti.

Catherine, hemen dinlemeye hazırlandı.

Fakat Jeanne d'Albret'in şu sözleri söylediği duyuldu:

— "Geliniz, sevgili oğlum, sizinle vakit kaybetmeden konuşmamız lâzım..."

Sonra da birlikte uzaklaştılar.

Gözden kayboldukları vakit Catherine de Medicis mırıldandı:

— "Şimdi meşaleni yakabilirsin."

Müneccim itaat etti. Işık yanınca, eli titremediği, yüzü sâkin görüldüğü hâlde renginin uçmuş olduğu belli oldu. Catherine, kendisine dikkatle baktıktan sonra omuzlarını silkerek söylendi:

— "Öldüreceğimi mi sandın?"

Müneccim korkunç bir samimiyetle:

— "Evet," dedi.

— “Öldürmemden korktun galiba?”

— “Evet, madam, korktum.”

— “Halbuki onun ölümünü istemediğimi sana söylememiş miydim? Bana faydası olabilir, dememiş miydim? Sen de duymadın mı? Söyledikleri hâlâ kulaklarımda çınlıyor René. Benim annesi olduğumu öğrenmiş.”

Müneccim sesini çıkarmadı. Kraliçe devam etti:

— “Şimdiye kadar ben de şüphedeydim. Fakat artık şüphem kalmadı. Ağzıyla söyledi ya... Biliyor, René!..”

Ruggieri'nin yerinde başka birisi olsaydı, bu sözler onda hiçbir heyecan uyandırmazdı. Fakat müneccim, Kraliçeyi iyi tanıyordu. Korkunç sevgilisinin sesi ona o kadar korku verdi ki, görünüşte bu kadar sâkin konuşan kadına bakmaya cesaret edemeyerek gözlerini yere indirdi. Kraliçe, kederli, ağzı büzülmüş, gözleri Kontun gittiği yönde, sözüne devam etti:

— “Artık korkmana lüzum yok, René... O ölmeyecek.”

Ruggieri titredi ve yüzündeki kansızlık, daha soluk göründü. Kraliçe:

— “Artık korkmuyorsun, değil mi?”

Müneccim boğuk bir sesle cevap verdi:

— “Korkmuyorum, çünkü oğlumun öleceğini ve dünyada hiçbir şeyin onu kurtaramayacağını biliyorum. Hiçbir şey, madam; ne benim babalık iradem, ne de sizin kalbinize girebilecek merhamet, onu kurtaramayacak.”

Catherine, şaşkın müneccime göz ucuyla bir baktı ve boynundaki altın zincirle oynayarak bir koltuğa oturduktan sonra sordu:

— “Ne demek istiyorsunuz?”

Ruggieri doğrudu. Garip ve anlaşılmaz bir insandı. Karışık tabiatte bir adamdı. Kendi başına kalsaydı, şüphesiz merhametli bir adamdı. Kraliçenin elinde âlet olduğu vakit ise korkunçtu. Yaptığı kötülükler yüzünden kendisinden nefret ettiğimiz ve fakat karakterinin eşsiz gücünü itiraf etmek mecburiyetinde bulunduğumuz bu kadın, Ruggieri'nin yoluna çıkmasaydı, müneccim hiç şüphesiz ömrünü bilimsel araştırmalarla geçiren sâkin bir bilgin olacaktı. Müneccimdi ve gökte de, tıpkı bir kimyager olarak zehirler arasında aradığı en kesin tesirli şeyi arıyordu. Yıldızlarla falcılık onun için bir vasıtadan ibaretti ve asıl aradığı daha yükseklerde, daha uzaklardaydı. Kendi kendine: «*Geleceği bilmek, geleceği idare etmektir,*» derdi. Bugünden, yarın ne olacağını bilen adamın elinde ne müthiş bir iktidar var demekti. Ve aynı adam, istediği gibi altın da yapabilirse, bu iktidarın hududu ne korkunç olurdu! Ruggieri, bir gün bu kudreti ele geçireceğine inanıyordu. Kafası o kadar yorgundu ki, sık sık hayaller görüyor ve bunların hakikat olduğuna inanıyordu.

— “Madam,” dedi. “Oğlumun neden öleceğini ve neden dünyada hiçbir şeyin onu ölümden kurtaramayacağını bilmek istiyorsunuz. Şimdi size anlatacağım. Beni göndermiş olduğunuz o handa oğlumu gördüğüm vakit, aklıma siz geldiniz. Oğlum, benim neyim oluyordu? Hiçbir şeyim değildi. Halbuki siz hayatımda tapındığım tek varlıksınız... Sonra yavaş yavaş içimde merhamet uyandı. Fakat bu merhamet, sizin karşınızda yok oluveriyor. Catherine... Siz benim için ne sevgili, ne de kraliçesiniz. Siz benim için bütün bunlardan daha yükseksiniz. Siz öyle bir düşüncesiniz ki, beynime girmiş ve kendimin olan bütün düşünceleri mahvederek beni hareket ettiriyorsunuz. Sizi benliğimden çıkarıp atmaya çalıştığımı söylersem, şaşmazsınız sanırım... Bunu başarıp başarama-

yacağımı anlamak için bu son zamanlarda yıldızlara başvurmuş ve ümit verici cevaplar almıştım. Ve bu ümitle evlâdımın öldürülmesine engel olmak kararını vermiştim... Biraz önce madam, eğer siz onu öldürmeye kalkışmış olsaydınız, muvaffak olamayacaktınız: Çünkü onun yaşaması lâzım geldiğine inanıyordum... Şimdi ise ölüme mahkûm olduğumu biliyorum.”

Catherine, görünüşte gayet sâkin, başını eğdi. Alçak sesle:

— “Bâtil inanç,” diye mırıldandı.

Ruggieri duymuştu.

Müneccimin yüzünde sinirli bir buruşukluk belirdi:

— “Görüşler değişir, madam. Siz şöyle görürsünüz, ben de böyle görürüm. Gözünüze bir şey görünürse siz hayal dersiniz, ben de gök cismi derim.”

Catherine, çevresine endişeli gözlerle bakarak, boğuk bir sesle söylendi:

— “Sana inanırım, René, sana inanırım.”

Bu kadın çok kudretliydi ve Ruggieri’yi avucunun içine almıştı. Ama müneccim, falcılıktan bahse başlar başlamaz da Ruggieri’nin etkisi altına giriyordu. Nitekim şimdi Catherine, dehşetten titriyordu. Müneccim yavaşça devam etti:

— “Evet. Gök bana cevap vermek istemediği vakit hazan sorduklarıma başka yollardan cevap alırım. Şimdi de böyle oldu. Bakın ne gördüm, Catherine... Siz mazgalın yanındaydınız. Ben de buradaydım. Bütün dikkatim elinizin üstündeydi. İşaret parmağınızdaki yüzük gece içinde tatlı tatlı ışıldıyordu ve gözlerimi ondan ayıramıyordum. Çünkü elinizi ancak böyle kollayabilirdim ve eliniz hançerinize gittiği takdirde de hemen tutacaktım. Birdenbire bakışlarım bulandı. Yüzüğü ve elinizi göremez oldum... Aynı

saniyede başım hafifçe sarsıldı ve mazgala doğru döndü. Bu işaretler, bana görünmez kudretle münasebette olduğumu anlatmıştı. Bakışlarım mazgaldan dışarıya çevrildi. Durduğum yerden oğlumu görmeme imkân olmadığını biliyorsunuz. Fakat onu gördüm. Yirmi adım kadar mazgalın ilerisinde, yerden altı-yedi ayak yüksekte, havada duruyor, âdeta uçuyordu. Etrafında ışıklı bir hâle vardı ve buradaki karanlıkla tezat teşkil ediyordu. Vücudu da pırıl pırıl yanıyordu. Elini, sağ memesinin üstüne koymuştu. Bu el, yavaşça düştü ve demincek örtmüş olduğum yerde geniş bir yara bulunduğunu, bu yaradan insan kanı gibi kırmızı olmayan, kristal şeffaflığında bir kanın boşandığını gördüm... Oğlum, böylece gözlerimin önünde iki dakika kadar uçtu ve bakışlarımız karşılaştı. Benim bakışlarımda dehşet ve keder var mıydı, bilemem; yalnız onun gözlerinde hüzünden başka bir şey yoktu... Bu görüntü yavaş yavaş bulanıklaştı ve buhar haline geldi. Işıklar sönmüştü, hayal kaybolmuştu; artık bir şey görünmüyordu.”

Bu son kelimelerde Ruggieri'nin sesi alçala alçala, sezilmez bir fısıltı haline gelmişti. Sustuğu zaman, belirsiz bir korkuya kapılmış olan Catherine, kaçmak ve benliğini saran huzursuzluktan kurtulmak ister gibi ayağa kalktı. Alnında irade çizgileri belirdi. Yaşın hantallaştırdığı vücudunda bir canlılık belirdi. Dişlerinin arasından mırıldandı:

— “Kocam, benim ölüm koktuğuma yemin ederdi. Adam sen de, varsın ölüm kokayımı. Ölüm kokmak, hoşuma da gidiyor. Mademki insanlara hükmetmek için vurmak lâzımdır, o hâlde geçtiğim yerde cesetlerle dolu bir iz bırakmam lâzım değil mi? Marillac ölecekmiş... Varsın ölsün... Charles de ölecekmiş... Varsın o da ölsün... Melekler ve şeytanlar, benim, sevgili oğlum Henri'yi tahta oturtmama yardım ediyor.”

Catherine çabucak istavroz çıkararak, buz gibi parmağıyla münecimin alnına dokundu. Ruggieri, tir tir titredi. Korkulu gözleri, tekrar eski halini aldı, iki elini alnından geçirdi.

Catherine:

— “René,” dedi, “sen de görüyorsun ki, Tanrı bu adamı mahkûm etmiş...”

— “Ama, oğlumuz...”

— “Ne olursa olsun. Kaderi yolundan çeviremeyiz. Görünmez kudretlerin verdikleri kararları tartışmak bize düşmez. O, benim annesi olduğumu biliyor ve bunun için de kendisini ölüme mahkûm ediyorlar.”

Bir an sustu. Sonra söylendi:

— “Ben onu gelecekte kral yapmayı düşünürken, onu mahkûm ettiler. Artık bundan bahsetmeyelim. René... Fakat öteki... O kadın da biliyor. Sen de duydun ya... Jeanne d’Albret de bu sırrı öğrenmiş. Ve onu da ben ölüme mahkûm ediyorum, René... Artık elimde... Deli karı, uzun zamandır sabırla gerdiğim ağa düştü. Gel René, gel... Sana düşündüklerimi anlatayım. Oğluma bağışlayacağım krallığı, bir hareketle temizlemek istiyorum. Henri’nin nüfuzunu kuvvetlendirmek için Roma’nın otoritesini yeniden kurmayı tasarlıyorum. Coligny’nin nabzını yokladım. Béarn’ların düşüncesini anladım, sarayı ve şehri ki-birleriyle dolduran bütün asılların fikirlerini yokladım. Emin ol ki René, hepsi kraliçelerinden en son asılzadelerine kadar hepsi fesat içinde yüzüyor. Yalnız kiliseye karşı tehditkâr bir engel olarak yükselmekle kalmıyorlar; Fransa Kralının nüfuzu da ağırlarına gidiyor; ötede, dağlarında hepsi de hürriyete alışmışlar ve Huguenot adı altında anılanların hepsi, aslında âsiden başka bir şey değil, René. Eğer ben bu din reformunu mahvetmezsem, az zaman sonra onlar

Fransa Krallığını mahvedecekler. Onun için önce kafalarını ezmekle işe başlamak lâzımı. Jeanne d'Albret, protestanlığın başı değil mi? Jeanne d'Albret benim sırrımı da biliyor değil mi? Onu ortadan kaldırırsam, hem kendimi, hem de kilise ile devleti kurtarmış olacağım.”

Catherine de Medicis, bu sözleri söyledikten sonra Ruggieri'yi kuleden dışarıya çıkardı. Bahçenin, içinde buldukları kısmını geçerek, zarif görünümlü, iki katlı bir yapıya ulaştılar. Catherine burayı müneccime ev olarak yaptırmıştı. Beyaz taştan ve tuğladan yapılmış, demir parmaklıklı bir balkonu bulunan ve genel görünüşüyle devrin zevkini ve modasını canlandıran bu ev, güzel bir yapıydı.

İçeri girdiler ve sofanın hemen bitişiğinde zemin katının bütün sol kanadını kaplayan geniş bir salona girdiler. Büyük bir masanın üstünde, Ruggieri'nin çizdiği gök haritaları yayılıydı. Duvarlar, ciltli kitaplarla dolu meşe rafların ardında kaybolmuş gibiydi. Müneccimin bütün kitaplığı burada bir araya getirilmişti. Catherine:

— “Haydi, lâboratuvarına gidelim,” dedi.

Ruggieri titreyerek itaat etti.

Tekrar sofayı geçtiler ve Ruggieri, üstüste üç kilitle on dakika kadar uğraşıp, demir çubuklarla sağlamlaştırılmış bir kapıyı açtı.

Buraya hava, iki pencereden giriyordu. Bu zarif pencerelerin içindeki kalın demir parmaklıklar, binaya yabancıların girmesine engel oluyor, ayrıca iyice kapanmış kalın deri perdeler de burayı dışarıdan içeriye sızması muhtemel bakışlardan koruyordu.

Ruggieri iki mum yaktı ve o zaman salonun içi görüldü. Dipteki duvarı, bir ocağın boşluğu tamamen kaplamıştı ve orası kendi başına bir oda gibiydi. Bu boşlukta iki geniş fırın vardı ve fırınların her birine

birer demirci körüğünün ucu gömülüydü. Fırınların üstlerinde değişik büyüklükte potalar duruyordu. Ötede beride bulunan masaların üstlerinde her boydan karniler, tüpler, imbikler görülüyordu. Bir dolabın içinde bulunan yüz kadar kavanozda çeşitli tozlar ve sıvılar bulunuyordu. Bir raf üstünde de camdan ve çelik telden maskeler vardı. Bir köşede, değişik birtakım eşya, bir vitrinin içine yerleştirilmişti.

Ruggieri, Catherine'nin bir işareti üzerine konyunda, gömleğinin altında asılı bulunan bir anahtarı çıkararak camekânı açtı. Catherine eğildi ve mırıldandı:

— “René, bu iğne, bu zarif altın iğne ne?”

René de eğilmişti ve ikisinin kafaları âdeta tokuşuyordu. Münecim bu soruya garip bir gururla cevap verdi:

— “Bu iğne mi? Bir meyva koparınız, madam, meselâ olgun ve renkli bir şeftali... Bu iğneyi onun lezzetli etine batırınız. Bakın, iğne o kadar ince ki, batmış olduğunu, şeftalinin etinde anlamaya bile imkân yok. Zaten meyvaya hiçbir zarar vermez. Yalnız c şeftaliyi yiyecek olan kimse, o gün boyunca iç bulantısı ve baş dönmesi hisseder. Akşama da ölür.”

— “Yok canım! Ne hoş!.. Ya şu şişedeki koyu ve zeytinyağına benzeyen sıvı nedir?”

— “Zeytinyağıdır, madam. Meselâ majestenizin gece kandilini hazırladıkları sırada, kandilin yağına bu yağdan oniki veya onbeş damla katılırsa, majesteniz yine her zamanki gibi hiçbir sıkıntı ve ağırlık hissetmeden uyurlardı. Yalnız, her zamankinden biraz daha çabuk uyurlardı. Ve bir daha da uyanmazlardı!”

— “Mükemmel, René... Ya şu küçük şişelerde ne var?”

— “Sadece çiçek esanslarıdır, kraliçem. İşte, gül,

işte karanfil, işte güneş çiçeği... Şurada ıtır esansı, menekşe, portakal çiçeği esansı var. Bahçenizde bir dostunuzla geziniyor ve ona bir gül fidanının güzelliğini gösteriyorsunuz. Ahbabınız, fidandan pek hoşlanıyor ve bir gül koparmak istiyor. Koparıyor ve kokuluyor. Eğer bir gün önce fidanda ufak bir yarık açarak bu esanstan o yarığa on damla damlattıysanız, o dostunuz, artık ölmüş bir insan demektir. Ancak, çiçeğin kokusunun değişmemesi için her çiçeğe kendi esansından damlatmak gerekir."

— "Çok güzel, René... Ya şunlar ne?"

— "Bunlar, bildiğiniz kozmetikler, madam... İşte kirpikleri ve kaşları boyamaya yarayan siyah kozmetik; işte, dudaklar için kırmızı kozmetik; işte yüze sürülecek kremler... Ne var ki, bu kremleri veya boya kullanan kadının yüzünde iki gün sonra şiddetli kaşıntılar belirir ve kısa bir zamanda kanser gibi bir yara açılarak, güzel yüzü mahveder..."

— "Demek bu öldürücü değil..."

— "Evet, ama kadının güzelliğini almak, onu öldürmek demek değil midir, madam?"

Catherine mırıldandı:

— "Bütün bunlar çok çabuk tesirli şeyler... Şurada ne var? Su mu?.."

— "Evet, madam, saf su... Lezzetsiz, tatsız, kokusuz ve suya, şaraba katıldığı vakit asla farkına varılmayan bir su... Bir ölçek şaraba veya herhangi bir sıvıya, bu sudan otuz-kırk damla damlatabilirsiniz. Bu, Madam Lucrèce Borgia'nın şaheseridir: Tofana suyu derler."

Kraliçe boğuk bir sesle:

— "Tofana suyu mu?" Dedi.

— "Bir şaheserdir diyorum, Size... Siz, pek haklı olarak öteki zehirlerin tesirlerini çok çabuk buldunuz. Elbette, bazı olaylarda çok ihtiyatlı davranmak

lâzımdır. Tofana suyu, kristal kadar berraktır ve onu içen insanda hiçbir iz bırakmaz. Bu insan, eğer sofranızda dâvetli bulunmak şerefine erdi ve şarabına da bu berrak memba suyundan katıldıysa, evine sıhhat ve neşe içinde döner. Ancak bir ay sonra tarifsiz bir rahatsızlık hissetmeye başlar ve yavaş yavaş yemekten kesilir, umumî zafiyete düşer. Bu ziyafetten üç ay sonra da kendisini, dindar bir hıristiyan ölüsü hâlinde toprağa gömerler.”

Catherine:

— “Harikulâde ama, bunun da tesiri çok uzun sürüyor,” dedi.

— “Herşeyin iyisi ortasıdır, derler. Farzedelim ki, yarın, canınızı sıkan erkek veya kadınla görüşeceksiniz. Bu sıkıntının ne kadar zamanda ortadan kalkmasını istiyorsunuz?”

Catherine, bir dakika düşündükten sonra:

— “Jeanne d’Albret’in yirmi günde ölmesi lâzım...” Dedi. “Ne eksik, ne fazla...”

— “Bu mümkündür, madam ve bunu, kurbanınız kendi kendine başaracaktır. Şu abanoz raftaki nesnelere birini seçiniz...”

— “Bu kitabı seçsem olur mu?”

— “Bu bir dua kitabıdır, madam. Bir katoliğin elinde bulunması gereken bir şeydir. Bakınız altın kopçaları ve gümüş cildi ne güzel! Bu kitabın yapraklarını karıştırmak, maksada ulaşmak için kâfidir.”

Catherine müneccimin sözünü kesti:

— “Ama Jeanne d’Albret protestandır. Şu broş nasıl bir şey?”

— “Fevkalâde bir mücevher... Ne yazık ki, açtıktan sonra kapatması çok zordur.”

— “Eeyy...”

— “Kapatmak için uğraşan kimsenin eline batması ihtimali kuvvetlidir. Gayet önemsiz görünebilecek bu batma, bir haftada müthiş bir kangrenle neticelenir.”

— “Hayır, bu da olmaz. Şu kutu nedir?”

— “Dünyanın bütün kutuları gibi bir kutu, madam... Siz de görüyorsunuz ya... Yalnız şu farkla ki, bu kutu, gayet usta sanatkârların elinden çıkmıştır ve som altındandır. Böyle bir kutu, şahane bir hediyeye olabilir. İkinci bir özelliği daha var. Açınız madam...”

Catherine tereddütsüz açtı. Ruggieri'nin yerinde başkası olsaydı, Kraliçenin gösterdiği bu hudutsuz itimada şaşardı. Lâkin müneccim buna alıştı.

— “Görüyorsunuz ya, madam,” diye sözüne devam etti. “Kutunun içerisi gayet güzel bir Korduba sahtiyaniyla kaplanmıştır.”

Kraliçe:

— “Görüyorum,” dedi; “peki sonra?..”

— “Sonra madam, başlı başına bir sanat eseri olan bu Korduba yaldızlı sahtiyani, hafifçe kokulanmıştır. Siz de hissediyorsunuz ya...”

Catherine, tereddüt etmeden, kutunun içinden sıran hafif amber kokusunu kokladı. Müneccim:

— “Bu kutuyu kokulamakta hiçbir tehlike yoktur,” dedi. “Yalnız, eğer bu sahtiyana elinizi sürerseniz veya elinizi sürmeseniz de, bir saat kadar bu kutunun içinde tutacak olursanız, sahtiyana emdirilmiş olan esans, cildinizin gözeneklerinden geçerek kanınıza karışır ve yirmi günde öyle bir hummaya yakalanırsınız ki, üç-dört gün içinde sizi öldürür.”

— “Güzel ama, elimi ne münasebetle bir saat kadar bu kutunun içinde bırakayım.”

— “Eliniz Korduba sahtiyaniyi bulamazsa, sahti-

yan sizin elinizi bulur... Ben size bu kutuyu hediye ediyorum. Siz de bu kutuyu herhangi bir şekilde kullanıyorsunuz... Meselâ boynunuza sardığınız eşarbi, elinize giyeceğiniz eldivenleri bu kutuya koyuyorsunuz. Eşarb veya eldivenler bu kutuda bir süre kalıyor. Sahtiyanın bütün hassası onlara da geçiyor. Boynunuza takacağınız eşarbı, ellerinize giyeceğiniz eldivenler, benim bu kutuya kapattığım ölümün sadık taşıyıcıları oluyorlar.”

Kraliçe mırıldandı:

— “İşte hakikî bir şaheser...”

Ruggieri doğrudu. Kimyagerlik gururu bu sözlerde uzun emeğinin mükâfatını buluyordu:

— “Evet,” dedi. “Bu benim şaheserim. Bu deriye yapışıp kalacak esrarlı maddeleri meydana getirmek için yıllarca uğraştım. Uykusuz geceler geçirdim. Koklanması ya da ağızdan alınması gerekmeyen ve sadece cildin temasıyla tesir eden bu zehiri buluncaya kadar belki yüz defa zehirlenme tehlikesi geçirdim. Bu kutuya ölümü kapatarak, kendisini itaatli, sessiz, göze görünmez ve tanınmaz bir hizmetkâr haline getirdim. Alınız kraliçem. Sizin olsun.”

Catherine:

— “Alıyorum,” dedi.

Kraliçe, kutuyu dikkatle alıp kapadı. Bir an gözleri hizasına kaldırarak tuttu ve mırıldandı:

— “Tanrı böyle istiyor.”

Komedi mi oynuyordu? Belki... Çünkü Kraliçe, harikulâde bir komedyendi. Fakat belki de Tanrının nüfuzunu kurmak için canavarca cinayetler tasarlayan bu kadının hareketlerinde şuursuz bir taassubun izi vardı. Münecim, camlı dolabı ihtimamla kapattıktan sonra Catherine ile birlikte lâboratuvardan çıktı.

Dördüncü Bölüm

KRALIN EMRİ

François de Montmorency'nin, kızını ve eski karısını bulduğu günün ertesi, Montmartre sokağındaki evde oturanlar için sâkin bir gün oldu.

Çeşitli duyguların etkisi altında bulunan Mareşal, yüreğinin ferahladığını hissediyordu. Kızının karşısında coşuyor ve dünyada ondan daha güzel bir varlık bulunamayacağını düşünüyordu. Jeanne hakkındaki düşüncelerine gelince, kadının geçici bir buhran içinde bulunduğu ve saadetin ona hem aklını, hem de sıhhatini iade edeceği hakkındaki kanaati gittikçe kuvvetleniyordu. Bazan deliye çekingen bakışlarla bakıyor ve kendi kendine düşünüyordu:

«Herşeyi anlayacak bir hâle geldiği zaman ikinci

evlenişimi ona nasıl anlatacağım? Onun bana ihanet ettiğini sandığımı hâlde bile ona sâdik kalmak gerekmez miydi?»

Loïse'ye gelince, annesinin sevincine ortak olamayışından duyduğu acı bir yana bırakılırsa, mutluluktan ileri gelen bir şaşkınlık içindeydi. O da bir aylık dikkatli bir bakımın, acı çeken zavallı annesine aklını iade edeceğini düşünüyordu ve kendisini, şimdiye kadar hiç tadamadığı bir zevke; bir aileye, bir babaya, bir isme sahip olmak zevkine kapıp koyuveriyordu.

O gün, Jeanne'nin aklını kaybetmiş olmasına rağmen, gerçek bir mutluluk günü oldu.

Annesi hiç değilse yanlarında ve canlı değil miydi? Ve baba-kız, birlikte ona baktıkları zaman durumunda ümit verici bir değişme olduğunu sezmiyorlar mıydı? Gözleri eski parlaklığına kavuşuyor, yanakları tekrar pembeleşiyordu. Loïse onu hiçbir zaman bu kadar güzel ve neşeli görmemişti. Deli kadın, eskisi gibi sinirli değil, tatlı ve mâsum bir bahtiyarlık içinde gülüyordu. Şimdi tekrar Margency'deki Jeanne, çiçekli küçük peri olmuştu...

Ve o gün Mareşal, ihtiyar Pardaïllan'ı daha yakından tanıdı. Dürüst bir samimiyet içinde el sıkıştılar ve Loïse'nin kaçırılmasının acı hâtıralarını unutmuş göründüler.

Bu günü takip eden gece de gayet sâkin geçti.

Fakat bu gecenin başlangıcına doğru, sokakta bir hâdise oldu. Mareşal Damville, evin önünde bekleyen nöbetçileri teftişe geldi. Yanında kırk Kral muhafızı vardı ve bunlarla Diik d'Anjou'nun muhafızları değiştirildi. Bunların başında Kralın maiyetinden bir subay da gelmiş olduğundan Jeanne de Piennes'in kefaletini kabul etmiş olan yüzbaşı da görevinden ayrılmak zorunda kaldı.

Damville, bütün geceyi sokakta geçirdi ve sabaha doğru askerler arasında bir hareket belirdi. İçlerinden yirmisi, çakmaklı tüfeklerini doldurarak ateş etmeye hazır bir vaziyet aldılar. Ötekiler de sııklara ve iplere bağlı bir sehpa kurarak iri bir kalasla bir koçbaşı hazırladılar. Kapıyı kırmaya hazırlanmışları besbelliydi.

Jeanne de Piennes'in kefaleti hükümsüz mü ilân edilmişti? İhtiyar Pardaillan, yüzünü küçük pencereye verip de dışarıya baktığı ve hazırlıkları gördüğü zaman böyle düşündü. Hemen Mareşalle Şövalyeyi çağırdı. Birlikte durumu gözden geçirdiler. İhtiyar asker pek sevinmişti ve gözleri parıldıyordu:

— “Eğer hücum ederlerse, bizim için de sözümüzü tutmaya lüzum kalmaz,” dedi. “Şimdiye kadar burada Madam de Piennes'in verdiği sözü bozmamak için bile bile mahpus kaldık. Hücum ettikleri takdirde serbest kalıyor ve kaçma hakkına sahip bulunuyoruz.”

Mareşal:

— “Şayet saldırırlarsa, ben de sizin fikrinizdeyim,” dedi. “Mademki verdikleri sözü tutmuyorlar, bizim de sözümüzü tutmamıza lüzum kalmaz.”

— “Saldıracaklardır, hiç şüpheniz olmasın. Ne dersin, Şövalye?”

— “Ben diyorum ki Mareşal hazretleri, iki kadınla birlikte hemen gitsinler. Biz de burada kalıp, heriflere karşı koyalım...”

Oğlunun kalbinden geçenleri derhal sezen ihtiyar Pardaillan:

— “Vay, vay! Acayip fikir diye buna derler işte,” dedi.

Ve Şövalyeyi bir kenara çekerek sordu:

— “Ölmek istiyorsun galiba!..”

— “Evet, baba...”

— “Öyleyse beraber ölelim. Ama, istersen ihtiyar babanın bir nasihatini de dinlememezlik etme...”

— “Söyleyin, baba...”

— “Benim de istediğim başka bir şey yok. Mademki sen bu küçük Loïse’siz yaşayamayacaksın ve şeytan alası ben de sensiz yaşayamayacağım, öleyim daha iyi... Fakat ölmeden önce Loïse’ciğini elinden kaçırıp kaçırmadığını anlamak istemez misin?..”

Şövalye, heyecandan sarararak sordu:

— “Ne demek istiyorsunuz, baba?”

— “Ne mi demek istiyorum? Sadece şunu demek istiyorum: Mareşalden kızını istedin mi?”

— “Siz de biliyorsunuz ki istemedim.”

— “Öyleyse ne duruyorsun, istesene...”

— “Asla! İmkânı yok... Reddedilip rezil olmaya tahammül edemem.”

— “Öyleyse ben gider, senin adına konuşurum.”

— “Siz mi konuşursunuz?”

— “Ben ya... Tanrı lâıyığını versin... Bu, benim hakkım değil mi? İsteyeceğim diyorum sana, işte o kadar... Zaten ne olacak? İki şeyden biri: Ya seni kabul eder...”

Şövalye, razı olmadığını belirtir şiddetli bir hareket yaptı.

— “Ya seni kabul eder ve sen Montmorency'lere, ailelerine girmek şerefini bahşedersin. Ya da... Allah bütün şeytanları kahretsin! Senden âlâsını mı bulacak? Kılıcın onlarınkinden aşağı mı? Adına gelince, adın da lekesiz... Ne diyordum?.. Evet, ya da seni reddeder. O zaman biz de, bir daha geri dönüşmeyen o büyük yolculuk için derhal çizmelerimizi yağlarız...”

Bu mâcerada yalnız başına ölmek ve babasını da

kendisiyle birlikte ölüme sürüklenmek imkânını gören Şövalye:

— “Peki baba,” dedi.

O zaman ihtiyar Pardaillan, oğlunu da alarak Mareşalin yanına giderek söylendi:

— “Monsenyör, Şövalye ile ben, bir savaş meclisi kurduk. Kararlaştırdığımız şey şu: Sizler hemen gideceksiniz. Biz de hücum başlayıncaya kadar kalacağız.”

Mareşal kesin bir tavırla:

— “Sizsiz buradan gitmem,” dedi. “Ve şunu da aklınıza koyun ki Şövalye, daha ilk hücumda benimle beraber gelmezseniz bu iki mâsumu korkunç bir ölüme mahkûm etmiş olursunuz.”

Şövalye sarsıldı:

— “Öyleyse gideceğiz,” dedi.

İhtiyar Pardaillan da söylendi:

— “O hâlde hücumu beklemekten başka yapacak bir şey yok...”

Çok beklemediler. Küçük bir yuvarlak pencereden dışarıyı gözleyen ihtiyar asker, sabahın saat beşine doğru bir süvarinin, subaya bir işaret yaptığını gördü. Bu süvari, havanın sıcak olmasına rağmen bütün vücudunu örten bir pelerine bürünmüştü. Ve Pardaillan da kendisini tanıyamadı. Fakat süvari, işaret verir vermez subay, adamlarına silâhlarını hazırlamalarını emretti.

Aynı anda, civardaki evlerin pencereleri açıldı ve kalabalık bir meraklı sürüsünün başları görüldü. Subay, yanında siyahlar giyinmiş bir savcı olduğu hâlde yanaştı. Savcı, bir mahfazadan bir kâğıt çıkararak yüksek ve duyulur bir sesle okumaya başladı:

«Ben, Châtelet Savcısı Jules - Henri Percegrain, Kral adına şunları bildiririm: Bu evde Krala isyan

etmekten, bir evi kundaklamaktan suçlu Pardaïllan ve oğlu bulunmaktadır... Madam de Piennes, bunlara, evvelki suçlarını bilmeyerek kefalet etmiştir. Bu kefalet şimdi hükümsüzdür.»

«Bu iki âsi hemen ve kayıtsız şartsız teslim olmalıdır. Teslim olmazlarsa ölü veya diri yakalanacak ve Kralın öteki sâdik tebaalarına misâl olmak üzere işkence edildikten sonra Grève meydanında bir ağaca asılacaklardır.»

«Bu emri imzalıyor ve yerine getirmesi için Kralın arkebüzücü bölüğünde teğmen Baron de Teil'e veririrken, iki âsiye de son bir lütuf olmak üzere bir saatlik düşünme mühleti veriyorum.»

Siyahlı adam, kâğıdı subaya verdikten sonra hareketsiz bir hâlde duran süvarinin yanına çekildi. Âsilere verilmiş olan düşünme mühleti çabuk geçti.

Sokak insanla dolmuştu. Meraklılar, parmaklarının ucuna basarak âsilerin diri mi, yoksa ölü mü yakalanacaklarını görmeye uğraşıyorlardı. Birçoğunun, âsilerin ölü ele geçmemelerini arzuladıklarını da söylemeliyiz. Çünkü bu takdirde iki olay seyredilecek ve iki türlü keyif sürülecekti: Önce bir çarpışma olacaktı; sonra da ölüler darağacında halka gösterilecekti.

Saat geçince subay kapıya yaklaşarak şiddetle vurdu ve bağırdı:

— “Kral adına!”

Tokmağın sesi, evin içinde boğuk akisler yaptı ve birinci kattan bir pencere açılarak ihtiyar Pardaïllan görüldü. Sokakta bir gürültüdür koptu:

— “İşte! İşte!.. Teslim oluyorlar!”

Pardaïllan, subayı ciddiyetle selâmladı ve eğilerek sordu:

— “Komutanım, bize saldırıyor musunuz yoksa?”

Subay cevap verdi:

— “Eğer teslim olmazsanız, derhal saldıracağız.”

— “Verilmiş olan kefaleti tanımadığınıza dikkatinizi çekerim.”

— “Biliyorum, biliyorum... Kayıtsız şartsız teslim olmanız lâzım...”

— “Teslim olmak başka konu... Size sadece verdiğiniz sözü bozduğunuzu söylemek istiyorum. Şimdi isterseniz hücum edin...”

Bunun üzerine ihtiyar Pardaillan, sükûnetle pencereyi kapadı ve subay da tekrar bağırdı:

— “Kral adına!”

Hiçbir cevap gelmeyince subay bir işaret yaptı ve mancınık hâlinde yerleştirilmiş olan koçbaşı işleme-ye koyuldu... Beşinci vuruşta kapı yıkılmıştı. Subay, içeridekilerin dışarıya bir çıkış hareketi yapacaklarını sandığı için:

— “Dikkat!” Dedi.

Arkebüzçüler namlularını kapıya çevirerek hazır durdular. Lâkin kimse görünmediği için evin içine girmeye karar verildi. Merdiven çeşitli barikatlarla engellenmişti.

Bu işe gittikçe sinirlenen subay:

— “Muhasarayı yukarıda yapmak lâzım gelecek,” diye homurdandı.

Merdivendeki engelleri temizleyinceye kadar iki saat geçti. Yol açılınca bütün birlik, ihtiyatla yukarıya çıktı. Atından inmiş ve fakat yüzü hâlâ pelerinle örtülü olan süvari de peşlerinden gidiyordu. Subay, yukarıda bütün kapıların açık olduğunu kesinlikle gördü.

Pelerinli süvarinin sesi duyuldu:

— “Dikkat edin, bu tuzaktır.”

Bütün odalar, gereken ihtiyatla gözden geçirildi.

Birinci kat aranıp da hiçbir şey bulunamayınca evdekilerin tavan arasına çekilmiş olduklarına kanaat getirildi. Fakat birçok tereddütten ve münakaşadan sonra buraya da girildiği vakit, samandan başka bir şey bulunamadı. O sırada pelerinli süvari hiddetle haykırdı. Çünkü yandaki eve geçilen kapıyı görmüştü. Kapının kanadını bir tekmede kırdı:

— “Buradan kaçmışlar,” diye kükredi.

O sırada süvarinin pelerini omuzlarından düştü ve askerler, meşhur Mareşal de Damville’yi görerek hayretler içinde kaldılar. Subay:

— “Ne emir buyuruyorsunuz monsenyör?” Diye sordu.

Damville, dişlerini gıcırdatarak:

— “Şu evi de arayın,” dedi.

Ev arandı. Kimse bulunamadı.

Mareşal de Damville, Fossoyeurs sokağına çıktı. Hiddetinden sapsarı kesilmişti. Derhal atına atlayıp Louvre istikametine yöneldi. Saraya varınca hemen Kralın huzuruna çıkmak istediğini bildirdi.

Bu esnada kaçaklar da Montmorency konağına varıyorlardı. İki kadını rahatça yerleştirdikten sonra yeniden bir savaş meclisi kurdular. Mareşal, Par-dailan’lara:

— “Burada artık emniyetteyiz.” Dedi. “Zannımca kimse, sizin buraya saklandığınızdan şüphe etmez.”

Şövalye başını eğdi:

— “Monsenyör,” dedi, “eğer sözüme inanırsanız kaçınız... Yalnız olsaydınız, bunu söylemezdim ama...”

Mareşal cevap verdi:

— “Haklısınız, Şövalye... Benim de niyetim, kızıyla annesini tehlikede bırakmamak. Hemen bu

akşam onlarla beraber Montmorency şatosuna hareket edeceğim. Oraya kadar siz de bizimle beraber gelirsiniz, umarım. Montmorency'de olursak kimse, hattâ Kral bile sizi orada arayamaz. Şatoyu ele geçirmek için bir ordu lâzımdır.”

Böylece akşam, gece bastırırken Paris'ten çıkılması kararlaştırıldı.

Bu gün esnasında ihtiyar Pardaillan, Mareşalle unutulmaz bir konuşma yaptı. Şövalye, konaktaki odasına çekilmişti. Loïse de annesinin yanına çıkmıştı. İhtiyar Pardaillan, Mareşalle yalnız kaldı ve Loïse'nin de çıktığını görünce yüreğini kemiren meseleyi cesaretle açtı. Loïse'yi kasederek:

— “Güzel çocuk,” dedi. “Onu tekrar bulduğunuza çok seviniyorsunuzdur herhâlde, monsenyör?”

— “Evet, Şövalye. Târif edilmez derecede mesudum...”

İhtiyar tilki bağırdı:

— “Acaba kendisine lâıyk bir koca bulunabilecek mi? Fakat böyle kusursuz bir güzelliğe yakışacak bir erkek bulunacağından şüphem var.”

Mareşal sadece:

— “Böyle bir adam var,” dedi.

İhtiyar asker titredi. «*Vay canına! Şövalye, pek de yanlış sezmiyormuş galiba...*» Diye düşündü...

Mareşal sözüne devam ederek:

— “Öyle garip bir adam tanıyorum ki cesaret ve zarafet bakımından eksiksizdir,” dedi. “Hakkında bana anlattıklarına ve kendimin de görüp anladığıma göre İmparator Charlemagne zamanındaki kahramanlardan hiç farkı yok. Azizim Pardaillan, kızımı işte bu adama vereceğim. Başka kimse, böyle bir hazineye sahip olmaya lâıyk değildir.”

— “Merakımı af buyurunuz Monsenyör. Lâkin

portresini çizdiğiniz adam, o kadar hoşuma gitti ki, kendisini tanımaya can atıyorum. Acaba adını size sorsam, kabalık mı etmiş olurum?..”

— “Katiyen. Size ve oğlunuza o kadar çok şey borçluyum ki kederlerimi olduğu kadar sevinçlerimi de sizden saklayamam. Bu adamı göreceksiniz Şövalye, çünkü sizin de Loïse’nin düğününe geleceğinizi umarım.”

Pardaïllan, bıyığını ısırarak:

— “Adı neydi?” Diye sordu.

Mareşal, gözlerini ihtiyar askere dikerek:

— “Kont de Margency!” Dedi.

Pardaïllan sendeledi. Darbe, tam yüreğine rastlamıştı. Bir-iki kelime kekeledi ve şaşkın, bitkin bir hâlde Mareşalden af dileyerek oğlunun yanına koştu:

— “Mareşalle konuştum,” dedi.

— “Ya! Ne dediniz?”

— “Loïse’yi kime vermek istediğini sordum. Sıkı dur Şövalye. Kızgın demir, yarayı merhemden daha çabuk iyi eder. Sen bu kıza kavuşamayacaksın. Mareşal, kızını Kont de Margency adlı birine vermek istiyor.”

Şövalye, sararmadan sordu:

— “Ya! Peki, siz bu adamı tanıyor musunuz? Hem canım, ha tanımışsınız, ha tanımamışsınız!..”

Birkaç dakika konuşmadılar ve ihtiyar Pardaïllan bu müddet boyunca kızgın kızgın odayı arşınladı.

Şövalye gelince, alaylı alaylı babasına bakıyordu. Nihayet ihtiyar asker:

— “Bu sükûnetine hayran kaldım,” dedi. “Sen böyle bir durumla karşılaşıyorsun da, kılın bile kıpırdamıyor.”

— “Peki ama baba, başka nasıl hareket edebili-

rim? Mareşal, kendisine yaptığım bir - iki ufak tesek hizmet için bana şahane bir misafir muanıklığı yapıyor. Burada, nerede olduğumu biliyor musunuz?”

— “Sana tahsis edilmiş olan dairede...”

— “Elbette. Bu oda, baba, Başkomutanı ziyarete geldiği sırada Kral İkinci Henri'ye verilmiş olan odadır. O zamandan beri bu yatakta kimse yatmamıştır. Benim gibi o han benim, bu han benim, gezen ve birçok gecesini açıkta geçirmiş olan bir serseri için bu ne büyük bir şereftir, biliyor musunuz?..”

— “Âlâ, Şövalye... Şimdi buradan hemen gitmemiz lâzım.”

— “Hayır, baba...”

— “Hayır mı dedin? Seni burada kim tutuyor artık?”

— “Mareşal, Montmorency şatosuna kadar kendisiyle birlikte gitmemizi rica etti. Beraber gideceğiz, baba. O bir kere şatosunda emniyet içinde olsun, ondan sonra hâlâ benimle beraber bu dünyadan ötekine göçmek arzusundaysanız, yine belâlı bir serüvene atılır, kendimizi öldürtürüz.”

— “Şeytanlar başına üşüşün!.. Mareşal, neden Kont de Margency'ye, kendisiyle birlikte Montmorency şatosuna kadar gitmesini teklif etmiyor da bu işi bizden istiyor?”

— “Herhâlde yolda Kontla da karşılaşacağız. Lâkin kendisi burada olsaydı bile, Loïse'yi emin bir yere koymak hakkını ona bırakmazdım. Kız, yalnız beni çağırды. O dakikayı hiç unutmayacağım. Devinière meyhanesindeki gözcü yerimdeyim... Ha, bak iyi hatırıma geldi. Benim yine oradan geçip eski bir borcumu ödemem lâzım. Paranız var mı, baba?..”

— “Üç bin eküm var.”

— “Yok canım! Zenginsiniz öyleyse...”

— “Evet. Bu bana Mösyö de Damville'nin, bi-

raz da istemeden verdiği son hediye. Ne diyordum, Landry Usta'ya borcunu mu ödeyeceksin?"

— "Hem ona, hem de Madam Huguette'ye."

— "İkisine de mi borcun var?"

— "Evet. Yalnız, Landry'ye para borçluyum. Huguette'ye de minnet borcum var. Birini ekülerle ödeyeceğim, ötekini de... Vallahi işte bu zor olacak. Ekü dediğin nihayet bir eküdür. Halbuki yürekte gelme bir söz, hazine değerindedir. Arayacağız, bulacağız. Ne diyordum? Ha Devinière'de pencereden dışarısını seyrediyordum. Birdenbire onun, Loïse'nin penceresi açıldı ve beni imdadına çağırdı. Beni! Düşün bir kere!.. Az kaldı adımı unutacaktım. Ömrümde onunla konuşmuş değildim. Oysa beni, sanki ağabeyisini, çocukluk arkadaşını, gençliğinin ilk aşkını çağırırımı gibi çağırdı. Beni çağırdı, yalnız beni çağırdı, başkasını değil... Mareşal istesin, istemesin, sonuna kadar Loïse'yi korumaya hakkım var. Bu el ve bu yürek onundur. Ancak herşey bittiği zaman el, iyi kötü kullandığı kılıcı bırakacak, yüreğin de çarpması sona erecek. İşte bu kadar..."

İhtiyar Şövalye söylendi:

— "İşte bu kadar!.. Ah, ne diye beni dinlemedin bilmem ki..."

— "Onda hatâ ettim, itiraf ederim. Ama baba, şimdi bunları konuşmanın sırası değil, şimdi Paris'ten gitmeyi düşünmeliyiz. Yalnız Mareşale muhafızlık etmek yetmez. Bir engel çıkarsa dövüşürüz, ama bu kadarı kâfi değil. Hem kuvvete, hem de hileye ihtiyacımız var. Damville, belâlı bir rakiptir. Üstelik, peşimize düşmüş, bir sūrū köpek de var."

İhtiyar Pardaillon:

— "Benim birkaç delikanlı ahabım var, bu gece onların bize yardımını dokunabilir," dedi. "Onları bulmak için Truanderie civarında bir dolaşayım."

— “Öyleyse git, baba... Git, ama, ihtiyatlı ol...”

İhtiyar Şövalye oğluna bir kere daha baktıktan sonra başı önüne eğik, uzaklaştı.

Şövalye, kılıcını çıkardı, odada biraz dolaştı, sonra konakta İkinci Henri'nin üstüne oturmuş olmasından ötürü kral koltuğu denilen geniş bir koltuğu oturdu.

Şövalyenin babasına rol yaptığını ve ıstırabından ilgisizce bahsederek, acı tebessümler altında acısını sakladığını sanmamalıyız. Şövalye samimiydi ve rol yapmamıştı. İşleri ve olayları olduğu gibi kabul etmeye alışmıştı.

Temiz yürekliydi. Yabancıların bile ıstırap çektiklerini görse kalbi burkulurdu. Geçtiği yollarda göz yaşlarını dindirmek için efsanevi hazinelere sahip olmayı tahayyül ederdi. Zengin olmadığı için mazlumları sevip zalimleri ezerek dünyayı gezmeyi kuruyordu. Kendi kendini hiç takdir etmemişti. Fakat kendisinin eşsiz ve beğenilmeye lâyık olduğunu da belli belirsiz seziyordu. Bunun neticesi olarak da bazan kafasına ihtiraslı hayaller doluyordu. Şahane ve şanlı bir alın yazısına sahip olabilmek ihtirası...

Onun, Kralın karşısında bile sâkin rahat, her zamanki alaycı hâliyle sanki arkadaşının karşısındaymış gibi durduğunu gördük. Halbuki içinden de, majeste kral karşısında titremediğinden dolayı korkmuştu.

Şimdi de yalnız kalınca, tavrını değiştirmek lüzumunu hissetmedi. Sadece babasına, artık kendisi için ölümden başka bir çare kalmadığını söylemişti. Çünkü kalbindeki aşkı söküp atamayacağına inanıyordu. Eğer ihtiyaç duysaydı, aynı sadelikle hıçkıra hıçkıra ağlardı.

İşte, şaşırtılması o kadar güç bir kadın olan Catherine de Medicis'i hayrette bırakan Jeanne d'Al-

bret'in hayranlığını çeken, Dük d'Anjou'yu kahkaha-
hasıyla tokatlayan, Fransa Kralı ile alay etmiş olan,
Mareşal Damville'yi her sahada mağlûp etmiş bu-
lunan ve nihayet Mareşal de Montmorency tarafın-
dan, şahane bir misafir gibi ağırlanan kahraman;
böyle bir delikanlıydı.

Parasızdı. Öyle ki babasının aşırıldığı üç bin ekü
olmasaydı, bu konaktan çıktığı gün meteliksiz kala-
caktı. Fakat para meselesi, onu üzmedi. Çünkü altı-
nın, bir insanın saygı elde etmesinden daha kolay el-
de edildiğine inanırdı.

Samimî, saf, alaycı, merhametli, kalbi her türlü
heyecana açık, Samson kadar kuvvetli, Guise ka-
da zarifti ve hayat yolunda, bir şan ve şöhret yolun-
da yürüdüğüünün farkına varmadan ilerliyordu.

Yalnız kalınca, Mareşale lânet okumadı ve işlerin,
olması gerektiği şekilde olduğunu düşündü. Çünkü
zamanının — daha doğrusu her zamanın — anlayı-
şına göre bir serseri, hudutsuz zenginliklerin miras-
çısı olan bir kızı alamazdı.

Loïse için de hiçbir kötü şey düşünmedi ve sonsuz
bir saflıkla mırıldandı:

*«Zavallı kıza yazık olacak. Dünyada kimse onu,
benim sevdiğim kadar sevemez. Zavallı Loïse...»*

Ve birkaç saniye düşündükten sonra kendi kendi-
ne:

*«Sanırım ki benim şimdi çektiğim azaptan daha
fazla azaba katlanılamaz,» dedi. «Eğer bu, bir hafta
sürerse deliririm. Allaha ki herşey düzelecek. Bu
gece Montmorency Şatosunda oluruz. Yarın tekrar
Paris'e dönerim. Ondan sonra da... Dur bakalım,
önümüzde kaç kişi var? Damville; kılıcı okkalıdır.
Sonra babamın söylediği d'Aspremont var. Üç mu-
hafızla o Maurevert de var. Altı kişi oluyor. Al-*

tısını birden aynı zamanda düelloya kışkırtırım. Eğer altısı bir olup da beni öldüremezlerse, şaşurım doğrusu... Âlâ, âlâ... Muhteşem bir cenaze alayım olacak..."

Bu sırada dizlerine, sıcak bir baş kondu. Gözlerini eğince kendisine yanaşarak başını rahatça dizlerine yerleştiren ve iri, müşfik, derin, içlerinden insanlık taşan elâ gözleriyle kendisine bakan Pipeau'yu gördü. Neşe ile güldü:

— "Sen mi geldin?"

Pipeau, sevinçli sevinçli bir - iki havladı. Şövalye, elini köpeğin başına koyarak söylendi:

— "Demek birbirimizden ayrılacağız, Pipeau... Buna çok canım sıkılıyor. Çünkü sana çok şey borçluyum, bilir misin? Senin sâyende Bastille zindanından çıktım. Sonra aç olduğum bir gün, senin yiyeceğini paylaşmıştık, hatırlıyor musun?... Sonra her zaman neşeliydin ve iyi bir arkadaştın. Bensiz ne yapacaksın?.. Çünkü ben artık bir daha gelmemek üzere gideceğim ve o gittiğim yere de seni götürmem, Pipeau. Gidiyorum. Pipeau, çünkü artık canım sıkılıyor. Anlarsın ya. Sana uzun boylu anlatmaya ne lüzümü var..."

Köpek dikkat kesilerek dinlemişti ve efendisinin sözleri bitmiş olduğu hâlde Şövalyenin içinden söylediklerini de dinlemeye devam etmiş olacak ki boğuk bir inilti salıverdi.

Tam bu sırada kapıyı aralayan ihtiyar Pardaillan:

— "Pipeau!" Diye seslendi.

Köpek, soran gözlerle Şövalyeye baktı. Delikanlı:

— "Git," dedi.

İhtiyar Pardaillan; oğluna:

— "Ben şimdi Devinière'ye gidiyorum. Landry Usta'ya borcum var, demiyor muydun?" Diye sordu.

— "Öyleyse ben de geleyim, baba..."

— “Hayır, öyle şey olmaz. Hücuma uğrarsam köpek bana yeter. Üstelik, haberciliğimi de yapar. Ama sen sakın buradan kımıldama.”

Şövalye razı oldu ve ihtiyar Pardaillan, peşinde köpek olduğu hâlde, aklına koyduğu keşif işini yalnız başına yapmaktan memnun bir hâlde uzaklaştı. Çünkü ihtiyar Pardaillan Devinière’ye gidip oğlunun borçlarını ödemek bahanesiyle konağın göz hapsinde bulunup bulunmadığını, kendisinin peşine kimse- nin düşüp düşmeyeceğini, kısaca Şövalyenin burada emniyette olup olmadığını anlamak istiyordu. Kendi kendine:

«Bir kere Montmorency’ye varalım da, bakalım ben de ona dünyanın bütün Loïse’lerini ve ölmek arzusunu unutturur muyum, unutturamaz mıyım?» Diye düşünüyordu. *«Amma da hâl çaresi buldu be... Ben onun yaşında olsaydım, kızı kaçırtıverirdim, olur biterdi. Dünya kötüleşiyor vesselâm. Sonra dur bakalım, bulduğum hile, işleri yoluna koymayacak mı? Bu, eski bir savaş oyunudur. Benim dağarcıkta daha böyle bir sürü hile var.»*

Sonra köpeğine seslendi:

— “Haydi Pipeau, sıçra efendinin üstünden.»

Pardaillan kolunu uzattı ve Pipeau, boğuk bir havlayışla kolun üstünden atladı.

Acaba, ihtiyar şövalye, hangi hilelerden, hangi oyunlardan bahsediyordu? Bunu, birazdan okuyucularımıza anlatacağız. Şimdilik, ihtiyar askerle birlikte ortalığı kolaçan edelim. Pardaillan, civardaki bütün sokakları dolaştı ve her tarafın sessiz olduğunu, şüphelenilecek hiçbir şey bulunmadığını görünce Seine nehrini geçmek için sal iskelesine kadar indi.

Sonra Saint - Denis sokağına uzanarak Devinière’ye geldi ve ilk fırsatta Catho’nun meyhanesine kadar uzanmayı kararlaştırdı.

Landry Usta, Pardaïllan'ın gelişini korku ve ümitle karışık bir hayretle görerek:

«*Acaba bu sefer paraları alabilir miyim?*» Diye ümitlendi.

Pardaïllan:

— “Landry Usta,” dedi, “hem kendi borçlarımı, hem de oğlumunkileri vermeye geldim. Çünkü Paris’i, galiba uzun bir zaman için bırakıyoruz.”

Landry üzülmüş gibi bir tavır takınmaya çalışarak bağırdı:

— “Vah vah, Şövalye! Çok yazık, çok yazık!”

— “Eeyy, ne olsun istiyordunuz, azizim Grégoire? Artık yükümüzü tuttuk, işten el çekiyoruz.”

Hancının gözleri, faltaşı gibi açıldı. Pardaïllan devam etti:

— “Ama, Madam Huguette’yi göremiyorum. Oğlumun tarafından kendisine diyeceklerim vardı da..”

— “Karım neredeyse gelir. Lâkin Şövalye son bir defa soframızda bulunmak şerefinden beni mahrum etmezler sanırım... Mademki artık Paris’ten gideceklerinden katiyen emin bulunuyorlar...”

— “Memnuniyetle aziz dostum... Hem ben yemek yerken, siz de hesabı yaparsınız.”

Landry, içindeki sevince gömülü bir hâlde:

— “Aman Şövalyem, o kadar acelesi yok,” dedi.

— “Yook... Borcumu ödemezsem, içim rahat gidemem... Sizö bir metelik bile zararım dokunmama-
lı.”

— “Mademki öyle Şövalyem, hesabınızın hazır olduğunu itiraf edeyim.”

— “Ya?! Maşallah...”

— “Hesabı hazırlamamı bana siz emretmişsiniz. Hattâ iki defa da bu bahse değmeyecek kadar ufak

parayı vermek üzereydiniz. Ama her seferinde birtakım üzülmeye değer hâdiseler yüzünden parayı ödememiz nasip olmadı.”

Pardaillan kahkahayı bastı. Hancı da bu gülüşe katılmaktan geri kalmadı. Öte yandan da:

«*Aman! Bana para getirmiş. Hiç canını sıkmaya gelmez.*» Diye düşünüyordu.

Bir yandan küçük bir masaya sofru kurulurken, öte taraftan da Pipeau, her zamanki alışkanlığıyla, dünya nimetlerine karşı son derecede ilgisiz ve açgözlülüğünü tanımayanlara güven veren tavırla yine mutfığa giriyordu.

Pardaillan sofraya oturdu ve içinde pek keyifli anlar geçirdiği bu han lokantasını hüzünle seyretti.

Landry'nin, bembeyaz sofranın üstüne yerleştirdiği muhteşem şişeleri görünce ihtiyar Şövalye hancının gözünde önemli bir kimse haline geldiğini anladı. Kendi kendine:

«*Hımm,*» diye mırıldandı. «*Şu para iyi şeydir ves-selâm. Bende var zannetiği para ile şu adamcağızın saygısını ve hayranlığını satın alıyorum. Acaba sahidenden zengin olsaydım ne olacaktı? Evet, evet, Şövalye ile ben, eğer ölmezsek, hemen bol para kazanmanın bir çaresine bakmalıyız.*»

Bu sırada Huguette salona girmişti. İhtiyar Pardaillan; kadına:

— “Dişler arasında ktırdayan körpe kırmızı turplar gibi taze, pembe ve gevreksiniz,” dedi.

Huguette, bu benzetmedeki garipliğe şaşmaksızın gülümsedi ve içini çekti. Landry akik bir çağlayan gibi akan şarabı kadehine boşaltırken Huguette de bir av hayvanı kızartmasından bir dilim keserek tabağına koydu ve:

— “Galiba artık bizleri bırakıyormuşsunuz?” Diye söylendi.

Pardaillan, iskemlesinin arkalığına dayanarak:

«*Harikulâde bir tablo. Sağımda iyi yürekli Landry, nefis şarabı dolduruyor; solumda dilber Huguette çıplak ve pembe beyaz kollarıyla duruyor; önümde de şu hamur işiyle göze Huguette'nin bakışlarından daha tatlı gelen et kızartması var... Karşıda da ocağı alev alev yanan şu güzel mutfak... Ah, neden her gün böyle değil. Bir de Şövalye, beni ölüme davet ediyor. Allah kahretsin!*» Diye düşündü.

Ve samimî bir heyecanla; evsiz, barksız, ateşsiz, önüne gelen handa mola veren eski bir serüvenci heyecanıla:

— “Evet sevgili Huguette, biz... Biz şeye... meçhul ülkelere gidiyoruz,” dedi. “Ve gitmeden önce, oğlumla ben, burada görülecek eski bir hesabımız bulunduğunu hatırladık...”

Landry sözde utandı:

— “Bilseniz bu sözleriniz bana ne dokunuyor, Şövalye?” Dedi.

Sonra da ilâve etti:

— “Hemen hesabı getireyim bâri...”

İhtiyar Pardaillan, o zaman kadına döndü:

— “Sevgili Huguette, sanırım Şövalyenin buraya gelip borcunu şahsen ödemesine pek imkân yok. Gerçi Devinière'ye uğrayacağını söylemişti, ama...”

Huguette, aceleyle:

— “Şövalyenin bana hiçbir borcu yoktur,” dedi.

— “Kim demiş yoktur diye, kahrolası şeytan! Hem öylesine bir var ki, kendi ağziyle söylediklerini söyleyeyim de bakın görün. «*Dilber Huguette'ye gelince,*» dedi, «*ona paraca borcum yok, fakat bana gösterdiği dostluğa karşılık kendisine iki güzel öpücük borçluyum. Kendisine ayrıca ne olursa olsun onu unutmayaçağımı ve hâtıralarımın en tatlı, en*

iyileri arasında daima ona da yer ayıracağımı söylemek isterim...»

Hancının karısı, sevincinden kızarak:

— “Bunları Şövalye mi söyledi?” Diye haykırdı.

— “Vallahi söyledi. Ve sanırım, aklından geçenlerin de ancak yarısını söyledi. Onun için ben de bana verilmiş olan bu vazifeyi yapmak, hem de can ve gönülden yapmak isterim...”

Bunun üzerine ihtiyar ayağa kalkarak Huguette’yi iki yanağından öptü. Sonra da yerine oturarak kadehini kaldırdı ve:

— “*Sıhhatinize içiyorum, dilber Huguette!*» Dedikten sonra serseri usûlünce bir yudumda boşalttı. O zaman hancının karısı gayet hülyalı bir edâ ile:

— “Şövalyenin beni böyle düşünmüş olmasını hiç unutmayacağım. Bunu kendisine söyleyiniz, rica ederim ve şimdi ben de ona şükranımı bir sözle belirtmek isterim...”

— “Söleyin cicim.”

Huguette içini çekerek:

— “Öyleyse kendisine söyleyiniz ki, o da seviyor,” dedi.

Pardaillan hayret içinde sordu:

— “Kimmiş bu seven?..”

— “Şövalyenin sevdiği... O güzel Matmazel... Loïse.”

İhtiyar asker, yerinden sıçradı. Huguette devam etti:

— “Evet, Loïse de onu seviyor, eminim ki seviyor. Zavallı delikanlıyı o kadar kederli görmüştüm ki...”

— “Ah sevgili Huguette, meğer siz bir melekmişsiniz.”

— “Kendisini o kadar üzgün görmüştüm ki... Söylediklerimi ona tekrarlayın, Loïse’yle evlendiği vakit saadetini kendisine benim haber verdiğimi unutmasın.”

— “Vay canına!.. Demek onun saadeti için de uğraştınız, öyle mi, Huguette? Demek iş böyle, ha? Gördünüz mü, mesele ne kadar değişti şimdi.. Tanrıya şükürler olsun... Gelin de sizi bir daha öpeyim.”

Bu yeni öpücüklerden sonra ihtiyar Pardaïllan yemeğine hudutsuz bir keyif içinde devam etti ve Landry Usta’nın şarabının da yardımıyla Loïse’yle oğlunun düğününde bulunuşunun hayalini bile kurmaya başladı. Neşeyle mırıldanarak:

— “Ha,” dedi, “bu iş bana Truanderie tarafına giderek bir-iki ahbap çağırمام lâzım geldiğini de hatırlatıyor. Mademki artık benim de umduğum gibi sevildiğimizden eminiz, Paris’ten sapsağlam çıkmanız lâzım.”

Herşeyin bir sonu vardır; hattâ lezzetli yemeklerin bile...

Pardaïllan’ın yemeği de bu kuralın dışında olmadığı için son şarap şişesi de son damlasına kadar bittiği zaman ihtiyar serseri, ağzında bir savaş şarkısı mırıldanarak kılıcını kuşandı. Elini, Gilles Usta’nın kasasından aşırıldığı üç bin ekünün bulunduğu meşin kemere attı ve hesap pusulası elinde, koşan Landry Usta’ya seslendi. Hancı, keyifli ve çevik, seğirtti. Masaya varınca kâğıdını açtı. Bu kâğıt, bir arşın boyundaydı ve hancı senki bu korkutucu uzunluğu affettirmek istermiş gibi acele söylenmeye başladı:

— “Ne yaparsınız, efendim, biraz uzunca oldu ama... Hem de anlaşmamız gereğince olağanüstü masrafları da hesaba katmadım.”

Pardaïllan:

— “Hepsini yazaydınız, azizim Landry,” dedi.

Landry yerlere kadar eğilerek, mütevazı bir sadelik içinde, fakat epey endişeli bir tavırla:

— “O hâlde hepsi birlikte tam üç bin ekü eder,” dedi.

İhtiyar asker bu silleyi, sarsılmadan yedi ve meşin kemerini açmaya koyuldu. Landry'nin yüzü o kadar kızardı ki ateşe döndü. Bir nefes halinde:

— “Allaha şükür, nihayet bu da ödeniyor,” diye mırıldandı.

Tam bu sırada hiddetli bir ses duyuldu:

— “İşte, işte, burada!..”

Aynı anda salona giren üç adam kılıçlarını çekerek Pardaillan'ın üstüne atıldılar. Han, bir anda bağırtılarla doldu. Pardaillan'ın, meşin kemeri tutan elinin kılıcına inmesiyle kılıcın kınından fırlaması bir oldu. Landry'nin tebessümü bir dehşet ve ıstırap ifadesiyle nihayetlendi ve adamcağız ağzı açık, gözleri yusuvarlak, arşınlık kâğıdı elinde, put gibi kalakaldı.

Pardaillan bir tekmede masayı devirmiş, sofrta takımları yeri boylamıştı.

Huguette, mutfağa kaçmıştı. Üç adam kuduz gibi Pardaillan'a hücum üstüne hücum ediyorlardı. Biri:

* — “Bu sefer kefalet mefalet yok! Ama, kimbilir belki de hancı kadın kefil olur,” diye alay ediyordu.

Bu birinci, Maugiron'du. Onun yanında Quélus vardı. Hiç ses çıkarmadan soğuk bir hiddetle habire kılıç savuran üçüncüsü de Maurevert'di.

Üçü de, Devinière'nin uzun bir zaman Pardaillan'ların karargâhı olduğunu bilerek, belki buradadırlar ümidiyle hana girmişlerdi. Zaten asıl aradıkları da Şövalye idi. Çünkü her birinin bir kılıçla bir söz yarısından ötürü ona hınçları vardı.

Şövalyeyi bulamayıp da babasını görünce, çabucak birbirlerine bakışmış ve hemen kılıçlarını çekip saldırmışlardı.

Pardaillan gerileyordu. Ne yazık ki üç düşmanı bu sefer kendisiyle sokak kapısı arasında yer almışlardı. İhtiyar, gittikçe salonun kapısı açık dip duvarına doğru gidiyordu. Bu kapıyı geçince, romanımızın başında Pléiade şairlerinin ziyafet verdiklerini gördüğümüz salona girdi.

Bu odayı da geçti ve nihayet içerisinde, bir tekenin garip bir törenle kurban edildiği son odaya girdi.

Maurevert, dişleri arasından:

— “Bu sefer kıstırdık,” dedi.

Pardaillan da düşündü:

«Vah, vah! Demek ki Şövalye ile birlikte ölmemiz kaderde yazılı değilmiş.»

Ve çevresine ümitsiz bir bakışla baktı. Bu sırada bir kapının açıldığını gördü. Hiç tereddüt etmeden kendisini, sezindiği karanlık aralığa attı. Burası bir tarafında mahzenin kapısının bulunduğu; öte yanında da sokağa götüren uzun koridora açılan bir kapının yer aldığı loş oda idi.

Üç düşmanı da Pardaillan'ın peşinden bu dar odaya atılmak istediler. Lâkin kapı burunlarına kapandıverince, o zaman moda olan ne kadar küfür varsa hepsini ağız dolusu haykırarak kılıçlarının kabzalarıyla kapıyı dövmeye koyuldular...

Kapıyı kapayan, ihtiyar Pardaillan değil, Huguette'ydi. İşin sarpa sardığını görünce hemen sokağa fırlamış, oradan koridora ve bu loş odaya gelerek Pardaillan'ı içeri almasıyla kapıyı kapaması bir olmuştu. Pardaillan, Huguette'yi görünce:

— “Bunu siz mi yaptınız?” Diye sordu.

Dilber hancı kadın, koridoru göstererek:

— “Çabuk kaçın,” dedi.

İhtiyar şövalye:

— “Size teşekkür etmeden, asla!” Dedi.

Ve dışarıda bir sürü insan bağırıp çağırırlarken Pardailan, Huguette’yi belinden yakaladığı gibi iki yanağından öptü:

— “Bu benim için! Bu da Şövalye için!”

Süratle koridora atıldı ve bir saniye sonra da Saint - Denis sokağı boyunca hızlı hızlı ilerliyordu.

Maurevert kilidi kırmak için bir çekiç bulmaya giderken, Maugiron’la Quélus:

— “Bu sefer elimizden kaçamayacaksınız,” diye bağırıyorlardı.

Maurevert, ziyafet salonunda Huguette’yle karşılaştı:

— “Çabuk bize bir çekiç,” dedi.

Huguette:

— “Ne lüzumu var?” Dedi. “Ben şimdi kapıyı anahtarla açarım.”

— “Mükâfatınızı görürsünüz.”

Kapı açılınca üç silâhşor koridoru gördüler ve ihtiyar tilkinin kaçmış olduğunu anladılar.

Maurevert:

— “İnin iki kapısı varmış,” dedi.

Üçü birden sokağa fırladı, ama geç kalmışlardı. Pardailan çoktan Truanderie tarafına doğru uzaklaşmış, Mareşalin hareketinde kendilerine muhafızlık etmeye yarayacak arkadaşlar bulmaya gitmişti.

Pardailan sokağa çıkınca Pipeau ile buluşmuştu. Köpek, alışkanlıklarına bağlı bir hayvan hâliyle Devinière’nin masalarının birinden aşırıldığı bir sucuğu ağzında tutuyordu.

Muhafızlar gittikten sonra Huguette mutfağa gir-

di ve hiddetinden morarmış kocasını orada buldu.

Landry:

— “Allah kahretsin!” Diyordu. “Artık Pardail-
lan bana para vermeyi aklına bile getiremeyecektir.”

Huguette gülümseyerek:

— “Neden?” Diye sordu. “Ödemesi lâzım. Böy-
le bir alacaktan vazgeçecek kadar zengin değiliz.”

Landry'nin hâlâ elinde tuttuğu upuzun kâğıdı gös-
teriyordu. Hancı:

— “Lânet olsun!” Dedi. “Ne zaman buraya bor-
cunu ödemeye gelse zavallı lokantamda kan gövde-
yi götürüyor ve kırılmadık çanak çömlek kalmı-
yor.”

— “Sen pusulaya geçir... Nene lâzım...”

— “Haklısın, karıcığım.”

Ve Landry Usta, içini çekerek mırıldandı: «*Ne
yapalım. Bu sefer de kısmet değilmiş.*»

Bir masaya oturdu, karısına hokka kalem getir-
mesini söyledi ve meşhur hesap listesine aşağıdaki
ilâveleri yaptı:

«*Tam ve mükemmel bir öğle yemeği: İki ekü,
beş santim. Bir şişe eski Bordeaux şarabı: Üç ekü.
Yarımşar şişelik iki Saumur şarabı: İki ekü. Kırılan
çanak çömlek: Yirmi ekü. Şövalye Pardailan'ın kö-
peği tarafından çalınan bir sucuk: Onbeş santim ve
dört metelik...*»

Kocasının omuzunun üstünden yazılanları okumuş
olan Huguette:

— “Bana ver de kaldırıp kilitleyeyim,” dedi.

Landry, kâğıdı karısına verdi ve canı sıkkın bir
hâlde mutfığa gitti. Huguette'ye gelince, kocasının
yaptığı toplamın altına şöyle bir ilâve yaptı:

«*Mösyö de Pardailan'dan, biri kendi ve diğeri de*

oğlu Mösyö Şövalye namlarına. binbeşeryüz ekülük iki adet öpücük alınmıştır.”

Ve pusulayı yatak odasındaki dolaba kapattı.

Saat akşamın altısına kadar başka hiçbir kötü olayla karşılaşmayan Pardaillan, Montmorency konağına dönmüştü. Truanderie’de epey bir zaman kalmış, orada pek bol rastlanan ipten kazıktan kurtulmuşlarla uzun konuşmalar yapmıştı. Pardaillan, ahbabın yükseğini, aşağısını aramaz, mareşallerle de, haydutlarla da konuşurdu.

Eve döndüğü zaman bıyık altından gülüyor ve mırıldanıyordu:

«Bakalım ustalıkla hazırladığım karşılaşma, nasıl oldu?»

Pardaillan, acaba hangi karşılaşmadan bahsediyordu? Okuyucularımız, ihtiyar askerin, oğluna önce Truanderie’ye gideceğini söylediği hâlde sonradan Pipeau’yu almak için tekrar oğlunun odasına girip Devinière’ye gitmekten bahsettiğini hatırlamışlardır.

İhtiyar Pardaillan, Truanderie’ye gideceğini söyleyerek oğlunun odasından çıktığı vakit, konağın içinde gezinmeye koyulmuş ve nihayet Loïse’ye rastlamıştı. Genç kızı görünce de hemen, damdan düşercesine dedi ki:

— “Sizi arıyordum. Size Allahaismarladık diyecektim de...”

Genç kız, benzi atmış bir hâlde âdeta haykırdı:

— “Allahaismarladık mı diyecektiniz?”

— “Ya! Oğlumla beraber gidiyoruz da...”

Böyle söyledikten sonra oğlunun şifa bulmaz gibi görünen bir hastalığa tutulmuş olduğunu, bir hayli ağır kalabalığıyla anlattı. İhtiyar tilki, bir yandan da Şövalyenin odasına doğru yürüyordu. Loïse de hiç farkında olmadan ve bu ânî gidişten müteessir, kal-

bi büyük bir kederle dolu, peşinden yürüyordu. Par-
daillan, oğlunun odasına varınca yavaşça kapıyı açtı.
O zaman Loïse, genç Şövalyenin Pipeau'ya verdiği
söylevi duydu.

İşte ihtiyar asker, o zaman Pipeau'yu çağırarak ka-
pıyı aralık ve bu kapının önünde de genç kızı tama-
men şaşalamış bir hâlde bırakıverdi. Bu sırada genç
kızın içinde ne oluyor, hangi duygular kaynaşıyor-
du? Bilemeyiz. Loïse soru dolu gözlerle odaya girdi
ve fena hâlde şaşırان Şövalyeye sordu:

— “Gitmek istiyormuşsunuz, öyle mi? Neden?”

Şövalye, genç kızınkinden daha titrek bir sesle mı-
rıldandı:

— “Benim gideceğimi size kim söyledi, matma-
zel?”

— “Evvelâ babanız, sonra da siz...”

— “Ben mi?..”

— “Siz ya... Demin gitmek istediğınızı söylüyor-
dunuz. Sözlerinizi istemeyerek dinlediğim için beni
affedin, Şövalye. Az önce gideceğinizi, bir daha gel-
meyeceğinizi ve gideceğiniz yere köpeğinizi götürme-
yeceğinizi söylüyordunuz. Hem de canınız sıkıldığı
için gidecekmişsiniz... Rica ederim söyleyin Şöval-
ye gidip de bir daha gelmeyeceğiniz bu memleket
neresi?”

— “Matmazel...”

— “Pipeau'yu götüremeyeceğiniz bu yer neresi?”

— “Rica ederim...”

— “Canınız neden sıkılıyor?”

Genç kız, rüyadaymış gibi kendi cesaretine ken-
disi de şaşmış bir hâlde ve gözlerinden yaşlar süzüü-
lerek konuşuyordu. Şövalye, kıza, derin bir acıyla
kendinden geçmiş bir hâlde bakıyordu. Başu alevle-
niyor, düşünceleri bir kovandaki arılar gibi uçuldu-

yordu. Bu an, tehlikeli, fakat aynı zamanda zevkliydi. Ne dediğinin pek farkında olmadan kekeledi:

— “Canım sıkılıyor demem, şu demek ki... Yani...”

Genç kız zaptolunmaz bir kalb taşkınlığı ile:

— “Yoksa burada, babamın yanında olduğunuza mı sıkılıyorsunuz?” Dedi. “Babamın yanında... Nasıl demeli? Babamın yanında...”

Ve gayet zayıf bir sesle ilâve etti:

— “Benim yanımda...”

Şövalye gözlerini kapadı, ellerini kavuşturdu ve ateşli bir sesle:

— “Burası... Ah, bilseniz burası... Burası cennettir!..” Dedi.

Genç kız hafifçe haykırdı. Sonra ancak bazı durumlarda genç kızların yüreklerinde alevini yakan hakikat ışığı da kendi kalbinde belirmiş olacak ki, renksiz, bir zambak kadar beyazlaşmış bir hâlde söylendi:

— “Siz gitmek değil, ölmek istiyordunuz...”

— “Evet...”

— “Neden?..”

— “Çünkü sizi seviyorum!”

— “Beni mi seviyorsunuz?”

— “Evet...”

— “Ve ölmek istiyorsunuz, öyle mi?”

— “Evet...”

— “Beni de mi öldürmek istiyorsunuz, Şövalye?”

Bu sorular ve cevaplar, çabuk, nefes nefese, ateşli bir surette ve hafif bir sesle söylenmişti. Hülya, on-

ları öyle bir kavramıştı ki neler konuştuklarının farkında değillerdi. Bütün varlıklarıyla taş kesilmişlerdi. Hareketsiz hallerinden, put gibi duruşlarından, renksiz yüzlerinden, esrarengiz bir hava yayılıyor ve ikisi de bu aşk havası içinde yüzüyorlardı.

Aralarında duygularını saklamak söz konusu olamazdı. En serbest kız bile bu kadar sâkin bir surette aşkını söyleyemez ve en tecrübeli Don Juan dahi bu derece açık konuşamazdı.

Şövalye ile ömründe ikinci veya üçüncü defa konuşan Loïse, birdenbire aşkını itiraf etti. Bu aşkı saklamak veya bundan utanmak, aklına bile gelmedi. Eğer Şövalye, kendisini elinden tutup da götürseydi, şüphesiz onu takip edecekti. Dudaklarından dökülen bir inilti, düşüncelerinin tam ve kesin ifadesiydi: Eğer Şövalye ölürse, o da ölürdü. Bu açıktı. Bundan başka bir şey olmasına imkân yoktu. Aşk bu muydu? Bilmiyor ve öğrenmek de istemiyordu.

Bildiği bir tek şey vardı: Hayatı, birdenbire Şövalyenin hayatına karışmıştı ve ruhu, bu erkeğin ruhunu içine almıştı. Şövalye, onun beklediği erkekti. Şövalye ona bir gençlik, zafer ve aşk tanrısı olarak görünüyordu. Montmorency konağında buluşmuş olmaları, genç kıza çok tabii geliyordu. Bunun aksini düşünmek bile imkânsızdı ve şimdi o giderse Loïse de giderdi. O ölürse Loïse de ölürdü.

Artık dünyada onları ayıracak hiçbir kuvvet yoktu.

*

Loïse:

— “Beni de mi öldürmek istiyorsunuz, Şövalye?”
Dedi

Aynı anda da gök kadar berrak, mavi gözleri Şövalye de Pardaïllan'ın gözlerine dikildi. Delikanlı

sendeledi. Bütün vücuduna,, garip bir titreme yayıldı. Bir an Mareşal de Montmorency'nin bu genç kıızı, bir yabancıya, Kont de Margency'ye vermek istediğini unuttu ve taşkın, şaşırılmış bir hâlde:

— “Rüya görüyorum galiba...” Diye mırıldandı.

Genç kızın karşısında, ellerini kavuşturmuş, tapar gibi duruyordu. Loïse yavaş yavaş gözlerini yere indirdi, yüzünü bir zambak beyazlığı kaplamıştı. Loïse'ye:

— “Siz ölürseniz, ben de ölürüm. Çünkü sizi seviyorum.” Dedi.

Birbirlerine çok yakındılar. Fakat elleri ellerine değmiyordu. Delikanlının içinde, elini tutar tutmaz, bu meleğin buhar olup uçacağı korkusu vardı. Şövalye, en büyük aşklarda rastlanan sade bir ifadeyle:

— “Loïse,” diye mırıldandı. “Mademki beni seviyorsunuz, o hâlde ben de yaşayacağım... Beni sevebileceğinizi düşünmek bile bana çılgınlık gibi geliyordu. Bakışlarınızın bana çevrildiğini hayâl etmek bile benim için imkânsızdı. Halbuki bütün bu olmaz şeyler olmuş bulunuyor, Loïse, mesut mu, yoksa bedbaht mıyım, bilmiyorum... Fakat bir şey biliyorum Loïse, hayatımın boşluğunu giderdiniz... Titriyorum, aklım yerinden oynayacak gibi... Beni seviyor musunuz... Denek ki bu hayâl, nihayet hakikat oldu...”

— “Evet, sizi seviyorum!”

— “Ama, zaten biliyordum. Herşey bana, dünyaya sizin, yalnız sizin için geldiğimi söylüyordu... Beni sevmemezlik edemeyeceğinizi hissediyordum, kalbim size o kadar yakındı. Sizin beni sevmemeniz, bana o kadar karanlık geliyordu ki, güneş bile bu karanlıkta sönüyordu.”

Birden sustu. Soluk dudaklarına mânasız kelime-

ler geliyordu. O coşkunlukla kendinden geçmiş gibiydi. O sırada ikisi birden, konuşulacak bütün sözlerin boş olduğunu anladılar.

Loïse, gözleri Şövalyenin gözlerinde, yavaş yavaş kapıya doğru geriledi ve Şövalyeyi, olduğu yerde, yıldırımla vurulmuş gibi bırakarak âdeta buhar olup uçtu, gitti.

O zaman görünüşte gayet soğukkanlı, fakat aslında son derece ateşli olan bu delikanlıda, yaşadığı olayın uyandırdığı tepki de şiddetli oldu. İçini, görülmedik, sonsuz bir neşe kapladı ve kendisini dimdik, canlı bir hâle getirdi. Eli kılıcının kabzasında pencereye yanaşarak parıldayan gözlerini Paris'e çevirdi ve ve içinden, sessiz bir feryat hâlinde, şu düşünceler yükseldi:

«Şimdi ben dünyanın hâkimiyim. Kral Charles, Montmorency, Damville, bütün kudretliler ve şanlular, artık benim de kudretim ve şanım sizinkilerle denktir. Şimdi beni öldürecek çeliği, şimdi beni durduracak orduyu görmek isterim. Paris yansa, dünya yıkılsa, onbin asker hançerini bağırma dayasabile vız gelir bana!.. Ah, Loïse, Loïse!»

Ve boylu boyunca halının üstüne serildi. Bayılmıştı.

İhtiyar Pardailan saat altıya doğru Montmorency konağına gelince, oğlunu savaş için tepeden tırnağa silâhlanmış bir hâlde, Mareşal Montmorency ile konuşurken buldu. Avluda, her tarafı körüklerle sınıksıkı kapanabilen ağır arabalardan biri bekliyordu. İhtiyar asker, her zamanki gibi sessiz ve soğukkanlı gözükken Şövalyeyi gözden geçirdi. Kendi kendine:

— *“Hayır,”* diye düşündü. *“Hiçbir şey olmamı-*

şa benziyor. Allahtan ki şu cici Huguette'den aldığım hayırlı haberler var.”

Ve oğlunu bir kenara çekerek yirmi kadar serserinin konak civarında beklediklerini ve Mareşale sezdirmeden kendisini yolda koruyacaklarını, bildirdi.

Az sonra da Mareşal, hareket işaretini verdi. Casusları ve zaptiyeleri şaşırtmak için Saint - Antoine kapısından çıkılacak, sonra dosdoğru bir kavis çizilerek Montmorency yoluna girilecekti. Loïse'yle anesi, her tarafı sımsıkı kapatılan arabaya girdiler. Mareşal, atıyla sağ kapı tarafında, Şövalye de solda yer aldı. İhtiyar Pardaïllan önden gidiyor, arkadan da Mareşalin askerlerinden oniki süvari geliyordu. O sıralarda Paris'te böyle tepeden tırnağa silâhlı maiyetiyle gezmek, seyrek görülür bir şey değildi, o yüzden kimse bu kafileye dikkat etmedi ve araba saat yediye doğru Saint - Antoine kapısına ulaştı. İhtiyar Pardaïllan:

«Artık kurtulduk,» diye düşünüyordu.

Lâkin tam bu sırada bir ses:

— “Geçmek yasaktır!” Diye bağırdı.

Ve kapı nöbetçilerine komuta eden subay ilerledi. Mareşal, şaşarak sordu:

— “Ne var?”

Subay, kendisini hemen tanıyarak selâmladı ve:
— “Mareşalim, affınızı rica ederim, geçmenize engel olmaya mecburum.”

— “İyi ama, kapı bu saatte henüz açıktır.”

— “Affedersiniz, Mareşalim, kapı kapandı. Bakın, köprü kaldırılmış bulunuyor.”

Mareşal eğildi ve kemerin altından bakınca köprü'nün kalkık olduğunu gördü. Subay, köprüyü indirmeye razı olmadığı takdirde kapıdan çıkmaya imkân yoktu:

— “Demek bu kapı erken kapanıyor,” dedi. “Peki, ya ötekiler?”

— “Paris’in bütün kapıları kapanmıştır, Mareşalim...”

— “Peki, yarın saat kaçta açılacaklar?”

— “Yarın Paris kapıları açılmayacaktır, Mareşalim... Ne yarın, ne de ertesi günler...”

Mareşal, öfkeden çok endişeyle haykırdı:

— “Bu nasıl şey, canım? Bu, zulüm artık...”

— “Kralın emri, Mareşalim...”

— “Nedir yâni... Artık ne Paris’ten çıkılacak, ne de Paris’e girilecek, öyle mi?”

— “Affedersiniz, Mareşalim, Paris’e girmek ve Paris’ten çıkmak gayet kolaydır. Kimsenin girmesine engel olunmuyor. Çıkmak için de Polis Müdüründen çıkma izni almak lâzımdır. Kendisi Bastille’den iki adımlık mesafede oturur. Eğer Mareşalim arzu buyurlarsa...”

Mareşal:

— “Lüzumu yok,” dedi.

Ve dönme emrini verdi. Kendi kendine mırıldanıyordu:

«Kralın emriymiş. Pekâlâ. Bu emir kimin için verilmiş? Benim için mi? Sebep ne?..»

Birden aklına, Jeanne d’Albret, Navarre Kralı Henri ve Amiral Coligny ile birlikte gelmiş olan Huguenotlar geldi. Olay ciddiydi. Fakat bu emirde kendisiyle hiçbir ilgi bulamadığı için bunun Huguenot'lara karşı alınmış bir polis tedbiri olduğuna inandı ve:

«Aksilik,» diye düşündü.

Araba Montmorency konağına yöneldiği sırada ihtiyar Pardaillan da atından inmiş, hayvanını ye-

dekta götürölmek üzere Mareşalin muhafızlarından birine vermişti. Bu işin içyüzünü öğrenmek ve mümkün olursa subaya sormak istiyordu. Mareşalin uzaklaşmasından beri beş dakika geçmişti ve ihtiyar Pardaillan, subayı söyletmek için uygun bir yalan düşünmekle meşguldü ki askerlerden birinin nöbet yerinden uzaklaşarak Saint - Antoine sokağına doğru gittiğini gördü. Hemen adamın peşine düştü. Bu askerin ağzından lâf almanın daha kolay olduğunu düşünmüştü. Yolda askere yanaşarak yanında yürümeye koyuldu. Söze başlamış olmak için:

— “Hava da amma sıcak, değil mi?” Dedi.

Asker cevap verdi:

— “Sıcak da lâf mı?”

— “Şöyle serin bir şişe şarap olsa hiç de fena olmazdı, değil mi?..”

— “Fena da ne demek, asîlzadem?”

— “Öyleyse gelin de beraber Kralın sıhhatine birer şişe devirelim...”

— “Devirelim, asîlzadem.”

— “Şu meyhaneye girelim mi?”

— “Ama, şimdi giremem.”

— “Neden şimdi olmasın?.. Mademki boğazımız şimdi yanıyor...”

Asker, bir an bu muhakemenin parlaklığı karşısında zihni kamaşmış gibi duraladı. Fakat yine kendisini toparlayıp cevap verdi:

— “Şimdi olmaz, çünkü yapacak bir işim var.”

— “Nerede bu iş?..”

Asker, durmadan soru soran bu adama ters ters bakmaya başlamıştı. Bu sırada da Pardaillan'ın gözü, askerin ceketinin yakasından ucu görünen bir kâğıda takılmıştı. Asker söyleniyordu:

— “Garip şey, asilzadem, benim görevimi neden bu kadar merak ediyorsunuz?”

— “Canım, sizin göreviniz benim umurumda mı? Gideceğiniz yer uzaksa sizi burada saatlerce bekleyecek değilim ya.”

— “Öyle ya... Doğru... Temple'ye gidiyorum.”

— “Hapishaneye mi?”

— “Yok canım, hapishane civarına...”

Pardaillan irkildi. Kafasından geçen bir düşüncüyü, zihninde evirip çevirerek, birkaç adım daha attı. Sonra birdenbire :

— “Arkadaş, isterseniz ben size işin ne olduğunu söyleyeyim. Siz Hotel de Mesmes'e mektup götürüyorsunuz.” Dedi.

Asker hayret içinde:

— “Nasıl anladınız?” Diye sordu.

— “Gayet kolaylıkla. İşte mektubun ucu, ceketten görünüyor. Dikkat etmezseniz düşer de...”

Pardaillan aynı anda mektubu yakalamış, üstündeki yazıya göz gezdirmişti: «*Sayın Mareşal de Damville'nin konağına*» yazıyordu. Pardaillan bir an için mektubu alıp kaçmayı düşündüyse de, sokak kalabalıktı ve az öteden atlı bir zaptiye kolu geliyordu. Zarfı tekrar askere uzatmaktan başka çare bulamadı. Fakat bu arada, zarfın acelesi olan biri tarafından, gelişigüzel kapatılmış olduğunu sezdi.

Birlikte yola koyuldular. Pardaillan askerin peşini bir saniye bile bırakmamaya karar vermişti. Askere, son derecede kuşkulandı. Nitekim, az sonra:

— “Affedersiniz asilzadem, Tanrıya emanet olun.”

Bu sözleri söyler söylemez tabanları kaldırmıştı. Fakat karşısındakinin, kendisinden daha inatçı olduğunu bilmiyordu: Pardaillan da koşmaya başlamıştı. Hem koşuyor, hem de söyleniyordu:

— “Arkadaş, yüz ekü kazanmak ister misiniz?”

Asker, koşuyu hızlandırarak:

— “Hayır,” dedi.

— “Beşyüz!..”

— “Bırakın peşimi!.. Yoksa imdat isterim!”

— “Bin!..”

Asker, zınk diye durdu. Mosmor kesilmişti. Titrek bir sesle:

— “Benden ne istiyorsunuz?” Dedi.

— “Eğer götürdüğünüz şu mektubu bana okutursanız, size bin ekü vermek istiyorum.”

— “Demek bin ekü için kendimi astırayım, ha?.. Haydi oradan...”

— “Vay vay! Demek ki götürdüğünüz mektup bu kadar önemli, ha? Öyleyse ikibin veriyorum.”

Asker sendeledi. Afallamıştı. Pardaillan acele etti.

— “Hemen, ilk meyhaneye gireriz. Siz bir şişe devirirken ben de mektubu açar, okur, tekrar zarfına yerleştiririm. Kimse anlamaz.”

Asker, boğuk bir sesle:

— “Olmaz,” dedi. “Subayım bana, mektup kaybolursa asılırsın,” dedi.

— “Hay salak hay! Sana kaybetmekten söz eden var mı?”

— “Allahısmarladık.”

Pardaillan parayı artırdı:

— “Üçbin ekü...”

Ve askeri kolundan tutarak yakındaki meyhanelerden birine sürükledi. Asker, şıpır şıpır terliyor, sararıyor, kızarıyordu. Bir şişe şarabın önüne oturdukları vakit:

— “Sahi mi söylüyorsunuz?” Dedi.

Pardaillan cevap yerine kemerini boşalttı ve:

— “Say,” dedi.

Gözleri kamaşan asker, çılgınlığını zor tuttu. Bu kadar altını bir arada hiç görmemişti. Önünde bir servet duruyordu. Mektubu, soluk soluğa Pardaillan’a uzattı ve altınları saymadan cebine doldurdu. Sonra birdenbire delirmiş gibi nyağa fırlayıp koştu ve gözden kayboldu. Pardaillan omuzlarını silkti ve artık sahibi bulunduğu mektubu açıp okudu:

«Monsenyör, Saint - Antoine kapısına, oniki muhafız tarafından korunan kapılı bir yolcu arabası geldi. Arabanın yanında Mareşal de Montmorency vardı. Kapıdan geçemeyeceğini öğrenince çok canı sıkıldı. Bana târif etmiş olduğunuz iki maceracıyı da arabanın yanında görür gibi oldum. Montmorency konağına döneceğini tahmin ettiğim arabayı takip ettiriyorum. Monsenyörün bu mektubu alınca derhâl yakacaklarını ve kendilerine bu haberi vermiş olan sâdik bendelerini unutmayacaklarını ümit ederim.» Pardaillan söylendi:

— “Oh, oh! Şimdi Kralın, Paris’in kapılarının kapanmasını neden emrettiğini anladım... Anladım, ama Landry Usta’nın üçbin eküsü de uçtu gitti... Mühim değil... Zengindir, beklesin...”

Bunun üzerine de Montmorency konağına gitmek üzere yola koyuldu.

O gece Mareşal de Damville, Paris’in ne kadar kapısı varsa hepsinden birer haber aldı. Bunların kimisinde «Hiçbir haber yok» deniliyordu. Kimisinde «Mareşal kapımıza gelmedi» yazıyordu ya da «Târif edilen kimseler gelmediler» şeklinde bir cümle vardı. Yalnız Saint - Antoine kapısı, hiçbir haber vermemiştir.

Böylece Mareşal de Montmorency, Loïse, Jeanne

de Piennes ve iki Pardaillan Paris'te mahpus kaldılar. Damville, bir yandan Dokuzuncu Charles'in öldürülmesini bekliyor, öte yandan da genç kralın kendisine gösterdiği sevgiden istifade ederek nüfuzunu aklına estiği gibi kullanıyordu. Charles'e göre krallığın dayandığı direklerden biri. Catherine'ye göre de kilisenin temeli olan Damville, üç ay müddetle Paris kapılarını denetlemek vazifesini almıştı. Bu suretle kendisine, Paris'in askerî valiliği gibi tehlikeli bir iş de verilmiş oluyordu.

Bu vazife, Marguerite ile Henri de Béarn'ın düğünlerinin kutlanacağı ve orduyu da tasarlanan savaşa götürmek üzere bütün Huguenot'ları toplayıp Holânda'ya doğru yola çıkacağı gün sona erecekti.

Damville, bu suretle olağanüstü yetki sahibi ve geniş bir hapisane haline gelen Paris'in gardiyanı oluyordu.

Montmorency konağında, günler olaysız geçiyordu. Paris'ten çıkmak için boş teşebbüslere girişmektense konaktan hiç çıkılmaması kararlaştırılmıştı. Paris kapıları, uzun zaman kapalı kalamazlardı ve ilk fırsatta da şehirden hareket edilecekti.

Böylece onbeş gün kadar geçti.

İhtiyar Pardaillan'la genç Şövalye, hemen her gün, tanınmamak için bir sürü tedbir alarak haber toplamaya çıkıyorlardı. Bir akşam, ihtiyar Şövalye yalnız çıkmıştı ve dönüşte, kapıcının odasının önünden geçerken içeride tanıdığı birini gördü. Bu, Damville'nin kâhyasının yeğeni Gillot idi. Pardaillan'ın kapıcı odasına girdiğini görünce titredi. Pardaillan homurtuyla:

— "Senin burada ne işin var?" Diye sordu.

— “Sayın subayım... Bendeniz şey için geldim... Şimdi anlatıyordum ya işte... Şey için...”

— “Sen ne için gelirsin?.. Elbette gammazlığa, casusluğa gelmişsindir, rezil herif... Mademki buraya ayağınla geldin, şimdi eski sözümü yerine getireyim de gör.”

Gillot kekeledi:

— “Allahaşkına beni dinleyin!”

— “Seni dinleyecek vaktim yok... Şimdi kulaklarını keseceğim...”

Gillot, birden dikildi ve kurumlu bir edâ ile:

— “Onu yapamazsınız işte!” Dedi.

— “Ne dedin?”

Gillot:

— “İsterseniz deneyin,” dedi.

Aynı anda ensesine kadar kafasına geçen takkeyi çıkarınca Pardaillan hayret içinde kaldı: Gillot’un kulakları yoktu. İhtiyar asker, kahkahayı basmakta gecikmedi. Gillot ise kulaksız kellesine takkeyi geçirerek az önceki kurumlu edâsiyle:

— “Olmayan şeyi nasıl keseceksiniz?” Dedi.

— “Kim yaptı bu işi?”

— “Dayım yaptı... Monsenyör de Damville, sizin kulaklarımı kesmenizden korktuğum için kendisine ihanet ettiğimi öğrenince dayıma: «Demek öyle, ha? Kes şunun kulaklarını!» Dedi. O zaman böyle bir zalimliği yapacağını hiç ummadığım dayım da bu emri yerine getirdi. Sonra ben bayılmıştım, beni koldan dışarı çıkarmışlar. Beni bir kadın buldu, bana baktı, yaralarımı iyi etti. Ve şimdi... Şimdi ben de onlardan öç almak istediğim için hizmetinize giriyorum.”

İhtiyar Pardaillan düşündü:

«İşte bu hayvandan artık istifade edebiliriz sanırım. Herhâlde bize çok faydası olur.»

Ve arkasından da ilâve etti:

— “Pekâlâ, seni hizmetime alıyorum.”

Gillot'un gözlerinde beliren neşe ışığı, Pardaillan'ın gözüne çarpmış olsaydı, tasalanacağı kesindi. Fakat Gillot'a peşinden gelmesini işaret eden ihtiyar mâceracı, konağa dalıvermişti.

Gillot, onun peşine düşerken dişleri arasında mırdanıyordu:

— “Artık Gilles dayım, benden memnun kalmamazlık edemez...”

FIRTINA GÜRLÜYOR

Kralın Paris'e girişinden yirmi gün kadar sonra Henri de Béarn ile Dokuzuncu Charles'in kız kardeşi Marguerite'nin nişanları kutlandı. Bu münasebetle sarayda tertip edilen bir gece eğlencesi Kral Birinci François ve İkinci Henri devirlerinden beri görülmemiş bir parlaklıkta oldu.

Louvre sarayı, ışıklarla donatılmıştı. Bu göz kamaştırıcı yapıdan kahkahalar yükseliyor ve eğlence taştan her salonda aynı zamanda bir facia meydana geliyordu.

Dışarıda Kralın arkebüzcularının ve okçularının tutmaya çalıştıkları bir halk kalabalığı, ışıklı bir kayaya çarpan kara bir deniz gibiydi. Şehirde o gün silâh taşıma yasağı sık sık okunan fermanlarla bildirildiği hâlde halkın büyük bir kısmı silâhlıydı ve zırhlar giyinmişlerdi. Küme küme insanlar, aralarında bir parola fısıldar gibiydiler. Bazan bir tarafta, bazan başka bir köşede bağırma sesleri yükseliyordu: «Yaşasın Katoliklik!» Veya «Kahrolsun Huguenot'lar!» Sesleri, karanlık göğe yükseliyordu.

Eğlentinin başlangıcında, hava kararırken Catherine de Medicis ile oğlu Dokuzuncu Charles, sarayın, balkonu Seine nehrine bakan bir odasında bulunuyorlardı.

Dokuzuncu Charles her zamanki gibi siyahlar giyinmişti ve zayıf ellerini, balkonun demir parmaklığına dayamış, ilerideki kızılığın seyrediyordu. Yanında, bir adım gerisinde de Catherine, müthiş bir sfenks gibi esrarlı ve zalim gülüşüyle gülüyordu.

Kral sordu:

— “Bu, eğlence ateşi, değil mi? Benim keyifli Paris’lilerim eğleniyorlar, değil mi?”

— “Hayır, majeste... Paris’liler, dinsizlerin toplandıkları bir evi yakıyorlar. Bakın, bir ateş daha başlıyor... Şurada, solunuzda... Notre - Dame kilisesi tarafında... Böyle giderse bütün Paris tutuşacak.”

Dokuzuncu Charles’in soluk yanakları kızıştı ve ağzından bir küfür fırladı. Catherine devam etti:

— “Allah vere de akıllarına Louvre sarayını yakmak da gelmeseydi...”

— “Ne demek! Şimdi emir vereceğim, bütün bu kundakçıları yakalasınlar.”

Ve Kral, arkasına dönerek seslendi:

— “Hey! Cosseins!”

Catherine, Kralın elini tutarak:

— “Siz delirdiniz mi, Charles?” Dedi. “Paris’te isyan mı çıksın istiyorsunuz? Gözleriniz, başınızdaki tacın sallanmakta olduğunu görmüyor mu?”

Charles titreyerek:

— “Ne diyorsunuz, madam?” Dedi.

— “Gerçeği söylüyorum, oğlum. Siz, katoliklerle Huguenot’ları el ele verdirmek istediniz. Fakat bu, sonuç vermedi. Jeanne d’Albret, Henri de Béarn, Condé ve Coligny buraya geldiklerinden beri etrafınızda gittikçe artan tehditkâr çehreleri görmüyor musunuz?”

Uzakta, karanlık göğe kızıl alevler yükseliyordu. Paris’in yarısını, bu yangınların kara dumanları örtmüştü. Charles’in gözleri yuvalarından fırlayacak gibiydi. Çeneleri kısık, vücudu titremeler içinde bakıyordu. Kraliçe devam etti:

— “Charles, beni dinleyiniz. Benim, barışı ne kadar arzu ettiğimi ve hattâ bu yüzden, o mağrur Jeanne d’Albret’in önünde ne kadar küçük düştüğümü de biliyorsunuz. Halbuki katoliklerle protestanlar bir arada bu dünyaya sığamazlar... Bunlardan birinin ortadan kalkması lâzım. Kilise mahvolamayacağına göre dinsizlik mahvolacaktır. Dinsizliği korumak isteyenler de onunla beraber mahvolacaklardır, Charles.”

— “Siz, beni korkutuyorsunuz. Ben kan akmasını istemiyorum!”

— “İstemiyor musunuz? Devletlerin elçilerinin getirdikleri mektupları okumadınız mı? İspanya Kralı ne diyor? Bizim zayıflığımız yüzünden yıkılan Tanrı hâkimiyetini yeniden kurmak için bir ordu ile geleceğini söylemiyor mu?”

Charles kaskatı kesilerek:

— “İspanya ile savaşırım,” dedi. “Gerekirse bütün Avrupa’ya karşı koyarım.”

Charles, alnında beliren ter tanelerini sildi. Catherine söylendi:

— “Papaya da mı karşı koyacaksınız? Yoksa zorla kendinizi aforoz mu ettireceksiniz?”

— “Allah kahretsin!..” Papa, Papa ise ben de Fransa Kralıyım!”

Ve balkonun parmaklıklarına daha sıkı yapışarak sözlerine ekledi:

— “Susunuz,” dedi. “Etrafımda susulmasını istiyorum. Ben barış kararı verdim ve krallığımda barış hüküm sürecektir... Papa ile bile savaşmak lâzım gelirse bu savaşa da razıyım.”

Catherine soğuk bir tavırla:

— “Ne ile?” Dedi.

— “Ordularıyla asilzadelerimle ve milletimle...”

— “Milletiniz, ha! Gelin de bakın, milletiniz ne istiyor, majeste...”

Kraliçe bu sözleri söylerken oğlunun elini dayanılmaz bir kuvvetle yakalayıp kendisini birçok salondan geçirdi. Aşağıda, eğlentinin gürültüleri, dans havaları çalan kemanların sesi duyuluyordu. Catherine sarayın, Seine nehrinin aksi yönüne bakan büyük salonlarından birinde durdu:

— “Asilzadelerinizden bahsediyorsunuz,” dedi. “Kime güveniyorsunuz? Kimbilir ne fesatlar kuran Guise’ye mi? Yoksa konağına kapanan ve orada âsileri barındıran Montmorency’ye mi?..”

— “Lânet olsun! Hangi âsileri kastediyorsunuz?”

— “Hangi âsileri olacak?.. Paris’in orta yerinde size ve adamlarınıza kafa tutmuş olan ve Louvre’de sizi ve beni küçük düşüren o iki serseriye..”

— “Demek Montmorency bunları evinde saklıyor, öyle mi?”

— “Evet, majeste ve bütün asilzadeler bu hâle isyan ediyorlar... Halka gelince onları da dinleyiniz işte...”

Kralı açık bir pencerenin önüne kadar sürükledi. Charles, pencereden eğilince Louvre’yi çeviren hendeklerin öte yanındaki insan denizini gördü. Kalabalık bağıırıyordu:

— “Yaşasın katoliklik! Kahrolsun Huguenot’lar!”

Fakat bu sesleri bastıran başka bağırtılar da vardı:

— “Yaşasın Guise! Yaşasın başkomutanımız!”

Charles, ellerini birbirine vurarak sordu:

— “Bu ne demek? Kim bu başkomutan?..”

— “Milletiniz söylüyor ya, majeste... Henri de Guise...”

— “Hangi orduların başkomutanıymış o?”

— “Katolik ordularının, majeste...”

— “Katolik ordularının mı? Nerede bu ordular? Kim kurmuş bunları?”

Catherine, hesaplı bir heyecanla:

— “Charles,” dedi, “artık delireceğinize hükmetmeye başladım. Bu ordular, sizin bütün krallığınız, bütün milletinizdir. Bu ordular, dinin muzaffer olması için silâhlanan katoliklerdir ve şimdi. Kral onların başkomutanı olmak istemediği için başka bir komutan istiyorlar.”

Dokuzuncu Charles, pencereyi şiddetle kapadı. Odada bir aşağı, bir yukarı dolaşmaya başladı:

— “Ne yapsam? Ne yapsam?” Diye söyleniyordu.

— “Ne mi yapmanız?.. Krallık vazifenizi, kilisenin büyük oğulluğu vazifenizi yapın, yeter.”

— “Ne demek? Kendisine babam dedikçe sevinçinden deli olan Coligny’ye, beni dostluğuyla bir kardeş gibi saran o zavallı Henri’ye ihanet mi edeyim? Asla! Ne yaparsanız yapınız, ama bensiz yapınız!”

Dokuzuncu Charles’in bütün karakteri, bu son sözlerde beliriyordu. Catherine, bir an sevinçten titredi. Fakat Kralın verdiği bu müsaadeyi yeter bulmuyordu. Fazlasını istiyordu. Hızla oğluna yürüdü ve gözlerinin içine bakarak bir cinayet tasarlayan insanın ihtiyatıyla ve alçak sesle mırıldandı:

— “Charles, merhametiniz sizi mahvedecek. Bedbaht çocuk! Kurdu Paris’e soktuğunuzu anlayamıyor musunuz? Henri de Béarn’ın dostluğundan bahsediyorsunuz. Halbuki siz Blois’e gitmeden önce onu La Rochelle karargâhında sanıyordunuz. Halbuki o neredeydi, biliyor musunuz? Paris’te, Condé, d’Andelot ve Coligny ile birlikte senin canına kastedip tacına konmak için fesat hazırlıyordu.”

Kral mosmor kesildi, etrafına şaşkın gözlerle baktı. Catherine, artık Kralı istediği hâle getirmiş olduğunu düşündü. Daha ileriye gidip ipi daha fazla geremeyi münasip buldu ve oğlunun kulağına eğilerek fısıldadı:

— “Kimseye bir tek kelime söylemeyiniz, majeste. Alçak Huguenot'lara, hakikati bildiğinizi hissettirmeyiniz. Yoksa hepimiz mahvoluruz.”

Ondan sonra uzaklaştı, acele acele merdivenlerden indi ve kendi kabul salonuna gelerek seslendi:

— “Paola!”

Floransa'lı bir nedime çıkageldi. Kraliçe sordu:

— “Geldiler mi?”

— “Evet, majeste. O burada... Öteki de orada...”

— “Peki, önce onu, sonra da ötekini getir.”

Nedime çıktı, az sonra yanında, yerlere kadar eğilen bir adam olduğu hâlde geri geldi. Kraliçe en zarif tebessümüyle:

— “Günaydın Maurevert,” dedi. “Sizin daima dostlarımız arasında bulunduğunuzu, cesur, enerjik ve sâdik bir adama ihtiyacımız oldukça koşup geldiğinizi görüyorum.”

Maurevert, doğrularak:

— “Majestemiz, bendenizi ihya buyuruyorlar,” dedi.

— “Hayır, azizim Maurevert. Ben, tacın sâdik dostlarını severim. Ne yazık ki bu taç şimdi, oğlumun kafasında bir hayli sallantılı duruyor. Çünkü bu tacı kıskanıp ele geçirmeye çalışanlar o kadar çok ki...”

Maurevert, sarararak:

«*Vay canına!*» Diye düşündü. «*Sakın bir şeyler öğrenmiş olmasın? Pek imâlî konuşuyor.*»

Ve yüksek sesle de şöyle konuştu:

— “Eğer bu taci sağlamlaştırmak için hayatımı feda etmem icap ediyorsa majestenez bunu derhal emir buyursunlar. Herşeye hazırım.”

Maurevert çirkin bir adam değildi. Gayet iyi kılıç kullandığı, tabanca ve arkebüz nişancılığında çok usta olduğu söylenirdi. Sarayda, belirli bir mevkieyoktu. Aslını, neslini kimse bilmezdi. Önce Kralın kardeşi Dük d’Anjou tarafından çok himaye görmüştü ve Maurevert, d’Anjou’ya, iyi bir uşağın, bir prenye yapabileceği her türlü hizmeti yapmıştı. Karşılık olarak da Henri kendisini Kraliçeye takdim etmiş ve şöyle demişti:

— “Anne, Maurevert’e emir verseydim, babasını öldürürdü!..”

Maurevert, sarayda bir kısmı tarafından hor görülür, bir kısmı tarafından da kendisinden çekinilir bir adamdı ve yüksek yerden himaye gördüğü için kendisine tahammül olunuyordu. Gittikçe en gizli entrikalara karışmıştı. Ne istiyordu? Herhâlde bol para kazanmak ve ayrıca el içine çıkabilecek bir asalet unvanına sahip olmak...

Maurevert gizlice Dük de Guise hesabına, Dük d’Anjou’ya ihanet ediyordu. Kral hesabına Dük de Guise’ye ihanet etmeye hazırdı. Dük d’Anjou’nun, kardeşi Kral Dokuzuncu Charles’in ölümünü sabırsızlıkla beklediğini biliyordu ve sonradan d’Anjou tarafından terkedilmekten çekinmesiydi, Kralı öldürmekte tereddüt bile etmezdi. Dük de Guise’nin fesat hareketini keşfetmişti ve hemen o harekete katılmıştı. Hâsılı, herkesten tarafaydı ve her çorbada tuzu vardı.

Kraliçenin, tacın sallanışından bahsettiğini görünce Dük de Guise’nin fesadından haberi olduğunu sanmıştı ve çevresine bakınarak düşünmüştü:

«Eğer benim bu fesada dâhil olduğumu biliyorsa ve beni tevkiş ettirmeye kalkışırsa hemen gırtlığına atılır, sıkıveririm ve Krala da, Kraliçenin, kendisini öldürüp yerine d'Anjou'yu geçirmek istediğini ispat ederim.»

Bu yüzdendir ki Kraliçeye, onun anlayamadığı tehditkâr bir tavırla:

— “Herşeye hazırım!” Demişti.

— “Biliyorum, Maurevert,” dedi. “Zaten bu zor zamanlarda sizi hatırlamama sebep de bu ya... Düşmanlarım, daha doğrusu oğlumun düşmanları çok...”

Maurevert sordu:

— “Majestenez şimdi hangi oğullarından bahsediyorlar?”

Kraliçe düşündü:

«Vay vay! Bu Maurevert umduğumdan daha zeki bir adammış meğer...»

Ve içini çekerek hazin bir tavırla konuştu:

— “Hangisinden olacak? Kraldan bahsediyorum tabii... Biçare o kadar zayıf ve hasta ki...”

— “Bendeniz daha ziyade oğlunuz Monsenyör Henri'ye bağlı olduğum için bir an Kralı unuttum da...”

Catherine irkildi:

— “Maurevert,” dedi. “Ben, iki oğlum da aynı derecede severim. Benim gibi iyi bir anne, evlâtları arasında fark gözetmez... Tanrı, oğlum Charles'i yanına çağıracağı zaman oğlum Henri'nin sizin gibi sâdik bendeleri bulunmasından pek mesut olacağım. Fakat Dük d'Anjou'ya olan bu sadakatinizi bir an için Krala da göstermez misiniz?”

Maurevert atıldı:

— “Kral benim ufak hizmetlerime ihtiyaç hisse-

derse bu hizmetlerimi kendisinden esirgemeyeceğim gayet tabiidir. Zaten sadık bir tebaanın vazifesi de bu değil midir?”

Maurevert'in Dük d'Anjou'dan bahsedişinde öyle büyük bir fark seziliyordu ki Catherine kendini tutamayıp heyecanla haykırdı:

— “Maurevert! Siz, namuslu bir adamsınız; eğer bana itaat ederseniz, sizi ihya ederim.”

Kendisine bu kadar hâkim olan bu kadın, oğlu Henri'ye olan sevgisi işe karışınca taşıp coşuyordu. Bir an düşündükten sonra sözüne devam etti:

— “Mademki Krala hizmet etmek istiyorsunuz, size düşmanlarının kim olduklarını haber vermek isterim.”

— “Eğer majesteleri bendenizi, böyle bir sırrı muhafazaya lâyık görürlerse...”

— “Acaba, hangi düşmanlardan bahsetmek istediğimi hiç sezmiyor musunuz?”

— “Dük de Guise mi, Mareşal de Damville mi? Mareşal de Montmorency mi?”

Kraliçenin gözlerinde ışıklar yanarak:

— “Dük de Guise bize sadıktır. Üstelik kendisiyle aynı mezhepteniz,” dedi. “Mareşal de Damville de sadık asîlzadelerimizden biridir. Montmorency'den ise sonra bahsederiz. Fakat ben, bunları kasdetmiyorum. Kralın, kilisenin büyük oğlu olduğunu düşünsenize...”

— “Yoksa majestemiz, Huguenot'lardan mı bahsetmek istiyorlar? Fakat Kral, onlarla barıştığını ilân etmedi mi? Siz, Navarre Kraliçesiyle el sıkışmadınız mı?”

— “Öyle ama, bütün bu fedakârlıklarımıza rağmen, Huguenot'lar yine arkamızdan fesat kuruyorlar. İhtiyar Le Gard, Coligny'nin ordusunu bilmem

hangi muharebe için silâhlendireceğim diye cephaneliklerimizi boşaltıyor. Bilseniz Maurevert, oğlumun geleceği beni titretiyor!..”

— “Öyleyse majestenez Amiralî neden tevkîf ettirmiyorlar? Kral bendenize emir buyursun, hemen tevkîf ederim...”

— “Rezaleti düşünmüyor musunuz? Ah Maurevert, ben çok bedbaht bir Kraliçeyim. Artık Tanrı da dualarımı kabul etmez oldu. Eğer isteseydi, şu Coligny'ye bir nöbet verir, mel'unu alır, bizi kurtarırdı... Halbuki artık ümidimiz bir kazaya kaldı...”

Kraliçe durunca Maurevert gülümsedi. Catherine bu tebessümü gördüğü vakit sevinç duydu. Ama Maurevert de anlamamış görünerek daha açık emirler almak istiyordu. Sordu:

— “Kaza mı?”

Kraliçe:

— “Öyle ya,” dedi. “Amiralînin başına kaza gelemez mi? Kafasına kiremit de düşemez mi?”

— “Düşebilir, ama bu kiremidin çok sâdık bir...”

— “Kiremit olması ve bir hayli paraya mal olması lâzım gelir, değil mi? Korkmadan söyleyin, azizim Maurevert. Bu, kiremidin zeki ve sâdık olması için ne lâzım?”

— “Orasını bilmiyorum, sayın kraliçem, fakat kiremit olmazsa bir arkebüz tüfeği olabilir ki böyle bir silâh da arkadaşlarımdan birinin elinde olunca aynı zekâ ve sadakati gösterebilir.”

— “Zaten biz de fazla bir şey istemiyoruz, canım... Varsın kiremit olmasın da arkebüz tüfeği olsun. Tek Kralî ve kiliseyi kurtarsın da...”

— “O hâlde majestenez üzülmeyinler, bu arkadaşımıza bir çift söz söylersem yeter.”

— “Peki ama o arkadaş bu işi nasıl yapacak?”

— “Gayet basit, kraliçem... Amiral saraydan her gün aynı saatte çıkıp aynı yoldan konağına gitmiyor mu? Daha şimdiden en elverişli yeri buldum gibi... Majestenez, papaz Villemur’u tanırlar mı?”

— “Saint - Germain - l’Auxerrois papazını mı?”

— “Ta kendisi. Bu muhterem din adamı, Saint - Germain - l’Auxerrois manastırında oturur ve Amiral, Béthisy Sokağındaki konağa gitmek için her gün bu manastırın önünden geçer. Villemur’un evi, bu yolun üstündedir. Öyle de muhafazalıdır ki dışarıdan bakıp içeriyi görmek mümkün değildir.”

— “Mükemmel, mükemmel...”

— “Evet, diyelim ki arkadaşım, bu papazda misafirdir ve elindeki arkebüzle de oynamaktadır. Tam Amiral sokaktan geçerken bir kaza eseri olarak silâh ateş alır ve Amiral yere cansız düşüverir... Kaza bu, kim kimi suçlayabilir? Ve majestenez de Amiralin ölümüne ilk acıyanlardan biri olursunuz... Zannımca benim arkebüz, sizin kiremitten ve humma nöbetinden çok daha iyidir...”

— “Elbette... Eğer bu kaza olursa arkadaşınıza şahane bir mükâfat veririz. Arkadaşınızın başka bir arzusu var mıdır?”

— “Onun yerinde ben olsam, Kraliçeme hizmetin kâfi bir mükâfat olduğu beyanında bulunurdum.”

— “Ama herkes sizin kadar sâdık değildir ki Maurevert...”

— “Majeste merak buyurmasınlar... Arkadaşımın eli titremesin diye, onu kuvvetlendirmek için şimdiye kadar biriktirdiğim elli bin eküyü feda ederim! Görüyorsunuz ya, mühim bir para değil!..”

Kraliçe, rakamı duyunca yerinden hopladı. Sonra eğilip bir kâğıda bir şeyler karaladı ve Maurevert’e uzattı. Adam kâğıdı okurken Catherine:

— “Biriktirdiğiniz paraya dokunmayınız,” dedi. “Arkadaşınız için size yirmibeşbin ekülük bir belge veriyorum. Hazineden alsın.”

Maurevert kâğıdı katlayıp cebine koydu. Kraliçe:

— “Görüyorsunuz ki arkadaşınıza verilecek mükâfat bahsinde pazarlık etmedim,” dedi. “Fakat kazadan sonra ona haber veriniz, kendisine yine ihtiyacım olacaktır.”

— “Kime karşı kullanmak üzere, Kraliçem?”

Kraliçe, birdenbire eski bir müthiş kinini hatırlamıştı. Yüzü buruştu:

— “Bu sefer mesele Kral ve kilise ile ilgili değil,” dedi. “Beni küçük düşürmüş bulunan iki adam söz konusu... Onlar, daha doğrusu onlardan biri bu işlere burnunu sokmasaydı, bugün bu vaziyette bulunmayacak, Huguenot ordusunu Paris’e sokmayacaktık. Louvre’de nişan töreni olmayacaktı. Adam, Jeanne d’Albret’i kurtarmak suretiyle oğlumu da, beni de zor bir durumda bıraktı. Bütün plânlarımı alt üst etti. Fakat bu kadarı da yetmiyormuş gibi hayatımda büyük bir engel olan birini de korumaya kalkıyor... O da, babası da can düşmanlarımdır. Maurevert beni bu iki adamdan kurtarırsanız, sizi Kont yaparım.”

Maurevert titredi. Kraliçe devam etti:

— “Size uygun bir kontluk bulurum. Fakat ben onu buluncaya kadar her birinin başına yüzbin ekü mükâfat vaadediyorum!”

— “Bunlar, bu kadar kudretli, bu kadar mühim kimseler mi, Kraliçem?..”

— “Hayır, tam tersine iki sefil sergüzeştçi. Fakat dikkat edin, demir gibi heriflerdir. Öldü sanırsınız, yine meydana çıkarlar. Kendilerini bir evde yakar, başka bir evde dipdiri bulursunuz. Etraflarını sarar-

sınız, yirmi kılıç birden yüreklerine saplanınaya hazırlanır. Canım, siz bunları zaten biliyorsunuz, Maurevert. Meyhanenin yanışında da, kendilerinin muhasara edilışinde de, benim burada hakarete uğrayışında da vardınız.”

Maurevert, korkunç bir kin içinde doğrularak dişlerini gıcırdattı:

— “Pardaillan’lardan bahsediyorsunuz sanırım!..”

— “Evet! Onlardan bahsediyorum. Onlar şimdi...”

— “Montmorency’nin konağında bulunuyorlar, biliyorum, Kraliçem. Çünkü onları adım adım izliyorum. O hâlde sizi hayrette bırakacak bir şey söyleyeyim: Bu iki adam için ne sizin kontluğu, ne de ikiyüzbün eküyü isterim. Üstelik ikisini de yakalayıp kendi ellerimle boğmak için kanımı son damlasına kadar akıtmaya da hazırım.”

Catherine:

— “Yok canım! Demek ki onlara pek kırgınsınız?” Dedi. “Neden acaba?..”

Maurevert, cevap yerine, parmağını sağ yanağına götürdü. Orada, uzun bir yara izi görünüyordu. Kraliçe:

— “Yüzünüze kamçıyla mı vurdular?” Dedi.

— “Kamçı veya kılıç darbesi... Hatırlamıyorum.”

— “Kılıç darbesine hiç benzemiyor. Kamçı darbesi olduğu belli... Ömrünüz boyunca yüzünüzde kalacak.”

— “Evet, Kraliçem, şimdiye kadar bu yaraya güldükleri için üç kişiyi öldürdüm!”

Maurevert dişlerini gıcırdattı ve birdenbire sordu:

— “Kraliçe hazretleri bana izin veriyorlar mı?”

— “Gidiniz, Maurevert ve unutmayınız ki hizmetinizi tam yaparsanız, benden her istediğinizi dileyebilirsiniz.”

Maurevert eğilip selâm verdikten sonra uzaklaştı. Onbin davetlinin gülüp eğlendiği salonlara yürüdü. Gözleriyle etrafı araştırmaya başladı. Nihayet kalabalık bir grubun orta yerinde Dük de Guise’yi, gördü. Etrafındakiler, Dük de Guise’ye yaranmaya öylesine çalışıyorlardı ki grubun ortasındakinin Kral olduğu sanılabilirdi. Dük de Guise de bugün son derece şık giyinmiş, gençliğinin ve zarafetinin bütün ihtişamıyla saraya gelmişti. Kılıcının kabzası elmaslarla süslüydü ve ayrıca gömleğinin düğmeleri de değerli taşlardandı.

Dük de Guise, Henri de Lorraine, hiç şüphesiz Fransız sarayının en kibar ve yakışıklı asilzadelerinden biriydi. Neşeli görünüyor ve yanındakilerle birlikte sade giyimli Huguenot’larla alay edip duruyordu. Bir ara, aklına Huguenot’lara mükemmel bir muziplik yapmak geldi. Ansızın daha sinirli sinirli gülmeye başladı. Téliigny’yi, Amiralın damadını görmüştü. Téliigny, yanında harikulâde güzel karısı Louise de Coligny olduğu hâlde salondan geçiyordu.

Guise, genç kadını uzaktan gördü. İçini çekti ve hafifçe sarardı. Sonra bir kahkaha atarak yanındakilere:

— “Şimdi mükemmel bir komedi oynayalım,” dedi. “Yaklaşın da anlatayım.”

Fakat tam etrafındakiler yaklaştığı sırada Maurevert, Dük de Guise’nin koluna dokundu. Dük de Guise, Maurevert’i görünce hemen arkadaşlarından af dileyerek ayrıldı. İki adam, bir pencerenin önüne kadar gittiler ve perdelerin arkasına sinip konuştular. Dük de Guise, sordu:

— “Neden çağırılmış? Ne istiyormuş?”

Maurevert, açıkça:

— “Meğer bana Coligny’yi öldürmem için emir verecekmiş,” dedi.

Dük de Guise irkildi ve boşuk bir sesle mırıldandı:

— “Bizden çabuk harekete geçiyor. Ne olursa olsun, Amiralden başlasın daha iyi... Sen ne söz verdin?”

— “Amiralin üstüne ateş edeceğimi söyledim.”

Dük de Guise bir an tereddütle durdu:

— “Pekâlâ... Fakat ben sana zamanını söyleyinceye kadar bekle, anladın mı? Ben emir vermeden ateş etme... Sonra ateş edeceğin gün de Amirali öldürmemeye, sadece ağır yaralamaya dikkat edersin.”

— “Başüstüne, efendim.”

Bu birkaç söz, hoş bir nükte anlatılıyormuş gibi gülüşerek konuşulmuştu ve Dük de Guise’nin arkadaşları, Maurevert’in gayet gözde olduğunu görerek kendisini son derece kıskandılar. Dük de Guise ile Maurevert bu esnada birbirlerinden ayrılmışlardı. Dük de Guise, tekrar arkadaşlarının yanına dönerek yapacağı muzipliği anlatmaya koyuldu. Maurevert’e gelince o, salonlardan geçti, sonra Louvre’nin muhteşem kapısından çıkarak ışıktan kaçan bir gece kuşu gibi karanlık sokaklarda kayboldu.

ANA İLE OĞUL

M aurevert, Kraliçenin yanından çıktıktan sonra Catherine nedimesini tekrar çağırarak bir emir vermişti. Floransa'lı nedime de az sonra içeriye bir adam sokmuştu. Bu yeni ziyaretçi, Kraliçeyi selâmlayıp dimdik bir hâlde karşısında durdu. Bu adam Kont de Marillac idi.

Catherine evvelâ konuşmakta tereddüt eder gibi durduktan sonra:

— “Randevunuza sadıksınız, bakıyorum,” dedi.

— “Majestenize, bana gösterdikleri ilgiden ve te-nezzül buyurdıkları vaatten dolayı teşekkür ederim.”

Kraliçe, derin bir hüznün içindeymiş ve karşısındakine karşı hudutsuz bir şefkat besliyormuş gibi bir hâl takınmıştı. Bu kadının, bir tiyatro oyuncusu ustalığıyla kendisini değiştirebilme kaabiliyeti fevkalâdeydi.

— “Kont,” dedi. “Size gösterdiğim bu ilgiye hayret etmemenizi rica ederim.”

Kont de Marillac, bu sözlerin sakladığı mânayı anlamamış gibi söylendi:

— “Bana bu sözleri söyleyen Kraliçe midir?”

Ve bir an için Catherine'nin:

— “Hayır, Kraliçe değil, anneniz...” Demesini bekledi. Lâkin, Catherine, oğlunun içinden geçenleri de sezmemiş değildi. Yavaşça söylendi:

— “Bir gün, sizinle neden bu kadar ilgilendiğimi anlayacak, niçin ilk konuşmamızda size son derece

soğuk davranmak mecburiyetinde kaldığım hâlde bir krallık bahşetmek istediğimi öğrenecek ve neden hareketleriniz karşısında endişe duyduğumu, neden kaderinizi deştığimi ve nihayet niçin sizi mesut görmek istediğimi kavrayacaksınız.”

Kont de Marillac: «Anne, anne!» Diye bağıracaktı. Fakat sadece:

— “Madam, madam!” Diyebildi.

Catherine, birdenbire konuşma konusunu değiştirdi:

— “Size hediye ettiğim kutuyu ne yaptınız?”

— “Kutuyu mu? Sakladım, mukaddes bir muska gibi sakladım. Çünkü siz hediye etmiştiniz.”

Catherine’nin alnında bir kırışık belirdi:

— “Evinizde mi duruyor?”

— “Majestemiz, bendenizin Navarre Kraliçesinin konağında oturduğumu bilirler. Çünkü kendisinin maiyetindeyim. Gerçi kutu, çok kıymetli ama nihayet kadınlara yakışır bir şey...”

Catherine garip bir tebessümle:

— “Doğru,” dedi. “Kadın eşyasıdır. Fransa sarayına yeni geldiğim sıralarda bana Kral Birinci François tarafından hediye edilmişti. İçinde kâh eldivenlerimi, kâh şapkamı saklardım...”

Kont:

— “Şu hâlde yine aynı şey için kullanılıyor,” dedi. “Majeste Kraliçem de bu kutuda eldivenlerini saklamaktadırlar.”

Catherine, birdenbire yürcğini kaplayan derin sevinci gizleyen bir iç çekişle:

— “Sahi mi?” Diye sordu.

Kont, birdenbire ciddileşerek:

— “Bendeniz, Navarre Kraliçesini... Affınızın

sığınarak annemmiş gibi severim, madam... Bu itibarla hediyeinizi de, bana lâzım olacağı güne kadar muhafaza etmesini kendisinden rica ettim.”

— “Pek iyi yapmışsınız, evlâdım.”

Kont, Catherine'nin ağzından ilk defa olarak «evlâdım» sözünü duyunca irkildi. Catherine telâşlanarak sordu:

— “Size lâzım olacağı güne kadar, diyorsunuz, değil mi?”

Kont, yeniden eski kederine gömülerek:

— “Evet,” dedi. “Hakikati öğreneceğim güne kadar... Majestenez beni affederse bana o altın kutuyu hediye ettikleri gün, aynı zamanda vaadetmek tenezzülünde bulunmuşlardı ki...”

— “Vaadimi tutacağım, Kont... Ama önce sizin Alice de Lux'e olan aşkınızı nasıl öğrendiğimi merak etmiyor musunuz? Sizi hangi kederin üzdüğünü nasıl öğrendiğimi bilmek istemez misiniz?”

— “Öyle endişeler içinde yaşıyorum ki madam, artık beni hiçbir şey müteessir etmediği gibi hiçbir şey de hayrete düşürmüyor. Ben sadece majestenezin mükemmel istihbarat kaynakları olduğunu ve hakkımda malûmat edinmek tenezzülünde bulunduğunuzu düşünmüştüm.”

— “Yanlış değil, Kont. Fakat sizi adım adım takip ettirmek, yaptıklarınızı öğrenmek ve icap ederse sizi himaye etmek için esaslı bir plân yapmak icap etti. Hiç kimse, hattâ oğlum Fransa Kralı için bile bu kadar zahmete katlanmazdım...”

Kont, bu sözlerde annesinin, kendisine yeni bir şefkat gösterisini sezecek gibi olduysa da, Catherine, bu konuşmanın başından beri yaptığı gibi yine tavşana kaç, tazıya tut, metodunu takip ederek bir el hareketiyle Kontun heyecanını önledi ve dedi ki:

— “Sizinle ilk karşılaşmamızdan az sonra Alice de Lux’e olan aşkınızı öğrendim. Bir akşam, benim yeni sarayımın kulesinin önüne geldiniz. Yanınızda Navarre Kraliçesi de vardı. O, Alice de Lux’ün evine girdi. Siz de orada beklediniz. Çok endişeliydiniz. Sizi üzen şeyin sebebini öğrenmek istedim... Alice’yi tanırdım... Bizim dinimize sırt çevirdiği için vaktiyle kendisine biraz kötü muamele etmiştim. İtiraf ederim ki doğru yapmamıştım. Çünkü insanın, başkalarının inancına saygı beslemesi lâzımdır. Fakat Alice’nin bana kırgın olmadığını da umuyordum. Nitekim ertesi gün kendisini gördüm ve Kraliçe Jeanne ile neler konuştuklarını öğrendim.”

Kont titreyerek:

— “Majestenzile o gün ikinci defa konuştuk, madam,” dedi. “Beni o gün çağırttınız, bana olan sevginizin delili olarak da o altın kutuyu hediye etmek tenezzülünde bulundunuz ve yine o gün, bana bir vaatte bulundunuz, madam.”

— “Evet, size Alice de Lux hakkındaki düşüncemi söylemeyi vaadetmiştim. Bu sözümü şimdi yerine getireceğim.”

Kont sapsarı kesilmişti. Görünüşünde, mahkeme başkanının kararını dinlemeye hazırlanan bir sanık hâli vardı.

Catherine:

— “Peki ama Navarre Kraliçesi, o günden sonra size hiçbir şey söylemedi mi?” Dedi. Kont de Marillac:

— “Yalnız, şu sözleri söylemişti, madam”: *Evlâdım, nişanlınızı uzun uzun sorguya çektim. Bana ne düşündüğümü sorarsanız, oğlum telâhki ettiğim bir delikanlının böyle bir kadınla evlenmesinden dehşet duyarım derim. Fakat aşk, mucizeler yaratabilir.*

Böyle büyük bir aşk karşısında size ancak şunları söyleyebilirim: Benim dediklerime bakmayınız, mukadderatınıza tâbi olunuz. Çünkü sizi dünyada hiçbir kadın Alice kadar sevemez.»

Kont, bir an mahzun mahzun sustu. Sonra devam etti:

— “O zamandan beri Kraliçe, bu sözlere bir tek kelime bile katmadı. Hattâ ben Alice’yi almaya karar verinceye kadar kendisine bu meseleden bahsetmememi de rica etti. Ah, madam... Kraliçenin sözleri, esrarı koyulaştırmaktan başka bir şeye yaramadı. Acaba Navarre Kraliçesi, Alicc’nin ne gibi bir sırrını keşfetti? Ve Alice’nin bu sırrı bana anlatmasına neden engel oldu?.. Bana öyle geliyor ki Kraliçe, benim o kadını almamı ve aşkın, onun bazı suçlarını örtbileceğini söylemek istedi.”

Catherine sordu:

— “O zamandan beri Alice’yi gördünüz mü?”

— “Hayır, madam. Görmek de istemiyorum. İlk sözünde ve ilk hareketinde cinayetini anlayacağım gibi geliyor.”

Kraliçe gözlerini yere eğerek cevap verdi:

— “Hangi cinayetten bahsediyorsunuz, Kont? Bana, mübalâğa ediyorsunuz gibi geliyor. Bundan onsekiz gün önce size, Alice de Lux hakkında bilgi edineceğimi söylemiştim. Araştırmalarım daha evvel neticelendi. Size şimdi tereddütsüzce bu kadınla evlenmenizi, bu kadının, aşkınıza lâayık olduğunu söyleyebilirim. Yalnız...”

Kont de Marillac, bu «yalnız» ı duymadı. Catherine’nin ağzından çıkan kelimeler üzerine diz çökmüş, şaşalamış, sevinç içinde şöyle söylenmişti:

— “Anne, anneciğim!..”

Catherine, delikanlıya müthiş bir gözle baktı. He-

yecan içinde etrafını kolladı, bir adım geriledi ve soğuk bir sesle:

— “Delirdiniz mi?” Diye söylendi.

Aynı anda Kont de Murillac da ayağa fırlamıştı. Fakat Kraliçenin değişen yüzü, hemen yine düzelmmişti:

— “Ne yapıyorsunuz, Kont?” Diye mırıldandı. “Beni ne kadar heyecanlandırdınız? Eğer söyledikleriniz duyulmuş olsaydı, Fransa Kralının anasının namusu bir paralık olurdu.”

— “Ben çok alçağım, Madam... Saçmalıklarımı affediniz... Saçmalayan ve kaderin esiri olan bu deliyi bağışlayınız...”

— “Susun, Kont! Uzun zaman ıstırap çekmiş olan bana acırsanız, bu meseleye dair bir tek kelime söylemeyiniz.”

— “Yemin ederim ki susacağım, madam...”

— “Hattâ Alice’ye ve çok methettiğiniz Kraliçenize bile bir şey söylemeyiniz.”

— “Söylemeyeceğim, madam.”

— “Bu konuşmalarımızdan da kimseye bahsetmeyeceğinize yemin etmişsiniz.”

— “Söylemedim ve söylemem, madam.”

Kraliçe sâkinleşti. Bir süre sustular. Sonra Catherine:

— “Size Alice de Lux hakkında öğrendiklerimin hepsini söylemeyi vaadetmiştim,” dedi. “Ondan şüphe etmeyiniz, Kont. Gerçi bu biçâre kızın hayatında bir sır vardır, zaman zaman kendisi de size tuhaf görünebilir, ama bu, sadece sizin hukikati öğreneceğinizden korktuğundan olsa gerektir.”

— “Peki, nedir, madam? Bu sır nedir? Rica ederim söyleyiniz...”

— “Söyleyeceğim, Kont... Alice, Kont de Lux’ün asıl kızı değil, evlâtlığıdır. İşte hakikat bu ve Navarre Kraliçesinin tereddüdü de, kimin evlâdı olduğu bilinmeyen bir kızla evlenmenizden ileri gelse gerektir. Alice’nin ana-babasının kim olduğu bilmiyor, Kont...”

Déodat’ın - ki o da bulunmuş bir çocuktü - önünde söylenmiş olan bu garip itham yine Catherine’nin cüretkâr zekâsının buluşlarından biriydi. Nitekim Kont bu sözleri duyunca sevinç içinde haykırdı:

— “Aman yarabbi! Ben ne budalaymışım ki cinayetler ummuştum? Hemen ona gideyim!”

— “Nasıl, Kont? Bu söylediklerime rağmen mi?”

— “Neden olmasın, madam? Nihayet ben, kendim de...”

Kont, sustu. Kraliçenin yüzünde bir hüznün bulutu görmüştü. Catherine’nin önünde eğildi:

— “Bana bahsettiğiniz bu sevinç ve saadetten ötürü size teşekkür ederim,” dedi. “Size hayatımı borçluyum, madam.”

— “Anlaşıyor, Kont. Anlaşıyor ki bu evlenmeden vazgeçmeyeceksiniz. O hâlde nikâhı da elinizden geldiğince gürültüsüz yapınız. Bir kere Alice sizin isminizi taşımaya başlarsa artık kimse ona eski adını sormaz.”

— “İsterlerse sorsunlar, madam... Bence burası mühim değil... Yalnız, sessizce nasıl evlenelim?”

— “İsterseniz ben bu işi yoluna koyayım?.. Ama nikâhta kimse bilmemek şartıyla ben de bulunmak isterim.”

Kont; hem oğul, hem de âşık sevinci içinde:

— “Bana dünyaları bağışlıyorsunuz, madam,” dedi.

— “Nikâhın kıyılacağı kiliseyi, günü, saati de ben

seçeyim. Benim gibi koyu bir katoliğin, sizin gibi bir protestanın nikâhında bulunmasından sıkılmazsınız, değil mi?"

— "Madam, arzularınız benim için emirdir."

— "Ama bir de rahip lâzım. Rahip Panigarola'yı seçtim. Kilise de Saint - Germain - l'Auxerrois olsun..."

— "Ya gün, madam?.."

— "Kızım Marguerite'nin evliliğinin ertesi günü olsun. Saat olarak da, gece yarısını seçelim."

Kont, şımarık bir çocuk gibi gülmeye başlamıştı. Ömründe ilk defa olarak bahtiyarlığın zevkini tadıyordu. Kraliçe:

— "Haydi, şimdi gidin. Gidin ve mesut olmaya bakın," dedi.

Kont, Kraliçenin uzattığı eli öpücüklerle boğarak:

— "Saadetime hudut çizemeyecek bir hâldeyim," dedi.

— "Fakat sizden bir ricam daha var. Bütün bunlardan Alice'ye bahsetmeyin de bu sürprizi kendisine ben haber vereyim. Böylece vaktiyle kırdığım kalbini de tamir etmiş olurum..."

— "Başüstüne, madam..."

Kont, çılgın âşıkların coşkunu içinde saadeti ni Navarre Kraliçesine haber vermek ve sonra da Alice'den af dilemek için âdeta koşarak uzaklaştı. O gidince Kraliçe de kabul salonundan çıkarak başka bir odaya girdi.

Orada, bir tek mumun loş ışığında, genç bir kadın bekliyordu. Bu kadın, Alice de Lux idi. Kraliçe ona yürüdü, elini ellerine aldı ve gözlerinin içine bakarak:

— "Duydun mu?" Dedi.

— "Hayır Majeste, duymadım."

— “Nasıl duymadın? Dinlemedin mi?”

— “Hayır, majeste, dinlemedim.”

Kraliçe:

— “Şaştım,” dedi. “Öyleyse çok değişmişsin. Dinle... Şimdi onunla konuşmaktan geliyorum. Seni deli gibi seviyor. Yakında evleneceksiniz. Sakın kendisine ne evlenme gününü, ne saatini, ne de rahibin adını sorma... Vakti gelince hepsini sana söylerim. Yalnız şunu unutma: Sen, Kont de Lux’ün hakikî kızı değil, evlâtlığıydın. Senin ne anan, ne de baban biliniyor. Jeanne d’Albret’e de bu sırrı açmıştın. Anlıyor musun? Artık mesutsun ya?..”

Alice, zayıf bir sesle:

— “Evet, madam,” dedi. “Fakat Navarre Kraliçesi herşeyi biliyor. Ya o söylerse?..”

Catherine esrarlı bir sesle:

— “Orasını merak etme,” dedi. “Siz, evleneceksiniz. Buradan çok uzaklara gidip yerleşecek ve mesut olacaksınız. Fakat bütün bunlar için tek şartım, senin bana, sonuna kadar itaat etmendir.”

Alice:

— “Size itaat edeceğim, her dediğinizi yapacağım, madam,” dedi.

— “Haydi öyleyse... Şimdi artık git.”

Alice, saraydaki kalabalık salonlardan geçmemeye dikkat ederek Louvre’nin bir kapısından çıktı ve az sonra da La Hache sokağındaki küçük evine vararak bir kanepeye çöktü. Kendi kendine düşünüyordu:

«Tuhaf şey... Acaba onun kendi oğlu olduğunu biliyor mu? Kont de Marillac’a bunu söylemeli mi? Acaba Catherine, Déodat’ın kendi oğlu olduğunu biliyor mu? Hayır, hayır, söylememeli... Kont, eğer bunu bilmiyor da öğrenirse benimle evlenmekten bile cayar.»

Bir an dalgın kaldı. Sonra kendi kendine mırıldandı:

«Bunu Catherine'ye de söylememek lâzım. Söylesem, belki de zavallıyı öldürür.»

İLK YILDIRIM DÜŞÜYOR

Şimdi, Kraliçeden ayrıldıktan sonra nişan töreninin yapıldığı salonlara dönen Kont de Marillac'ı takip edelim. Delikanlının içi, ömründe hiçbir zaman duymadığı sevinç ve saadete kabarıyordu. Bir an içinde Catherine'ye karşı beslediği bütün kını unutmuş; Kraliçenin ıstırap çeken bir anne olduğunu düşünmeye başlamıştı.

Salonlardaki gruplar arasından mütebessim bir tavırla geçiyor ve düşünüyordu: Bir zamanlar bu Louvre sarayı ona bir kin kalesi gibi görünmüştü. Halbuki biraz önce bu sarayda Kraliçe ile değil, annesiyle görüşmüştü.

Bu sırada delikanlının etrafını, beş - altı kişilik bir grup çevirdi. Grupta bulunan Dük d'Anjou:

— “Haydi delikanlı! Bu ne asık yüz böyle? Gül-senize...” Diye seslendi.

Kont, cevap olarak:

— “Ömrümde bu kadar mesut olmamıştım, mon-senyör...” Dedi.

Ve içinden de düşündü: «*Şu adam benim kardeşim ha!..*»

Kontun etrafını çeviren katolik asilzadeleri, kendisini iteleye kakalaya götürmek istediler. Fakat Kont, bu harekette, samimiyetten ziyade, kendisini gülünç bir mevkie sokmak istediklerini sezdiği için kıpkırmızı kesildi ve aralarından sıyrıldı. Hemen bütün katolik asilzadelerinin beşer altışar kişilik gruplar halinde, Huguenot'ların her birine sataşarak onları iteleyip kakaladıkları görülüyordu. Bütün bu

sinsi düşmanlıklar, eğlence ve şaka maskesi altında yapılyordu. Salonlardan birinde, Dük de Guise'nin başkanlık ettiği bir katolik grupu, güvey Henri de Béarn'ı yakalamış, yumruklaya yumruklaya elden ele itiyorlardı. Kurnaz damat, rengi uçmuş bir hâlde bu soğuk şakaya dayanmaya çalışıyordu. Başka bir salonda da, aynı şey on kadar katolik asîlzadesi tarafından, Prens de Condé'ye yapılmak istenmiş ve fakat o kadar sabırlı olmayan Prens, yumruklara, yine şakadan yumruklarla karşılık vermekten geri kalmamıştı. Orada kahkahalar sinirli sinirli aksediyordu.

Bu geceki eğlentinin başlıca özelliği böyle şaka örtüsü altında gizlenen bir dövüş olmasıydı.

Tam bu sırada su perisi kıyafetinde, yarı çıplak, elli kadar güzel genç kız, bir salondan fırlayıverdiler.

Guise:

— “Kraliçenin uçan süvarileri!” Diye haykırdı.

Bu söz yerindeydi. Ağızdan ağıza fısıldandı. Pontus de Thyrad, bu süvarilere birer at lâzım olduğunu söyledi ve bu dilber kızlardan birini yakalayıp omuzlarına bindirdi. Pontus katolikti. Lâkin öteki kızların hepsinin bulduğu insan - atlar, Huguenot'lardan oldu. Kızların her biri, bir Huguenot asîlzadesinin omuzuna bindi. İki katolik asîlzadesi de bu insan - atları ellerinden çekerek salonlarda koşturmaya başladılar.

Hemen hepsi kibar ailelerin kızları olan bu dansözler; yarı çıplak bir hâlde olduktan başka, görünüşe göre sarhoştular da...

Bir yandan Huguenot erkekleri bu dansözleri taşırırken öte yandan da Katolik asîlzadeleri, Huguenot kadınlarını yakalamış, çılgınca bir dansa başlamışlardı.

İşte, tam bu sırada, Kral göründü.

Kahkahalar birdenbire kesildi.

Huguenot'lar kadınları bıraktılar ve Katolikler de toplu hâlde Kralın geçeceği yola dizildiler.

Kral, hareketsiz bir hâlde duran ve olup bitenleri çatık kaşla seyreden Coligny'ye doğru yürüdü. Amiral, Dokuzuncu Charles'i saygıyla selâmladı. Kral, Amirali kucakladı ve:

— “Muhterem babam, zannederim Louvre'mizde pek güzel eğleniyorlar,” dedi.

— “Mükemmel bir surette majeste!.. Maiyetinizdeki asîlzadeler, o kadar ilgi çekici eğlenceler içat ediyorlar ki bunları ömrüm oldukça unutmayacağım!”

Amiralin garip bir tarzda söylediği bu sözlere Kral biraz önce annesinden öğrendiği suikast ve fesat haberlerinin heyecanı içinde ağır bir cevap verecekti ama bu sırada Catherine belirmiş ve kendisini oğluna gösterivermişti.

Ortalık tekrar sâkinleşmiş ve bir an için kendini kapıp koyuverecek gibi görünen Charles de toparlanmıştı.

Salonlardan birinde Kral için bir taht hazırlanmıştı. Dokuzuncu Charles, Amiralle beraber bu tahta doğru yürürken yolda gördüğü şair Ronsard'ı da yanına aldı ve tahta kurulduktan sonra Amirali sağına, şairi de soluna oturttu. Coligny'nin, Kralın sağına oturmak suretiyle gördüğü teveccüh, Huguenot'ların sürekli alkışlarına sebep oldu. Kral, soluna dönmüş, duvar gibi sağır olan şair Ronsard'a, yazmış olduğu bir şiiri okuyup düzelttirmeye çalışıyor, fakat şair, Majestenin söylediklerini bir türlü duyamıyordu.

, Kral, şiirini henüz bitirmemişti ki bitişikteki sa-

londa bulunan Huguenot'lardan feryatlar ve çığlıklar yükseldi:

— “Kraliçe ölüyor! Kraliçe ölüyor!”

Kont de Marillac'ı Jeanne d'Albret'i arar bir hâlde bırakmıştı. Kral, yandaki salonda, tahta otururken o da büyük salonda Navarre Kraliçesini bulmuştu. Jeanne d'Albret, oğlu şerefine düzenlenen bu törende icat edilen çılgınca eğlencelerin mânasını ciddi ve düşünceli bir tarzda araştırmakla meşguldü.

Çevresindeki nedimeler ve asîlzadeler, birkaç defa Kraliçenin sarardığını, sonra da kıpkırmızı kesildiğini görmüşlerdi. Jeanne d'Albret, zaman zaman buz gibi oluyor ve titriyor, sonra da birdenbire ateşten cayır cayır yanıyordu. Mamafih, ne olduğunu anlayamadığı bu garip hastalık belirtilerinin pek farkında değildi. Yalnız, zaman zaman oğlu Henri'yi gözleriyle araştırıyor ve bulunca da onu, endişeli bakışlarla takip ediyordu. Bu endişe o kadar gözle görünür bir hâldeydi ki bir aralık Henri'nin nişanlısı, Navarre Kraliçesine yaklaşarak:

— “Meraklanmayınız, madam,” diye fısıldadı. “Kimse nişanlım majesteye bir şey yapamaz.”

Bu sözler, Dokuzuncu Charles'in kız kardeşi Margot'u ne kadar sevdiğini bilen Jeanne d'Albret'i biraz yatıştırdı.

Fakat hemen aynı anda bir daha sarardı. Kendini tutamaz oldu. Oturduğu kanepenin arkasına yaslandı... Navarre Kraliçesinin yanına sokulmuş olan Marillac, sarararak:

— “Açılalım, açılalım da, Kraliçemiz hava alsın, fenalaştılar,” dedi.

Aynı anda da kadınların çığlıkları koca salonu

doldurdu. Bu arada Catherine'nin kalabalığı yararak yaklaştığı görüldü. Catherine, heyecanla:

— “Aman yarabbi! Sevgili kuzinimize ne oluyor?” Diye seslendi.

Jeanne d'Albret'in etrafındaki kalabalık, kendisine yol verince Kraliçe, Jeanne'nin üzerine eğildi, oradakilere emir verdi.

— “Hemen saray doktoru Ambroise Paré'yi çağırın. Kendisini demin yandaki salonda gördüm.”

Birçok nedime doktoru çağırmaya koşarken Catherine de koynundan çıkardığı bir küçük şişeyi Navarre Kraliçesine koklatıyordu. Jeanne d'Albret kendine geldi. Gözlerini açtı; Catherine'yi görünce:

— “Bir şey değil, sıcaklık, heyecan...” Diye kekeledi.

Sonra çevresine bakındı. Kont de Marillac'ı gördü:

— “Siz misiniz, evlâdım?” Dedi.

— “Evet, madam, benim. Tanrıdan, sizin yerinize benim ruhumu almasını niyaz ediyorum.”

Catherine gülümseyerek:

— “Aman canım, kuzinimizin çok şükür bir şeyi yok,” dedi.

Bu sırada Ambroise Paré gelmiş, Navarre Kraliçesini dikkatle gözden geçiriyordu... Jeanne d'Albret, aynı anda boğuluyormuş gibi bir hareket yaptı:

— “İmdat! Oğlumu isterim. Oğlum nerede? Oğlumu çağırın. Yanıyorum. Ellerim yanıyor!”

Etraftakiler Henri de Béarn'ı çağırmaya koşarlarken doktor Paré de, Navarre Kraliçesinin ellerini tutmuş bakıyordu... Jeanne d'Albret, ikinci defa bayılmıştı. Bu sefer, Catherine'nin yeniden koklattığı ruh da fayda etmedi. Henri koşup geldi. Annesini ölüm

hâlinde gördü. Sarardı. Doktorun ellerine yapıştı. Müthiş bir sesle:

— “Bana hakikati söyleyin, doktor,” dedi. “Al-lahaşkına hakikati söyleyin! Anneme ne oluyor?”

Paré de perişan bir hâldeydi. İhtiyatsızca mırıldandı:

— “Ölecek!..”

Henri, annesinin boynuna sarıldı ve hıçkırığa hıçkırığa ağlamaya başladı. Marillac’ın da kederi sonsuzdu. Gerilemiş, düşünmek için bir sütuna dayanmıştı. Huguenot’lar, bir anda Navarre Kraliçesinin çevresine dizilmişlerdi. Hepsi sessizdi ve sanki hepsi de bu felâketin; yakında kendi hayatlarını tehdit edecek bir felâkete başlangıç olduğunu belli belirsiz seziyor gibiydiler.

Bu esnada Dokuzuncu Charles de haberi öğrenmiş, rengi kül gibi olmuştu.

Bir şeyler yapmak istedi. Fakat birdenbire annesinin gözlerinin kendisine dikilmiş olduğunu gördü. Bu gözler, ona öylesine emreder bir tarzda susmayı tavsiye ediyorlardı, öyle kesin bir ifadeyle bakıyorlardı ki Charles, hemen meseleyi kavradı. Başını eğdi ve yüksek sesle:

— “Eğlence bitti!” Dedi.

Catherine sessizce oğlunun yanına yaklaşmıştı. Fısıldıyordu:

— “Bilâkis, asıl eğlence şimdi başlıyor, majeste!...”

Yirmi dakika sonra Louvre’de bütün ışıklar sönmüş, herşey sessizliğe gömülmüştü. Yalnız, bütün kapılardaki nöbetçilerin sayısı üç misline çıkarılmıştı. Kraliçenin kabul salonunda, Catherine ile Ruggieri, fısıltıyla konuşuyorlardı. Münecim soruyordu:

— “Ölürken ne diyordu?”

— “Ellerim yanıyor,” diyordu. “Her tarafı yanıyormuş, fakat bilhassa elleri...”

Ruggieri başını eğdi ve söylendi:

— “Demek ki zehir, eldivenlerden tesir etti!”

Ertesi sabah, Navarre Kraliçesinin, şimşek gibi tesir eden bir hastalık, bilinmeyen bir nöbetle öldüğü haberi, bütün Paris’e yayıldı. Bu ölüme şaşanlar olursa onlara; kaybın önemli olmadığı, hiç değilse yeryüzünden bir dinsizin daha eksildiği söyleniyor ve bu ölümün, Marguerite ile Henri de Béarn’ın evlenmeleri dolayısıyla verilecek şöenlerde, Parislileri, bol bol yiyip içmekten ve coşkunca eğlenmekten alıkoyamayacağı da belirtiliyordu.

GILLOT

H ikâyemizin kahramanları arasında öyle bir tanesi var ki gittikçe mühim bir rol oynayacak. Bu kahramanımızın adı Gillot. Onu evvelce başka bir durumda bırakmıştık. Sonra büsbütün başka bir durumda yine karşımıza çıktı. Şimdi bu iki durum arasındaki olayları anlatmamız gerekiyor.

Geriye dönünce Gillot'u, dayısı tarafından kulakları kesilmiş, kendinden geçmiş, Mesmes konağının mahzenindeki rutubetli toprağa boylu boyunca yatar bir hâlde bıraktığımızı hatırlayacağız.

Yine hatırlayacağız ki delikanlının muhterem dayısı, Damville'ye şöyle sormuştu:

— “Bu hımbılı ne yapacağız? İşini bitirivereyin mi?”

Mareşal ise şöyle cevap vermişti:

— “Bırak, belki işimize yarar.”

Bunun üzerine de Gilles, yeğenini oracıkta bırakıp Mareşalin peşine düşmüştü.

Gillot, bir süre baygın kaldıysa da, kendine gelmekte gecikmedi. Kendi kendine:

«Artık kulaklarımdan mahrumum. Herkes bana bakıp gülecek veya benden korkacak. Hayvanların bile kulakları var da benim yok.» Diye söylendi.

Gillot, oldukça mâkul düşünüyordu. Hattâ filozof kesilmişti, diyebiliriz. Böylece ebediyen kaybettiği kulaklarına ilk ve son defa bir ağıt okuyup ayağa kalktı ve başının iki yanındaki ağırlardan başka bir derdi olmadığını anladı.

Cesareti yerine geldi, mahzenin merdivenlerine tırmandı ve tam yukarıya varınca orada, birdenbire dayısı Gilles'le karşılaştı. Gilles, Mareşalle epeyce uzun bir konuşma yaptıktan sonra tekrar yeğeninin yanına dönmüştü. Gillot, mendebur ihtiyarı görünce düşündü:

«İşimi bitirmeye geliyor. Herhâlde Mareşalden, beni temizlemek emrini almıştır. Yazık... Demek ki, kulaklarımı kaybettikten sonra da öbür dünyayı boylamam, alnımın yazısıymış...»

Fakat, Gillot, çirkin yüzlü dayısının, acayip bir gülümseyişle yanına yaklaştığını görünce şaştı.

Kâhya:

— “Nasılsın bakayım, oğlum? Diye hatır sordu.

— “Çok fenayım, dayıcığım.”

— “Hele hele... Kendine hâkim ol... Sana bakayım, seni beslerim, iyi ederim...”

— “Bu lâfları siz mi söylüyorsunuz, dayıcığım?”

— “Yok, başkası söylüyor. Hımbıl herif, elbette ben söylüyorum, duymuyor musun?”

— “Demek beni öldürmeyeceksiniz? Demek Mareşal öldürülmemi emretmedi?”

— “Neden öldürecekmişim?.. Mareşal kendisine itaat etmen şartıyla sana fenalık yapılmasını istemiyor. Fakat çirkin ihanetini unutturman lâzım...”

— “Vallahi pişmanım, dayıcığım.”

— “Eğer yalan söylemiyorsan, üstelik zengin de olursun. Benim kasamı gördün ya...”

— “Görmek de lâf mı, dayıcığım?”

— “Eğer Mareşal senden memnun kalırsa bütün o kasadakileri sana veririz.”

Gillot bu sözleri duyunca, kulaklarına harcayamadığı enerjisini gözlerine sarfetmek istermiş gibi bak-

tı. Nasıl önce can acısından, sonra da korkudan bayıldıysa bu sefer de sevinçten bayılmasına az kaldı. Fakat kendini topladı ve titrek bir sesle:

— “Emredin dayıcığım,” dedi. “Monsenyör benden ne istiyor?..”

— “Önce iyileşmeni istiyor. Sonra da ne istediğini görürsün...”

Ve yeğenini koltuğundan tutarak kendi odasına götüren Gilles usta, üstelik onu kendi yatağına da yatırdı. Gillot’a gözünün bebeği gibi bakmaya başladı.

Gillot, ancak o zaman yaralarının umduğu kadar çabuk iyileşemeyeceğini anladı. İki gün, ateş nöbeti içinde kıvrandı. Bu iki gün içinde boyuna sayıkladı ve dayısından kulaklarını isteyip sızlanıp durdu. Nihayet nöbeti atlattı, yavaş yavaş iyileşti ve onbeş gün sonra da yatağından kalkıp gezebilecek hâle geldi.

İlk işi, hemen çarşıya gidip kafasına, ensesine kadar geçen ve kulaklarının yokluğunu kimseye göstermeyen bir takke almak oldu. Şapkasını da bu takkenin üstüne geçirdi.

Gillot ile dayısı, o gün uzun uzun konuştular. Bu konuşmadan sonra Gillot, pazar günleri giydiği elbiselerini sırtına geçirip yolculuğa hazırlandı. Dayısı kendisine:

— “Arkandan hayır dua edeceğim,” dedi.

— “Vallahi, hayır dua edeceğinize, hesabıma geçirmek üzere bana biraz para verseniz daha iyi edersiniz, dayıcığım!”

Gilles yüzünü ekşitti, ama yeğeninin istediğini de yapmaktan geri kalmadı. Sonra:

— “Bakalım oraya girebilecek misin?” Dedi.

— “Hiç merak etmeyin, dayıcığım. Kulaklarım sayesinde girerim.”

Dayısı, bu sözün mânasını pek kavrayamadı, aptal aptal düşünürken Gillot da uzaklaştı, gitti.

Okuyucularımız bundan sonra Gillot'un ihtiyar Pardaillan'la nasıl karşılaştığını ve Pardaillan'ın peşinde, onun odasına çıktığını hatırlarlar.

Montmorency konağında, o zaman Paris'teki ikiyüz asilin konaklarında olduğu gibi başlıbaşına bir kışla bulunduğunu unutmamalıyız. Burası da bir çeşit kaleydi. Mareşalin maiyetinde bir sürü genç silâhşor, asîlzade ve uşak vardı. İhtiyar Pardaillan, doğrudan doğruya Mareşalin maiyetine girmemekle beraber konağın önemli bir kişisi olmuş ve Mareşalin ricasıyla konaktaki bütün eli silâh tutanların komutanlığını da üzerine almıştı.

İhtiyar Pardaillan, odasına girince bir iskemle alarak üstüne, ata biner gibi ters oturdu, kollarını iskemlenin arkasına dayadı ve gözlerini dikerek:

— “Demek bizim işimize yarayacağını iddia ediyorsun,” dedi. “Buraya da bana hizmetlerini sunmaya geldin, öyle mi?..”

— “Öyle, efendim... Sizin çok işinize yarayacağım.”

— “Ya ben seni, bize domuzluk ederken kapıları gözetleyip dinlerken yakalarsam?..”

— “Aman, nasıl olur, efendim?..”

— “Nasıl oluru filân yok. Eğer hareketlerinde ufacık bir şüphe uyandıracak bir şey görürsem...”

— “Görürseniz, efendimiz?!..”

— “Dilini keserim!”

Gillot bu sözleri duyunca dehşetten donakaldı. Önce kulaklar, şimdi de dil... Halbuki o, kulakları gittikten sonra, artık Pardaillan'ın keseceği bir şey kalmadığına seviniyordu. Birdenbire içini bir isyan bürüdü ve haykırdı:

— “İyi ama efendimiz, bana ne kininiz var ki beni böyle diri diri kesip biçeceksiniz?”

— “Ne yapalım? Benim usûlüm de böyle... Galiba dayın da aynı usûlü tâkip ediyor. Fakat ben yalnız kesmekle kalmam, üstelik dilini tavada kızartırım, sana yediririm.”

Bu sözler, Gillot’un tüylerini diken diken etti. Hemen kalkıp gitmeyi düşünüyordu, ama bu sefer de dilini dayısının kesmeyeceği ne malûmdu? Beri yandan, altın dolu kasanın hayali de gözünden gitmiyordu. Kendi kendine bir teselli buldu:

— “Nasıl olsa iki tarafta da dilim kesilecek. Zaten geveze değilim. Dilim kesilse de kaybım büyük olmaz. Fakat bu kesip biçmeler nereye kadar gidecek, onu merak ediyorum. Dilden sonra diyelim ki burnumu da kestiler... Sakın ondan sonra da sıra kafama gelmesin!..”

Pardaillan, Gillot’un dalgınlığını görünce sordu:

— “Ne düşünüyorsun?”

Gillot, ürkek ve rengi uçuk, cevap verdi:

— “Sizi sadakatime nasıl inandırayım, onu düşünüyorum. Mademki henüz dilimi kesmediniz, bâri şu dille bir yemin edeyim de inanın!..”

Pardaillan gülmeye başlayınca Gillot alınmış gibi söylendi:

— “Bunda gülünecek ne var bilmem, efendimiz... Önce kulaklarıma musallat olmuştunuz, onlar gitti; şimdi de gözlerinizi dilime diktiniz. Bu gidişle kesilmedik tarafım kalmayacak!..”

— “Aptal herif, ben sana, eğer bize ihanet edersen dilini keserim, diyorum. Sâdık kalırsan, korkmana da lüzum yok.”

Gillot, sâdık kalmak niyetinde olmadığı için bunu hiç akıl etmemişti. Bu sözleri duyunca:

— “Öyle ya, öyle ya... Pek doğru,” dedi.

— “Şimdi söyle bakalım, bize ne gibi hizmetler yapacaksın?..”

— “Efendim, işlerinize karışmak benim haddim değil, ama Monsenyör de Damville’yle aranızın iyi olmadığı besbelli... Eğer Monsenyör de Damville elinize geçse onu şüphesiz gebertirdiniz. Kesinlikle söyleyebilirim ki eğer siz de eski efendimin eline geçseydiniz, o da sizi lâhzada sallandırırverirdi. Halbuki bu iş de benim hiç hoşuma gitmezdi, efendimiz...”

— “Söyle, söyle... Sen artık bayağı güzel lâkırdı etmeye başladın. Böyle bir dil, kesilirse yazık olur.”

— “Teşekkür ederim, efendim... Şimdi ben diyorum ki eğer siz, Damville’nin ne yaptığını, ne ettiğini bilerseniz, ona göre tedbir alır, kendinizi korursunuz, diyorum... Doğru değil mi?”

— “Sen hiç de görüldüğün kadar budala değilmişsin, Gillot... Yalnız, Mareşalin ne yapıp ne ettiğini nasıl anlayacaksın? Mademki artık Mesmes konağına giremiyorsun...”

— “Aman efendim, girmek ne lâf? Gözlerine görünürsem beni asacaklarmış. Mareşal de, dayım da öyle söylediler. Fakat Damville’nin konağında Jeannette adlı bir genç kız vardı...”

Pardaillan birdenbire oğlu Şövalyenin anlattıklarını hatırladı:

— “Ha, şu mesele,” dedi.

Gillot, ihtiyar askerin ne demek istediğini pek kavrayamadığı hâlde tekrarladı:

— “Evet, efendim, o mesele... Jeannette beni sever.”

— “Seni sever mi? İmkânı yok.”

Gillot, hayret içinde:

— “Neden imkânı yok efendim?” Dedi.

— “Çünkü benim bildiğime göre bu Jeannette, gayet kurnaz bir kızdır da ondan...”

— “Ha, yâni demek istiyorsunuz ki ben böyle bir kızın sevemeyeceği kadar aptalım. Teşekkür ederim, efendim, dünyada nişanlım hakkında bundan daha güzel bir söz işitmedim. Lâkin ne olursa olsun, bu Jeannette beni sever... Ben ona gizlice görünür, Mesmes konağında neler olduğunu sorarım. Onun anlattıklarını da size anlatırım.”

Pardaillan bir hayli şaşmış gibi:

— “Senin hakkındaki fikrimi kökünden değiştirmem icap edecek,” dedi. “Sen, hiç de benim sandığım gibi budala değilmişsin. Eey, şimdi söyle bakalım, bu hizmetlere karşılık ne isteyeceksin?”

— “Hiçbir şey... Söylediğim gibi kulaklarımı kesmiş olan dayımdan oç almama yardım etmenizi isterim.”

— “Ben de sana söz veriyorum ki o ihtiyar iblisin ellerini, kollarını bağlayıp kendisini sana teslim edeceğim. O zaman ne yapacaksın?”

— “Onun bana yaptığı, efendim...”

— “Mükemmel... Sen sahiden akıllı bir budalaymışsın... Şimdi bak, şunu kafana iyice yerleştir: Bana sâdik kalırsan, yalnız öcünü almakla kalmazsın, aynı zamanda harcayamayacağın kadar bol altın sahibi de olursun!”

İşte, Pardaillan’la Gillot arasındaki anlaşma, bu şekilde yapıldı ve böylece en kurnaz tilkilerin bile aldanabilecekleri, bir kere daha meydana çıkmış oldu. Fakat, işin doğrusu aranırsa, Gillot da rolünü mükemmel oynamıştı. Nitekim o günden sonra da vaktini hiç kaybetmeyerek Montmorency konağının her köşesini gezdi, görmediği ve bellemediği bir yeri-

ni bırakmadı. Bir gün sonra da her yüz adımda bir arkasına dönüp peşinden kimsenin gelip gelmediğine bakarak Mesmes konağına gitti. Dayısı, kendisini görünce sordu:

— “Eec, anlat bakalım...”

— “Anlatacağım şu, dayıcığım... Nihayet kurdun inine girdim...”

Gilles, yeğenine takdirle baktı. Sonra hokka kalem olarak bir masanın başına oturdu, karşısına da yeğenini aldı:

— “Durma, anlat...”

Gillot, Montmorency konağının plânını, konakta kimlerin bulunduğunu etraflı bir şekilde anlattı. Montmorency'nin emrinde otuzbeş silâhşordan başka, bir sürü uşak ve hizmetkâr vardı. Silâhı da oldu. Gillot anlatırken dayısı da bir yandan not alıyordu. Konağı, birbirinden ayrı birkaç binadan ibaretti. Silâhşorlar ve asilzadeler, ayrı ayrı binalarda oturuyorlardı. Mareşal, bunların ortasında, arkası bahçelik bir binada kalıyordu...

Gilles, hemen atıldı:

— “Mareşal yalnız mı oturuyor?.. O otuzbeş silâhşordan ayrı mı kalıyor?”

Gillot, acele acele söylendi:

— “Bilmem ki yalnız denilebilir mi?.. Konakta, şimdi de dilimi kesmeye kalkan o iki Pardaillan var ki bence her biri yirmibeş, otuz kişiye bedeldir.”

— “O iki kuduz herif nerede oturuyorlar?”

— “Mareşal de Montmorency'nin tek başına kaldığı, öteki binalara bitişik olmayan binada...”

Gillot, söyleyeceklerini bitirmiş ve ayrıca dayısıyla elbirliği ederek bir kâğıt üstüne Montmorency konağının plânını çizmişti. Gerçi Damville, bu ko-

nağı mükemmel tanırdı ama, içinde kaç kişinin bulunduğu şüphesiz onun için de öğrenilmesi gerekli bir şeydi. Gilles dayı, yeğenine fazla yüz vermedi:

— “Orada ne olup ne bitiyorsa hepsini öğrenmeliyiz,” dedi. “Senin buraya iki - üç günde bir gelip haber getirmen lâzım. Bunun bir çâresini bul...”

— “Onun çâresini buldum bile dayıcığım. İhtiyar Pardaillan, benim buraya, casusluk etmeye geldiğimi sanıyor.”

Gilles, yeğenine hayretle baktı:

— “Gillot,” dedi, “bundan sonra sana aptal ve hımbıl demeyeceğim. Biraz daha gayret edersen, içi altın dolu kasayı da alacaksın...”

Gillot, Mesmes konağını, artık zengin bir adam olduğu düşüncesiyle terketti. Yolda giderken düşünmeye başladı:

«Şimdi ihtiyar Pardaillan'a ne diyeceğim?»

Birdenbire aklına öyle güzel bir şey geldi ki sevinçten içi titredi ve kendini tutamayıp haykırdı:

«Bu da düşünülecek şey mi?.. Mademki Montmorcency konağında ne olduğunu haber vermekle bir hazine sahibi olacağım; o hâlde neden Mesmes konağında ne olup bittiğini haber verip Pardaillan'dan da bol bol para sızdırmayayım?!..»

PANIGAROLA

Rahip Panigarola, eskiden beri Huguenot'lara çatmakla şöhret kazanmış bir adamdı. Fakat epeydir ortalıkta görünmüyordu. Geceleri sokaklarda: «Ölülerinizi hatırlayınız!» Diye bağırıktan ibaret bulunan görevini de, uzun zamandır savsaklamıştı. Çoktandır Barrés manastırına çekilmişti...

Burada ne yapıyor, ne düşünüyordu? Bilinemez.

Navarre Kraliçesi Jeanne d'Albret'e yapılan muhteşem cenaze töreninden iki gün sonra sade görünüşlü bir araba, Barrés manastırının önünde durdu. Siyahlar giyinmiş iki kadın, arabadan inerek kapıcı odasının yanındaki bekleme salonuna girdiler. Kapıcılık yapan rahip, iki kadının, manastır başrahibini görmek istediklerini duyunca bu patavatsızlığa hayret etti ve başrahibin, öyle her isteyen tarafından görülemeyeceğini kesinlikle bildirdi. O zaman kadınlardan biri, koynundan bir mektup çıkararak rahibe verdi:

— “Bunu başrahibe götürünüz,” dedi.

Kapıcı rahip, az sonra mektubu okuyan başrahibin fena hâlde telâşlanarak eteklerini savura savura, bekleme salonuna geldiğini ve iki kadının önünde saygıyla eğilip kadınlardan yaşlıcasını yanına alarak manastır koridorlarında yola koyulduğunu gördü.

İki kadından genci, bekleme salonunda kalmıştı.

Başrahip, öteki siyahlı kadını, kapısı açık bir odanın önüne kadar götürdükten sonra:

— “Burası,” diye mırıldanıp çekildi. Kadın da odaya girdi.

Burası, rahip Panigarola'nın hücreliydi. Panigarola, içeriye giren kadını görünce doğruldu. Kadın, o zaman başındaki siyah örtüyü omuzlarına indirdi ve rahip, kadının yüzünü görünce:

— “Kraliçe...” Diye mırıldandı.

Bu kadın, Catherine de Médicis idi. Kraliçe, gülümseyerek:

— “Günaydın, Marki,” dedi. “Sizi görebilmem için buralara kadar gelmem lâzımmış...Manastıra girebilmek için de başrahibe kim olduğumu anlatmam gerekti.”

Panigarola:

— “Merak etmeyiniz, madam,” dedi. “Başrahip, saygıdeğer bir adamdır, sır saklamasını bilir. Fakat buraya kadar da boşuna zahmet ettiniz. Emretseydiniz, ben de Louvre'ye gelirdim...”

— “Evet, ama ben vaktiyle bir Marki de Panigarola tanırdım. Çok kafasının dikine giden bir adamdı. Onun için buraya kadar gelmeyi tercih ettim.”

— “Bahsettiğiniz o adam artık yaşamıyor, madam. Karşınızdaki rahip Panigarola'dır!”

Kraliçe, oradaki bir karyolanın ucuna iliştikten sonra:

— “Neyse,” dedi, “onu bir yana bırakalım. Fakat size ne olmuş, zavallı Pani?.. Ne kadar çökmüş, tanınmaz bir hâle gelmişsiniz. Bu, manastır hayatından ileri gelmiş olamaz. Sizin bir derdiniz olmalı... Acaba bu o kadar devâsı bulunmaz bir dert mi?..”

Catherine, samimî ve Kraliçeliğini unutmuş bir ahbap edâsiyle konuşuyordu. Rahip ise gittikçe ciddileşmişti. Bir an sustuktan sonra:

— “Madam, sizinle açık konuşmam lâzım geldiğini anlıyorum,” dedi. “Buraya niçin geldiğinizi bilmiyorum. Fakat benimle meşgul olmaktan bir türlü vazgeçmediğinizi görüyorum. Vaktiyle Fransa sarayına geldiğim zaman da beni, İtalyan Cumhuriyeti'nin casusu ve buraya Mareşal Montmorency ile saraya karşı fesat kurmaya gelmiş biri sanmıştınız. Peşime bir kadın koymuştunuz...”

Kraliçe sordu:

— “Peki, siz bunları nasıl öğrendiniz?”

— “Gayet kolay, madam. Peşime koyduğunuz kadın hastalanmıştı...”

— “Anlıyorum; doğurduktan sonra yatağa düşmüştü. Şimdi de babasınız, değil mi, azizim Marki?”

Marki'nin gırtlığında bir hıçkırık düğümlendiyse de adanı kendine hâkim olduğu için Kraliçe bunu sezemedi. Rahip:

— “Evet,” dedi. “Bir gün o kadın anne oldu. Kendisi bir gece, size vermek üzere evrakımı çalmıştı. O münasebetle ben de onun, sizin casusunuz olduğunu anlamıştım. Hastalandığı zaman ateş nöbeti arasında sayıkladı ve böylece ben de sizin beni nasıl takip ettiğinizi öğrendim. O zaman kendisine bir mektup yazdırdım ve mektupta, oğlunu, kendi eliyle öldürdüğünü itiraf ettirdim. Ondan öç almak, onu sizin elinize kısıklıvrak teslim etmek için de bu mektubu size gönderdim.”

— “Demek Alice'yi cellâda teslim ettirmek istiyordunuz, öyle mi?..”

— “Hayır, madam... Cellâda teslim edilmesi, işkenceden yakayı kurtarması demekti. Fakat mektup sizde durdukça sizin esiriniz olarak kalmaya malikûmdu. Bu mektup sayesinde; onu, mazisini sevgilisine haber vermekle korkutacaktınız... Bu korku

da büyük bir azaptı, madam... Bundan mükemmel intikam mı olurdu?..”

— “Bravo, Marki, akıllı adanmışsınız... Beni bile intikamınıza âlet etmişsiniz...”

— “Bundan bir tahkir mânâsı çıkarıp beni cellâda teslim etmenizi pek isterdim, madam... Hiç değilse bu suretle artık azaptan kurtulmuş olurum. Tanrı, canımı almadığı için ona bile inancım zayıfladı, madam...”

— “Bu kadar mı azap çekiyorsunuz, yani?”

— “Evet... Onu tekrar gördüğümünden beri yıllardır yüreğimde söndü sandığım aşkımmı, yeniden canlandığını hissediyorum...”

Catherine'nin gözlerinde bir ışık yandı ve düşündü: «*Şimdi kaskıvrak elimdesin,!*» Halbuki Panigrola, Kraliçenin sevincinin farkında olmadı. Çünkü tekrar ümitsiz bir aşkla sevdiği ve ihanet gördüğü Alice de Lux'u hatırlamış ve tamamen bu hâtıranın etkisine girmişti. Sonra yavaş yavaş kendine geldi. Konuşulacak bir şey kalmamış gibi susuyorlardı ve rahip, soran gözlerle Kraliçeye bakıyordu. Catherine:

— “Benim neden buraya geldiğimi merak ediyor olmalısınız, Marki?” Dedi. “Buraya bir vicdan borcunu ödemek için geldim. Garibinize gidecek, ama, öyle oldu, Marki. Şimdi söyleyin bana, artık Alice'nin çektiği azabı kâfi görüyor musunuz?..”

Rahip, eğdiği başını kaldırmış ve dehşet içindeki gözlerini Kraliçeye dikmişti. Catherine, bu hâli görünce adamı sımsıkı elinde tutmakta olduğuna iyice kanaat getirdi.

— “Demin bir mektuptan bahsediyordunuz...” Dedi. “O mektubu Alice'ye versem, iyi eder miyim?”

Panigarola boğuk bir sesle söylendi:

— “Majestenizi haklı bulurdum.”

Kraliçe, sözlerine ekledi:

— “Sizin de benimle aynı düşüncede olmanıza sevindim. Çünkü mektubu Alice’ye verdim bile...”

— “Şu hâlde artık sizin hâkimiyetinizden kurtulmuş oluyor, madam...”

— “Yalnız benim hâkimiyetimden değil, sizinkinden de, Pani! Alice’nin Saint - Germain - L’Auxerrois’te neler itiraf ettiğini ve onun evinde kendisiyle neler konuştuğunuzu biliyorum. Alice’yi deli gibi sevdiğinizin farkındayım. Hattâ geceleri sokağa fırlayıp: «Ölülerinizi hatırlayınız!» Diye bağırmaktan ibaret mesleğinizi, Alice’nin evinin çevresinde dönüp dolaşarak hüüngür hüüngür ağlamak için kabul ettiğinizi de biliyorum.”

Rahibin yüzü sâkindi:

— “Ben size Alice’yi sevmediğimi söylemedim ki,” dedi. “Evet, onu seviyorum, hâlâ, büyük bir aşkla seviyorum. Fakat artık kendisine kinim yok. Hattâ ona acıyorum bile...”

Catherine fırsatını bulmuştu:

— “Mademki kendisine acıyorsunuz, şu hâlde onun sevdiği erkeğe kavuşması da sizi memnun eder.” Diyerek, gözlerini Panigarola’ya dikti. Rahibin yüzü sapsarı kesilmişti:

— “Sevdiği erkeğe mi?” Diye sordu.

— “Öyle ya! Alice, Marillac’la evleniyor! Bu ki-bar Huguenot, genç kızı çok mesut edecek!”

Rahibin bu anda çektiği azap, çok büyüktü. Bununla beraber hiçbir şey sezdirmiyordu. Mel’un Catherine, bir sözle adamın içinde bütün kıskançlık

şeytanlarını uyandırmıştı. Panigarola'nın Alice'ye duyduğu merhamet, evlâtları küçük Jacques Clément'i bir gün Alice'ye göstermek kararı. bu şiddetli kıskançlık duygusu karşısında buhar olup uçurmuştu. Belki yine Alice'yi affeder, ona acırdı. Fakat rakibini mi affetmek?.. Asla!

İstemediği hâlde dudaklarından aynı soru yine dö-küldü:

— “Sevdiği adama mı?”

Catherine:

— “Artık o adama da acırsınız umarım!” Dedi. “Ama, ona kalsa sanırım size hiç acımazdı!”

Rahip birdenbire içinden geçenlerin korkunçluğunu hissetti. Bu Marillac'ı öldürecekti. Acımak dediği şeyin mânası, onca Alice'nin kendisinden başka kimseye yâr olmaması, Marillac'ın ortadan kalkmasıydı.

Rahip:

— “Kadının yaşamasını isterim,” diye homurdandı. “Fakat o adam?! O adam ölmelidir!”

— “Nasıl öldürürsünüz ki? Ona bir şey yapabilir misiniz?”

Rahip, gözlerinden kıvılcımlar saçarak:

— “Siz buraya ne diye geldiniz, Allahaşkına?” Dedi. “Siz, hıristiyanlığın en kudretli Kraliçesi, buraya neden geldiniz? Yoksa yine bir plânınız ve plânınız için de bana ihtiyacınız mı var? Eğer varsa söyleyiniz. Kendimi size teslim edeyim... Arzularınızı yerine getireyim... Fakat siz de bana Alice'nin sevdiği adamın canını almak imkânını veriniz. Ondan sonra beni öldürtseniz de vız gelir.”

Kraliçe, sesini alçaltarak:

— “Hah şöyle!” Dedi. “Buraya, size ihtiyacım

olduğu için geldim, Panigarola! Marillac'a olan kininizi bildiğim için sizin yardımınıza güveniyorum da ondan geldim!"

— "Öyleyse ne duruyorsunuz? Söylesenize... Beni kıskançlık ateşinden kurtarsanıza!.."

— "Canım, siz Alice'nin o adamla evlenmemesini istemiyor musunuz? O adamı öldürmek ve Alice'nin de bunu haber almamasını temin etmek, emeliniz değil mi? Eğer bana yardım ederseniz, bunların hepsi kolaylıkla gerçekleşir..."

Panigarola bir nefeste:

— "Size yardıma hazırım," dedi.

— "Şu hâlde dinleyiniz, Pani. Kiliselerde vermiş olduğunuz coşkun ve heyecanlı vaazlar sayesinde, isterseniz Paris'i allak bullak edecek bir adam mevkiinde idiniz. Halbuki sonra birdenbire ortadan kayboldunuz ve uzun zaman sustunuz. Şimdi tekrar kilisenin minberine çıkınız; Paris'i dolaşınız ve eskiden yaptığınız gibi tekrar Huguenot'lar aleyhinde vaaz veriniz!"

— "Buna ne lüzum var?"

— "Budala! Marillac'ın da bir Huguenot olduğunu unuttunuz mu?"

— "Öyle ama siz şimdi Huguenot'larla barışıksınız. Henri de Béarn, kızınızla evleniyor."

— "Evet, ertesi gün de Alice'yle Marillac evlenecekler."

Panigarola öfkeli öfkeli soludu. Catherine, renksiz bir tebessümle devam etti:

— "Biz Huguenot'larla barış yaptık ama içlerinde hâlâ yola gelmeyen yüz kadar dik kafalı var. Bunların ortadan kalkmaları lâzım, anlıyor musunuz? Biz suç icat edip bir dâva açmak suretiyle onları ortadan kaldıramayız. Yüz Huguenot'lu bir dâvâ, yeni

harplere sebep olur. Fakat bir gün halkın kafası kızar da bunların üstlerine çullanıverirse kim vurduya giderler. Ben ve Kral bu hareketi yapanlara lânet okur, sorumluluk yükünü omuzlarımızdan atarız; mesele kapanır, gider. Ama halkı kıskırtmak lâzımdır. Cesur olun. Siz, Kralın hoşgörülüğünü tenkit ediniz. Ben sizi himaye ederim. Nasıl, Panigarola, razı mısınız?”

Rahip, hemen cevap vermedi. Hayâle dalmıştı ve kendini, Huguenot'ların ölüm kararını verirken görüyordu. Paris'ten bir kasırga, bir yangın gibi geçecek, ortalığa ölüm ve ateş saçacak ve nihayet Alice'ye yaklaşarak:

— “İşte!” Diyecekti. “Bakın, Paris yanıyor! Paris bir harabe oldu. Sizin sevdiğiniz adamı mahvetmek, Marillac'ı öldürmek için Paris'i boğazladım!”

Panigarola, gözlerinden kıvılcımlar saçarak söylendi:

— “Yarın, madam, yarın Saint - Germain - l'Auxerrois'in minberinde vaaza başlayacağım!”

Catherine. sevinç çılgınlığını zor tutmuştu. Çabuk çabuk:

— “Geri tarafını düşünmeyin,” dedi. “Ve emin olun ki Marki, mucizeler olacaktır. Bu mucizelerden birincisi de sizin, aşkınıza karşılık görmeniz olacaktır!”

— “Benim aşkıma mı?.. Alice mi beni sevecek?”

— “Evet, sizi... Alice sizi sevecek! Sizin miskinliğinizden nefret ediyordu. Fakat siz, çevrenize kan ve ateş saçan bir hâlde Alice'nin karşısına çıktığınız zaman o, size, Tanrıya taparcasına tapacaktır. Siz hazır olun. Halkı kıskırtın! Biz de bir taraftan hazır olacağız.”

— “Nasıl?..”

— “Gece karanlığında yüz mahkûmun evi işaretlenecek. Sabahleyin bu evlerle içindekiler de yatacak...”

— “Onun evini de biliyor musunuz?”

— “Merak etmeyin. O, Coligny ile beraber oturuyor. Onun evi yanan ilk ev olacaktır. Herşey hazır diyorum ya size... Günü bile belli...”

— “Ne günü?..”

— “Ağustosun yirmidördüne rastlayan pazar günü... Saint Barthélemy günü...”

— “Şu hâlde güle güle, madam. Ben de Paris halkına ne vaaz edeceğimi düşünmeye koyulayım.”

Catherine de Médicis, daha fazla bir şey söylemeyecek çıktı. Bekleme salonunda kalan genç kadınla birlikte arabaya bindi. Kraliçenin yanındaki kadın, hiç konuşmuyordu... Catherine, birdenbire çılgınca bir neşe içinde:

— “Ee!” Dedi. “Ne konuştuğumuzu sormuyorsun... Merak etmiyor musun?”

Genç kadının başındaki tül kaydı. Alice'nin soluk yüzü görüldü.

Alice'nin kendisine bir şey sormamakta ısrar ettiğini gören Kraliçe:

— “Mademki sen sormaya cesaret edemiyorsun,” dedi, “sen sormuş gibi hen cevap vereyim: O seni affetmiş, Alice!.. Herşeyi unutmuş. Artık oğlunu da göreceksin, yanına alacaksın. Mektubu merak ediyorsun sanırım. Onu da kendisine verdim. Sana kendi eliyle verecek!..”

Alice sapsarı kesilmişti. Kraliçe:

— “Ha,” dedi, “az kaldı unutuyordum... Kontun bu çocuktan haberi olmaması lâzım, değil mi?.. İyi ya, öyleyse çocuğu yanına almazsın... Zaten Pa-

nigarola da onu sana vermeyi bir fedakârlık sayıyordu. Vermesin... Yanında alıkoysun..."

Araba yoluna devam etti...

Bu sırada Panigarola, hücrelerinden çıkmış, bahçeye inmişti. Taş bir kanepeye henüz oturmuştu ki yanında başka bir rahip belirdi. Gelen, Carmes manastırının başrahibiydi. Bu rahip, son derece sözü geçen, herkesin saygı ve sevgisini kazanmış bir kimseydi. Panigarola'ya:

— "Çalışıyor musunuz, evlâdım?" Diye sordu.

— "Evet, monsenyör... Bir vaaz hazırlıyorum."

— "Güzel... Ben de bunu öğrenmek istiyordum. Roma'ya da vaktin yaklaştığını bildireyim. Yalnız size bir tavsiyem var, aziz kardeşim... Yarınki dinleyicilerinizin çoğu papazdır. Onlara daha açık konuşunuz. Kafaları kalındır; iyi anlasınlar. Onlara cesaret aşılanamaz, halkı kışkırtmak görevini iyice belirtmeniz lâzımdır. Yâni, daha doğrusu, siz onlara, hareket parolasını vereceksiniz."

Panigarola eğildi. Doğrulduğu vakit başrahip gidiyordu.

Rahip, yavaş yavaş yerinden kalktı. Manastıra bitişik olan ve içinde hizmetçilerin oturduğu binaya geçti. Odalardan birine girdi. Küçük bir karyolanın başında durarak orada, masum bir gülümsemeyle mışıl mışıl uyuyan bir oğlan çocuğunu bir süre seyretti. Sonra mırıldandı:

— "Oğlum, bâri annen seni sevebilseydi. Bâri senin sayende onu tekrar kazanabilseydim!"

Ertesi günün akşamı, rahip Panigarola, Saint-Germain - l'Auxerrois'te bir vaaz verdi. Kiliseyi büyük bir rahip kalabalığı doldurmuştu.

Bu vaazda Paris Başpiskoposu, Sainte - Foi pisko-

posları, Vigor ve Sorbin, Kralın vâizi başpapaz Villemur'le maiyeti de hazır bulunuyorlardı.

Ayrıca içlerinde Dük de Guise'nin de bulunduğu, askerlerden ve sivillerden meydana gelmiş ufak bir topluluk da vaazı dinlemeye gelmişti.

Rahibin vaazı büyük bir sessizlik içinde dinlendi. Fakat, bittiği vakit herkes büyük bir heyecan içindeydi.

Ve nihayet kilise boşaldı.

En sonra localardan birinden, vaazı dinlemiş olan bir kadın çıktı. Kapıda kendisini bekleyen bir - iki maiyet adamını buldu, arabasına binerek Kraliçenin yeni sarayına yollandı.

Bu kadın, Catherine'ydi.

Catherine, vaaz biteceği sırada aşağıdaki asker, sivil kalabalığına ve bilhassa Dük de Guise'ye bakarak:

— "*Lorraine'li efendiler!*" Diye mırıldanmıştı. *«Huguenot'ları öldürün. Şayet kargaşalık esnasında Huguenot'ların birkaç arkebüz kurşunu da, sizleri temizlemesse şaşarım! Krallık Huguenot'lardan Guise'ler ve Guise'lerden de Huguenot'lar sayesinde temizlensin. Ömrümün en büyük hülyası budur.»*

Sonra gülümseyerek ilâve etti:

«Krala gelince onu öldürmeye bile lüzum yok... Zaten kendi kendisine ölüp gidiyor... Ah, benim sevgili Henri'ciğim, yakında annenin himayesi altında tahtta sen oturacaksın!..»

Bu unutulmaz gecenin ertesi gününden itibaren Paris'in bütün kiliselerinde ateşli vaazlar verilmeye başlandı. Papazların kışkırtıcı sözlerini dinleyen halk, protestanlara küfredip tehditler savurarak sokaklara yayılıyor, taşkınlığını gittikçe artırıyordu.

Onuncu Bölüm

HERKESİN MUTLU OLDUĞU AN

S arp ve engellerle dolu bir yamaca tırmanan yolcular gibi soluk almak için durup geçtiğimiz yolu şöyle bir gözden geçireceğimiz an geldi. İsterseniz kendimizi; atlarını, piyonlarını, vezirini ve şahını, istediği gibi sürüp hareket ettiren bir satranç oyuncusunun yerine koyabiliriz. Şu farkla ki satranç oyuncusu, hamlelerini iradesiyle yaptığı hâlde biz, burada sadece bir hikâyeci durumundayız ve şahıslarımızın hareketlerini anlatmakla yetiniyoruz. Kahramanlarımızın hareketlerini yöneten, tarihi yapan mukadderat, bir satranç oyuncusu dikkatiyle hayatı idare etmektedir. Bu «mukadderat» sözünü de, onun yerine kullanabileceğimiz başka bir kelime olmadığı için sarfediyoruz. Durumu böylece belirttikten sonra tekrar tırmandığımız yamacın tepesine dönerek durumu kuşbakışı gözden geçirebiliriz.

Sezarın hakkını Sezar'a vermek ve bütün bu fâciyanın hakikî yaratıcısının Kraliçe Catherine de Médicis olduğunu söylemek gerekir. Kraliçe, yavaş fakat sa-

bırlı manevraları neticesinde aynı anda meydana geleceğini tasarladığı iki mühim olayın arifesinde bulunuyor: Huguenot'ların yok edilmesi ve oğlu Déodat'ın ölümü! Catherine, taht üzerinde hak iddia edeceğini tahmin ettiği Henri de Béarn'ı desteklemek ihtimali olan Huguenot'lardan çekiniyordu. Krallık iktidarına aç gözlerini dikmiş bulunan Guise'lerden çekiniyordu. Nihayet, Kont de Marillac'la ilgili sırrı meydana çıkar da saraya rezil olurum, diye çekiniyordu.

Öte yandan Roma ile de sıkı bir surette mektuplaşıyor ve belki de farkında olmadan Papanın enkizisyon meclisinin tesiri altında bulunuyordu.

Şimdi, Huguenot'ları Guise'lerc, Guise'leri Huguenot'lara öldürtmek, gayrimeşru oğlunu yok etmek ve Papalığa, mümkün olduğu kadar yardımda bulunmak, başlıca düşüncesi olsa gerekti. Bunun neticesinde de, kendi kendine öleceği muhakkak sayılan Dokuzuncu Charles'in yerine Dük d'Anjou'yu tahta geçirecekti. Ondan sonra ise sevgili oğlu adına memleketi idare edecek, kendisiydi.

Bu mükemmel plân, sonuna varmak üzere bulunuyordu. Alice ve Panigarola sayesinde Marillac'ı avucunda tutuyordu. Huguenot'ların canına kasdettiklerine inanarak ödü patlayan Dokuzuncu Charles, uysal bir âlet hâline gelmişti. Guise'ler de kılıç ve meşaleleriyle Paris'e saldırmaya hazırdılar. Bu bakımdan Catherine, artık sâkindi ve her zamankinden fazla mesut, işe başlama saatinin çalmasını bekliyordu.

Kraliçe'den, Kont de Marillac'a, yâni anadan oğula geçerek, onun da anasının yumuşak teline basarak kalbinde, analık şefkatini uyandırdığına inandığını göreceğiz. Diğer taraftan Marillac'ın Alice'ye karşı duyduğu şüpheler de kaybolmuştu; adam genç

kadına derin bir sevgi beslemeye devam ediyordu Yakında evlenecekti. Evlendikten sonra Paris'te, sarayda mı kalacaktı, yoksa buradan gidecek miydi, bilmiyordu. Yüreğini üzen bir tek keder, Jeanne d'Albret'in ölümüydü. Kaybettiği bir analığa karşılık, annesiyle sevgilisini bulduğu için son derece memnundu. Ve hudutsuz bir saadet içindeydi.

Alice de Lux'e gelince; Jeanne d'Albret'in ölümlüyle büyük bir yükten kurtulmuştu. Çünkü kendisini Marillac'dan ayırabilecek tek insan, sırrını öğrenmiş olan Navarre Kraliçesiydi. Alice'nin artık bu taraftan korkusu yoktu. Öte yandan, Kraliçe de, hizmetlerine mükâfat olarak kendisini Kont de Marillac'la evlendireceğine söz vermiş bulunuyordu. Bu bakımdan, Alice de sınırsız bir saadet içinde yaşamekteydi.

Dokuzuncu Charles, işin içyüzünü bilmediği hâlde, annesinin haber verdiği büyük hâdiseleri sabırsızlıkla bekliyordu. Çünkü bu hâdiselerin tahtını sağlamlaştıracığından ve artık hiçbir korkusu kalmayacağından emindi. Artık savaş olmayacak ve Kral istediği gibi ava çıkacak, eğlenecekti. Yanındakilere karşı kuşku hissetmeyeceği için rahat olacaktı.

Kendisi eğlenirken bakanları, devleti idare edecekler ve o, istediği zaman basit bir Paris'li gibi giyinecek, şehirde gezebilecekti. Bu gezintileri arasında da çılgıncasına değilse bile derin bir muhabbetle sevdiği Marie Touchet'e de sık sık uğramayı ihmal etmeyecekti. Esasen zor zamanlarda Kralın hâlinde saadetten ve sebebi bilinmeyen duygulardan ileri gelen bir gurur da sezilmekteydi. Sarayda herkes, Charles'teki bu değişikliği merak ediyordu. Halbuki kimsenin bilmediği bir hâdisc olmuş ve Marie Touchet bir erkek evlât doğurmuştu. Böylece Do-

kuzuncu Charles de baba olmuştu. Şimdi Charles, Valois hanedanının bu küçük üyesine ne unvan vereceğini düşünmekle meşguldü. Sonradan Dük d'Angoulême unvanını alan bu çocuğun, sarayın debdebeli ve fakat tehlikeli hayatına karışmaması, Marie Touchet'in biricik arzusuydu. Genç kadın, içinde birçok acı olayın geçtiği 1572 yılının en mâsum ve saf simasıdır, diyebiliriz. O, elinden geldiğince gölgede kalmak, tanınmamak ve huzurlu, rahat bir ömür sürmek arzusundaydı.

Hikâyemizin daha hareketli şahıslarından olan Panigarola, manastırda, Huguenot'ları mahvetmenin ve rakibi Kont de Marillac'ı öldürmenin çârelerini tasarlıyordu. Bütün düşüncelerine, aşkın uyardığı kin hâkim olan bu garip papaz, farkında olmadan, enkizisyonun oyunağı hâline gelmişti. Kili-se kürsülerinden verdiği ateşli vaazlarda Katolikleri, dinsiz sayılan Protestanlara karşı kışkırtıp durmaktaydı. Fakat onu bu hareketlere iten asıl sebep, rakibini mahvederek sevgilisi Alice'ye tekrar kavuşmak ümidiydi. Bu ümide yaklaştığı ölçüde kendisini bahtiyar hissediyordu.

Dük de Guise, tahtı ele geçirmeye hazırlanıyordu. Plânı korkunç denecek kadar basitti. Kral, Katolik mezhebinin kurtulması uğrunda harekete karşı koyar gibi görünüyordu. Halbuki bu hareket, Paris'te kanlı bir mücadeleyle neticelenecekti. O zaman Guise, Kralı, Huguenot'larla işbirliği yapmakla itham edecek ve Katolik ordularının başkomutanlığını eline geçirerek baştan aşağıya yakacağı Paris'te kandan dereler akıtacaktı. Sonra Louvre'ye saldıracak, sevilmeyen Huguenot kralını tahttan indirecekti. Mareşal de Tavannes kendisiyle beraberdi. Damville, kendisine, Paris'e doğru yola çıkmış bulunan üçbin süvari ve dörtbin piyadeyle yardım edeceğine dair

söz vermişti. Dokuzuncu Charles için emnin bir mahzen hazırlıyordu.

Guise, böylece taassubunu kıskırttığı Katoliklerin ve sözde ölümden kurtardığı Huguenot'ların sevgisini kazanacaktı.

Ve Fransa kralsız edemeyeceği, beri yandan amcası Kardinal de Lorraine de Guise'nin, Kral Charlemagne'nin soyundan geldiğini belirten bir kütük hazırladığı için Henri de Guise, Fransa Kralı olacaktı... Bu ümidin onu mesut ettiği de meydandaydı..

Beri yandan, Mareşal de Damville de kendi plânını hazırlamakla meşguldü. Kendi topraklarından yedibin kişilik bir ordu getirerek Guise'ye yardım edeceğine söz vermişti. Halbuki şimdi aynı askerler, Paris'te, Mareşale mühim hizmetler göreceklerdi.

Eğer Guise, kargaşalıkta ölürse Damville, Kralın başından çekip alacağı tacı, kendi kafasına geçirecekti. Guise, muvaffak olur da ölmezse o zaman, Loire nehrinin öte tarafındaki topraklarda bir çeşit kral yardımcılığı yapacak, ayrıca bütün orduların başkomutanlığı da kendisine verilecekti. Bir yandan da, kendisine vaadedilen iki milyonluk bir servete kavuşacaktı.

Lâkin Damville'nin başlıca emeli, ağabeysinin ezilmesiydi. Jeanne de Piennes tarafından reddedildiği andan itibaren yüreğinde beliren bu kin, kangrenleşmiş, iyi olmaz, çirkin bir yara hâlini almıştı. Ağabeyesine üzüntü çektirmek için hayâlini kurduğu krallığı bile fedaya razıydı. Artık fırsat geliyordu. Damville, ağabeysinin konağına saldırma işini üstüne almıştı. Montmorency konağını yerle bir ettikten sonra François'i tevkif edecek ve kendi eliyle öldürecekti. Ondan sonra da Jeanne de Piennes'i Kral vekilliği yapacağı yere götürecekti.

Montmorency, nasıl oluyordu da katliâmın kurbanları arasında bulunuyordu? O, Huguenot değildi ki!.. Evet Huguenot değildi, ama şüpheli şahıstı.

Ortalıkta barış ve huzurun hüküm sürmesini isteyen ılımlılar kanadı, Montmorency'yi kendi başkanı sayıyordu. Hem zaten ölüme mahkûm edilmek için Huguenot olmaya lüzum var mıydı? İçinde yağma edilecek bir yığın şey bulunan bütün evler yıkılmaya değmez miydi?

Damville, fırsat ânının gelmesini beklerken bir yandan da Montmorency konağına soktuğu Gillot vasıtasıyla ortalığı harıl harıl tetkik ettiriyordu. Gillot, efendisine bir sürü bilgi götürmüştü ama, henüz Jeanne de Piennes'in çıldırıldığını öğrenmemişti.

Montmorency konağındakilere gelince, bunlardan Şövalye de Pardaillan ile Loïse de Piennes de Montmorency'nin son derece bahtiyar olduklarını görüyoruz. Sevgililer, birbirlerine aşklarını itiraf ettikten sonra âdeta birbirlerinden kaçınır olmuşlardı. Fakat buna rağmen Şövalyenin Loïse'yi düşünmediği bir saniye ve Loïse'nin yüreğinin de Şövalye için çarpmadığı bir an yoktu. İkisi de, başlarının üstüne çökmek üzere olan müthiş fırtınadan habersizdiler. Loïse için mesele basitti. O kadar mesuttu ki ölse bile sevgilisi yanında olduktan sonra öldüğünü fark etmeyecekti. Halbuki insan Şövalyenin yanında olunca tehlikeden korkar mıydı?

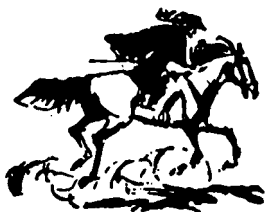
Şövalyeye gelince genç kızın kendisini sevdiğini öğrenmesine rağmen Montmorency'nin, kızını bir başkasına, Kont de Margency adlı birine vereceğini de biliyordu. Henüz bu Kontu tanımıyor, fakat yalın kılıç kendisine rastlamayı pek istiyordu. O zaman sevgilisi için onunla çarpışacaktı. Gerekirse Mareşal de Montmorency ile çarpışmaktan da çekinmeyecekti.

Bu sırada ihtiyar Pardaillan, hep kuşkuda kaldı. Bir yanda Gillot vasıtasıyla yakında öğreneceğimiz bir plân tasarlamakla meşguldü. İhtiyar tilki, endişeliydi. Ne olduğunu bilmediği büyük bir tehlike seziyordu. Fakat kendi cesaretine ve kurnazlığına da büyük güveni vardı.

Zavallı Jeanne, hâlâ çılgındı. Ama, kimbilir? Belki de en mesutları oydu. Çünkü kendisini hep gençlik yıllarında ve Margency'de sanıyordu.

İşte hikâyemizin başlıca kahramanları, bu sırada böyle bir durumda bulunuyorlardı.

Ve bütün kahramanların başında, büyük fırtınalardan önceki durgun, fakat ağır hava esiyordu. Şimdi, kara ve deniz sâkindi. Lâkin birdenbire fırtına kopacak, deniz allak bullak olacak, rüzgâr kuduracak, ortalığı uğultular, iniltiler kaplayacaktı.

DAMVILLE İLE PARDAILLAN'IN
BULUŞMASI

Bu sıcak ağustos akşamının boğucu havasında Montmorency konağına gidersek, ihtiyar Pardailan'ın, ıslıkla bir marş çalarak, savaş elbiselerini giydiğini görürüz. Pardailan, zırhını da sırtına geçirip kılıcını kuşandıktan sonra bir iskemleye oturarak kendi kendine söylenmeye başladı:

«Allah kahretsin! Bu sıcakta, zırhlar içinde, havasızlıktan boğulup gebermezsem iyi... İnşallah yakında artık böyle savaş elbiseleri giyinmekten kurtulurum. Şimdi Şövalyeye haber vermeli mi, vermeme mi? Hayır, haber vermemeli... Çünkü hemen peşimden gelmeye kalkar. Halbuki bu küçük işi kendi başıma halletmek istiyorum. Eğer durum o Gillot öküzünün dediği gibiyse, yardımcıya lüzum yok. Fakat eğer bir kapana düşersem, o takdirde Şövalyenin de benimle birlikte ölüme sürüklenmesinde ne mâna var?»

Böylece saat onu çalıncaya kadar hayaller kuran Pardailan, gürültüsüzce aşağıya indi ve kapıcıya, çok geç kalmasının mümkün olduğunu, zira epeydir görmediği metresiyle buluşacağını, eğer gece ve yarın gelmezse yolculuğa çıkmış olabileceğini söyleyerek konaktan çıktı.

Kapıcı, Pardailan'ın döktüğü bu sırlar karşısında filozofça bir tavırla kendi kendine:

— *«Böyle yaşlı bir adamın da metresi olabileceğini hiç ummazdım,»* dedi. *«Görünüşe aldanmamalıymış...»*

Pardaillan uzaklaşmıştı. Yavaş yavaş Seine neh-
rine indi. Kıyıda kıyıya geçen salın sahibi, o saatte
yattığı için büyük köprüye kadar yürümek zorun-
da kaldı. Acelesiz ve geziniyormuş gibi yol alarak
nihayet Mesmes konağına vardığı vakit saat onbire
geliyordu.

Binanın hâline bakılırsa herkesin yatmış olduğu
sanılırdı. Camlardan hiç ışık sızılmıyordu. Pardaillan,
konağın çevresini dolaştı ve binanın arkasındaki,
duvarla çevrili bahçeye geldi. Yaşından umulmaz bir
çeviklikle duvarı aştı. Hizmetçiler dairesinin bahçe-
ye açılan kapısına gelince hançerini çıkararak kilidi
zorlamaya başladı. Bu iş epey sürdü ve saat oniki
olduğu sıralarda da kapı açıldı. Pardaillan derhal
içeriye daldı. Damville'nin konağında misafirlik et-
tiği sıralarda evin her yanını, büyük bir dikkatle göz-
den geçirmişti. Bu bakımdan, konakta, gözü kapalı
yürüvebilirdi. Karanlık koridordan geçip geniş mer-
divenden birinci kata çıktı ve bir koridoru daha geç-
tikten sonra kapılardan birinin önünde durdu. Ma-
reşal de Damville'nin dairesi, burada başlardı. Fa-
kat ihtiyar asker durmuş, kendi kendine söyleni-
yordu:

*«Acaba kendisi burada mı, değil mi? Eğer bura-
davs, yalnız mı?..»*

İhtiyar askerin korktuğu filân vaktü. Kılı bile kı-
pırdamıyordu. Fakat bu serüvende hayatının tehli-
kede olduğu da bir gerçektir.

Kendi kendine:

*«Pekâlâ,» dedi, «saçımız ak mı, yoksa kara mı,
şimdi göreceğiz.»*

Ve kapının kapalı mı, açık mı olduğunu anlamak
için elini uzattı. Lâkin, aynı anda kapı kendiliğın-
den açıldı ve Mareşal de Damville, elinde bir şam-
dan olduğu hâlde görüldü.

Mareşal, sâkin bir sesle:

— “A!” Dedi. “Meğer bizim sevgili Pardaillau gelmiş. Beni aradınız galiba, değil mi? Lütfen zahmet buyurun da girin bakalım... Ben de sizinle buluşup konuşmak istiyordum...”

Pardaillan, bir saniye durakladı. Fakat bu şaşkınlığı pek kısa sürdü ve hemen kendini toparlayıp odanın içerisine bir göz attıktan sonra Mareşali nezaketle selâmladı:

— “Dâvetsiz misafirliğimi bağışlayın, monsenyör. Çünkü size söyleyeceğim mühim şeyler var.”

Mareşal:

— “Beni aradığınızı bilseydim, kapıların kilitletlerini sökmek zahmetine katlanmanıza fırsat vermezdim,” dedi.

— “Çok nazıksınız, monsenyör... Fakat kilidi sökmek bana hiç zahmet vermedi ki...”

— “Ha, öyle ya, ne de olsa sizde bir alışkanlık var, tabii...”

— “Eh, ne yaparsınız, monsenyör... Herkes, eline ne geçirirse onu söker... Kimi kilit söker, kimi de ötekinin berikinin ciğerini söker.”

— “Ama, buyurun rica ederim. Sizi böyle kapıda bırakmak, konukseverliğe yaraşmaz.”

Pardaillan tereddüt etmeden girdi. Mareşal kapıyı kapadı. Elindeki şamdanı, şöminenin üstüne bıraktı ve bu garip ziyaretçisine bir koltuk göstererek kendisi de oturdu.

Pardaillan, hemen söze başladı:

— “Demek beni bekliyordunuz, öyle mi, monsenyör?”

— “Mösyö de Pardaillan, sizi hem bekliyor, hem de beklemiyordum. Sizin gibi bir adamı beklemem

gerekiyordu. Çünkü durumumuz, bir gün bana geleceğinizi ümit ettiriyordu.”

Hemen Gillot’u hatırlayan Pardaillan :

— “Galiba geleceğimden haberiniz vardı, monsenyör...” Dedi. “Acaba bunu size kim haber verdi?”

— “Haberim vardı, mösyö... Sizin gayet iyi tanıyıp pek de sevdiğiniz, subaylardan biri Vikont Orthès d’Aspremont görmüş. O da sizi çok sever. Sizinle görüşmek için fırsat kolluyordu. Herhâlde söylemek istediği bazı şeyler var...”

— “Kendisini zevkle dinlerim, monsenyör. Çünkü bu saygıdeğer Vikontla başladığımız ve yarıda kalan bir konuşmamız vardı ki elbette bir gün tamamlayacağız. Son söz, ya onda, ya bende kalacak. Neyse siz sözünüze devam buyurun. Ne diyordunuz?”

— “Diyordum ki Orthès sizi karşılamak gayesiyle konağın etrafında dönüp dururken duvara tırmandığınızı ve bahçeden girdiğinizi görmüş. Bana haber verdi. Ben de yatmak üzereydim. Fakat sizi görmek zevkinden mahrum olmamak için yatmadım. İyi etmişim. İşte çıkageldiniz!”

Pardaillan:

— “Evet,” dedi, “çıkageldim. Fakat mademki bana bu kadar nazik davranıyorsunuz, monsenyör, size ufacık bir soru daha sormama müsaade buyurmaz mısınız?”

— “Aman, ne demek?.. Rica ederim, bir değil, on soru sorun...”

Pardaillan, bu aşırı nezaketten kuşkulandıysa da, hiç renk vermeyerek devam etti:

— “Size sormak istediğim şu, monsenyör: Yalnız mısınız? Yâni sizinle apaçık konuşabilir miyim?”

— “Mösyö de Pardaillan, bana istediğinizi söyler, içinizi boşaltabilirsiniz. Yalnız olup olmamama

gelince sizi küçük düşürmek istemem, doğrusu... Çünkü sizin gibi bir adamı lâyük olduğu itibarla karşılamak için etrafımda ne kadar subay bulursa az gelir. Bakın..."

Mareşal bu sözler üzerine ayağa kalkarak odaya açılan üç kapıdan birine yürüdü. Damville bu kapıyı açınca Pardaïllan, kapının ardında oniki mızraklı askerın beklediğini gördü. Mareşal, aynı sâkin adımlarla ikinci kapıyı açtı. Pardaïllan, bu sefer de kılıçları ellerinde, onbeş kadar asilzadeyle karşılaştı. İhtiyar asker, onlardan tarafa bakarak selâm vererek:

— "İyi akşamlar, baylar!" Dedi.

Selâmlanan adamlar, hareketsiz ve sessiz kalakaldılar. Mareşal ikinci kapıyı da kapayıp üçüncüsünü açınca önde ateş etmeye hazır altı arkebüzcü ve arkalarında da emir vermeyi bekleyen Orthès görüldü.

Damville, bu üçüncü kapıyı da kapadıktan sonra gelip yerine oturdu. Pardaïllan ise elinde olmaksızın titreyerek, kendi kendine söylendi:

«Yakalandım!»

Fakat birdenbire aklına bir şey gelmiş olacak ki gülümsedi. Damville, yerine otururken şimdi titremekte olduğunu umduğu Pardaïllan'ın gülümsediğini görünce fena hâlde bozuldu ve kaşlarını çatarak:

— "Şimdi konuşalım..." Dedi. "Demek ki siz beni öldürmeye geldiniz?.."

— "Bakın, monsenyör... Ben sizi öldürmeye geldim, bu doğru. Fakat bu işi, sizinle çarpışarak yapmak istiyordum. Sizi yalnız bulacağımı sanıyordum. Hattâ uykuda olsaydınız bile sizi uyandıracak ve diyecektim ki: "Sâkin yaşamaktan başka şey istemeyen birkaç kişiyi fena hâlde rahatsız ediyor ve öldürme-

ye niyetlenmiş bulunuyorsunuz. Hayatınızda yaptığınız kötülükler artık yeter. Sizin daha fazla kötülük yapmanıza engel olmak, size büyük bir iyilikte bulunmaktır. İşte kılıcınız, işte benimki. Kendinizi iyi koruyun, çünkü sizi öldürmeden buradan çıkmamak kararındayım.” Aynı sözleri şimdi de söylemeye hazırım, monsenyör. Şu üç kapıyı açın da, oradakiler, Monsenyör Henri de Montmorency, Mareşal Dük de Damville'nin Tanrı rızası ve kılıcımın darbesiyle dünyasını nasıl değiştirdiğine şahit olsunlar!”

Mareşal hakikî bir canavardı, ama, cesarete de bayılırdı. Pardaillan'ın sâkin ve alaycı hâli, bıyığını dikleştiren tebessümü, bu kadar müthiş bir durumdaki soğukkanlılığı, Damville'nin üstünde büyük bir etki uyandırdı:

— “Peki, ya ben size, benimle çarpışmak şerefini vermek istemeseydim? Burasını düşünmediniz mi?”

— “Biz bu mesele hakkında sizinle Ponts - de - Cé'deki karşılaşmamızda bir anlaşmaya varmıştık. monsenyör; kılıcımın sizinkinden aşağı kalmadığını size ispat etmiştim, sanırım.”

Mareşal, düşünceli bir tavırla ayağa kalktı ve düşmanının elini göz ucuyla izleyerek bir - iki adım attı. Fakat, Pardaillan, sâkin bir eda ile koltuğuna gömülmüştü ve Damville'ye öyle saf gözlerle bakıyordu ki Mareşal, bu adamın cesaretine samimî bir hayranlık duydu ve dirseğini şömineye dayayıp şunları söyledi:

— “Mösyö de Pardaillan, sizi daima çok takdir ettim ve bunu her yerde söylemekten çekinmedim. Bu takdirimi bir daha belirtmekten kaçınmayacağım. Şimdi ufak bir işaret verseydim derhâl öldürdünüz. Daha fenasını da yapabilir ve sizi, bildiğiniz gibi dostlarımdan birinin komuta ettiği Bastille zindanına gönderebilirdim. O da, tavsiyem üzerine sizi öldü-

rürdü. Şu farkla ki o zaman işkence masasında öldünüz ve ıstırapınız günlerce sürerdi. Bunu yapmakta da haklı olurum. Zira siz benim düşmanımsınız. Bana bir kere Margency'de ihanet ettiniz. Ponts - de-Cé'de barıştık, sizi evime aldım, dostlarımın arasına soktum, beni tekrar aldattınız ve intikamımdan da bir mucize sayesinde kurtuldunuz. Sizi lütuflarıma boğmuştum. Düşmanım olan ağabeyimi tanı mıyordunuz, fakat şimdi onun tarafına geçmiş ve kendisine hizmete başlamış bulunuyorsunuz. Üstelik beni öldürmeye geliyorsunuz. Bunlara bir diyeceğiniz var mı?"

— "Ben size ihanet etmedim, monsenyör. Gerçi iyi ve büyük bir teşebbüsünüzde size sâdık bir yardımcı olmaya karar vermiştim, ama bu, kötü işlerinizde de sizin suç ortağınız olmamı icap ettirmedi. Eğer emretseydiniz, Louvre sarayına girer ve orada Kralı tevkif ederdim; isteseydiniz Fransa tacını alır, size getirirdim; arzulasaydınız savaş meydanında sizin bir avuç adamınızın başına geçer, Kralın ordularına karşı koyardım. Bütün bunlar elimden gelirdi, fakat bir kadının cellâtlığını yapamazdım. Benden, yapabileceğim şeyleri istemeliydiniz, monsenyör. Kılıcımı, kanımı, gücümü size verdim, ama siz beni, oğlumun casusu ve oğlumun sevgilisinin gardiyanı yapmak istediniz. Hatâ ettiniz... Herşeye rağmen sizi ele vermediğimi de biliyorsunuz. Eğer ben size ihanet etmek ve bu alçaklığı yaparken de servete konmak isteseydim; sizi Montfaucon'a göndertir ve hazinelerinizin üstüne oturabilirdim. Bunun için Krala gidip sizin onu öldürtmek ve yerine Duc de Guise'yi geçirmek istediğinizi haber vermem kâfiydi. Susuşum, büyük bir sırrı saklayabilen bir adam olduğumu ve dolayısıyla hatânın sizde bulunduğunu ispat eder sanırım, monsenyör."

Mareşal sapsarı kesilmişti. Titrek bir sesle mırıldandı:

— “Yâni bu meseleden başkalarına, bahsetmediniz mi?”

Pardaillan, küçümser bir edâ ile omuz silkti. Damville, heyecanlı:

— “Gerçi beni ele vermeye tenezzül etmezsiniz, ama sakın bu sırrı başkasına tevdi etmiş olmayasınız?” Diye sordu.

Pardaillan: «*Bak sen, bana soğukkanlılık taşıyor, ama sırrını bir başkasına açmış olmamdan da ödü kopuyor,*» diye düşündü ve yüksek sesle:

— “Başkaları dediğiniz kimlerdir,”

— “Ne bileyim, canım, yâni sizin kadar âlicenap olmayan kimseler... Meselâ Montmorency...”

Damville bu sorunun cevabını, yüzünü allak bulak eden bir endişe içinde bekledi. Pardaillan:

— “Bunu yapmış olsam bile,” dedi, “size düşman muamelesi etmek, benim hakkım değil mi? Böyle bir sırrı, ağabeyinize vermek hakkına sahip değil miyim? Düşünün bir kere... Mareşal de Montmorency'nin kızıyla karısını kaçırıp hapsediyorsunuz... Sebep olduğunuz diğer felâketlerden bahsetmiyorum; şöyle gözle görülür şeyleri ele alıyorum... Paris'in kapılarını kapattırıyor, Mareşalle ailesini ve bizi burada mahpus tutuyorsunuz. Demek ki hepimizi ezecek olan son darbeyi hazırlıyorsunuz. Ve ben, bunlara karşılık hiçbir şey yapmayayım, öyle mi? Bu durumda sizi ele vermek benim yapacağım en doğru iş değil mi, Monsenyör? Kendisini koruyabilmesi için ağabeyinize herşeyi anlatmam gerekmez miydi?”

Damville, hiddet ve ümitsizlik içinde:

— “Yoksa söylediniz mi?” Diye sordu.

Pardaïllan, tekrar omuz silkti:

— “Söyleyecektim, ama söylemedim. Söylemediğime de pişmanım. Ne çâre ki oğlum söyletmedi. Zaten bu oğlanın acayip fikirleri, bir gün ikimizin de başına belâ getirecek ya... Biliyor musunuz, bana ne dedi? “Şerefinize itimat edilmiş olan bir sırrı söylemekten ve bu kadar küçülmektense gözlerinizin önünde kendimi öldürmeyi tercih ederim, baba,” dedi. “Damville, eğer yüreği varsa bizi ele geçirmek için Paris’i kundaklasın,” dedi. “İcap ederse ölürüz, fakat dünyada hiçbir kimse, hattâ onun gibi bir alçak bile bizi alçaklıkla itham edemesin.” İşte bana oğlum bunları söyledi ve ben de bu yüzden sustum, monsenyör.”

Mareşal, derin bir soluk aldı. O kadar korkmuştu ki Pardaïllan’ın, yüzüne savurduğu alçak sözüne aldırmamıştı. Bu sert, fakat namuslu düşmanın sözlerinden şüphe edemezdi. Kendisini toparlayınca hiddetinden kuduracak gibi oldu ve Pardaïllan’a öyle bir bakışla baktı ki ihtiyar asker, bu bakıştan Mareşal Damville’nin gözlerinden ölümüne karar verildiğini okudu. Damville, Orthès’le arkebüzçülerin buldukları kapıya gidecek oldu, sonra vazgeçip geriye dönerek Pardaïllan’a yaklaştı:

— “Sizinle barış yapalım,” dedi.

— “Şartlarınız nedir, monsenyör?”

— “Sadece yapacağım işlerde beni rahatsız etmeyeceksiniz. Oğlunuzla beraber Montmorency konağından çıkacak, Paris’ten nereye isterseniz oraya gideceksiniz. Her birinize birer takımlı beygirle ikişer bin ekü verdireceğim. Elinizde böyle bir para ve kafanızda bu akıl ve yüreğinizde de bu cesaret olduktan sonra nereye gitseniz, sırtınız yere gelmez.”

Pardaïllan içini çekti. Damville:

— “Şimdi siz benim esirimsiniz,” diye devam et-

ti. “Ne kadar cesur ve kuvvetli olursanız olun, bu kalabalığa karşı koyamazsınız. Yakalandınız. azizim. ama dediğimi kabul ederseniz serbestsiniz...”

İhtiyar Pardaillan, nihayet cevap vererek:

— “Benim bir sözüme inanıp konağınızın kapılarını açarak beni salıvermezsiniz ki,” dedi.

Mareşalin gözlerinde bir sevinç ışığı parıldadı ve:

— “Sadece en lüzumlu ihtiyat tedbirlerini alacağım,” dedi. “Şövalyeye, buraya gelip sizi alması için bir mektup yazarsınız. Birisi bu mektubu kendisine götürür. Şövalye buraya geldikten ve ikiniz birden. üç aydan önce Paris’e dönmeyeceğinize dair bana söz verdikten sonra sizi alır. Paris’in istediğiniz kapısına gönderirim.”

— “Ben de size, bize bahsettiğiniz bu şereften dolayı ebediyen minnettar kalırım, monsenyör.”

Damville, sevincinden ellerini çırparak:

— “Demek kabul ediyorsunuz, öyle mi?” Dedi.

— “Bir dakika! Kabul ediyorum, ama yalnız kendi hesabıma kabul edebilirim.”

Mareşal, kin dolu sabrını tutamayarak haykırdı:

— “Hele siz mektubu yazın. Şövalyeyi ikna etmek de benim vazifem!..”

— “Müsaade buyurun, oğlum benden iyi tanıyacak değilsiniz ya, monsenyör... Onun ne kadar kuşkulu olduğunu, imkânı yok bilemezsiniz. Prenslerin, Mareşallerin ve Kralların verdikleri sözlere karşı son derece işkillidir. Benden şüphelenir, kendisinden şüphelenir, gölgesinden şüphelenir. Esen rüzgârdan şüphelenir. Bütün insanlardan şüphelenir... Onun bu hâlinden âdeta utanıyorum. Bu şüphecililiği yüzünden beni ne güç durumlara sokmuştur, bilseniz monsenyör. Halbuki benim, sizin gibi bir şahsiyetin

sözüne derin bir saygım ve hudutsuz bir güvenim vardır.”

— “Yâni ne demek istiyorsunuz?”

— “Demek istiyorum ki oğlum, mektubumu okuyunca kahkahayı basacak ve içinden diyecek ki: «Ne?.. Babam, Mareşal de Damville'ye esir olmuş da monsenyörle barış yapacak diye ben de mi oraya gideceğim? Haydi canım, sen delirdin mi baba? Sen bu Damville'nin ne sinsi, ne alçak...» Ben söylemiyorum, oğlum söylüyor, monsenyör. «Ne hilekâr bir mahlûk olduğunu bilmiyor musun? Onun ikimizi de öldürmek istediğinden haberin yok mu? Sana gelince mademki sen gidip kendini kurdun ağzına at-tun, yapayalınız ölür gidersin, baba!» Ya, işte, oğlum mektubu alınca böyle söyleyecektir, monsenyör... Şuracıktan onun atacağı kahkahaları duyar gibi oluyorum. Bilseniz, dünyada şüphecilikten kötü şey yoktur, monsenyör...”

Ve Pardaillan, bu nutkunu, evvelkilerden daha derin bir iç çekişle bitirdi. Damville, dişlerini gıcırdatarak:

— “Demek yazmayacaksınız, öyle mi?” Dedi.

— “Yazsam da para etmez ki monsenyör. Hem farzedelim ki oğlum teklifimi kabul etti de buraya geldi. O zaman ne olacak, biliyor musunuz?”

— “Ne olacak?”

— “Şövalye, sadece işkilli değil, aynı zamanda da o kadar inatçıdır ki inatçılıkta sizden aşağı kalmaz. Bir kere, ağabeyinizle zevcesini ve kızını, sizin pençenizden kurtarmayı kafasına yerleştirmiş. Bu fikrinden asla vazgeçmeyecektir. Fakat yanlış anlamayınız, ben bana yaptığınız bu şerefli teklifi kabul ediyorum. Ama o... Aklıma geldikçe titriyorum val-lahi... Bar bar bağırışını duyar gibi oluyorum. Bilir misiniz, bu teklifinizi duyacak olsa ne derdi?”

Rengi gittikçe solan Mareşal:

— “Ne derdi?” Diye mırıldandı.

Pardaillan, Damville'nin karşısına, eli kılıcının kabzasında, dimdik dikildi ve:

— “İkimize de şöyle söylerdi, monsenyör,” dedi. «Demek, baba sen, ve siz Dük de Damville, bana bu rezilliği teklife cesaret ediyorsunuz, ha!.. Yazıklar olsun size!.. Dörtbin ekü ve iki beygir için kendimi bu kadar alçaltayım, ha? Demek, dünyada Şövalye de Pardaillan'ın ecdâdından kendisine kalan kılıcı satılabileceğini ve kurtarmaya yemin ettiği iki zavallı kadını ortada bırakıp alçaklar ve hainler arasına katılabileceğimi düşünen iki insan varmış! Ah, baba, bana yaptığınız bu hakaretin altından kalkamayacağım. Kendinizi böyle aşağılatmayın, yine eskisi gibi yüksek onurunuz ve şerefinizle kalın, baba... Bırakın bu çeşit teklifler, zaten böyle alçaklıklara ve ihanetlere alışık olan Dük de Damville'in ağzından işitilsin.»

Ve ihtiyar asker sözünü bitirirken parmağını itham eder bir tavırla Mareşale doğru uzattı. Damville:

— “Sefil!” Diye kükredi.

— “Son bir sözüm daha var, monsenyör. Bir tek söz daha... Oğlum Şövalyenin size arzettiğim bu kötü huylarından başka, bir de bendenizi çok sevmek, hattâ şerefinden fazla sevmek gibi bir hatâsı vardır. Kendisi, benim burada olduğumu biliyor. Sabahleyin gün doğarken beni yanında göremezse sizin, Guise ile elbirliği ettiğinizi, gidip Krala anlatmasından korkarım... Evet, babasını kurtarmak için bunu yapar mı yapar. Sağı, solu yoktur. Üstelik böyle bir müzevirlik yaptığı için kalkıp kendi cezasını da kendisi verir.”

Kapıya doğru saldıran Mareşal, öfkeden kudurmuş gibi renksiz, ağzından köpükler saçarak, kor-

kunç bir hâlde durdu. Pardaillan bıyık altından gü-
lerek mırıldandı:

— “Elinden gelirse şu kapıdakileri çağır.”

Fakat ihtiyar askerin sözleriyle kırmızı şalı gör-
müş boğa gibi kızgınlıktan gözü dönmüş olan Mare-
şalin beyninde, kin ve intikam düşüncesi, korkuya
galip geldi. Damville:

— “Ne olursa olsun,” diye bağırdı. “Bu tehlike
bana vız gelir. Haydi, içeri gelin...”

Pardaillan, yıldırım hızıyla kılıcını çekerek Mare-
şalin üstüne atılarak:

— “Öyleyse sen benden evvel öleceksin!” Diye
kükredi.

Fakat Damville, bu hareketi önceden görmüştü.
Kılıç üstüne ineceği sırada kendisini yüzükoyun ye-
re bırakıverdi. Hızını alınamayan Pardaillan, sendele-
di. Aynı anda da oda, kılıçlı, mızraklı bir kalabalık-
la doluverdi. Yirmi kadar adam onu, her tarafından
kısıvrak kavradı. Silâhlarını aldı, elini ayağını bağ-
ladı, ağzını tıkadı. Orthès:

— “Bu serseriye nereye asalım, monsnyör?” Diye
sordu.

Mareşal:

— “Asmak mı?” Dedi. “Öyle şey olur mu? Bu
serseride öyle sırlar var ki Kralımızın emniyeti ba-
kımından, kendisinden bu sırları icap ederse zor kul-
lanarak almamız lâzım... Kendisine işkencè yapılır-
ken ben de yanında bulunacağım.

Orthès:

— “Öyleyse onu nereye götürelim?” Diye sordu.

— “Temple zindanına!..”

MUCİZE MANASTIRI

Paris'te 1290 yılında bir mucize olmuştu. O çağlarda, Paris'te, Notre - Dame kilisesi yakınlarında oturan bir sürü dinsiz arasında, Yonatas adlı bir Yahudi vardı. Yonatas ustanın evi, etrafı geniş bahçelerle çevrili güzel bir yapıydı. Maalesef bu ev, bir manastıra komşuydu ve manastırdakiler de gözlerini Yahudinin bahçelerine dikmişlerdi. Bu Yahudi, komşu papazların anlattıklarına göre dine karşı kötü bir suç işlemişti: 1290 yılı paskalyasının ilk pazar günü, dinsizlik aşıladığı bir kadını, Notre - Dame kilisesine gönderdi. Kadın, kendisine kilisede verilen paskalya çöreğini yiyeceği yerde, alıp hiç dokunulmamış bir hâlde Yonatas'a getirdi. Yahudi de dinsizlik hırsıyla çöreğe bıçağını saplayıverdi. O zaman görülmedik, duyulmadık bir şey oldu. Çörekten kan akmaya başladı. Evet, bıçak çöreğe saplanınca çörekten kan geldi. Kadın, bu hâli görünce yaptığına pişman olarak papazlara koşup meseleyi anlattı ve af diledi.

Fakat Yahudi, bu işe fena hâlde hırslandı ve eline bir çiviyle bir çekiç aldı. Sanki İsa'yı çarmıha gerekmiş gibi çiviye çöreğe saplayınca çörekten tekrar kan akmaya başladı. Yahudi kızgınlıktan küplere bindi, çöreği ocağa attı. Fakat çörek, yanmak şöyle dursun, alevlerin üstünde hoplayıp sıçramaya başladı. Yahudi, çörekle başedemeyeceğini anlayınca ocağın üstüne bir kazan yerleştirip içine su doldurdu ve çöreği, suya attı. Lâkin bu defa da, çörekten boyuna kan aktığı için kazandaki su kıpkırmızı kesildi ve kaynamaya koyuldu.

Yonatas, bu sırada tevkif edildiğinden, çöreğe daha neler yapacağı bilinemedi. Fakat yaptığına pişman olmayışı, kötülüğünü gösterdiği için papazlar, kendisini bir odun yığınının üstüne bağlayıp ateşe verdiler.

Yahudi kül olunca muhterem rahipler, bu dinsizin malını, mülkünü manastıra mal ettiler. O tarihten sonra bu manastıra “*Mucize Manastırı*” denildi.

1290 yılından 1572 yılına kadar zaman zaman orada mucizeler görüldü ve paskalya çöreğinin koyulduğu kazana doldurulan su, kan hâline geldi. Bu mucizeler Paris’lilerce genellikle Tanrıdan gelme emir telâkki edilir ve hemen birkaç dinsiz, diri diri yakılırdı.

İşte, 1572 yılının 17 Ağustosunda bu mucizelerden biri daha oldu. Bir pazar günüydü ve Marguerite de France’yle Henri de Béarn’ın nikâhlarının kıyıldığı günden bir gün evveldi. O gün öğle üstü saat beş sularında, sokakta büyük bir kalabalık varken manastırın kapısı birdenbire açıldı ve iki rahibin, telâş içinde:

— “Mucize! Mucize! İsa’dan haber!” Diye, bağıra bağıra sokağa fırladığı görüldü.

Bu iki rahipten biri eski ahbaplarımızdan rahip Thibaud idi. Thibaud, eskisine göre hayli şişmanlanmıştı. Öteki de onun pek candan arkadaşı rahip Lubin’di.

Rahip Lubin, hatırlanacağı gibi manastırdan onbeş gün kadar izinle ayrılarak Devinière hanında garsonluğa gitmiş ve bu izni bittiği için o sabah tekrar manastıra dönmüştü. Lubin manastıra dönünce başrahip, kendisine:

— “Artık cismanî vazifeniz bitti,” demişti. “Günahkârlar arasındaki bu vazifenizde elbette zafer ka-

zanmışsınızdır. Ama insanlar zayıftır. Sizin de bu süre içinde oburluk şeytanına karşı koyamamış olmanız ihtimali vardır. Size, zaferinizin mükâfatı olarak mucize kazanının bekçiliğini veriyorum. Ayrıca oruç tutacak, onbeş gün et ve sebze yemeyecek ve şarap içmeyeceksiniz Yanınıza rahip Thibaud'u da katıyorum.”

Lubin, inleyerek:

— “Tanrıya şükürler olsun!” Demişti.

Demişti, ama bir yandan da yanık yanık içini çekmiş ve kendi kendine söylenmişti: «*Ben onbeş gün ekmekle suya nasıl dayanırım? Muhakkak açlıktan ölürüm.*»

Keder içinde gidip kendisi kadar yaşlı olan rahip Thibaud'u bulmuş ve birlikte manastırın giriş kapısının yanındaki salona yollanmışlardı. Bu salon, küçük bir kilise gibi döşenmişti. Duvarlarda aziz resimleri vardı ve yerlere iskemleler dizilmişti. Arkasında büyük bir haç bulunan bir mihrabın önünde de, meşhur mucize kazanı duruyordu. Kazan, genellikle siyah bir örtüyle örtülürdü. Ama zaman zaman din-dar halkın, bu kazanın önünden geçmesine izin verilir ve o vakit örtü kaldırılırdı. Mucize kazanı, aslında dövme bakırdan yapılmış, âdi bir mutfak eşyasıydı. Zaman zaman kazanın içine su atılıp kan hâline gelecek mi, diye bakılırdı.

Rahip Thibaud, rahip Lubin'i bu salona götürdü ve Lubin'in ikide bir iç çektiğini görünce sordu:

— “Ne oluyorsunuz, aziz kardeşim?”

Lubin, kederli kederli:

— “Ah, aziz biraderim,” dedi, “halimi sormayın... Ben Devinière'de Madam Huguette'nin yaptığı o nefis börelere alıştım. O güzelim pastırmaları; şişe diplerinde müşterilerden kalmış, damağa tat, yüreğe

sıcaklık veren, o cânım Burgonya şarabıyla mideye indirirdim.”

Thibaud'un ağzı sulanmıştı ama renk vermedi:

— “Günah, kardeşim, günah,” dedi.

— “Ne yapayım? Vücudum da, ruhum da bir kere oburluk şeytanının eline geçti... Fakat siz ne dersiniz deyin, bence bu dünyada cennet denen yer, Devinière hanıdır.”

Thibaud da artık dayanamadı ve sordu:

— “Orada ne güzel günler geçirdin, ne iyi yiyip içtin, değil mi?”

Lubin:

— “Sorma,” dedi. “Şimdi ise kuru ekmele suya yatacağız.”

Thibaud'un yüzünde acayip bir tebessüm belirdi. Lubin, bu hâli görünce arkadaşının yüzüne dik dik bakıp sordu:

— “Neyiniz var, kardeşim? Sizi bir garip görüyorum!..”

Thibaud:

— “Yavaş olun,” dedi. “Hemen şu kapıyı kapatın da gelin.”

Lubin, bu esrarengiz emri yerine getirince Thibaud, küçük bir dolaptan, kara bir ekmele bir şişe bulanık su çıkardı ve ters ters:

— “İşte, iki günlük yiyeceğiniz, kardeşim,” dedi.

Lubin, göğsünü yumruklayarak ağlamaya başladı:

— “Neden bana düpedüz mahkûm olduğumu söylemiyorlar? Demek siz ha, Thibaud kardeş! Kendisine bu kadar yemek ikram ettiğim, birlikte bu kadar şarap içtiğimiz dostum, siz mi bana bu berbat ekmele bulanık suyu sunuyorsunuz? Yüreğinizin böyle katı olduğunu aklıma bile getirmezdiniz. Ah,

alevlerin üstünde döne döne kızarıp lezzetli yağlar damlatan o tavuk kızartmalarını düşündükçe...”

Thibaud'un gözleri parladı:

— “Kardeşim, beni günaha sokacaksınız!..”

— “Şırlıl şırlıl akan o kırmızı şarapları...”

Thibaud, birdenbire kahramanca bir karar veriyormuş gibi davrandı. Mucize kazanının örtüsünü kaldırarak iki elini içine daldırdıktan sonra:

— “Bak kardeşim,” dedi. “Şimdi ellerimi kazana daldırıyorum ve bu kazanda...”

— “Kazanda ne var?”

— “Evvelâ şu güzelim börekler var ki hususi surette Devinière'den geliyor.”

Lubin bir hayranlık çığılığı attı. Thibaud, yiyecekleri teker teker kazandan çıkararak:

— “Sonra,” dedi, “bu sabah fırından çıkmış ekmek. Şu gördüğün, söğüş tavuk... Ve... İki şişe beyaz şarap... Sonra şu pembe etli pastırma... Ve nihayet dört şişe kırmızı Burgonya şarabı...”

Lubin ellerini kavuşturmuştu, çeneleri titriyordu. Thibaud, mühim bir iş gören bir adam ciddiyetiyle bütün yiyecekleri yerleştirdikten sonra kurumlu bir tavırla mihrabın iki basamağını indi:

— “Aziz kardeşim,” dedi, “şimdi size bu yiyeceklerin hakikatte siyah ekmekle sudan ibaret olduklarını söylersem, inanır mısınız?..”

Lubin keyifli:

— “Öyleyse hiç durmayıp karnımızı doyuralım... Daha doğrusu şu kara ekmekle şu kırmızı renkli sudan içelim. Yalan söylüyorum, ama kilisenin menfaati için söylediğimden, Tanrı beni affeder. Hiç düşünmeyin!”

Lubin'in, kuru ekmek yenileceği yerde tavuk ye-

menin, sade su içileceği yerde Burgonya şarabı içmenin, kiliseye ne menfaat getireceğini düşündüğü yoktu. Keyifli keyifli şişedeki bulanık suyu kazana boşalttı. Sonra iki sandalye çekip basit bir masa vücuda getirdiler. Masanın iki yanına oturdular ve aç kurtlar gibi sofraya saldırdılar.

Her ne kadar rahip Thibaud, çok yemek yediyse de sadece bir şişe beyaz şarap içmekle yetindi. Geriye ne kaldıysa onu da Lubin gövdeye indirdi.

Lubin, ilk şişeden sonra hüzünlendi.

İkinci şişeden sonra olur olmaz şeylere kahkaha attı.

Üçüncü şişeden sonra bir ilâhi okudu.

Dördüncü şişeyi bitirince de günahlarına ağladı.

Ve kendisini teselli etmek için de beşinci ve son şarap şişesini aradı. Fakat bulamadı. Çünkü Thibaud, şişeyi mucize kazanına boşaltmıştı.

Ve şimdi de kollarını havaya kaldırmış, haykırıyordu:

— “Lubin kardeş, Lubin kardeş! Koşun, gelin!”

Lubin’in dili dolaştı ve zorlukla:

— “Ne var?” Diye sordu.

— “Bilmem ki yoksa gözlerim mi bulanıyor? Ama bana öyle geliyor ki sizin kazana boşalttığınız şey...”

— “Eeyy ne olmuş?..”

— “Kan olmuş!..”

Lubin’in dili büsbütün tutuldu:

— “Sahi mi söylüyorsunuz? Neden şarap olmadı da kan oldu?..”

Thibaud, arkadaşına şüpheli bir bakışla baktı ve söylendi:

— “Aziz kardeşim, böyle kutsal şeylerle alay edilmez. Gelsenize...”

Lubin:

— “Sizin gözleriniz bulanmış olacak,” dedi.

Bununla birlikte Lubin, iki adım atarak kazana yaklaşmış ve eğilip bakınca sapsarı kesilerek bağır-
maya başlamıştı:

— “Mucize! Mucize! Su kızardı! Halbuki bas-
bayağı su idi... Onu kendi elimle koydum. Aman ya-
rabbi, kardeşim, manastır için ve benim için ne bü-
yük şeref! İsa'nın kanı burada, benim elimle tekrar
meydana çıkıyor! İmdat! Yetişin! Mucize var!”

Lubin bir yandan ağlar, bağırır, inlerken Thibaud
yemek artıklarıyla boş şişeleri küçük dolaba sokup
kilitledi ve salonun kapısını ardına kadar açtı. Ra-
hipler, Lubin'in feryatlarına koşuştular. Başrahip
sert sert:

— “Ne oluyor?” Diye sordu.

Thibaud:

— “Bilmem ki efendim,” dedi. “Galiba bizim Lu-
bin kardeş delirdi! Su şişesini kazana boşalttı, şimdi
de çılgın gibi bağırıyor!..”

Bütün rahipler kazana doğru koşuştular. Başrahip:

— “Mucize!” Diye bağırarak diz çöktü.

Rahipler de:

— “Mucize!” Diye bağırıp onu taklit ettiler.

Ve bütün manastır halkı, bir ağızdan öyle coşkun
bir ilâhi tutturd ki manastır inim inim inledi.
Sonra başrahip, yaşlı gözlerle rahip Lubin'i kucak-
layıp öptü. Öteki rahipler de kendisine yaklaştılar
ve ona: «Aziz» dediler. Manastırdaki çömezler, Lu-
bin'in eteklerini öptüler. Ondan sonra da kazan eller
üstünde kaldırıldı.

Başrahip bağırdı:

— “Kardeşlerim, kazanı kiliseye götürelim! Saf

olalım ve Te Deum duâsı ortalığı inletsin. Kapıcı kardeş, kapıları açın da halk, saadetimizi görsün!”

Kapıcı rahip, bu emre hemen itaat etti.

Saf haline gelen rahipler, kiliseye doğru yürümeye başladılar. Fakat ardına kadar açık manastır kapısı önünden geçerken Lubin, gurur şeytanından yakayı sıyıramadı ve kazanı yakaladığı gibi sokağa çıkardı. Thibaud da onun peşinden seğirtti. İki rahip avaz avaz bağıyordu. Lubin:

— “İçine, ben su koydum...” Diyordu.

Thibaud da:

— “Bakın görün: Kan oldu!” Diye tamamlıyordu.

Ve bu iki çılgının arkasında, manastırın bütün rahipleri gür sesle Te Deum duâsını okuyorlardı. Bir lâhza içinde kazanın çevresinde büyük bir kalabalık birikti. Dikkate değer bir tesadüf eseri olarak bu kalabalığın arasında, Kraliçe Catherine'nin de yirmi kadar adamı ve bunların içinde Maurevert vardı. Bunlardan en önde bulunanlar:

— “Gerçekten de kan! Mucize,” diye bağıştılar.

Birkaç kadın, kazanı görebilecek kadar yaklaştı, içlerinden ikisi heyecandan bayıldı, ötekiler de diz çöktüler. Bunun üzerine bütün halk dize gelerek hep bir ağızdan haykırdı:

— “Mucize! İsa'dan emir!”

Tam bu sırada rahiplerden güçlü kuvvetli ikisi, kazanı yakalayıp manastıra götürdü ve rahip Thibaud da, Lubin'i kolundan tutup manastırın avlusuna sürükledi. Manastırın kapısı kapandı. Fakat avludan akseden Te Deum duâsını ve durmadan çalınan çanları işiten halk:

— “Mucize! Mucize!” Diye bağırırmaya devam etti.

Bu sesleri bastıran bir ses:

— “Yaşasın Katoliklik!” Diye bağırdı.

Catherine'nin adamları:

— “Kahrolsun dinsizler!” Diye haykırdılar.

— “Yaşasın Guise! Huguenot'lar zindana...”

«Yaşasın katolikler!» Diye bağırın:

— “İşte dinsizlerden biri! Diye seslendi.”

Bu sesi başkaları tâkip etti:

— “Diz çöksünler! Diz çöksünler!”

— “İki kişiymişler! Ah alçak dinsizler, ah!.. Gebersinler!”

Kalabalık, Maurevert'in eliyle işaret ettiği iki delikanlının etrafını sarıverdi. Bir an içinde bu iki genç asîlzadenin çevresinde bir tehdit kasırgası esti, kinden buruşmuş yüzler belirdi. Yumruklar havalandı, hançerler çekildi, kılıçlar parıldadı. Delikanlılar çok zor durumdaydılar.

Fakat tam bu sırada, manastırın kapısı bir daha açıldı ve körkütük sarhoş rahip Lubin, kendisini takdis ederek kekeleye kekeleye, gözleri yaş içinde belirdi... Halk, suyu kan yapan azizi görünce tekrar dize geldi ve haykırdı:

— “Mucize! Mucize!..”

Lubin, o anda, etraflarında meydana gelen boşluktan istifade ederek kılıçlarını çeken iki delikanlıyı gördü. Gözlerindeki yaşlar iki kat arttı. Kollarını açıp sallanarak ilerledi. Halk da o geçerken saygıyla yol açtı ve Lubin, yüzünde ansızın beliren bir tebesümle bu gençlere doğru yürüdü.

— “Öyle ya! Öyle ya! Ta kendisi... Mösyö de Pardaillan, bu,” dedi. Bana Devinière'de ne güzel şaraplar ikram ederdi... Yaşasın içki Tanrısı Baküs!

Halk, bağırmaya devam ediyordu:

— “Mucize! Mucize! Yaşasın Aziz!..”

MAUREVERT'İN BÜYÜK BAŞARISI

Şövalye de Pardaillan, o pazar da, hemen hemen her gün olduğu gibi arkadaşı Marillac'a gitmişti. Kont, Paris'e döndüğünden beri Şövalyenin âdetiydi; iki delikanlı bir araya gelir, birbirlerine sevinçlerini, endişelerini, ümitlerini anlatırlardı. Marillac, Alice'den; Şövalye de Loïse'den bahsederdi. Kont, şimdiye kadar kaç kere Pardaillan'a gidip ana Kraliçeyi görmesini ve ondan, Mareşal de Montmorency ve ailesi için Paris'ten çıkma izni istemesini teklif etmiş ve bu teklifi Şövalye inatla reddetmişti. Zaten Marillac, Şövalyeye Kraliçenin iyi kalpliliğinden ve vaadlerinden ne zaman bahsetse Pardaillan hiç sesini çıkarmıyordu. Yalnız, Şövalye arkadaşına sık sık:

— “Şimdi ihtiyatı iki kat artırmanın sırasındır, kardeşim,” diyordu. “Sizin Paris'ten yüz fersah uzakta bulunduğunuzu duyduğum gün, emniyette olduğunuza inanacağım.”

O zaman Marillac gülüyordu. Çünkü kendisini tam emniyette ve mesut hissetmekteydi. O pazar da Pardaillan, kendisini ziyarete geldiği vakit Marillac, Şövalyeye:

— “Neden bu kadar kederlisiniz?” Diye sordu.

Genç Pardaillan:

— “Siz de maşallah pek keyiflisiniz,” dedi. “Hele siz bana önce neşenizin sebebini anlatın da, sonra da ben size kederimin sebebini anlatayım.”

Marillac yeni bir elbise yaptırmıştı. Bu, ipekten, baştan aşağı siyah bir kostümdü. Kont, bir gün son-

raki düğüne hazırlanıyordu. Ertesi gün, Margot ile Henri de Béarn'ın düğünleri olacaktı ve Notre-Dame kilisesinde büyük hazırlıklar yapılmaktaydı. Kont:

— “Kiliseyi bir görseniz,” diyordu. “Baştan aşağı altın sırmalı kadifelerle kaplandı. Kilisenin önünde konser vermek üzere yüzlerce çalgıcı çağırıldı. Fakat sevincim yalnız bundan ileri gelmiyor, Şövalye... Dünyada kimseye söylemediğim şeyi size söylemek isterim: Yarın Notre-Dame'de fakat öbür gece de Saint-Germain-l'Auxerrois'de bir nikâh olacak. Orada sizin de bulunmanızı istiyorum.”

Şövalye sordu:

— “Kimin nikâhı?..”

— “Benim!..”

Şövalye elinde olmaksızın titreyerek sordu:

— “Sizin mi? Peki, neden gece oluyor?”

— “Daha doğrusu, gece yarısı... Çünkü Kraliçe de nikâhımda bulunmak istiyor. Bütün töreni kendisi hazırlayacak ve nikâhta sadece onun birkaç güvenilir dostu hazır bulunacak. Ve tabii, siz kardeşim de bulunacaksınız. Ben sizi, nikâhtan önce kiliseye sokarım. Fakat bu işin aramızda kalması lâzım. Dokuzuncu Charles'in annesinin benim gibi basit bir delikanlıyla bu derece ilgilenmesi dedikodulara yol açabilir. Ancak, annemin nikâhımda bulunmasının beni ne kadar sevindireceğini tahmin edersiniz.”

Şövalye, gece yarısı yapılacak olan ve Kraliçe Catherine'nin de hazır bulunacağı bu esrarengiz nikâhta bir tuzak kokusu sezmeyle beraber kendi kendine:

«*Allahtan ki ben de orada olacağım,*» diye düşündü.

Marillac, devam etti:

— “Bu nikâh için simsiyah bir elbise yaptırdım, demiştim...”

— “Neden siyah? Bir kederiniz mi var?”

Marillac’ın yüzünden bir hüzün bulutu geçti:

— “Bunun bir tek sebebi var,” dedi. “Bana annelik etmiş olan kadının matemini tutmak istiyorum.”

— “Jeanne d’Albret’in mi?”

— “Evet, Navarre Kraliçesinin... Saray onu daha şimdiden unuttu. O kadar sevdiği oğlu Henri bile yine o eski gamsız ve alaycı tavrını takındı. Daha şimdiden kadınların peşinde gezmeye başladı. Öte yandan karısı olacak hanım da başka erkeklerle flört edip duruyormuş. Navarre Kraliçesine karşı yapılan bu hareketlere inat olsun diye, ben de matem içinde bulunacağım, Şövalye.”

Pardaillan, şaşkınlıkla:

— “Kont,” dedi, “size annelik etmiş olan bir kadını kaybettiğiniz sırada, Kraliçe Catherine’de annelik duygularının birdenbire uyanıvermesini garip bulmuyor musunuz?.. Bir gecede bir anne kaybedip başka bir anne bulmak, biraz garip değil mi?..”

Marillac, birdenbire sarardı:

— “Evet, garip,” dedi. “Bu meseleyi hiç düşünmemiştim: Fakat bu da saadetimin, düşüncelerimi gölgeleyecek kadar büyük olduğuna delil değil mi?”

Bu sefer, sararmak sırası Pardaillan’a gelmişti. Arkadaşının yüzüne baktı ve içinde Marillac’ın gerçekten mesut olmadığı, lâkin mesut olduğuna kendi kendisini inandırmak istediği düşüncesi belirdi. Sonra birdenbire:

— “Siz bana, Navarre Kraliçesinin nasıl öldüğünü anlatmadınız. Kont...” Dedi.

— “İnsan acı şeylerden bahsetmek istemiyor...”

Öyle ânî bir ölüm ki tasavvur edemezsiniz, Şövalye... Navarre Kraliçesi, Louvre'ye eğlenti gecesi saat dokuzda gelmiş, salonlardan birinde, bir koltuğa oturmuştu. Kral Charles ile konuşuyorlardı ki ben, Kraliçe Catherine tarafından çağırıldım. Döndüğüm vakit Jeanne d'Albret baygınlık geçirmişti ve salon karmakarışık olmuştu. Ana Kraliçenin yüzünde o anda gördüğüm ıstırabı unutamayacağım!..”

— “Hangi ana Kraliçenin, Catherine de Médicis'in mi?”

— “Evet... Navarre Kraliçesi fenalaştıktan sonra kendisini bir araba ile Louvre'den dışarıya çıkardık. Arabanın etrafında Kral Henri, Amiral. Prens de Condé ve ben vardık. Sarayın etrafındaki halk, Kral Henri'yi görünce garip sözler sarfetmeye, bağırmaya başladı. Bizi düşman gibi gördükleri sanılabilirdi. Ancak, Jeanne d'Albret'in arabada, ölüm hâlinde bulunduğunu öğrenince sustular. Bilseniz Şövalye, o geceyi hiç unutamayacağım. Halkın bize olan düşmanlığını gördükçe bana büyük bir tuzığa düşüyor-muşuz gibi geliyor, ama böyle bir düşüncenin ne kadar saçma olduğu meydanda...”

Şövalye:

— “Hımm...” Dedi.

— “Gerçi halk bize biraz düşman, ama Mösyö de Guise'nin dediğine göre bir kere Kralımızın Notre-Dame kilisesine girdiğini görürlerse artık bütün kinlerini unuturlarmış... Neyse ben yine hikâyeme devam edeyim: Biz Kraliçeyi yatağa henüz yatırmıştık ki kendine geldi. O sırada saray doktoru Ambroise Paré de gelmişti. Kraliçe kendisine baktı ve: «*Teşekkür ederim, üstad, çekilebilirsiniz. Benim hastalığımı tedaviye imkân yoktur, öleceğim. Gidiniz.*» Dedi. “Doktor da dehşet içinde kalmıştı...”

— “Çok acayip...”

— “Neden böyle diyorsunuz, Şövalye? Kraliçenin hastalığı o kadar ânî gelmişti ve o derece anlaşılmaz bir şeydi ki... Şimdi şüpheleri bir tarafa bırakalım da, anlatayım...”

— “Siz şüphelenmiyor musunuz sanki?”

Kont kekeledi:

— “Neden şüpheleneyim?”

— “Bir cinayetten!..”

Marillac'ın rengi uçtu. Gözlerini Pardaillan'a çevirdi.

— “Evet,” dedi, “ben de böyle bir cinayetten şüphe ediyorum. Navarre Kraliçesinin azılı düşmanları vardı. Az ölüm tehlikesi geçirmede değil. Fakat hiçbir şeyden yılmayan bir karaktere sahipti. Kendisini çok sevdiğimiz için gece-gündüz üzerine titredik. Kimbilir, belki de düşmanlarından birisi, Kraliçemize böyle bir kötülük yapmıştır. Ah, o insanı tanımayı pek isterdim!”

Marillac, elini alnında gezdirdi ve Şövalyenin sustuğunu görünce:

— “Kimbilir, belki de bu şüphem tamamiyleersizdir,” dedi.

Şövalye de:

— “Belki,” dedi. “Demek Kralın doktoru çekilip gitti, öyle mi?..”

Marillac, hararetle:

— “Biz de oradan ayrıldık,” dedi. “Yalnız Kral Henri annesinin yanında kaldı. Tam üç uzun saat, yandaki odada bekledik. Birbirimize bakmaya cesaret edemiyorduk. Prens de Condé durmadan ağladığı ve benim de gözlerimden hiç yaş gelmediği için onu âdeta kıskandığımı hatırlıyorum. Nihayet şafak

sökerken Henri, annesinin odasından çıktı. Kraliçe, Henri'ye ne söyledi? Neler itiraf etti? Ne tavsiyede bulundu?.. Bilmiyorum. Yalnız, bunların mühim şeyler olduklarını sanıyorum. Çünkü ben kapının yanında duruyordum ve bir ara Kraliçenin boğuk sesinin şöyle söylediğini duyar gibi oldum: «*Ben bir cinayete kurban gidiyorum... Fakat bunu bilmememizden gelmenizi emrederim. Tabii bir ölümlle öldüğüme inanır gibi yapınız. Yoksa sizi de mahvederler. Aman kendinize çok dikkat ediniz, oğlum... Tetikte olunuz.*» Belki de bunlar, işleyen muhayyilemin uydurduğu şeyler. Fakat kesinlikle bildiğim şey şu ki Kral Henri de annesinin yanından çıkarken, doktor gibi dehşet içindeydi. Hiçbir şey söylemedi ve bizlere, odaya girmemizi işaret etti.”

Marillac'ın gözlerinden yaşlar boşandı. Hikâyesine devamla:

— “Girdik,” dedi. “O âlicenap kadını ölüm döşeninde görünce tahammül edemedim. Oğluna bir ordu temin etmek için elmaslarını satan, bir asker gibi çadırlarda yaşayan ve nihayet bana hakikî bir annelik etmiş olan Kraliçemin soluk yüzü, beni son derecede kederlendirdi. Jeanne d'Albret, Prens de Condé'nin ağladığını görünce «*Ağlamayın evlâdım. Belki de ben çok mesut olarak ölüyorum, kimbilir?*» Dedi. Sonra Amirale dönerek şu sözleri söyledi: «*Amiral, Kralın nikâhından sonra hemen Paris'ten çıkmanız lâzım. Bütün askerlerinizi toplayın. Yeğenim Charles'den korkuyor değilim, ama, ihtiyatlı olmalısınız. Kralın emri altında komutan olarak kalacaksınız.*» Sonra yine Prens de Condé'ye döndü: «*Henri,*» dedi, «*siz oğlumun kardeşi sayılırsınız. İster sarayda, ister şehirde, ister savaş meydanında olsun, onun yanından ayrılmayın. Bilhassa sarayda, onun hiç peşini bırakmayın.*» Sonra hepimize şöyle

vedâ etti: «Allahaismarladık, benim sâdik dostlarım... Hepinizden son derece memnunum... Biz haklıyız. Çünkü müdafaa ettiğimiz şey, insanlığın hürriyetidir. Hürriyet olmazsa insanlığın saadeti sözde kalır.»

— “Bu sözler üzerine hep birlikte hıçkırmaya başladık. Fakat Jeanne d’Albret o sırada beni gördü, yanına çağırdı ve Kraliçemin son sözlerini ben işittim, son nefesini ben duydum, Şövalye...”

Marillac, bir an sustu. Sonra birdenbire Pardailan’ın karşısına dikilerek:

— “Evet,” dedi, “Kraliçenin son sözlerini ben duydum ve o anda hissettiğim müthiş bir korku bana da, Kralın ve doktorun yüzünde, gördüğüm dehşetin sebebini anlattı. Zira ben Jeanne d’Albret’in yanına yaklaştığım zaman Kraliçe yüzünü bana çevirdi ve «Metin ol, oğlum, Metin ol. Dinle: Senin gerçeği bilmene lâzım.» Diye mırıldandı. Konuşmak için kendisini çok zorladığı belli oluyordu. Bir ara gözleri şöminenin üstüne dikildi. Belli belirsiz bir sesle: «O kutuya dikkat et!» Diye fısıldadı. Fakat aynı anda da son nefesini veriverdi ve gözleri, şöminenin üstündeki kutuya takıldı, kaldı.”

Marillac susmuştu. Gözlerinden yaşlar boşanıyordu... Pardaillan:

— “Size bu acıklı şeyleri hatırlattığım için affınızı dilerim, Kont,” dedi. “Fakat merak ettiğim bir şey daha var: Kraliçenin ölürken gözlerini diktiği o kutu nasıl şeydi acaba?”

Marillac, bir dolabı açarak, içinden altın bir kutu çıkardı ve masanın üstüne bıraktı:

— “İşte bu kutuydu, Şövalye,” dedi. “Kutuyu bana Catherine de Médicis hediye etmişti. Ben de onu Navarre Kraliçesine armağan olarak vermiştim.

Jeanne d'Albret eldivenlerini bu kutuda saklıyordu... Herhâlde zavallı Kraliçem, ölürlen bu kutuyu tekrar almamı ve iki katlı bir hâtıra, iki annemin hâtırası olarak saklamamı istiyordu..."

Şövalye sordu:

— "Demek bu kutuyu size Kraliçe Catherine verdi, öyle mi?"

— "Evet, kardeşim..."

İki delikanlı bakıştılar. Her ikisi de birbirlerinin içlerinden geçeni okumuş olacaklar ki başlarını çevirdiler ve sarardılar. Marillac titriyor ve kutuyu hâlâ elinde tutuyordu... Birdenbire şöminenin sırrı, beyinde bir şimşek gibi coşup söndü. Bitkin bir halde:

— "Hakikati öğrenmek için kanımı son damlasına kadar feda etmeye hazırım, Şövalye..." dedi. "Ne dersiniz? Yüreğimde bir yara gibi kanayan o şüphe, gerçek olamaz, değil mi Şövalye? Böyle bir şeyin imkânı yoktur, değil mi?.. Bu kutunun bir ölüm âleti olması sence mümkün mü? Catherine'nin, yâni annemin, anneliğimi öldürmesine akıl erer mi? Ve ben... Bir oğul olarak... Birinin verdiği zehiri, ötekine taşımış olamam, değil mi?.."

Pardaillan, şaşkınlıkla haykırdı:

— "Kont, Kont!.. Ne diyorsunuz? Böyle bir şey ne müthiş olurdu!.. Fakat Navarre Kraliçesinin söylediği son sözler çok garip: «Bu kutuya dikkat et!» Ne demek oluyor?"

İki adam, bir süre sessiz kaldılar ve düşündüler. Marillac, hudutsuz bir azap içinde kıvranıyor, şüphe kalbini kemiriyordu. Bütün saadeti yıkılmak üzereydi.

Marillac, Paris'e geldiği vakit Catherine'nin anesi olduğunu bilmiyordu ve bu zalim Kraliçeye müthiş bir darbe indirmek niyetindeydi. Fakat Catherine'yle birkaç defa konuşunca onun, acınacak bir durumda olduğuna inanmaya başlamıştı. Sonra da Catherine'nin kendisine gösterdiği şefkate, gitgide daha fazla inanmış ve onu sevmeye başlamıştı. Fakat, eğer içindeki şüpheler yersiz değilse demek oluyor ki, Catherine'nin kendisine gösterdiği şefkat, tamamiyle sahteydi.

Kont, bunu düşündükçe çıldırarak gibi oluyordu. Çünkü aynı zamanda Alice'nin de elinde bir âlet olduğunu kabul etmek lâzımdı. Bu takdirde onun da sevgisi yalandan ibaretti.

Bu neticeye varınca Kont deliye dönüyor, kendisini bir uçuruma düşecekmiş gibi boşlukta sallanır hissediyordu.

Birdenbire, havanın oldukça güzel olduğunu farketti; Pardaillan'a:

— “Görüyor musunuz, Şövalye, şu benim siyah elbise aklımıza ne korkunç şeyler getirdi,” dedi. “Başka şeyden bahsedelim, olur mu? Bakın, hava ne güzel!..”

— “Öyle, Kont... Demek, yarın gece Saint - Germain - l'Auxerrois'de nikâhınız kıyılıyor?”

— “Evet, ama bunu sizden başka bilen yok.”

— “Peki, ben kiliseye kaçta geleceğim?”

— “Saat tam onbirde, kilisenin duvar tarafına açılan küçük kapısında sizi beklerim, ama yalnız gelin.”

— “Mükemmel, azizim...”

Ve Şövalye içinden de şöyle düşündü: «*Bir-iki silâhli arkadaş getirmezsem olmaz. Eğer şu şeytan Cat-*

herine'nin oğluna bir kasdı yoksa ben de aklım değilim.»

Marillac:

— “Biraz dışarı çıkalım, olur mu, Şövalye?” Dedi. “İsterseniz, nehir kıyısında bir meyhaneye girer, bir-iki kadeh... Siz de kederinizi unutursunuz.”

— “Çıkalım. Zaten ben de şehirde ne olup bittiğini görmek istiyorum. Belki siz de farkındasınız: Paris'te bir heyecan var. Gökte değilse bile yerde birtakım fırtınalar kopacak gibi görünüyor...”

Dışarı çıkmışlardı. Hava güneşliydi ve günün sıcak saati geçtiği için sokaklar, neşeli bir kalabalıkla dolmuştu. Marillac, Şövalyenin koluna girerek:

— “Kimi merak ediyorsunuz?” Diye sordu.

— “Kimi olacak, babamı... Babam üç gündür kıyıp... Sakın yine tehlikeli bir maceraya atılmış olmasın, diyorum.”

— “Babanız ihtiyatlı adamdır, Şövalye... Bence merak edilecek bir şey olmasa gerek.”

— “İhtiyatlıdır, ama şimdi birdenbire ortadan yok oluşu, işlerimizi altüst edecek.”

Şövalye, merakla söylendi:

— “Bu kalabalık ne?.. Hepsi diz çöküyor. Gidelim, bakalım...”

— “Sakın sizi tanımasınlar, Şövalye!..”

— “Kim tanıyacak, kuzum?”

Tam bu sırada, genç Pardailan'a ürperti veren bir ses:

— “İşte, iki tanesi burada!” Diye bağırdı.

Marillac'la Şövalye, konuşa konuşa giderlerken, yolda diz çökmüş ve boyuna:

— “Mucize!.. İsa'dan haber!..”

Diye bağırarak bir kalabalığa çatmışlardı. İki genç,

bir manastırın kapısı önünde kimi ilâhi söyleyen, kimi göğsünü yumruklayan, bir kısmı sarılıp öpüşen, bir kısmı da ellerini açıp dua eden bir insan kalabalığının içine girmişlerdi. Bir anda hütün bu kalabalık dize gelmiş, iki delikanlı ayakta kalmıştı. Halk da bağırılmaya başlamıştı:

— “Kahr olsun Huguenot’lar!..”

Tam bu sırada, yukarıdaki ses haykırmıştı:

— “İşte, iki tanesi burada!..”

Genç Pardaillan, kalabalık arasında, etrafında on-beş kadar silâhşorla duran ve kendisini işaret eden Maurevert’i derhal tanımıştı. Maurevert’in yanındakiler, hemen kılıçlarını çekerek Şövalye ile Marillac’tan tarafa seğirttiler. Fakat halk, onlardan önce davranmış, iki gence saldırarak onları bir köşeye iyice sıkıştırmıştı. Maurevert’in adamları, bir hayli uğraştıkları hâlde, bu sıkışıklıkta, kendilerine yol açamadılar. Şövalye ile Marillac ise bir anda bakışmış ve hayatlarını pahalıya satmaya karar vermişlerdi. Maurevert, hâlâ bağırıyordu:

— “Gebertin! Komayın! Huguenot’ları öldürün!”

Kalabalıkta bir sürü yumruk havalandı. Lâkin aynı anda ilâhi bir rüzgâr esmiş gibi hepsi diz çöktü ve bir ağızdan haykırdı:

— “İşte mucize!.. İşte aziz geldi!..”

Aziz; rahip Lubin’den başkası değildi. Lubin manastırda rahiplerin elinden yakasını kurtararak kapıyı açıp sokağa fırlamış ve kendisine Devinière lokantasında bir sürü şişe dibi hediye eden Pardaillan’ı görünce yaşlı gözlerle ondan tarafa koşmuştu. Rahip, diz çöken halkın arasından geçerken:

— “Ah benim yakışıklı Şövalyem! Aslan Şövalyem!” Diyordu.

Maurevert’le arkadaşları da onun peşinden seğirt-

tiler. Pardaillan'la Marillac ise bu fâsıladan istifade ederek kılıçlarını çekmişlerdi. Pardaillan, kendi kendine, Maurevert'in bu kalabalık arasında ne aradığını ve içlerinden bazılarının Kraliçenin silâhşorlarından olduğunu anladığı bu adamların neden onun yanında bulduklarını sorup duruyordu. Marillac'a:

— “Dikkat!” dedi. “Kalabalıkta ezilmeyelim. Şu soldaki köşeyi görüyor musunuz?”

Kendisine saldıranlardan birini kılıcının ucuyla durduran Marillac:

— “Görüyorum,” dedi.

— “Bir sıçrayışta soluğu orada alalım. Yoksa burada eziliriz. Dikkat, hazır olun!”

İki arkadaş birlikte saldırdılar ve düşmanlarının en öndekilerinden ikisi yere yuvarlandı. Marillac, kılıcını savurarak kendisine bağırıp çağıran kalabalıkta yol açıp Şövalyenin gösterdiği yere fırladı. Kont oraya varıp da etrafına bakınca yalnız olduğunu gördü. Yeniden geriye dönmek istediye de etrafını çeviren canlı duvar, aşılacak gibi değildi:

— “Pardaillan!” Diye kükredi.

Ve başını eğerek karşısındaki insan duvarına doğru atıldı. Ne çâre ki tam bu esnada arkasından hücumu uğradı, kısıvrak yakalandı, havaya kaldırıldı ve manastıra götürüldü.

Pardaillan'a gelince o, Marillac'a gidecekleri yeri gösterdiği sırada rahip Lubin de ona ulaşmış ve Şövalyeyi sımsıkı kucaklayarak Kontla birlikte gitmesine engel olmuştu. Rahip durmadan söyleniyordu:

— “Nihayet size rastladım! Ne hoş tesadüf!.. Gelin de şöyle kafaları bir çekelim!”

Pardaillan bir hamlede rahibi yere sererek silkin-di. Buna karşılık Lubin:

— “Nankör!” Diye bağırdı.

Fakat bu kadarcık bir gecikme, Şövalyenin üstüne yüz elin birden uzanmasına yetmişti. Kılıcı kırıldı. Bir lâhzada elbiseleri paramparça oldu. Hançerini çekmek istediysé de Maurevert, daha evvel davranarak hançerini kaptı. O zaman inanılmaz bir manzara görüldü:

Silâhsız kalan Şövalye, üstüne çullanan kalabalığı iteleyerek balyoz gibi yumruklarıyla ezerek kendini korumaya çabaladı. Yüzü gözü kan içinde kalmıştı.

Vücuduna yapışan insan salkımını var gücüyle silkeleyip duruyordu ama artık yorulmaya başlamıştı. Kesik kesik soluyordu. Gözleri kararmaya başlamıştı. Şimdi sadece bir tek düşüncesi vardı: Kendisine saldıranlara komuta eden Maurevert'e ulaşip ölmeden önce onun hesabını görmek!..

Birden, evvelki bağırımları bastıran haykırışlar işitildi.

Şövalye, bir daha yere düşmüştü ve artık kalkamıyordu. İki, üç, beş, on kişi; bütün halk birden üzerine çullanmıştı. Kıpırdayamaz hâle gelmişti. Maurevert bu durumu görünce:

— “İpi getirin,” diye uludu.

Birkaç dakika sonra Pardaillan, sınıksız bağlanmış, manastıra götürülmüştü.

Halk, bundan sonra tekrar Lubin'e dönmüş, rahibi ellerinin üstünde taşımaya başlamıştı. Dinsizi yakalayan da azizdi. Kollarını Pardaillan'ın vücuduna sarıverince âdeta Şövalyenin bütün kuvvetini alvermişti. Lubin'in bu yeni mucizesinin gürültüsü de süratle kulaktan kulağa yayıldı ve halk, manastırın önüne gelip diz çökerek gece yarısına kadar bu mucizeleri kutladı.

Lubin'e gelince her saat başı manastırın önünde görünüp halkı takdis ediyordu.

Maurevert, manastıra girmiş, başpapazla uzun uzadıya konuşmuştu. Bu konuşmadan sonra kendisini Kont de Marillac'ın hapsedildiği hücreye götürmüşlerdi. Maurevert, oraya giderken Kontun kılıcını da yanına almıştı. Hücreye girdikten sonra:

— “Mösyö,” dedi. “Serbestsiniz, işte kılıcınız!..”

Marillac, bu işe ne sevindi, ne de hayret etti. Kendisine uzatılan silâhı soğuk bir tavırla yakalayıp kınına soktuktan sonra:

— “Mösyö Maurevert,” dedi. “Umarım ki sizinle daha uygun şartlarla bir daha karşılaşırız. Yâni o zaman iki kişiye sataşmak için yanınıza yirmi adam almış olmazsınız...”

Maurevert homurdandı:

— “Ne zaman arzu ederseniz buluşabiliriz, Kont. Fakat sizi kurtardığım hâlde bana böyle davranışınızın sebebini anlayamıyorum doğrusu...”

Marillac, Maurevert'in rengini kaçırان aşağılayıcı bir edâ ile:

— “Beni siz mi kurtardınız?” Dedi.

Kraliçenin fedâisinin gözlerinde kötü bir ışık yandı. Fakat kendisini tuttu ve söylendi:

— “Bu, şüphesiz, benim için pek büyük bir şeref... Bu gerçeği kabul edip etmemek size ait bir şey... Ancak şunu bilmiş olun ki neye kızdığını bilmediğim halk size saldırdığı sırada ben manastırın önüne yeni gelmiştim. Arkadaşlarımla beraber sizi tuttuk, alıp buraya getirdik. Ben olmasaydım, ölmüştünüz, Kont...”

Marillac, Maurevert'in söylediklerini hayretle karışık bir dikkat içinde dinlemişti:

— “Eğer durum böyleyse cidden hayret ederim,” dedi. “Zira sizinle bir ahbablığımız yok.”

— “Sizi o kuduzların elinden kurtarımam için

ahbap olmağa ne lüzum var? Hem sonra itiraf ederim ki sizi kurtarmak için gizli bir sebep de vardı. Daha emin olsun diye, sizi tevkif etmiş gibi yaparak kurtarmayı tercih ettim.”

— “Buna sebep nedir, Mösyö?..”

Maurevert aşırı bir saygıyla eğilerek:

— “Ana Kraliçeye göstermek mecburiyetinde bulunduğum sadakat...” Dedi.

Marillac irkildi ve sarardı. Maurevert devam etti.

— “Gerçi ben sizin ahbabınız değilim, hattâ Louvre'deki son eğlentide de birbirimize pek sevimli gözlerle bakmış değiliz, fakat Kraliçenin ahbabı olmakla iftihar ederim. Geçenlerde Kraliçe hazretleri, sizi pek beğendiklerini söyledi ve gerektiği takdirde sizi himaye etmemizi tembih etti.”

Marillac heyecanlı bir sesle:

— “Kraliçe böyle mi söyledi?” Dedi. “Bunları söylediğine yemin edebilir misiniz?”

— “Evet efendim, aynen böyle söyledi. Yemin ederim. Mösyö... Hem de gayet müşfik bir edâ ile söyledi. Hepimiz Kraliçe hazretlerinin size olan sevgisini biliyor ve size, Amiralın Holânda'ya karşı açacağı seferde bir komutanlık verileceğinden de haberdar bulunuyoruz.”

Marillac'ın içinden: «*Ah anneciğim! Şefkatli anneciğim!*» Sözlere geçti. Sonra yüksek sesle:

— “Mösyö Maurevert, sizi dcmin kötü karşılamış olduğum için beni affediniz,” dedi.

— “İnsanız, yanılabiliriz, Mösyö...”

— “Şimdi lütfen beni Mösyö de Pardaillan'ın yanına götürün de onunla beraber gideyim.”

Maurevert birdenbire ciddileşti:

— “Gerçi siz serbestsiniz ama onu tevkif ettim,” dedi. “Kendisi isyan ve hakaret etmekten suçludur.”

— “Onu nasıl tevkif ettiniz? Siz muhafız kıtası subayı değilsiniz ki. Buna ne hakkınız var?”

— “Değilim ama, Kraliçenin emirleri var, Mösyö...”

Maurevert, sözü uzatmamak için aceleyle Kontu selâmlayıp gidince Marillac düşündü:

— “Şimdi Kraliçenin bana olan şefkatinin derecesini öğrenmek sırası geldi. Ondan, kendisini tahkir etmiş olan bir adamın hayatını ve hürriyetini bağışlamasını isteyeceğim.”

Hüccresinden dışarı çıkınca başrahiple karşılaştı. Başrahip kendisine:

— “Bakınız Mösyö, dışarıda halkın gürültüsünü duyuyor musunuz?” Dedi. “Büyük kapıdan çıkmanız tehlikeli olur... Başınıza bir felâket gelirse Kraliçemizin ne kadar kederleneceğini biliyoruz. Onun için sizi arka kapıların birinden salıvereceğiz...”

Marillac sesini çıkarmadan, başrahibin peşine düştü. Az sonra küçük bir kapıdan تنها bir sokağa çıkmış ve hiç vakit geçirmeden Louvre sarayının yolunu tutmuştu.

TEMPLE ZİNDANI

Marillac, Louvre sarayına doğru hızla koştu, ama Maurevert, oraya, ondan önce vardı. Çünkü Maurevert kinle Marillac ise arkadaş sevgisiyle hareket ediyordu. Kinin kanatları, insanı, arkadaş sevgisinden daha hızlı uçurur.

Görünüşe göre Maurevert, Louvre'nin, ana Kraliçeye ait dairelerinin bulunduğu kısmında hararetle bekliyordu. Çünkü muhafız kıtası yüzbaşı Nancy, kendisini görür görmez, hemen peşinden gelmesini işaret etti ve Maurevert'i hususî bir koridordan geçirerek bir odaya soktu. Burada da Floransa'lı nedime Paola, bekliyordu. Paola, Kraliçenin fedaisini alıp doğruca Catherine'nin o meşhur konuşma odasına götürdü.

Catherine de Médicis oradaydı ve harıl harıl mektup yazıyordu. Maurevert girince başını kaldırdı ve yazdığı cümleyi bitirinceye kadar beklemesini işaret etti.

Maurevert'in gözü keskindi. Kraliçenin yazıhanesi üstünde darmadağınık bir hâlde duran mektupların hepsinin, Fransa'nın muhtelif vilâyetlerinin valilerine yazılmış olduklarını derhal anladı. Kraliçe bir yandan yazıyor, bir yandan da söyleniyordu:

— “Biraz bekleyeceksiniz, Maurevert... Bunları acele göndermem lâzım...”

Mektupları bitirince bir çingırağı çekerek uşağı çağırdı ve mektupları kendisine verdikten sonra:

— “Bahçede bekleyen atlılardan her birine bir mektup vereceksin, derhal yola çıkacaklar,” dedi.

Adam çıkınca Kraliçe, Maurevert'e döndü. sâkin bir sesle:

— “Eee... Mösyö de Guise'nin fesat işleri ne âlemde?”

Maurevert, dehşet içinde titredi ve sesine zorlukla emniyet vermeye çalışarak:

— “Madam,” dedi. “Kahrolayım ki fesat işlerinde benim suçum yok...”

Kraliçe, aşağılayıcı bir tavırla:

— “Size suçlusunuz, diyen var mı?” Dedi. “Haydi canım, Mösyö Maurevert... Bu da lâf mı? Fesatçı olmak için mühim bir şahsiyet olmak lâzımdır. Sizin gibiler fesat kurabilir mi? Fakat kulağı delik biri olduğunuz için elbette bir şeyler duymuşsunuzdur...”

— “Şey... Duyduğum şu ki madam, Majeste Kralın dinsizlere karşı hiçbir tedbir almayacağı söyleniyor... Hepsi bu kadar...”

— “Tedbir almazsa ne olacakmış?”

— “O zaman Guise, Katolik ordusunun başkomutanı olacak ve Krala dediklerini yaptıracakmış...”

Maurevert, bunları o kadar tabii bir tavırla söylemişti ki Kraliçede, başka bir ihtimale kendisinin de aklının ermediği düşüncesini uyandırmıştı. Kraliçe bir an:

«Acaba doğru mu söylüyor?» Diye düşündü.

Sonra birdenbire:

— “Gerekirse Guise'yi başkomutan yaparız,” dedi. “O, benim de hoşuma gider. İnanıldığı şey uğrunda deli divâne oluşunu beğenirim. Hele ordularım Paris'e gelsin, o zaman göreceğiz. Size gelince...”

Gözlerini Maurevert'e dikti. Maurevert, ümitsizliğin verdiği kuvvetle bu bakışlara dayandı. Ufacık bir

zaaf gösterirse, yakalanıp işkence sehvasına gideceğini biliyordu. Kraliçe, bir kâğıda bir şeyler karaladı ve :

— “Size gelince...” Diye devam etti. “İşte sizin için yapabileceğim şey...”

Kraliçe kâğıdı uzattı. Bu kâğıt, vekilharca hitap ediyordu ve hâmiline ellibin ekü verilmesine dair bir emirdi. Maurevert sevinçle titredi ve yürekten bir saygı gösterisiyle eğildi. Catherine: «*Fazla bir şey bilmiyor herhâlde...*» Diye düşündü. Sonra yüksek sesle ilâve etti:

— “Azizim, hani şu rahip Villemur’un yanına yerleştireceğiniz bir arkadaşınız vardı... Artık onun sırası geliyor.”

Maurevert:

— “Madam,” dedi. “Bu arkadaşım oraya yerleşmiştir ve emrinizi bekliyor. Lütuf buyurmuş olduğunuz bu elli bin eküye gelince...”

— “Zararınızı kapatmak için verildi, Maurevert... Bu para, aynı zamanda bana vereceğiniz haberlerin mükâfatıdır. Şimdi anlatın bakalım, mucize işi ne oldu?”

Maurevert kendini tamamen toparlamıştı:

— “Mucize, oldu madam.” dedi. “Halk, manastırın etrafına toplandı, “*Mucize!*” Diye bağırıp duruyor! “Rahip Lubin eller üstünde taşınıyor. Kazandaki su kan oldu. Buna en aşağı yirmibin kişi şahitlik edebilir.”

— “Bravo! Çok becerikli bir adamsınız, Maurevert...”

— “Doğrusu bu işte benim pek rolüm olmadı, Madam... Asıl başarı başrahiple Thibaud adlı bir rahibindir.”

— “Demek, halk, mucizeye inandı, öyle mi?”

— “Elbette, Madam... Sonra herkes biliyor ki, bu kazan mucizesi daima birkaç dinsizin asılması gerektiğine işarettir. Ben de hiç vakit kaybetmeden oradan geçen iki tanesini yakaladımsa da, sonradan birini salıvermeye mecbur kaldım.”

Kraliçenin yüzünde bir hayret ve endişe işareti belirdi... Maurevert devam etti:

— “Serbest bıraktığım ve kızgın halkın elinden kurtardığım Huguenot, mühim bir şahsiyetti, Madam... Çünkü majestenizin de kendisine değer verdiğinizi biliyordum. Bu adam, Kont de Marillac’tı.”

Kraliçenin kılı bile kıpırdamadı. Fakat Maurevert, bu ana kalbindeki çarpıntıyı sezmiş olsaydı, dehşetle titredi. Catherine sadece:

— “Mösyö de Marillac’ı kurtardığınıza iyi etmişsiniz, ahbablarımdandır,” dedi. “Peki, öteki kimdi?”

— “Öteki mi, Madam? Acaba majesteniz, bana lütuf buyurmuş oldukları bir vaadi kendilerine hatırlatmama müsaade ederler mi?..”

Kraliçe şaştı:

— “Ne vaadiymiş bu?”

— “Madam, yüzümde, silinmez bir iz taşıyorum. Bana yapılmış olan bu hakaretin öcünü müthiş bir şekilde almak isterim. İkincisi de yüzüme bu izi çizen adamdır...”

— “Şövalye de Pardaillan mı?”

— “Ta kendisi, majeste... Eğer hatırlatmama izin verirseniz, bu adamı bana teslim edeceğinize söz vermiştiniz,” dedi.

— “Şimdi nerede?”

— “Manastırın hücrelerinden birine hapsedildi.”

— “Peki, onu nereye koyacaksınız?” Dedi.

— “Eğer Majestenez emrini verirlerse, Bastille zindanına...”

Catherine bir an düşündü ve Maurevert, Kraliçenin, Pardaillan'ın yakalanışına sevinip sevinmediğini bir türlü anlayamadı. Fakat Kraliçe birdenbire:

— “Peki, bu iki adama ne yapacaksınız?” Dedi.

Maurevert şaşıtı:

— “Majestenez, iki adama mı dediniz?..”

— “Evet... Çünkü öteki, ihtiyar Pardaillan seriserisi de Mareşal de Damville'nin evinde yakalanmış. Mareşal bunu bana haber verdi. Kendisini Temple zindanına gönderdiler. Mareşal, her nedense bu ihtiyar kurdu sorguya çekmek için izin istedi. Ama bütün bunlar oldukça garip bir kılık alıyor. Bu iki adamı mahkemeye vermiş, mahkûm ettirmiş de değiliz... Sonra, Damville'nin işkenceciliğe kalkışı da tuhaf... Sakın bu ihtiyar Pardaillan, bazı kıymetli sırları biliyor olmasın?”

— “Majestenez bana emir verirlerse ben onun ağzındaki sırları söküp alıveririm.”

— “Sizin bu kadar kızdığınız bu Pardaillan'a benim şahsen hiçbir kinim yoktur.”

Maurevert atıldı:

— “Fakat Şövalye de Pardaillan, Majestenez Louvre'nin orta yerinde hakaret etmedi mi?”

— “Bana hakaret etmek isteyip istemediği de şüpheli... Sonra bu delikanlı bir gün Krala, yeğeni d'Albret'i kötü bir durumdan kurtarmak suretiyle iyilik etti. Ne çâre ki o kurtarış, biçâre Navarre Kraliçesinin ölümüne engel olamadı... Ne büyük felâket... Onunla anlaşmak, şu, yanına yaklaşılmaz Amiral Coligny ile anlaşmaktan bin kere daha kolaydı...”

Kraliçe, Maurevert'in anlayamadığı bir kederle içini çektikten sonra:

— “Neyse,” dedi. “Bu iki adamı size bağışladım. Sözümden cayacak değilim. En iyisi, ikisini de bir araya koymaktır. Mademki ihtiyar, Temple zindanında, oğlunu da oraya gönderelim.”

Aynı anda da bir tevkif emri imzalamıştı. Maurevert:

— “Ha Bastille olmuş, ha Temple...” Dedi. “Hele genci elimde ya ben ona bakarım.”

— “Demek kendilerine işkence yapacaksınız?”

— “Evet, Majeste... Ve zannederim ki bu kadarı öcümü almaya da yetecektir.”

Kraliçe bir emir daha imzalayarak uzattı:

— “Fakat size bu iki adamın canını. Amiral Coligny'nin canına karşılık bağışladığımı unutmayınız,” dedi.

— “Başüstüne, Madam... Arkadaşım, yarın sabahdan itibaren Saint - Germain l'Auxerrois'teki yerinde beklemeye başlayacaktır.”

Maurevert, neşe içinde Kraliçenin yanından ayrıldıktan sonra Catherine düşündü:

— “Artık Amiralin ruhu için duâ edebiliriz. Bu iki serseriye gelince Damville'nin bunlardan ne gibi bir sır koparmak istediği pek merakıma dokundu. Temple zindanındaki işkence odasının yanında küçük bir hücre olacak. Ben de cumartesi sabahı oraya gider, işkenceyi gözlerimle takip ederim.”

Tam bu sırada nedime Paola girmiş. Kont de Marillac'ın geldiğini haber vermişti. Kont, Kraliçenin yanına girince Catherine:

— “Hoş geldiniz,” dedi. “Bana bir şey mi soracaksınız? Eğer yarın akşamki nikâh töreni hazırlığı-

nı soracaksanız, hiç merak etmeyin... Herşey yolunda... Mesut olmanız tek emelimdir.”

Marillac diz çöktü. Titreyen bir sesle:

— “Majestenizin beni lûtfâ boğduğunu görmeme imkân var mı?” Dedi. “Fakat bu sefer, size, kendime ait bir iş için gelmedim, Madam... Sizden adalet istiyorum, Madam... Kardeşim kadar yakın, sâdık ve cesur bir arkadaşım tevkif edildi...”

Kraliçe atıldı:

— “Kont, onun, sizin arkadaşınız olması bile derhal affedilmesine yeter. Adı ne?..”

— “Ne çâre ki bu arkadaşım, iki defa sizin hoşlanmayacağınız hareketlerde bulunmuş biridir, Madam. Bir keresinde, Pont de Bois'deki köşkte... Bir keresinde de Louvre sarayında. Majeste Kralın odasında...”

Kraliçe üzgün sesiyle söylendi:

— “Benim hoşuma gitmeyecek işler yapanlar o kadar çok ki Kont... Ünutmaktan başka çârem kalmıyor... Zannederim beni daha iyi tanıyanlar, bir daha, hoşuma gitmeyecek işler de yapamazlar...”

— “Bahsettiğim arkadaş, Şövalye de Pardaillan'dır.”

Kraliçe bir an hâfızasında bu ismi arıyormuş gibi yaptı. Sonra ellerini çırparak:

— “Tamam, öyle ya, şimdi hatırladım,” dedi. “Kendisine, hizmetime girmesini bile teklif etmiştim. Demek tevkif edildi, öyle mi? Durun bakalım, meseleyi öğrenelim.”

Catherine, bir tokmakla masasına vurarak seslendi:

— “Nancey!”

Muhafız yüzbaşı, huzuruna girdi. Kraliçe:

— “Nancey,” dedi, “Şövalye de Pardailan tevkif edilmiş, haberiniz var mı?”

— “Evet, Madam...”

Catherine kaşlarını çattı:

— “Tevkif emrini kim verdi?”

— “Kral hazretleri verdiler, efendim. Zannedirim, bu delikanlı, isyanla suçlandırılıyor. Bendeniz, Kralın askerlerine iki defa karşı koyduğunu biliyorum.”

Marillac atıldı:

— “Meseleyi anlatayım da dinleyiniz. Madam...”

Kraliçe:

— “Sısst!” Dedi. “Pekâlâ Nancey, gidebilirsiniz.”

Yüzbaşı çıktı. O zaman Kraliçe söze başladı:

— “Size karşı beslediğim iyi niyetin delilini göstermek isterim. Kont... Sizi, oğullarım Henri ve François gibi severim. Ben gelinceye kadar burada bekleyin.”

Marillac, yerlere kadar eğilerek Kraliçeyi selâmladı. Kafası o kadar allak bullak olmuştu ki tir tir titriyordu. Artık Kraliçenin kendisine karşı bir ana şefkati beslediği kanaati, içinde iyice kökleşmişti. Şimdiye kadar Kraliçeden şüphelenmiş olmasından utanıyordu. Bu kudretli ve nüfuzu üstüne kıskançlıkla titreyen Kraliçe, şimdi onun bir sözüyle bir âsiyi kurtarmaya gitmişti. Bu da yetmiyormuş gibi, masasının üstünde bir sürü gizli mektup olduğu hâlde kendisini, belki de Krala karşı bile göstermeyeceği bir güven göstererek onu orada yalnız bırakmıştı.

Catherine yarım saat kadar Marillac'ı odada yalnız bıraktıysa da. Kontu bir dakika bile gözünden ayırmadı.

Bütün bu süre içinde. Kont, bir türlü halledeme-

diği bir meseleyi kafasında evirdi, çevirdi. Maurevert Pardaillan'ın, ana Kraliçenin verdiği emirle tevkif olduğunu söylemişti. Halbuki Kraliçe, Pardaillan'ın adını bile unutmuş görünüyordu; Nancey de, tevkif emrinin Kral tarafından verildiğini söylemiyor muydu?

Marillac nihayet, Maurevert'in yanılmış olduğunu düşündü. Hem zaten Catherine'nin kendisine gösterdiği şefkat, apaçık ortadayken, bunların ne önemi vardı?

Kraliçe birdenbire, neşeli neşeli odaya girdi:

— “Sözümüzü geçirttik,” dedi.

Marillac:

— “Ah Madam,” dedi. ‘Majestemiz benden canımı ne zaman isteyecekler? Demek şimdi Pardaillan serbest bırakılacak, öyle mi?’”

— “Kraldan söz aldım. Pek kolay da olmadı hani... Arkadaşınız. Mareşal de Montmorency ile birlikte fesat karıştırıyormuş...”

— “Arkadaşım mı? İmkânı yok, Madam... Hazır fırsatı gelmişken arzedeyim ki Majeste...”

— “Hiçbir şey söylemeyin, Kont. Bu işler beni ilgilendirmez. Hem sonra Mösyö de Pardaillan'ın, Mareşal hakkında bana söyleyecekleri varsa kendisi de söyleyebilir.”

Marillac. Catherine'nin içinde bir parçacık insanlık duygusu kalmış olsa kendisini yumuşatabilecek bir minnettarlık edâsıyla:

— “Ne büyük Kraliçesiniz, Madam,” dedi.

Catherine'nin cevabı şu oldu:

— “Ben, acı çeken bir kadından başka bir şey değilim, Kont... Arkadaşınızın fesat karıştırıp karıştırmadığını bilmek istemiyorum. Sizin arkadaşınız olması bana yeter. Ona, sizin arkadaşlarınızın, benim

de arkadaşlarım olduğunu söyleyiniz. Kendisine deyin ki eğer kendisi veya hattâ Mareşal hakkında bana bir söyleyeceği varsa öbür gün, sabahın onunda, Kral kendisine soracaklarını sorduktan sonra gelip bana herşeyi anlatabilir.”

— “Majeste Kral, Şövalyeyi sorguya mı çekmek istiyor?”

— “Evet. Bir sürü ricadan sonra kendisinden bu lütfu koparabildim. Arkadaşınızı bir yargıç değil, doğrudan doğruya Kral sorguya çekecek. Verdiği cevaplar inandırıcı olur ve neden Montmorency konağında barındığını izah ederse bütün diğer suçları, Louvre’de bana yaptıkları, meyhaneyi kundaklaması ve Montmartre sokağı çarpışması affedilecek.”

Marillac sevinç içinde bağırdı:

— “Bunun izahı gayet basit, madam.” “Mareşalle Pardaillan, Paris’ten gitmekten başka bir şey istemiyorlar. Bilseniz, bütün bu işin altında sadece bir aşk meselesi var, o kadar...”

— “Mükemmel, öyleyse... Öbür gün sabahleyin siz de Kralın yanında olun ve arkadaşınızı da yanınıza alıp götürün. Fakat ona, kendisini görmek istediğimi mutlaka söyleyin.”

— “Madam, arkadaşım öbür gün, sadakat ve şükranını size arzetmeden Louvre’yi terketmeyecektir. Bana gelince hayatım Kraliçeme feda olsun!”

Catherine’nin gözlerinde bir şimşek çaktı. Fakat Marillac, Kraliçenin önünde eğilmiş olduğu için bu şimşegi görmedi. Görseydi, dehşetten titrerdi. Catherine:

— “Güle güle, Kont... Evvelâ yarın akşam Saint-Germain - l’Auxerrois’te, öbür günün sabahı da Louvre’de buluşacağız.”

Kont de Marillac saraydan çıktığı sırada Maure-

vert'in başkanlık ettiği yirmi kadar atlı, Şövalyeyi sımsıkı bağlayıp bir arabaya tıkmış ve dörtnala yola koyulmuşlardı. Kafile, ancak Temple zindanının önünde durdu.

Vaktiyle papaz-askerlerin kışlası olan bu binalar topluluğuna, sanki şehir içinde yeni bir şehirmiş gibi, "Temple yeni şehri" adı veriliyordu. Fakat iki yüzyıl sonra Papaz-askerler oradan sürülmüş, onlardan sonra bu binalarda oturan Malta Şövalyeleri de darmadağın olmuşlardı. Yapılardan çoğu çökmüş ve yıkılmıştı. Ortada sağlam olarak sadece eski kuleden başka yapı kalmamıştı.

1572 yılında Temple kalesi çoktandır zindan olarak kullanılıyordu. Daha Birinci François zamanında hapisane hâline getirilmişti. Fakat kalenin başka bir ödevi daha vardı. Burası aynı zamanda saray hazinesi vazifesini görüyordu. Catherine kendi hazinesini önce buraya saklamış, sonra da yeni yaptırdığı saraya taşıttırmıştı. Fakat Kralın devlet hazinesi, yine orada kaldı. Bu geleneğe, sonraki birkaç kral daha uydu ve hepsi de buraya karmakarışık, gizli hücreler yaptırdılar. Bu sayede içlerinde birçok bedbaht mahpusun ölmüş olduğu zindanlar, altın ve gümüşle doldu. Şimdi hatırlatmaya çalıştığımız devirde. Temple kalesi hem zindan, hem hazine vazifesi görüyordu. Dört köşe ve her köşesinde bir kule bulunan bu yapı, korkunç bir yerdi. Buraya atılan mahpuslar, genellikle asilzadelerin sırlarını öğrenmiş ve ya Krala kafa tutmuş tehlikeli devlet suçlularıydı.

Temple zindanında bir müdür, bir yüzbaşı tarafından komuta edilen muhafız kıtası, işkence odası, nisbeten rahat hücreleri, mahzenler, zindanlar, velhâsıl Bastille, Châtelet, Notre - Dame, Louvre hapisaneleri gibi hapisanelerde bulunan herşey vardı.

Zindanın müdürü Marc de Montluc'tu. Montluc,

Blaise de Montluc isminde, bir zamanlar Huguenot'ları insafsızca kesip biçmesinden ötürü kendisine «*Kralın kasabı*» adı verilen ve yazdığı bir tezkere ile yaptığı bütün cinayetleri budalaca itiraf etmiş olan bir adamın oğluydu. Babasına taş çıkartacak derecede zalim ve doğuştan hapisane gardiyanı doğmuş bir adamdı... Otuzbeş yaşlarında, sert kızıl saçlı, içkiden ve kadından çökmüş, gözü kanlı bir hayduttu ve ancak bir şişe şarap veya bir kız karşısında sükûnet bulurdu. Zaten şarabın iyisine kötüsüne de baktığı yoktu ve kadehinin dolu olmasından başka bir şey düşünmezdi. Kızlarda da güzellik veya zarafet aramaz, sadece hayâsızlık isterdi ve sevgililerini en aşağı tabakadan, fahişeler arasından seçerdi.

İhtiyar Blaise de Montluc, önce başkomutan Montmorency'ye, sonra da Mareşal de Damville'ye hizmet etmiş ve oğlunu da Damville vasıtasıyla Temple hapishanesine müdür tâyin ettirmişti. Damville ise bir gün kendisinin de bu hapishaneye atılabileceğini düşünerek ne yapıp etmiş, uğraşmış, oğlunu, bu memuriyete yerleştirmişti.

Damville, ihtiyar Pardaillan'ı ele geçirince Guitalens'i kâfi derecede enerjik bulmadığı için Bastille'ye göndermemiş, dosdoğru Temple zindanına yollamıştı. Sonra da Kraliçe Catherine'ye, ihtiyar askeri yakalayışını, büyük bir hizmet olarak anlatmıştı. Fakat Damville, Pardaillan'ı bizzat sorguya çekmek istiyordu. Ne çare ki tasarısı Maurevert'in Şövalyeyi ele geçirip Kraliçeden sorgu müsaadesini koparması yüzünden bozuldu. Catherine'nin bu sorguda bulunmak istediğini biliyoruz. Diğer taraftan Kraliçenin, iki Pardaillan'ın sorgu günü olarak 23 Ağustos cumartesi gününü seçtiğini de hatırlarız.

Şövalye, manastıra taşındığından beri gözlerini

açmadan ölümü bekliyor ve düşünüyordu. Hiç şüphesi yoktu ve gayet iyi biliyordu ki Maurevert, kendisini öldürtecekti.

«Şu Maurevert'in, beni kimin hesabına öldürtmek istediğini bir bilseydim,» diye düşünüyordu. «Bu herifin bana olan kinini hâlâ unutmamış olmasına imkân yok. O hâlde beni kim öldürtüyor? Kraliçe mi?.. Neden öldürtüyor, oğlunu öldürmeyi reddettiğim için mi? Zavallı Marillac, şimdi galiba beraber öleceğiz... Ama, sakın bu işin altında Diik d'Anjou'nun parmağı olmasın... Kendisine «uşak» diye hitap ettim. Bu hakaretime içerlemiş olabilir. O da değilse, herhâlde ya Damville'dir, yahut da Guise'dir. Çünkü ikisinin de sırlarını biliyorum. Benim de az düşmanım yok ya... Bu kadar kalabalık düşmandan yakayı sıyırmak güç olacak... Ne yapalım, alnımızda yazılı neyse o olur... Ben ölürsem, Loïse de; Kont Margency'ye varır.»

Kendini zorlayıp bağlarından kurtulmak istediye de hiçbir şey yapamadı. Biraz sonra da hücreye bir kalabalık girdi. Şövalyeyi daha sıkı bağlayıp bir arabaya atarak Temple hapishanesinin avlusuna gittirdiler. Genç Pardailan, Maurevert'in iriyarı, dev yapılı bir adamla konuşmakta olduğunu farketti. Maurevert:

— “Mösyö de Montluc, bu iki adamdan, cumartesiye kadar sorumlusunuz,” diyordu:

Şövalye kendi kendine sordu:

«İki adam, diyor... Neden iki adam? Ha, öyle ya, Marillac da var... Ama, neden cumartesiye kadar işi uzatıyorlar?..»

Zindan müdürü güldü:

— “Demek cumartesiye kadar. ha? Peki. o gün ne olacak?..”

Maurevert bir kâğıt uzattı:

— “Şunu okuyun da anlarsınız.”

— “Vay, vay!” Dedi. “Normal ve olağanüstü sor-
gu...”

Şövalye de Pardaillan, olağanüstü sorgunun iş-
kence demek olduğunu bilirdi. Dehşetle titredi. Mau-
revert:

— “Sorgu yargıcına cumartesi günü saat onda
burada bulunmasını bildirirsiniz,” dedi.

Montluc da bu sözü şöyle tamamladı:

— “Mezarcılara da saat onikide hazır bulunmalarını
söylerim...”

Bu sözler üzerine birkaç kişi, Şövalyeyi yakalayıp
ite kaka, korkunç Temple zindanının içine soktu.
Birinci kata çıkardılar ve bir kapı önünde durarak,
Şövalyeyi bağlarını çözdükten sonra içeriye itiverdi-
ler. Kapı, üstünden kapanınca zifiri karanlıkta hiç-
bir şey görmeyen Şövalye, Montluc’un sesini duydu:

— “Geceniz hayırlı olsun, efendiler.”

Kendi kendine, adamın neden «*efendiler*» dediğini
düşünüp dururken karanlıkta bir el, kolundan
yakaladı. Şövalye, bu elin sahibinin kim olduğunu
anlayamadı. Lâkin meçhul adam, kendisini kucak-
layıp derin bir soluk aldı ve ıstıraptan boğulan bir
sesle:

— “Sen de mi?” Dedi. “Sen de mi bu cehenneme
geldin?”

Şövalye son derece sevinerek:

— “Baba!” Diye bağırdı.

Sonra da ihtiyar askeri kollarında sıkı. İhtiyar
Pardaillan:

— “Bu sefer hapı yuttuk,” dedi. “İlaydi ben yaş-
hıym, yasım tutulmaya değmez; ama sen”...

— “Canım, beraber ölmemiz, alnımızın yazısı değil miydi?..”

Kapının ardında Maurevert'in hain sesi işitildi:

— “Öyleyse arzunuza kavuştunuz demektir. Bura-ya sayemde tıkdınız baylar. İşkenceye de sayemde kavuşacaksınız. Ben yediğim kırbacın öcünü böyle alırım. Şimdi geceniz hayırlı olsun. Cumartesi sabahı saat onda tatlı bir konuşma yapacağız.”

İhtiyar asker, kapıyı hiddetle yumruklar-ken:

— “Alçak herif!” Diye bağırdı.

Şövalyenin sesi çıkmamıştı. İhtiyar Pardailan, oğlunu kolundan çekerek:

— “Gel oğlum, gel evlâdım, şuraya oturalım.” dedi.

Şövalye, iplerin kestiği vücudu acılar içinde ot mindere uzandı. İlk sevinci geçince birdenbire büyük bir üzüntü duymaya başladı. Kendisi yakalanırken, babasının Loïse'yi kurtarabileceğini düşünmüştü. Kendisi ölseydi bile babası genç kızı kurtarabilir, koruyabilirdi. Ölümü, bu düşünceler altında daha kolay karşılayabilmişti. Fakat şimdi artık herşey bitmişti. Çünkü babası da kendisi gibi yakalanmış, zindana atılmıştı. Şimdi yeni bir keder daha yüreğini buruyordu. Babasına da gözlerinin önünde işkence mi edeceklerdi? O kadar sevdiği bu ihtiyarın da can acısından bağırdığını mı duyacaktı?.. Babasının vücudunun da işkence sehpasında kıvrım kıvrım kıvrandığını mı görecekti?

Şövalye birdenbire hıçkırmaya başladı ve babasını kolundan tutarak:

— “Zavallı babacığım... Zavallı adam...” Diye söylendi.

İhtiyar asker, oğlunun ağladığını görünce fena hâlde şaşaladı. Ömründe ilk defa Şövalyenin ağladığı-

ğına şahit oluyordu. Şövalye, çocukken bile ağlamış değildi. Pek seyrek olarak evlâdına bir tokat attığı zaman çocuk, kendisine mahsus bir edâ ile baktıktan sonra arkasını dönerdi. Fakat ağlamayı aklından bile geçirmezdi. Sonraları bir sürü maceraya atılmışlardı ve bir gün Pardaillan, Paris'ten yalnız başına gideceğini söylediği vakit Şövalyenin gözlerinin bulandığını görmüştü, ama buna ağlamak denermezdi. O, hattâ Loïse'den ümidini kesmesi icap ettiğini anladığı zaman bile ağlamamıştı. Bu sıcak gözyaşları, ihtiyar Pardaillan'a ıstırapla karışık bir hayret verdi. Titrek bir sesele:

— “Oğlum,” dedi. “seni teselli etmek için boşuna kelime arayıp duruyorum. Kimbilir ne acı çekiyorsun, biçâre evlâdım. Senin gibi genç. yakışıklı. cesur bir delikanlıya kıyılır mı? Keşke beni iki defa öldürselerdi de seni bıraksalardı. Nedir bu haydutların seninle asıl alıp veremedikleri?.. Bu kötü ânında sana göz yaşlarından başka bir şey sunamayan babanla beraber ağla, oğlum... Mahvolan gençliğine ağla...”

Şövalye kendini zorlayarak hıçkırıklarını tuttu:

— “Baba,” dedi, “yanılıyorsun... Ben, kılım bile titremeden ölmesini bilir ve senin adını lekelemem.”

— “Yoksa Loïse için mi ağlıyorsun?”

— “Hayır, baba... Loïse beni seviyor... Biliyorum. Bunu bilerek ölmek, mutlu ölmektir. Ama artık bunları bırakalım da, gelecek için soğukkanlılığımızı muhafaza edelim.”

Şövalye, sözünün sonunu getiremedi. İhtiyar Pardaillan, karanlığa alışan gözleriyle hücreyi iyice gördüğü için ayağa kalkmış, kızgın adımlarla bir aşağı, iki yukarı gezinip duruyordu. Nihayet:

— “Şövalye,” dedi. “Ben hımbılın biriyim. Ben

hasmımı ele geçirdiğimi sandığım sırada da beni öyle kısıvrak yakaladılar ki hâlâ aklım almıyor. Eğer kendimi kurt kapanına budala gibi kıstırtmasaydım, şimdi serbest olurdum ve ne yapıp eder, burayı kundaklar, yine seni kurtarırdım.”

Sonra da oğluna, başından geçenleri ve nasıl yakalanıp zindana tıkıldığını anlattı. Şövalye de kendi hikâyesini anlattıktan sonra yorgunluktan sızarak birkaç saat uyudu.

Uyandığı zaman zindanın biraz aydınlık olduğunu sezdi. İlk işi, kapıyı ve sonra da zindana hafif bir ışık sızdıran ufak pencereyi güzelce bir gözden geçirmek oldu. İhtiyar asker, oğlunun bu uğraşmalarını, başını sallayarak seyretti. Şövalye, işini bitirince babasına döndü. İhtiyar:

— “Bu senin yaptığını, ben buraya ilk kapatıldığım günlerde yaptım,” dedi. “Eğer kapıyı kırmak istiyorsak, en aşağı onbeş gün uğraşmamız lâzım. Kaldı ki o zaman da koridora çıkmış oluruz. Koridorun ağzında otuz nöbetçi bekliyor.”

— “Ne olursa olsun, baba... İşkenceyle ölmektense, arkebüz kurşunlarıyla gebermek iyidir.”

— “Öyle ama önümüzde dört gün var. Halbuki bu iş dört günlük iş değil...”

— “Peki, ya pencere?..”

— “Baksana... Parmaklıklara ulaşabilmek için önce birkaç taşı yerinden çıkarmak, ondan sonra da parmaklıkları yerinden sökmek lâzım... Bu işleri başararsak bile pencereden ineceğimiz yer, daima muhafızlarla dolu olan avludan başka bir yer değil.”

— “Peki, başka hiçbir çâre, hiçbir ümit yok mu?”

— “Çâre yok, ama, ümit var... Ölürken fazla acı çekmemek ümidi...”

Temple zindanından ayrılmadan önce demin kendisini yarım yamalak tanıyabildiğimiz Montluc'a da bir uğramalıyız. Zindan müdürü, yeni mahpusunu hücrelerinde bıraktıktan ve Maurevert'e de her türlü iyi dileklerini sayıp döktükten sonra dairesine girmişti. Maurevert, kendisini içki sofrasından kaldırmıştı ve mahpus, deliğe tıklılınca Montluc da tekrar sofraya dönmüştü. Oymalı meşeden koltuğa çökerek:

— “Bana içecek bir şey verin,” dedi.

Yemek salonu oldukça genişti. Etrafta, oldukça pahalı ve değerli eşya göze çarpıyordu. Fakat, her taraf bakımsız ve toz toprak içindeydi. Ortadaki büyük masaya, üstü çeşitli sürahilerle ve kadehlerle dolu bir sofraya kurulmuş ve üç kişilik de yemek takımı konmuştu. Bunlardan birisi Montluc'a öteki ikisi de iki genç kadına aitti. Bu iki kadın yere yıkılacak kadar içkili adamın ağır adımlarla odaya girdiğini görünce bir litreden fazla şarap alan bir kupağı ağzına kadar doldurmuşlardı.

Bu iki kadın, yarı çıplak bir hâldeydiler. Elbiselerinin açık ve geniş yakalarından göğüsleri dışarıya sarkmıştı. Saçları dağınık ve yüzleri de boyalıydı. İçki ve eğlence içinde geçen bir akşamın verdiği solukluğu taşımalarına rağmen güzeldiler. Bu iki fahişeden biri kızıl saçlı, öteki İspanyol tipinde bir esmerdi.

Kızıl saçlısı Fransız halk ağzında «Kızıl» anlamına gelen Roussotte adını taşıyor ve asıl adını kendisi de bilmiyordu. Esmerin takma adı ise Pâquette idi.

İkisi de uysal, zararsız, çok saf ve alçak gönüllü kadınlardı... İşlerinin ehliydiler, yâni alacakları paraya karşılık dişiliklerini sunmasını ve bir-iki saat, o adamın tam birer kölesi olmasını iyi bilirlerdi.

Marc de Montluc, kendisine sunulan şarap kupasını bir solukta diktikten sonra tekrarladı:

— “İçki verin!.. Gırtlığım cehennem gibi yanıyor.”

İki fahişeden her biri bir sürahi yakalayarak Montluc’un koskoca kupasını doldururken söylendiler:

— “Buyurun, monsenyör...”

Montluc sofranın üstündeki takımları titreten bir kahkaha attı. Bu yemek, daha doğrusu bu çılgınca cümbüş, gittikçe alması lâzım gelecek şekli alıyordu. Maurevert geldiği sırada zaten sarhoş olan Montluc, gittikçe daha fazla azıtmaya başlamıştı. Fahişeler de içtikçe hayâsızlaştılar. Saat ona doğru, üstlerinde kalan son çamaşırları da sıyırıp atmış, çırpılacak bir hâle gelmişlerdi. Azgınlaşan Montluc da, sol koluna, Roussotte’yi, sağ koluna da Pâquette’yi bindirmiş, odada neşeyle geziniyordu. Sonra iki kadını top gibi tavana fırlatıp tekrar tutmakla eğlenmeye başladı. İki kadın da vücutları yara bere içinde ve adamakıllı sersemlemiş bir hâde gülüşüyordu. Pâquette’nin alnında bir yara açılmıştı ve Roussotte’nin de burnu kanıyordu. Montluc’un neşesi ise çılgınlık hâline gelmeye başlamıştı. Şimdi de kırık tabaklar ve devrilmiş şişeler arasında iki kadınla güreş etmeye kalkışmıştı:

— “Beni yenerseniz size öyle bir mükâfat veririm ki namusum hakkı için ana Kraliçe bile kıskanır,” dedi.

Hemen güreşe başladı. İki fahişe, bu insan azmanına saldırdılar. Üç çıplak, hırsla kapıştı. Nihayet erkek; ısırıklar ve tırmıklar arasında salonu kahkahalarıyla doldurarak pes etti. Roussotte ile Pâquette, bir ağızdan:

— “Mükâfatımızı isteriz!” Diye haykırıştılar.

Montluc kekeledi:

— “Mükâfat mı? Ne mükâfatı? Ha, öyle ya...”

Sarhoş, düşüncelerini toparlamaya çalıştı:

— “Daha iyisi... Sizi şeye götürmek istiyorum...
Dinleyin kuzularım, şeye...”

— “Nereye? Tiyatroya, bale seyretmeye mi?”

— “Hayır, işkence seyretmeye...”

Roussotte ile Pâquette, birdenbire ayılarak, renkleri uçuk ve endişeli bir hâlde bakıştılar. Montluc masaya öyle bir yumruk indirdi ki şamdanlardan biri devrildi.

— “İçki verin, be!” Diye bağırdı. “Sizi sorguya götüreceğim. İşkence sehvasını ve insanın, acıdan nasıl kıvrandığını göreceksiniz... Ah, pek hoş şey olacak!.. İşkence edilecek iki kişi var... İşkenceden sağ kurtulamayacaklar... Haydi, içecek verin.”

Pâquette, titreyerek sordu:

— “Ne yapmışlar da kendilerine işkence ediliyor?”

Montluc:

— “Hiçbir şey yapmamışlar,” dedi.

— “Bunlar genç mi? İhtiyar mı? Asilzade mi?”

— “Birisi ihtiyar... Mösyö de Pardaillan... Öteki de genç... O da Mösyö de Pardaillan... Sizin anlayacağınız, baba-oğul bunlar...”

İki fahişe, hemen haç çıkardılar. Montluc’un kahkahası kesilince Roussotte sordu:

— “Bu işkenceyi ne zaman seyredeceğiz, monsenyör?”

— “Ne zaman mı?.. Öyle ya, ne zaman, değil mi? Durun bakayım.”

Sarhoş, karmakarışık kafasında, işkence tarihini araştırdı. Birdenbire iki fahişeye vaadettiği şeyin

başına getirebileceği dertleri düşündü. Belki yerinden olacak, belki de mahkemeye verilecekti. Fakat verdiği sözden caymayı kibirine yediremiyordu. Aklına bir şey geldi ve işkencenin cumartesi günü yapılacağını bildiği için iki fahişeye:

— “Pazara, kuzularım, pazara,” diye kekeledi. “Pazar sabahına, unutmayın sakın.”

KRALIÇE MARGOT

1 572 yılının 18 ağustosuna rastlayan o pazartesi sabahı, daha saat sekizden itibaren Notre-Dame kilisesinin çanları alabildiğine çalmaya başladı. Komşu kiliselerin çanları da buna hemen cevap vermekte gecikmedikleri için o berrak yaz sabahının temiz ve hafif havasını, baştan aşağı tunç çanların sesleri doldurdu.

Paris'in bütün sokakları, yollara dökülen her çeşit insanla doluydu. Seslenmeler, bağrışmalar ve kahkahalar birbirine karışıyordu. Fakat bu gürültülü neşe arasında, tehdit edici sessizlik de sezilmiyor değildi. Zira birçok kimsenin pazar elbiselerini giyecek yerde zırhlarını kuşanmış olmaları ve yine birçoğunun da arkebüz tüfeklerini, omuzlarına asmış bulunmaları, bu tehdidi kuvvetlendiriyordu.

Halbuki bütün bu kalabalık, Henri de Béarn ile Marguerite de France'nin Notre - Dame kilisesinde kıyılacak nikâhlarını seyretmeye gidiyordu. Bütün yollar, mırıldanan, homurdanan kalabalıkla doluydu ve bu insan seli, Notre - Dame kilisesine doğru akıp gidiyordu. Kilise civarında ise her an bağırıp çağırımlar duyuluyordu. Daha gecedен, dört bölük asker kilisenin etrafını çevirmiş ve halkın, kilise merdivenlerine yanaşmasına fırsat vermemek için tertibat almıştı. Bundan başka Notre - Dame'den Louvre'nin kapısına kadar da yolun iki tarafını iki sıra asker tutmuştu.

Saat dokuz olunca Notre - Dame meydanında, iğne atılsa yere düşmezdi. Kalabalık, öteden beriden,

Kraliçe Margot'un bir zarafet şaheseri olan erguvan rengi nikâh elbisesinden, gelin arabasının güzelliğinden bahsediyor, fakat Notre - Dame'den yine dönüp dolaşp, bir gün evvelki mucizeye geliyordu. Kazandaki suyun, nasıl birdenbire kıpkırmızı kesildiğini binlerce kişi görmüştü.

Konuşulan mühim meselelerden biri de, bir protestan olan uğursuz Henri de Béarn ile yardakçıları Huguenot'ların, Notre - Dame gibi bir katolik kilisesine girip girmeyecekleriydi. Herkes, eğer girmezlerse bunların hepsinin zorla kiliseye sokulmasına taraftardı.

Halk bunların münakaşasını yaparken Louvre sarayından toplar atılmaya başladı. Kalabalık bu gürültülere hiddetli bağırımlarla cevap verdi:

— “Yaşasın katolikler! Huguenot'lar kiliseye!”

Halkın fena hâlde canını sıkan bir şey de muhafız askerlerin boyuna artırılmasıydı. Katoliklerin Huguenot'lara saldırmasına silâhla mı engel olunuyordu? Kalabalıktan sesler yükseldi:

— “Bize bir başkomutan lâzım!”

— “Yaşasın Guise!”

Birdenbire bu karmakarışık sesleri bastıran bir haykırış duyuldu:

— “İşte, geliyorlar!..”

Alayın önünde giden yirmidört atlı münâdi, göğüslerine mavi kral arması işlenmiş sırmalı kumaştan esvapları ve uçları havaya kalkık, bayraklı bolarıyla altı sıra hâlinde belirmişlerdi. Halk, bir an için öfkesini unutarak bunları seyretti. Münâdilerin arkasından, Mösyö de Cosseins komutasındaki bir muhafız atlı bölüğü geliyordu. Onun da peşinden, atı iki seyis tarafından götürülen, protokol ba-

kanı görüldü. Bakanın arkasından, Kralın maiyetinden yüz kadar asilzade geliyordu.

Bunların geçişi, yer yer alkışlandı. Çünkü bu asilzadelerin kimi şahane yaşayışı, kimi de savaşlardaki kahramanlıklarıyla halkın sevgisini kazanmıştı.

Fakat Kralın arabası görününce ses sada kesildi. Dokuzuncu Charles, renksiz yüzüyle yanında Henri de Béarn olduğu hâlde geçti. Arkasından da Kraliçe Catherine de Médicis ile kızı Marguerite de France'nin binmiş oldukları araba görüldü. Margot, bugün son derece güzeldi.

Kraliçenin arabasından sonra prenslerin binmiş oldukları yirmidört araba görüldü. Bunlar arasındaki Dük de Guise, Mareşal de Tavannes, Mareşal de Damville, Dük d'Aunai gibi ünlü kimseler, halk tarafından bol bol alkışlandı.

Fakat hemen aynı anda da Huguenot asilzadeleri görüldüğü için halk:

— “Yaşasın Katolikler! Yaşasın Katoliklik!”

Diye bağışmaya koyuldu. Bununla birlikte Huguenot'lar, kendilerine yapılan hücumlara aldırmandan, ağır ve vakur, geçtiler. Alay geçtikçe arabalar da teker teker Notre - Dame kilisesinin cümle kapısının önünde duruyor ve başpiskoposla vekili tarafından karşılanıyorlardı.

Kilisenin merdivenlerinde birkaç yüz kişilik bir kalabalık toplanmış, askerler de bunları dağıtmamıştı. Bunların arasında, birbirlerinden hiç ayrılmayan Crucé, Pezou ve Kervier de vardı.

Kiliseye ilk girenler, Dokuzuncu Charles ve Henri de Béarn ile, arkalarından gelen Protokol bakanı ve iki yardımcısı, onların peşinden de oniki münâdi oldu.

Papanın özel olarak gönderdiği rahip Salviati,

Krala doğru yürüyerek diz çöktü ve altın bir leğen içindeki okunmuş suyu uzatarak bu suyun, kendisi tarafından Roma'daki Saint - Pierre kilisesindeki okunmuş su vazosundan alınıp buraya kadar getirilmiş olduğunu söyledi. Dokuzuncu Charles, parmaklarını hristiyan usulünce leğene daldırdı. Sonra, Notre - Dame kilisesinin okunmuş suyundan da almazsa kiliseye saygısızlık etmiş gibi olacağından çekinerek kilisenin okunmuş su vazosuna da parmaklarını daldırıp yavaş bir hareketle haç çıkartırken yan gözle yanında yürüyen Henri'ye baktı.

Huguenot'ların reisi, bütün gözlerin kendisinde olduğunu ve herkesin, onun da haç çıkarmasını beklediğini anladı. Alçak sesle Fransa Kralına:

— “Yeğenim,” diye seslendi. “Maşallah, buraya ne de çok piskopos toplanmış. Nikâhı bu kadar aziz kutlarsa evliliğimde muhakkak mesut olurum.”

Gaskonyalı bu sözleri söylerken eliyle de öyle hareketler yapıyordu ki herkesin, bu hareketlerini görerek onun da haç çıkardığını sanmasını istediği besbelliydi. Dokuzuncu Charles hafifçe gülümseyerek kilisede kendisi için konulmuş olan tahta doğru yürüdü. Alay da yavaş yavaş kiliseye girerek her tarafı iyice doldurdu.

Bu sırada dışarıdan, zaten solgun olan Dokuzuncu Charles'i büsbütün sarartan bağırtilar aksediyordu:

— “Yaşasın Guise! Yaşasın başkomutanımız!”

Bunun sebebi, alayda bulunan Huguenot'ların, kiliseye varınca içeriye girmeyerek dışarıda toplanıp grup grup kendi aralarında konuşmaya başlamaları ve bağırtilara hiç kulak vermemeleriydi. Kapının çok yakınında bulunan halk kalabalığı arasındaki Pezou:

— “Kiliseye! Kiliseye!” Diye bağırırdı.

Kervier:

— “Şu mel’unlara bak, kiliseye girmiyorlar,” dedi.

Crucé de gür bir sesle:

— “Hele biraz daha geçsin, oraya zorla girecekler,” diye haykırdı.

Bu bağırtılar, kapının yakınındaki kalabalığın heyecanını son haddine çıkardı. Fakat daha uzaktakiler, burada kopan gürültüyü yanlış anlayarak:

— “Uğursuz Huguenot’lar, kiliseye girmiş!..” Diye haykırıştılar.

Halbuki Huguenot’lardan sadece üç kişi kiliseye girmişti. Bunlardan biri Amiral Coligny idi ve şöyle düşünmüştü:

«Farzedelim ki burası da bir savaş meydanıdır.»

Ve ihtiyar politikacı, uzun boyunu daha ziyade dikerek içeri girmiş, sahiden bir savaş meydanında imiş gibi Navarre Kralının yanına sokulmuştu. İkinci olarak Prens de Condé girmiş ve Navarre Kralının kulağına eğilerek:

— “Valdeniz ölürken sizi hiç terketmememi söylemişti,” demişti.

Notre - Dame’ye giren üçüncü Huguenot da Kont de Marillac’dı.

Kilisede âyin başladığı sırada bir perdenin önünde, Kralinkinden daha alçak bir tahtta oturan Kraliçe Catherine de elindeki süslü dua kitabıyla meşgul görünüyor, halbuki dudaklarının ucuyla birisine:

— “Hemen bugün yola çıkarsınız,” diyordu.

Perdenin arkasında, Papanın özel elçisi rahip Salviati bulunmaktaydı. Catherine’nin sözlerine:

— “Peki, kutsal babamıza ne haber götürüyüm?” Diye sordu. Dinsizlerle barış yaptığınızı mı? Başkanları ve kralları olan adamın Notre - Dame kilisesine

haç çıkarmadan girdiğini mi?.. Fransa Kralının, Huguenot'ları halkın saldırısından korumak için onbin askeri seferber ettiğini mi? Söyleyiniz, madam, haber diye bunları mı götüreceğim? Sizin, hiçbir şey yapmadan, belki de isteyerek Fransa Krallığının, dinsizliğin eline geçmesine göz yumduğunuzu mu söyleyeyim?"

Catherine cevap verdi:

— "Kutsal babamız Papaya, Amiral Coligny'nin öldüğünü haber verirsiniz."

Salviati titredi:

— "Amiral Coligny'nin mi? Bahsettiğiniz adam, işte otuz adım ötede her zamankinden daha sıhhatli duruyor."

— "Roma'ya kaç günde ulaşırsınız?"

— "Eğer ilgi çekici haberler götüreceksem, on günde, madam..."

— "O hâlde Amiral, beş gün sonra ölmüş olacaktır."

Rahip sert bir sesle sordu:

— "Bunu kim ispat edecek?"

Catherine heyecansız:

— "Size göndereceğim Coligny'nin kellesi, bunu ispat için kâfi bir delil olacaktır," dedi.

Merhamete karşı zırhlanmış bir adam olan Salviati, içinin titremesine engel olamadı. Catherine ilâve etti:

— "Kutsal babamıza Amiralin ölmüş olduğunu haber verirsiniz. Ayrıca Paris'te tek bir Huguenot kalmadığını da söylersiniz."

— "Nasıl olur madam?!.."

Kraliçe, matemli bir sesle sözlerini tamamladı:

— "Hattâ Fransa'da tek bir Huguenot kalmadığını da müjdeleyebilirsiniz..."

Catherine de Médicis bu sözleri söyledikten sonra duâ kitabına eğilmişti. Papanın özel elçisi yavaş yavaş geriledi ve protokol bakanının kendisine ayırmış olduğu yere kimseye sezdirmeden sessizce ilişti. O zaman Papa Onüçüncü Grégoire'nin elçisinin yüzüne bir ölü sarılığının çökmüş olduğu görüldü.

Papanın elçisinin, yerine kimseye sezdirmeden vardığını söylemek pek yerinde olmayacaktır. Çünkü kendisini bir gören vardı. Hem de bu, başını eğmiş, duâya başlamış gibi görünen bir genç kadın; Dokuzuncu Charles'in kız kardeşi ve Catherine'nin büyük kızıydı. Çok zeki, iyi tahsil görmüş, biraz hoppa, fakat kültürlü bir kadın olan Marguerite. Salviati'nin, annesiyle konuşmuş olduğunu görmüş ve yanında bulunan Henri de Béarn'ın kolunu dürterek mırıldanmıştı:

— “Kocacığım, piskopos duâ okuduğu sırada anemin, rahip Salviati ile konuştuğunu gördünüz mü?”

Henri, duâyı derin bir vecd içinde dinler görünerek fısıldadı:

— “Hayır, madam. Umarım ki gözünüze ilişenler ilgi çekici şeylerdir. Ne gördüğünüzü bana anlatır mısınız?”

— “Henri, etrafımızda hiç de iyi şeyler görmüyorum. Tören müddetince benden ayrılmayın.”

Gaskonyalı cesur bir edâ ile sordu:

— “Acaba sevgilim korkuyor mu?”

— “Henri, hiçbir koku almıyor musunuz?”

— “Evet, ödağacı kokusu alıyorum.”

— “Benim burnuma da barut kokuları geliyor!..”

Henri karısına baktı. Şimdiye kadar belki de ilk defa olarak onu iyice anlıyordu. Duâ okuyormuş gibi başını eğerek, ciddî bir sesle fısıldadı:

— “Madam, size kalbimi açabilir miyim?.. Zannederim, evet... Çünkü sizin açık ve namuslu bir dost olduğunuzu hissediyorum... Evet, dedikleriniz doğru... Bana da öyle geliyor ki şerefimize pek acıklı bir bayram hazırlanmaktadır. Size güvenebilir miyim?”

Marguerite, azimli bir açıkyüreklilikle:

— “Tabii, Henri,” dedi. “Onun için size, Paris’te bulunacağınız müddet içinde benden ayrılmayınız diyorum. Bir kere Paris’ten uzaklaşalım, ondan sonra size gece gündüz hürriyetinizi iade ederim.”

— “Vay, vay, vay!.. Biliyor musunuz, madam, bir şey vardı ki ondan çok korkardım... Korktuğum başıma geldi...”

— “Nedir o?..”

— “Sizi sevmeye başlamak, madam!”

Margot, neşçyle gülümsedi:

— “Karar verdik, değil mi?..” Dedi. “Louvre’de misafir bulunduğunuz müddetçe benden ayrılmayacaksınız.”

Gaskonyalı, tutmaya çalıştığı bir heyecanla:

— “Madam,” dedi, “siz tapılmaya lâayık bir varlıksınız. Mademki benim koruyucu meleğim olmaya tenezzül buyuruyorsunuz, bundan sonra hiçbir şeyden korkmayacağım. Böylece bana, bu kadar geceyi uykusuz geçirdiğim şu Louvre’de nihayet rahat bir uyku uyumak da nasip olacak.”

İşte yeni karı-kocanın, nikâh töreni sırasında konuştukları bunlar oldu.

Nihayet bu tören de bitti ve başta merasim elbiselerini giymiş din adamları olduğu hâlde bütün kafille tekrar yola koyularak halkın alkışları, nâraları arasında saraya döndü. Louvre’de şahane tören derhal başladı. Lâkin Marguerite, tebrikleri kabul et-

tikten ve davetliler salonlara dağıldıktan sonra kocasını hemen kendi dairesine götürerek:

— “Majeste, işte benim odam,” dedi. “Gördüğünüz gibi buraya iki karyola koydurttum. Biri benim, biri de sizindir. Bu karyolada yattığınız müddetçe hayatınızın sorumluluğunu omuzlarıma alırım.”

Henri'nin rengi uçu ve titreyerek sordu:

— “Allahaşkına, madam, bir şeyler mi biliyorsunuz? Yoksa hayatıma...”

Margot, samimî bir tavırla:

— “Hiçbir şey bilmiyorum,” dedi. “Yalnız bir şey biliyorum: Burası benim odamdır ve buraya kimse, hattâ Kral bile giremez.”

Henri, düşünceli düşünceli, başını eğdi. Acaba Margot, söylediğinden daha fazla şey bilmiyor muydu? Henri de Béarn, az kalsın şöyle bağıracaktı:

— “Beni siz kurtarıyorsunuz... Fakat arkadaşlarımı kim kurtaracak?!..”

Fakat kendini tuttu ve tehlikenin bu kadar yakın olmadığını, etrafında belli belirsiz bazı tehditler hissettiğini, o zamana kadar Coligny, Condé, Marillac ve diğer bellibaşlı Huguenot'larla konuşabileceğini düşündü.

Margot, sözüne devamla:

— “Gelin, şimdi salona gidelim, majeste,” dedi. “Yokluğumuzu farketmesinler.”

Ve zeki kadın güzelliğine çok yaraşan bir nükte savurdu:

— “Sonra bizim hemen aşktan bahsetmeye koştuğumuzu sanırlar...”

Henri titreyerek:

— “Halbuki ölümden bahsediyorduk,” dedi.

Marguerite, lâtince bir mısra mırıldandı:

— “Aşkın bittiği yerde ölüm başlar.”

İkisi de korkunç düşüncelerinin ve sezdikleri olayların renksizleştirdiği yüzlerle tören salonlarına yollandılar.

BİR MÜCADELE

Asker kordonunun kaldırılmasından sonra Louvre sarayı yakınındaki sokaklara yayılan halk, öyle bağırıp çağırmaya, öyle feryatlar koparmaya başlamıştı ki saray kapılarındaki nöbetçiler, hendeklerin üstlerindeki asma köprüleri kaldırıp saraya ulaşan yolları kesmeyi uygun bulmuşlardı. Eğer hava birdenbire bozup da şiddetli bir yağmur yağmasa ve Paris'lileri evlerine girmeye mecbur etmeseydi, halkın bu azgınlığının nereye varacağını Tanrı bildirdi. Fakat en azılılardan iki-üçbin kişi, yağmura aldırmadan, meydanda bağırışmaya devam ettiler:

— “Yaşasın Katoliklik! Yaşasın Katoliklik!”

Louvre'de toplanan Huguenot'lar, bu feryatları endişeyle dinliyorlardı. Çoğu, bunun, Dük de Guise'nin başının altından çıktığı kanaatini taşıyordu. Eğer işler çatallaşır da, Guise bir budalalık yapar ve Dokuzuncu Charles'e hücum kalkarsa, Huguenot'lar, Kralı müdafaa edecek, tahtı destekleyeceklerdi.

Çünkü onlar için Charles, barış; Guise ise savaş ve sürgün demektir. Bu bakımdan Dokuzuncu Charles'in konukseverliğine derin bir inançları vardı.

Fakat halkın bağırıp çağırmasında başka bir şey vardı ki Kraliçe bunu sinsî bir tebessümle dinliyordu. Bir ara, oğlunu balkonlardan birine çekerek:

— “Majeste, halk sizi alkışlamak istiyor... Kendinizi gösteriniz,” dedi.

Dokuzuncu Charles balkona çıkınca dışarıda, koro hâlinde kızgın bir haykırış koptu:

— “Yaşasın başkomutanımız! Yaşasın Guise! Kahrolsun Huguenot’lar!”

Catherine, Kralın kulağına:

— “Duyuyor musunuz, Majeste?” Dedi.

Dokuzuncu Charles, hiddet ve dehşetle titredi. Gözlerinde kanlı bir ışık yandı. Geriledi, içeri girdi ve tam salona dönerken Guise’yle Amiral Coligny’nin birbirlerinden gayet hoşnut bir hâlde, Dük d’Albe’ye karşı yapılacak savaşa dair konuşa konuşa geldiklerini gördü. Dokuzuncu Charles, ikisine de çılgın gözlerle baktı ve birdenbire bir kahkaha bastı. Çirkin, acıklı, korkunç ve vücudu ölüm içinde kıvranıyormuş gibi bir kahkaha...

Catherine de Médicis, oradan yavaş yavaş uzaklaşmıştı. O, salonlardan geçtikçe önünde herkes eğiliyordu.

Kraliçe bu yürüyüşü sırasında genç nedimelerinden birine yaklaşıp kulağına bir şey fısıldadı. Sonra bir ikincisine, bir üçüncüsüne ve nihayet bir dördüncüye bir şeyler söylediği görüldü. Bu dört genç kız, Kraliçenin peşinden gitti. Aralarında Alice de Lux de vardı.

Catherine, doğruca çalışma odasına yönelerek Alice’ye de arkasından gelmesini işaret ettikten sonra geniş bir kanepeye yerleşti. Alice, Kraliçenin arkasına bir yastık yerleştirdi. Catherine:

— “Evlâdım, bugün Louvre’den ayrılmayınız. Daha doğrusu beni yalnız bırakmayınız.”

— “Başüstüne, madam, fakat...”

— “Ne diyeceğinizi biliyorum. Bu akşam saat sekizde Kont de Marillac’ı beklemeniz lâzım.”

Alice, Kraliçeye hayret içinde baktı. Catherine umursamaz görüldü ve soğukkanlı bir tavırla dedi ki:

— “Mademki artık birbirimizden ayrılacağız, sizinle apaçık konuşacağım. Meseleyi bana Laura haber verdi. Hani şu sizin emektar ve ihtiyar Laura'nız. Siz, kendisine o kadar güven beslediniz, halbuki o, sizde ne olursa gelir hepsini bana yetiştirirdi. Gelecekte kendinize dost ve sırdaş seçerken daha ihtiyatlı davranınız, kızım... Görüyorsunuz ya, bakın ne kadar açık konuşuyorum.”

Alice, Catherine'nin karşısında duyduğu korkuya tekrar kapılmış, perişan, kalakalmıştı. Kraliçe:

— “Laura, iğrenç bir mahlûk,” diye devam etti. “Kendisini hemen yarın kapıdışı edin. Ne diyordum? Evet, Kont de Marillac'a bu akşam sekizde randevu vermiş olduğunuzu biliyorum. Kont, şimdiye kadar gizli tutabilmek için çok sıkıntı çektiği bir sırrı size açacaktı. Bu sırrı, size ben de söyleyebilirim: Kont, sizi gece yarısı Saint - Germain - l'Auxerrois kilisesine götürecekti.. Her neyse bunu biliyor musunuz?”

Alice kekeleydi:

— “Hayır madam, bilmiyorum.”

— “Çocuk! Ben sizi daha kavrayışlı sanırdım... Mademki bilmiyorsunuz, öyleyse ben söyleyeyim... Bu akşam Kontla sizin nikâhınızı kıydırmak için bütün hazırlıkları tamamladım...”

Alice, kızardı, sarardı, renkten renge girdi. Kalbi çarpıyordu. Gözleri yaşardı ve kekeleydi:

— “İyi ama, mektup ne olacak, madam?”

— “Mektup mu? Ha, öyle ya... Peki, mektubu neden soruyorsunuz?..”

Alice, ümitle titreyerek:

— “Mektup bana bu gece verilmeyecek miydi?” Dedi.

— “Panigarola bu akşam mektubu size verecekti,

değil mi?.. Siz, kendisini saat onbirde göreceksiniz. Halbuki Kont, tam gece yarısı gelecek... Ben Marki de Panigarola'ya haber gönderirim."

Alice'nin kafası allak bullak olmuştu. Kontla papazın aşağı yukarı aynı saatte, aynı yere gelecekleri haberi, genç kadına yıldırım gibi tesir etmişti. Panigarola, acaba evleneceğini biliyor muydu? Kendisini serbest bırakacak mıydı? Bu ruh büyüklüğünü gösterebilecek miydi?

Kraliçe onu düşüncelerinden uyandırdı:

— "Bana teşekkür etmeyi unuttunuz, Alice..."

— "Korkudan ve mutluluktan o kadar şaşkına döndüm ki madam..."

— "Korkudan mı?.. Öyle ya, iki rakip karşılaşır da papazın ağzından kaçacak bir söz, Marillac'a her şeyi öğretirse diye korkuyorsunuz. Fakat merak etmeyin, ben tedbirlerimi aldım. Birbirlerini göremeyecekler."

Alice bu sefer içten bir sevinç içinde haykırdı:

— "Ah madam!.. O kadar iyisiniz ki uğrunuzda ölmeye seve seve katlanırdım."

— "Siz çocuksunuz, Alice... Şimdi ölümü düşünmenin sırası mı? Yaşamayı düşünün. Bakın sizinle ne kadar açık konuştum. Herhâlde siz de..."

— "Sorunuz madam. Söyleyeceğim her söz, yüreğimden kopacaktır."

— "Peki... Ne yapmayı düşünüyorsunuz? Yarını değil, bu akşamı soruyorum Paris'te mi kalacaksınız, yoksa gidecek misiniz?"

Kraliçe, Alice'ye dikkatli bir gözle bakıyordu. Casus kadın, birdenbire Kraliçenin gizli düşüncesini sezer gibi oldu. Kont de Marillac, Kraliçenin oğlu değil miydi? Casus bu sırrı Saint - Germain'de Na-

varre Kraliçesi kendisini kovduğu gece öğrenmişti. Fakat, sırrı saklamış, Marillac'a bile hissettirmemişti. Marillac'ın doğuşundaki sırrın meydana çıkması tehlikesinin belireceği gün, Kraliçenin Kontu öldüreceğinden emindi. Kendi kendine şöyle tahmin etti: «*Demek Kraliçe de Marillac'ın kendi oğlu olduğunu biliyor. Benim de vaktiyle Panigarola'dan bir çocuğum olduğunun meydana çıkmasından korktuğum için Paris'ten uzaklaşmak istiyeceğimden emin. Şimdi beni Kontla evlendirirse Marillac da Paris'ten uzaklaşmış olacak ve böylece Kraliçe büyük bir dertten kurtulacak... Nikâhın gece yarısı ve kimse görmeden yapılmasının sebebi de bu.*»

Alice de Lux bunları bir anda düşündükten sonra Kraliçenin suyuna gitmek lâzım geldiğini kestirerek:

— “İşte ben de bu akşam Kontla bu meseleyi konuşacaktım, madam,” dedi. “Fakat majestenizin bir emirleri varsa...”

— “Hiçbir emrim yok. Aklınıza estiği gibi yapınız. Şimdi Konta ne diyeceksiniz bakayım?”

— “Kraliçemin emrettiği gibi açık konuşmam lâzım gelirse en büyük arzum, Paris'ten gitmektir.”

Kraliçe sordu:

— “Sahi mi? Beni bırakıp gidecek misiniz?”

— “Umarım ki majesteniz beni af buyuracaktır.”

Catherine, göze görünen ve belki de samimî bir sevinçle:

— “Demek gideceksiniz?” Dedi. “Peki, ne zaman?”

— “Eğer mümkün olursa hemen bu gece, madam...”

Catherine bir an düşünceli kaldı. Belki de o an-

da Marillac'ı öldürmenin lüzumsuz olduğunu düşündü. Öyle ya, mademki Paris'ten uzaklaşıp gidecekti, öldürülmcsine gerek kalmıyordu. Fakat Kraliçe bunu düşündü mü, düşünmedi mi, pek belli değildi. Bir an sustuktan sonra:

— “Bu gece yarısı Saint - Germain - l'Auxerrois'in kapısında sizi bir araba bekliyecek,” dedi. “Ben, bu arabanın Bucy kapısından çıkarak Paris'i terketmesi için emir veririm. Doğruca Lyon'a gidersiniz. Oradan da İtalya'ya geçer. Floransa'ya ulaşır ve benden haber beklersiniz. Böyle yapacağınıza söz veriyormusunuz?”

Alice diz çökerek:

— “Yemin ederim ki böyle olacaktır,” dedi.

— “Peki... Eğer Kont... Yâni kocanız... Yoldan dönmek, tekrar Fransa'ya gelmek isterse engel olmaya çalışacak mısınız? Bunda ısrar ederse bana haber verecek misiniz?”

— “Katiyen Fransa'ya dönmeyeceğiz, madam. Yemin ederim ki dönmeyeceğiz.”

— “Pekâlâ, ayağa kalkın, kızım... Arabada düğün hediyemi bulacaksınız. Floransa'da, size, ailemin saraylarından birini bağışladığıma dair bir belge de göndereceğim... Bana teşekkür etmeyin Alice... Bana hizmet ettiniz ve bu mükâfata hak kazandınız.”

Alice'nin gözlerinden yaşlar fışkırdı.

— “Ah, madam,” dedi. “Beş parasız, soyulmuş da olsam, Paris'i yaya olarak bile terketmek isterim. Beni affedin madam, burada çok acı çektim... Buradan sevdiğim adamla beraber gideceğimi düşündükçe sakın bu kadar mutluluk bir rüya olmasın diye korkuyorum, madam...”

— “Rüya değil, Alice, merak etme. Şimdi size

olan güvenimi göstermek için bir şey daha söyleyeceğim.”

— “Kraliçenin sırrı, benim de sırrımdır.”

— “Evet, ama bu seferki politika veya din sırrı değil. Eğer akıllı bir kadın olmasaydınız size içimi bu kadar açmazdım, Alice...”

Catherine, gözlerini casusa dikerek:

— “Benim hayatımda bir suç vardır, Alice,” dedi.

Alice... Dikkat kesildi, fakat hiçbir hayret eseri göstermedi. Catherine devam etti:

— “Kadınlık hayatımı kastediyorum... Kraliçelik hayatım ise her türlü hatânın dışındadır. Size daha açık söyleyeyim, Alice... Benim oğullarım sadece Charles, Henri ve François değildir!..”

Alice... Hiç irkilmedi. Fakat bu hissiz davranışı belki bir hatâ oldu. Belki de saygılı bir hayret eseri göstermesi lâzımdı. Genç kadını gözleriyle yiyen Kraliçe:

— “Benim dördüncü bir oğlum daha var,” dedi, “ve bu oğul, taht basamaklarından uzakta duruyor!”

Nihayet Alice, haykırdı:

— “Nasıl olur, madam? Oğullarınızdan birini, doğar doğmaz elinizden mi aldılar?”

Casusun bu hayreti gayet tabîydi. Nitekim buna Catherine de inandı:

— “Hayır Alice, öyle değil,” dedi. “Bahsettiğim bu oğul, ölen kocam kraldan değildir.”

Alice, bütün gücünü toplayarak dehşet ve hayret içindeymiş gibi görüldü:

— “Bu müthiş sırrı bana mı açıyorsunuz, madam?” Dedi.

— “Gördünüz mü? Bakın, sırrın ne kadar müthiş olduğunu siz de nasıl anladınız? Bir gün bu oğul da meydana çıkıp tahttan hak iddia edecek diye ödüm kopuyor, Alice... Bu korku, her an yüreğimde... İşte ben bu yüzden Marillac’a can düşmanım gözüyle bakıyorum, bu yüzden sizi, onu adım adım takip etmeye memur ettim.”

Alice titriyordu. Şu anda yapacağı en ufak bir hatânın hem kendi, hem de Marillac’ın hayatına mal olacağını farkındaydı. Kraliçe:

— “Vaktiyle işlediğim suçun canlı bir delili var, Alice,” diye devam etti. “Ve Marillac bu delili, yâni, oğlumu tanıyor!”

Genç kadın:

— “Olamaz!” Diye bağırdı.

Catherine sordu:

— “Nereden biliyorsun? Bildiğin bir şey mi var?”

— “Hayır, hiçbir şey yok, madam. Fakat Marillac bana bütün sırlarını söyler... Oğlunuzu tanıyadı, bunu bana muhakkak söylediler...”

Kraliçe şimdi hıçkırığa hıçkırığa konuşuyordu:

— “Bir anne için öz evlâdını görememek, bilememek kadar acı şey var mıdır, Alice?.. Bu meselede de senin yardımına güveniyorum, kızım...”

Alice, şaşkın şaşkın kekeledi:

— “Benim yardımına mı, madam?”

— “Evet, senin yardımına. Sen, Kont de Marillac bir şey bilmiyor diyorsun, ama ben, onun önümde ağzından kaçırdığı bir-iki sözden gayet iyi biliyorum ki kendi oğlumu tanıyor.”

Alice, dehşet içinde:

— “Evet, madam?..” Dedi.

— “Siz Floransa’ya varınca orada ne yapıp yapıp, bu sırrı ondan koparacak ve bana haber vereceksin Alice... İşte bana yapacağın son hizmet de bu olacak. Böylece senin sayende Kraliçen, ömrünce hasretini çektiği evlâdını da görmüş olacaktır, Alice...”

Alice, irkilmişti. Bir kılıç savaşında bir sürü yara alarak kuvvetten düşen bir dövüşçü gibiydi. Kurnaz Kraliçe, casusun, Marillac’ın kendi oğlu olduğunu bilip bilmediğini anlamak için büyük bir sabır ve dikkat isteyen bu hileye başvurmuştu. Bir an Alice’ye baktı ve casusun dilinin altındaki baklayı çıkartmak için derin bir keder içindeymiş gibi görünerek:

— “Bu istediğimi belki de yapamayacaksın,” dedi. “Belki de, yıllardır aradığım oğlumu, sen de bulamayacaksın.”

Casus kadın, kendini kaybetmişçesine haykırdı:

— “Bulacağım, madam!”

Kraliçe, rolünü başarıyla oynamaya devam ederek:

— “Beni teselli etmek istiyorsun, kızım,” dedi.

— “Hayır, madam, yemin ederim ki size oğlunuzu tanıtacağım!..”

— “O kadar kesinlikle söyleme, Alice... Emin misin?”

— “Sizi şimdi şurada gördüğümünden nasıl eminsem, ondan da o kadar eminim, madam.”

Kraliçe gözlerini kapadı. Artık mücadele bitmişti. İçinde biriken kızgın kini belli etmeyerek kendi kendine söylendi:

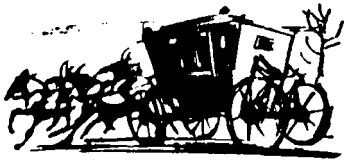
«Demek sen de biliyormuşsun... Yılan karı seni! Nihayet ağzındaki baklayı çıkardın. Üç kişiydiniz:

Jeanne d'Albret, Marillac ve sen... Jeanne d'Albret, sırrımı kimseye söyleyemedi. Şimdi sıra sende ve oğlumda...»

Sonra gözlerini açtı. Alice'yi alnından öptü:

— “İnşallah bu sözünü yerine getirirsin, kızım,” dedi. “İnşallah oğlum bana buldurursun. Artık akşama kadar benim mahpusumsun, evlâdım. Akşam birisi seni buradan alacak...”

Ve casus kadını orada, heyecandan titrer bir hâlde yalnız bırakarak çıktı.

KRALİÇENİN UÇAN ORDUSU

Saat, gecenin onunu çalmıştı. Louvre'de, Henri de Béarn ile Marguerite de France'nin düğünleri şerefine düzenlenen törenin ilk günü, büyük bir neşe içinde bitiyordu. Paris'liler, bağıraktan bıkip usandıkları veya gizli parolaya uydukları, yahut da sadece hava bozduğu için evlerine çekilmişlerdi.

Dışarıda fırtına ve karanlık hâkimdi.

Sabahleyin gayet saf ve ışıklı olan gök, öğleden sonra birdenbire kapanmış, Paris'e bardaktan boşanırcasına yağmur yağmıştı. Şu sırada gök gürültüleriyle karışık bir fırtına esiyor ve zaman zaman ufukta soluk ışıklı şimşekler çakıyordu.

Gecenin saat onunda, Saint - Germain - l'Auxerrois kilisesi derin bir karanlığa gömülüydü.

Fakat bu büyük kilisenin yan bölmelerinden birinin mihrabına, yanan dört büyük mum yerleştirilmişti ve burada zayıf bir ışık vardı. Kilisenin bu köşesine gelen kimse, gayet garip bir manzara ile karşılaşırđı. Ne var ki buraya girmek, imkânsız denilecek derecede zordu. Bütün kapılar kapalıydı ve her kapının önünde, dışarıda, karanlığa gizlenmiş bir hâlde, üç-dört nöbetçi bekliyordu. Bu nöbetçilere, kimseye görünmemek emri verilmişti. Eğer bir yabancı gelir de kapıya, belirli bir işaretle vurursa hiç ses çıkarmayacak ve kendilerini göstermeyeceklerdi. Fakat belirli işaretle vurmayan her yabancıyı derhal yakalayacaklardı...

İçeride, her kapının önünde iki kadın, gelecek kimseleri bekliyordu.

Bu küçük bölmede elli kadar kadın toplanmıştı. Mihrabın etrafına oturmuş, kendi aralarında konuşuyor, bazan da gülüyorlardı.

Kadınların hepsi gençti ve en büyükleri yirmi yaşını geçkin değildi. Aralarında son derecede güzel-leri vardı. Fakat bu kadar genç olmalarına rağmen yüzlerinde genç kızlara mahsus utangaçlıktan eser yoktu. Gözlerinin bakışları cesur, kibirli, hattâ sertti. Hepsinin bellerinde birer iri hançer vardı. Bu iri hançerlerin haç şeklindeki sapları yakutlarla bezenmişti. Ve yakutlar, karanlıkta ışıl ışıl parlıyordu.

Saat tam onu çaldığı sırada kilisede bir kumaş hışırtısı ve telâşlı adım sesleri belirdi ve genç kızlar, hep bir ağızdan:

— “Kraliçe! Kraliçe geldi!” Diye fısıldaştılar.

Catherine yavaşça mihraba doğru ilerledi. Baştan aşağı siyahlar giyinmişti. Başını örten örtüyü omuzlarına indirince soluk yüzü görüldü. Kraliçe, esrarengiz bir tavırla genç kızlara doğru baktı. Sonra heyecanlı bir hâlde görünmeye çalıştı.

Bu müthiş komedyacı kadın istediği anda, istediği şekilde görünebiliyor ve karşısındakilere kolayca tesir ediyordu. Şimdi; elli genç kıza bakarken de öyle olmuş, heyecanını onlara da aşlamıştı. Hülyaya dalmış gibi duruyordu. Herhâlde Jarnac savaşını hatırlıyor olacaktı. Üç yıl önce bir gece, şimdi karşısında duran şu kızlara, savaş meydanında, keman sesleri eşliğinde danslar yaptırmıştı. Kızlar ölülerin, yaralıların üstlerine basarak top gürültülerine karışan keman sesleri arasında çılginca oynamışlardı. Kanla dans, ölümlle aşk birbirine karışmıştı.

İşte şimdi o kızlardan ellisi, Kraliçenin en gü-

vendikleri, burada, bu karanlık kilisede bulunuyorlardı. Kraliçenin uçan ordusu, aslında yüzelli genç kızdan kuruluydu. Kraliçe, yalnız asil ailelerden seçtiği bu genç kızları alıyor, kimini fahişelikte, kimini casuslukta, fakat hepsini bir tek gayeyle kendi emellerine hizmet ettirmek gayesiyle kullanıyordu.

Bu kızlar, Catherine'ye bir Tanrı gibi tapıyorlar ve körü körüne itaat ediyorlardı. Onları bir manastırda, her türlü işi görecek bir şekilde yetiştirmişti. Kızlar genellikle fahişelik, askerlik, casusluk yapıyorlardı. En müthiş ve kanlı zevklere susamıştılar. Hepsi çılgın gibiydi ve Catherine'nin ruhu, hepsine hâkimdi.

Bu kızlar kraliçenin gösterdiği biriyle yatmak için aralarında kur'a çekerlerdi ve o adam, ertesi sabah yatağında, göğsüne bir hançer saplı olarak bulunurdu. Kızların, böyle bir vahşi aşk, bir şehvet ve ihtiras, kan ve cinayet gecesinden sonra yaptıklarını, Kraliçeye itiraf etmeleri, vicdanlarını sükûnete kavuşturmaya yeterdi. Böyle olmalarına rağmen yaptıkları her kötülüğü din uğruna yaptıklarına inanan, koyu katoliklerdi.

Catherine de Médicis, bir an kızlarını seyrettikten sonra ağır ağır söze başladı:

— “Kızlarım, Krallığı kurtaracağınız saat yaklaşıyor. Şeytanı kovacaksınız. En yüksek zafer sizin olacak. Ben dinsizlerle barışmak istedim, fakat Tanrı bu yüzden beni cezalandırdı...”

Kızlar, hayret ve dehşet içinde mırıldandılar. Kraliçe devam etti:

— “Dinsizlerin sizler için kurdukları bir fesadı meydana çıkardım. Bir gecede hepinizi boğazlamak istiyorlardı... Elli canavar, elli cellât, elli Huguenot,

siz sâdik kızlarımın her birini bir tuzağa çekerek ve cumartesiye pazara bağlayan gece içinde öldürecek-
ti...”

Elli kız, bir anda hançerlerini çektiler. Etraflarına dişi kurtlar gibi bakındılar ve açılan burun delikle-
rinden savaş kokusu alır gibi oldular. Dehşet ve hid-
detten titriyorlardı. Ağızlarından, kız ağzına hiç ya-
kışmayacak kaba küfürler saçılıyordu. Fakat Kraliçe-
nin bir hareketi bu fırtınayı yatıştırdı. Kızlar kulak
kesilerek dinlediler. Kraliçe devamla:

— “Evet, onlarla barış yaptığım için az kalsın en
büyük cezaya çarpılacak, sizleri kaybedecektim.” De-
di. “Huguenot’lar arasında güvendiğim birisi vardı.
İçinizden, çok sevdiğim bir arkadaşınız onunla birle-
şerek sizi Huguenot’lara satmak istedi. İkiisi birlik-
te bu müthiş cinayeti tasarladılar.”

Kraliçe kızgın değildi, fakat müthiş bir keder du-
yuyormuş gibi konuşuyordu. Şimdi genç kızlar, iyi-
ce şaşalamışlardı. Kendilerini ele veren bu arkadaş-
ları kimdi? Kraliçe:

— “Sizi mahvetmek isteyen arkadaşınız,” diye
devam etti. “Alice de Lux’tur.”

Birçok ses:

— “Güzel Béarn’lı,” diye bağıştılar.

Ondan sonra da yakası açılmadık küfürler yağ-
dırmaya başladılar. Hiddetten titreyen ellerde han-
çerler sallandı, fakat Kraliçe tekrar söze başlayınca
sesler kesildi:

— “Alice’yle elbirliği ederek sizi mahvetmeyi ta-
sarlayan ve beni de aldatan Huguenot; Kont de Ma-
rillac’tır. Şimdi hiç telâşlanmayınız. Kraliçeniz sizi
korur. Buradan çıkınca hepimiz benim yeni sarayı-
ma gidecek ve pazara kadar oradan bir yere ayrılma-
yacaksınız. Pazar günü tehlike geçmiş olacaktır. Teh-

likenin nasıl geçtiğini göreceksiniz. Din tehlikede olduğu zaman benim gibi bir kraliçenin neler yapabileceğini anlayacaksınız. Fakat size söyleyeceklerim bu kadar değil... Bir saate kadar Alice de Lux ile Marillae buraya gelecekler!”

Kraliçenin bu sözleri korkunç bir sessizlikle karşılandı. Yalnız müthiş bir kinin ve cinayet hırsının, soluk seslerini sıklaştırdığı duyuldu. Catherine sözüne devam ederek:

— “Onları size teslim ediyorum,” dedi. “Buraya bir rahip gelecek ve onların cezalarını verecek. Rahibin vuracağı darbe, Tanrının vurduğu darbe olacaktır. Ben böyle istiyorum. Tanrı böyle istiyor.”

Yükselen itiraz sesleri, birdenbire kısıldı. Kraliçe tekrar söze başlamıştı:

— “Tanrı âleti, rahip Panigarola, sizin öcünüzü alacaktır. Onların cezası verilirken siz büyük kapıya çekilerek kendinizi göstermeyeceksiniz. Ben öyle istiyorum. Fakat... Fakat eğer Panigarola tereddüt edecek olursa... Yahut da Alice’yle Marillac kendilerini müdafaaya kalkıştırlarsa o zaman sizlere bir işaret vereceğim ve koşacaksınız, kızlarım. Koşup onların işini bitireceksiniz. Bu işaret...”

Catherine hançerini çekerek bir haç gibi havaya kaldırdı:

— “İşte bu işaret!” Dedi. “Aynı zamanda: «*Tanrı böyle istiyor!*» Diye bağıracaksınız.”

Bu sözleri o kadar sert ve vahşi bir edâ ile söylemişti ki kızlar biraz gerilediler. Lâkin hemen aynı anda müthiş bir kinin verdiği heyecanla hançerlerini çekerek havaya kaldırdılar ve haykırıştılar:

— “Tanrı böyle istiyor!”

O lâhzada mihraptaki mumlar söndü, ortalık ka-

rardı ve Catherine, mihrabın basamaklarından aşıya indi. Kilisenin mihrap arkasındaki kapısına doğru yönelerek gözden kayboldu. Kızlar da hançerleri ellerinde, hiddet ve kinden titreyerek Kraliçenin kendilerine gösterdiği yere gidip beklemeye koyuldular.

RAHİP

Aradan yirmi dakika geçti. Kudurmuş rüzgâr kilisenin avlusunda inliyor, kilisenin içindeki müthiş sessizliği daha da korkunçlaştırıyordu.

Akşamdan beri patlayacağını haber veren fırtına, nihayet başlamıştı ve zaman zaman çakan şimşek, kurşunî çerçevesi, renkli kilise camlarındaki aziz resimlerini soluk bir ışıkla aydınlatıyordu. Bu ışık, bir anda kilisenin içindeki elli kızın yüzlerini yalıyor ve aynı anda kilisenin damında gök gürlüyor, sonra ortalık, yeniden sessizliğe gömülüyordu.

Saat onbiri, sonra onbirbuçluğu çaldı.

Bu sırada mihraba bir adam yaklaştı. Titrek ellerle dört mumu yaktıktan sonra alnında biriken terleri eliyle sildi. Adam, bir sarhoş gibi sallanıyordu ve renksizdi. Döndüğü vakit Kraliçeyi yere diz çökmüş duâ eder bir hâlde gördü. Basamaklardan inerek Catherine'ye yaklaştı ve kekeleydi:

— “Madam!”

Kraliçe cevap vermediği için yanaşarak eliyle omuzuna dokundu:

— “Catherine!” Dedi.

Kraliçe başını kaldırdı. Yüzü korkunçtu. Bir sorularda sordu:

— “René, herşey hazır mı?”

Ruggieri ellerini kavuşturdu, boğuk bir sesle:

— “Madam, bu, korkunç bir rüyaya benziyor,” dedi. “Ona acıyacaksınız, değil mi? Merhamet, Kraliçem! Oğluma acıyınız. Sizi, kendisini zehirleyecek

kudur sevmiş olan bana acıyınız. Bu adam yaşarsa bize ne zararı dokunur? Mademki gidecek. Mademki bir daha hiç gelmeyecek...”

— “Sus, René... İşte, şu kapıdan işaret verildi!”

— “Hayır, gök gürlüyor... Tanrı bize lânet okuyor!”

— “Sana git, kapıyı aç diyorum!”

Ruggieri diz çöktü:

— “Catherine! Ne söylüyorsunuz? Kan sizin kanınız, et sizin etiniz. Acımayacak mısınız?”

Kraliçe eğildi ve cinayet hırsı içinde bir misli artan kuvvetiyle müneccimi yerden kaldırarak:

— “Sefil!” Diye kükredi. “Şerefi, şanı, kudreti ve krallığı, alçak merhamete feda mı edeyim istiyorsun? Sen kendini kolla. Sihirbazlıktan, elliden fazla cinayet işlemekten suçlusun ve sayemde yaşıyorsun... Ben senin elinden tutmayacak olursam, yakana yapışverişecekler, senden hesap soracaklar. Yarın senden yüz çevirirsem, hemen tutuklanır, yargılanır, işkenceye, diri diri yakılmaya mahkûm edilirsin!..”

Ruggieri, tarifsiz bir korku sersemliğiyle ellerini karanlık kubbeye doğru kaldırdı. Kraliçe:

— “Git, aç,” dedi.

Müneccim, sendeleye sendeleye, kilise korosuna mahsus yerin parmaklıklarına, sütun köşelerine çarparak Catherine'nin gösterdiği kapıya ulaştı ve açtı. Eşikte bir rahip belirdi. Kukuletesi, gözlerine kadar inikti. Rahip girdi ve saçları dağınık, şaşkın, çılgın gözleriyle kendisine bakan Ruggieri'ye sordu:

— “Nereye gideceğim?”

Ruggieri, elini mihraba doğru uzattı ve insan sesine benzemeyen bir sesle:

— “Oraya,” dedi. “Kraliçe orada bekliyor. Git, cellât!..”

Rahip, uzun bir zaman irkilmiş bir hâlde kalakaldı. Ruggieri, gözleri ona dönük, eli ileriye uzanmış geri geriye gitti ve kapıdan çıktı. Rahip, o zaman gök gürültüsünün boğduğu acı bir feryât işitti ve aynı anda çakan şimşegın ışığında, adamın, yumruklarıyla başını dövüp bağırarak sendeleye sendeleye koştuğunu gördü. Bunun üzerine kapıyı kendisi kapadı ve kukuletisini omuzuna indirerek mihraba yöneldi. Catherine, onu gördü. Fakat, kendisini karşılamak için bir adım bile atmadı. Rahip yanına ulaşınca:

— “Mükemmel, Marki de Panigarola,” dedi. “Randevunuza sadıksınız. Aşkta da, ölümdede kuvvetlisiniz. Hoş geldiniz.”

Panigarola, az önce kapadığı kapıya bakarak düşündü:

«Bu adam bana neden cellât dedi?»

Kraliçe sözlerine ekledi:

— “Marki, sözünüzü tuttunuz. Paris, fıkır fıkır kaynar bir hâlde geldi. Sayenizde manastırlar birer barut fıçısına döndü. Şimdi bütün bunları ateşleyecek bir kıvılcım lâzım. Teşekkür ederim, muhterem rahip. Şimdi sözünü tutmak sırası bende... Bir lâhza sonra sevdiğinizi göreceksiniz.”

Rahip, tepeden tırnağa titreyerek:

— “Alice!” Dedi.

— “Evet, Alice artık sizindir. Onu size veriyorum. Alın götürün. Rakibinize, nefret ettiğiniz adama gelince işte onu öldürmeye yarayacak şey...”

Kraliçe, rahibe, dörde katlanmış bir kâğıt uzattı. Panigarola kâğıdı yakalayarak:

— “Alice'nin mektubu!” Diye bağırdı. “Şimdi anlıyorum. Hem ulu, hem de müthişsiniz... Doğrusu ben böyle bir intikam tasarlamamıştım. Evet, o onu seviyor, ona tapıyor ve bu mektup onu, kalbine rastlayacak bir kurşundan daha büyük bir emniyetle öldürür. Teşekkür ederim, madam, çok teşekkür ederim.”

— “Demek, anlaştık. Bu mektubu Marillac'a göstereceksiniz, değil mi?”

— “Elbette...”

— “Kendisine okutacaksınız da...”

— “Elbette...”

— “Ondan sonra da Alice'yi götüreceksiniz. Sizden nefret etmiyor, size inanmaktan başka bir şey istemiyor. Ben kendisine sordum. Marki... Dışarıda bir araba var, Alice'yi ona bindirir, götürürsünüz.”

— “Peki, o, Marillac ne zaman gelecek?”

— “Birazdan gelir. Fakat ya bu mektuba rağmen Alice'yi kabul ederse... Alice'nin ihanetleri sizin sevginizi söndüremediği gibi bu mektup da onun aşkını söndüremezse...”

Rahip inledi:

— “Madam, madam...”

— “Her ihtimali düşünmek lâzım. Marillac elinizden Alice'yi almak isterse o zaman ne olacak?”

Rahip, sert bir hareketle cübbesini açtı. Bu cübbenin altına son derece şık bir asîlzade elbisesi giymişti. Bu haliyle, eskiden şıklığı ve ipek gömlekleri meşhur olan, pahalı dantelle kollukları, göğsünde altın bir zinciri ve belinde de hançeri bulunan Marki olmuştu. Geniş yüzlü hançerini bir hamlede çekti ve:

— “O zaman kararı bu verir,” dedi.

Ondokuzuncu Bölüm

NIŞANLILAR

Panigarola, cübbesini kapadı, kukuletesini başına geçirdi ve duâ için diz çöktü. Catherine, bir an sinsi bir tebessümle onu seyretti. Sonra da rahibin girdiği kapıya yöneldi.

Bu sırada gece yarısına az kalmıştı.

Rahip araba sesi duyarak kapıyı açtı. Araba durdu. İçinden üç kadın indi. Birisi Alice de Lux'tü. Yüzünün rengi kaçmış, sırtına, beyaz bir elbise giymişti. Kapıda bir an tereddüt ettikten sonra girdi. O zaman öteki iki kadın tekrar arabaya bindi ve araba hızla uzaklaştı. Kraliçenin casusu, tâ uzaktaki dört mumun belli belirsiz bir ışıkla aydınlattığı kiliseye girince heyecan içinde bir an durup karanlıkları kol-

ladı. Fakat tam bu sırada bir el, kolunu yakaladı ve bir ses kulağına fısıldadı:

— “Geldiniz mi, evlâdım?”

Alice, Kraliçeyi hemen tanıdı. İçini kavrayan gizli endişe, dağılıverdi. Catherine:

— “Onu arıyorsunuz, değil mi?” Dedi. “Biraz sabredin. Gideceğiniz arabayı gördünüz mü?”

— “Gördüm, madam... Lâkin rahip nerede? Neden kilise bomboş?..”

— “Sana sabret demiyor muyum? Neden titriyorsun öyle?”

— “Madam, kilisenin ucundan gelen o mırıltılar nedir?”

— “Rüzgâr kapıları gıcırdatıyor da...”

— “İşte, saat onikiyi çalıyor, madam!”

Kraliçe:

— “Evet, dedi işte nişanlın...”

Hakikaten de, saatin daha ilk darbesinde kapıya dışarıdan vurulmuştu. Alice, kalbi küt küt atarak kanadı açmak için elini uzattı. Kraliçe, genç kadının elini tuttu ve ters bir tavırla:

— “Ben açacağım,” diye söylendi.

Alice, şaşkın, kalakaldı. Kraliçenin karşısında her zaman böyle korku duyuyordu. Kapıyı bizzat Kraliçenin beklemesi ve bu işi bir uşağa bırakmaması garip değil miydi? Kraliçe, biçâre Alice’ye, ağının ortasında pusu kurmuş korkunç bir örümcek gibi göründü. Perişan bir hâlde düşündü:

«*Bu gelen Marillac değil galiba...*»

Yanılmıştı: Gelen Marillac’tı.

Kraliçe kapıyı açınca Kontun yalnız geldiğinden

emin olmak için etrafa bir göz gezdirdi. Kont, yalnız gelmişti. Kraliçe sordu:

— “Ben sizi, bir-iki arkadaşınızla beraber geleceksiniz sanmıştım...”

Marillac, Kraliçeyi tanıyınca hayret etti ve derin bir heyecanla eğildi. Kendisine şefkat göstermek uğrunda bu kadar çırpınan bir kimse ancak bir anne olabilirdi.

— “Madam,” dedi, “majestenez bana yalnız gelmemi tembih ettiklerini unuttular sanırım. Mamafih, yanıma, bana arkadaştan daha yakın birini almak istiyordum. Ne yazık ki Şövalye ancak yarın sabahı serbest kalacak.”

Catherine, Kontun sözünü kesti:

— “Evet, evet... Öyle ya...”

Kapıyı kapadı ve rahat bir soluk aldı. Sonra elini uzattı ve Alice de Lux’un yüzünü örten peçeyi kaldırdı. İki nişanlı, karanlıkta birbirlerini görmekten çok sezdiler. Elleri buluştu ve o anda dünyayı unuttuverdiler. Parlayan dört mumun ışığına, mihraba doğru, bir çeşit içgüdüyle yürüdüler. Kraliçe peşlerinden geliyor ve korkunç bakışlarını onlardan ayırmıyordu. İki nişanlı, mihrabın eşliğinde durdular.

O sırada aşk ve saadet rüyalarından uyanır gibi oldular.

Alice mırıldandı:

— “Nikâhımızı kıyacak rahibi göremiyorum.”

Catherine, diz çökmüş olan Panigarola’ya doğru ilerledi, rahibin omuzuna dokundu ve :

— “İşte, nikâhınızı kıyacak rahip...” Dedi.

Rahip yavaşça ayağa kalktı, kukuletesini kaldırarak yüzünü açtı ve nişanlılardan yana döndü.

FAHİŞELER

Yine bu 18 ağustos pazartesi gecesini, saat dokuzda doğru ihtiyar Laura, La Hache sokağında bulunan, birçok kere içine girmiş olduğumuz ve şimdi son bir defa daha ziyaret edeceğimiz küçük, yeşil kapılı evdeydi.

Saat sekizde Marillac, Alice'yle sözleştiği gibi La Hache sokağına gelmişti. Marillac, Laura'ya:

— “Alice nerede?” Diye sordu.

— “Gece yarısına kadar Kraliçe ile beraber kalacakmış... Sizi beklememi söyledi. Aman Tanrım, neler olacak bilmem ki?.. Alice'yi hiç böyle neşeli görmemiştim!..”

Marillac gülümsedi. Kadın devam etti:

— “Durun bakayım, bana ne tembih etmişti? Ha, evet, sizi gece saat onikiyi vurunca bekliyorlarmış... Ne erken, ne de geç...”

— “Pekâlâ...”

— “Yoksa siz de biliyor musunuz? Halbuki ben bilmiyorum. Bana da söyleseydiniz...”

— “Yarın sabah öğrenirsiniz. Şimdilik Allahaismarladık.”

— “Güle güle, Kont... Unutmayın, tam gece yarısı...”

İhtiyar kadın, Kontu, bahçe kapısına kadar götürüp uğurladıktan sonra döndü, bir koltuğa oturdu ve saat dokuzda kadar bekledi. Saat dokuzu çalınca:

«Artık Kont bir daha gelmez,» diye düşündü

«Alice'ye gelince o da pek şefkatli ellere teslim edilmiş bulunuyor.»

Ayağa kalktı. Her tarafı gözden geçirdi ve gülümseyerek mırıldandı:

«Komedi bitti. Artık canım, sıkılmaya başlamıştı. Nihayet bu iş de sona erdi: Şimdi serbestim. Paris'te şöyle küçük bir han arar, orada birkaç gün geçiririm. Ondan sonra da yola koyulur ve mola vere vere İtalya'ya giderim. Orada ne yapacağımı da sonra düşünürüm. Nasıl olsa zenginim. Bakalım ne kadar param var?»

Alice'nin odasına çıkarak kapının kilidini iki çekiç vuruşuyla kırdı. Alice, nesi varsa hepsini odada, karyolanın üstüne bir araya toplamıştı ve saat sekizde de gelip onları alacaktı. Halbuki Kraliçenin kendisini Louvre'de alkoyduğunu biliyoruz. Genç kadının götüreceği şeyler, bir kese ile bir küçük valizden ibaretti. Valizde, giyim eşyasından başka, Alice'nin Marillac'tan aldığı mektuplar da vardı. Laura mektupları ateşe attıktan sonra keseyi açınca gözleri parladı ve dişsiz ağzına bir gülümseme yayıldı. Alice'nin bütün mücevherleri, bütün serveti bu kesede bulunuyordu. Bunlar arasında güzel bir inci gerdanlık, elmas iğneler, kıymetli taşlarla süslü oniki kadar yüzük, biri pırlanta iki gerdanlık ve bir yığın da altın ekü vardı. İhtiyarın heyecanından rengi uçmuştu:

«Burada en aşağı üç yüz bin liralık elmas ve altın var,» diye düşündü. «Kraliçenin bana verdiklerini de eklersem...»

Keseden çıkardığı altınları ve mücevherleri tekrar aceleyle keseye doldurdu. Kendi odasına koşarak küçük bir çanta ile döndü. Aşağılayıcı bir edâ ile:

«Şu Kraliçe Catherine'nin, bu kadar yıllık hizme-

time karşılık verdiği paraya bakın!» Dedi. «Kırkbin lira... Çok az doğrusu... Ama neyse, ben o eksikliği tamamlamanın yolunu buldum ya...»

Kırkbin lirayı da keseye koyup ağzını sımsıkı bağladı... Sonra omuzuna bir pelerin atarak evden çıktı. Bahçe kapısını kapadı ve anahtarı bahçe duvarının üstünden içeriye attı. Bu iş de bitince ağır kese kolunun altında olduğu hâlde hızla yürümeye koyuldu.

Yakın köşelerden birinden sıyrılan bir gölge, Laura'nın peşine düştü.

Bu sırada saat dokuz buçuktu. Yollar تنها ve karanlıktı. Alçak bulutlar sivri damların üstünde koşuyordu; ışık söndürme işareti verilmişti; hanlar ve oteller kapanmışlardı.

Laura, kendisini birinin takip ettiğinin farkında değildi. Korkuyordu. Pelerininin altındaki kıymetli keseyi sinirli sinirli sıkıyor ve nereye gittiğini bilmeden yol alıyordu. Paris'i tanımazdı. Buraya geldiğinden beri La Hache sokağından çıkmış değildi.

Böylece giderken yolunu büsbütün kaybetti. Tekrar geriye dönemeyişinin sebebi, yolunu bilmeyişi ve soracak kimseye de rastlamayışı oldu. Fakat zaman zaman etrafında kımıldanan gölgeler görüyor, fısıltılar duyuyordu. Acaba, peşinden gelen adam, bu karaltılarla mı konuşuyordu? Belki de... Çünkü birkaç keresinde, kendisini yoldan çevirmek istermiş gibi üstüne yürüyecek olan karaltılar, o adamla konuşunca çekilivermişlerdi. Laura, korkudan titreyerek gittikçe hızlanıyordu. Geceleri, serserilerin soyup soğana çevirdikleri yolcular hakkında neler duymuşsa, hepsi birden aklına gelmişti. Kendi kendine:

«Ne budalalık ettim de sabah olmadan evden çıktım...» Diyordu. *«Nasıl olsa Alice'nin geleceği yok-*

tu. Evet ama, ya Kraliçe bana yalan söylediye... Ya Alice, çıkagelirse... Hayır, hayır, iyi yaptım.»

Ve parmakları keseye âdeta yapışıyordu.

Bir ara dar bir sokakta durdu. Pancurlarından ışık sızan bir yapı görmüştü. Fakat Laura durunca peşindeki adam da üç adım gerisinde duruverdi. Laura, dişleri dehşet ve heyecandan kenetlenmiş bir hâlde, kendi kendine:

«İnşallah burası handır,» diye mırıldandı:

Bir şimşeğin parıltısı, karanlığı yırtarak sokağı ışığa boğdu. Laura, bu ışıkta, yapının kapısı üstüne asılı, rüzgârda gıcırtyla sallanan bir tabelâ gördü. Tabelâda, bir masa başında oturup içki içen iki Arap resmi vardı. Kadın:

«Allaha şükür, burası hanmış,» dedi.

Ve hızla kapıya atıldı. Fakat tam bu sırada kuvvetli iki kol tarafından kısıkvrak yakalandı ve kaldırıma yatırıldı. Sert bir el de ağzını kapatarak bağırmasını önlüyordu. Laura kuvvetliydi. Kızgın bir ümitsizlik içinde karşı koymaya çalıştı. Çatlak bir ses:

— “Vay canına! Zorluk mu çıkaracak be?” Dedi. “İndir ellerini, kuduz karı!”

İhtiyar kadın, ağzını örten eli ısırınca el çekildi ve Laura bağırmaya başladı:

— “İmdat! Devriye! Kaatil var!”

Son feryat gırtlığında boğuldu, çünkü ağzındau çekilen el, gırtlığına yapışmış ve parmaklarını boyuna gömmüştü. Ve bu el bir kısaç hâline gelerek yavaş yavaş ustaca bir hareketle gırtlığını sıkıyordu.

İhtiyar Laura, bir süre daha debelendi.

Kan çanağına dönen gözleri, yuvalarından uğramış, kendisine hücum edeni görmeye çalışıyordu. Ye-

ni bir şimşek, bu sahneyi soluk ışıklarla aydınlattı ve Laura, üstüne eğilmiş çirkin bir haydut suratı gördü. Herif, kadının gırtlığını boyuna sıkıyordu.

Kraliçenin ihtiyar casusu, nihayet, kıvıldamadan kalakaldı. Başı yana düşmüş. elleri sokağın çamurlarına gömülmüştü. Laura ölmüştü...

Haydut, kadını yokladı, vücudunu homurdanarak evirdi, çevirdi. Keseyi bulunca tartakladı ve göğü şimşeklerin yırtması gibi onun da yüzünü bir tebesüm yırttı. Sonra ihtiyarı yakalayıp bir duvarın dibine boyluboyunca uzattı. Haç çıkardı ve acele bir duâ mırıldandı:

«*Hah şöyle!*» Dedi. «*Şimdi "Konuşan İki Ölü" meyhanesine bir girelim bakalım... Artık bu karı da sesi çıkmazlara karıştı.*»

Haydut, Laura'nın öldüğünden hâlâ emin değildi. İhtiyarı görmek için eğildi. Kadının hayatta olup olmadığını anlamak için kaatillerin o müthiş merakıyla kurbanına bakıp mırıldandı:

«*Herif daha bu sabah, bizim kulübeye girdi. Yüzünü saklıyordu, ama benim Paris'te tanımadığım surat var mı?.. Onun münecimbaşı olduğunu hemen tanıdım.*» «*İhtiyar bir kadının hesabını görmek için ne istersin?*» Dedi. «*Altışar liralık beş ekü isterim,*» dedim. «*Çok değil hani...*» «*Al şu beş eküyü,*» dedi. «*Şimdi iyi dinle,*» dedi. «*Bu akşam saat sekiz sularında La Hache sokağı ile Traversine sokağı köşesinde yeşil kapılı küçük evden bir ihtiyar kadın çıkacak... Örada öldürme... Evden uzaklaşsın, temizleyiver.*» Ben: «*Âlâ, yaparız,*» dedim. «*Ama, iyi dinle,*» dedi. «*İşini yarım yaparsan, kadın sonradan kendine gelirse, asılırsın...*» Ben de: «*Haydi canım benim işimi bana mı öğreteceksin?*» Dedim. «*Öyleyse peki,*» dedi. «*Karıyı öldürürsen yalnız bu beş eküyü*

almakla kalmayacaksın, karının yanında da tam kırk bin lira var,» dedi.»

Tekrar ihtiyar kadının cesedine eğilip yokladı:

«Soğumaya başlamış bile...» Diye düşündü, *«Herif gittikten sonra akşamı nasıl iple çektim ama... Bir türlü akşam olacağı benzemiyordu hani... Nihayet oldu işte... Şimdi kırkbin lira da benim oldu. Artık korkma, müneccimbaşı... Bu cadı karı, çıktığı yolculuktan bir daha dönmez... Şimdi meyhaneye gireyim, zira çok susadım.»*

Meyhanenin kapısını işaretle çalınca kapı açıldı. Haydut içeri girdi ve loş bir köşeye çekilerek oturduktan sonra keseyi ayaklarının arasına aldı. Masanın altında keseyi açtı, elini içine daldırdı, ekü yığını yokladı. Mücevherleri karıştırdı. Bir yandan da acele birkaç bardak şarabı devirdikten sonra parasını verdi ve gürültüsüzce çekilip gitti. Nereye gittiğini, ne yaptığını bilmiyor ve okuyucunun hayâl gücüne bırakıyoruz. Fakat mademki *«Konuşan İki Ölü»* meyhanesine girmiş bulduk. Etrafımızı bir gözden geçirebiliriz.

Catho'nun "Büyük Salon" adını verdiği yer de hayli kalabalık, özellikle birçok kadın vardı. Catho, bir şeyi olduğundan fazla göstermeyi seven bir kadındı. Çünkü bu salon, aslında çok küçük bir yerdi. İçine ancak beş masa sığmıştı ve her masada üç-dört vahşi veya budala yüzlü serseri yahut fahişe müşteri vardı. Bunlar meyhanenin ne idüğü belirsiz gece müşterileriydi. Gündüzleri, sâkin halkın ve askerlerin geldiği *Konuşan İki Ölü* meyhanesi, geceleri, tam bir batakhane oluyordu. Catho'nun gönlü, meyhanenin kapılarını serserilerle fahişelere, bu eski ahbablarına kapamaya bir türlü razı olmamıştı. Bu gece, fırtına yüzünden meyhanede erkekten fazla kadın müşteri vardı. Fırtına, yankesicilere, soygunculara

ve haydutlara yarıyordu, ama fahişelerin işlerine engel oluyordu. Bu kalabalığa, bütün müşterileri yumruklarıyla sindirmiş dev gibi iki garson hizmet ediyordu. Catho, müşterilerini iyi bilirdi. Gündüzleri bu hizmeti genç ve güzel kızlar görür, geceleri de nöbeti bu bekçi köpeği kılıklı iki garson devralırdı.

Vakit geç olduğu hâlde Catho henüz yatmamıştı. Büyük salonun yanındaki küçük odada, iki kadınla konuşuyordu. Bu iki kadın, meyhaneye saat ona doğru gelmişlerdi. Salona girdikleri zaman Catho onları:

— “Maşallah, dilberlerim, nihayet çıkageldiniz,” diye karşılamıştı. “Bir aydan fazladır sizleri göremedim. Buraya gelişiniz de benden bir şey isteyeceğinizi gösteriyor.”

Kadınlardan biri:

— “Sahi, Catho, senden bir dileğimiz var,” dedi.

Öteki de ilâve etti:

— “Hem de mühim bir dilek!..”

Catho:

— “Peki, peki,” dedi. “Hele şuraya girin bakayım. Hep sıkıntıdasınızdır, ama aldığınızı da bir türlü geri vermezsiniz. Bilirsin ya, Roussotte, o yüzbaşını kafese koymak için benden emanet aldığın mavi cam gerdanlığı getirmedi... Hele sen Pâquette, kimbilir bana kaç ekü borcun vardır. Sizi cebi delikler sizi...”

İki fahişe:

— “Ama, seni de çok severiz ya!” Diye bağırdı.

— “Ne olacak, gençlik... Şöyle bir kenara üç-beş kuruş koyalım demek yok... Ya sizin de başınıza, benim başıma gelen gelir de güzelliğiniz uçup giderse...”

— “Amma da yaptın ha, Catho! Keşke güzelliğimizi senin kadar muhafaza edebilseydik... Sen hâlâ bir içim su gibisin...”

Kadının tebessümü, bu methedişe yabancı olmadığını gösterdi. İki kadını, bitişik odaya soktukten sonra bir şişe şarap ve biraz yiyecek geldi. Catho'nun bu çeşit kadınları söyleyip maceralarını dinlemek çok hoşuna giderdi. Hemen sordu:

— “Haydi, içinizi dökün bakalım.”

Pâquette:

— “Mesele şu,” dedi. “Bizi bir eğlentiye davet ettiler.”

Catho, gülerek sordu:

— “Ne zamanmış bu davet?..”

— “Pazara... Yâni o zamana kadar hazırlanabiliriz. Hele sen de yardım edersen...”

— “Ne yardımı yapayım size, çapkınlar!.. Yine gerdanlık veya kemer mi istiyorsunuz?”

— “Hayır, Catho... Bu davete giderken kibar giyinmemiz, şık hanımlar, madamlar gibi süslenmemiz lâzım...”

Catho, hayretle:

— “Şık hanımlar gibi mi?” Diye bağırdı.

— “Elbette ya... Bu törende herhâlde hâkimler ve rahipler de bulunacak... Pâquette'yle ben bugün esvaplarımızı gözden geçirdik. Bizim iş için iyi. açık saçık, ama bu törene bu kıyafetlerle gidemeyiz. Senin anlayacağın, pazara, hattâ cumartesi akşamına kadar bizi giydirmen lâzım, Catho...”

— “Canım, neymiş bu tören? Ne biçim eğlentiymiş bu?.. Söylesenize... Düğün mü nedir?”

— “Hayır, Catho, işkence seyredeceğiz!”

— “Ne? Zavallı birinin can acısından kıvranışını

mı seyredeceksiniz? Ben bir kere böyle bir şey seyrettim de, yüreğim ağzıma geldi.”

Roussotte:

— “Doğrusunu istersen, ben de gitmeye niyetli değildim, ama Pâquette istiyor,” dedi. “Hem gitmezsek, oldukça kaba fakat bir hayli cömert bir adam olan Mösyö Montluc kırılır.”

— “Ay, sizi Temple hapisanesi müdürü Montluc mu çağırıyor?”

— “Ta kendisi... Görüyorsun ya Catho, mühim bir adam tarafından davet edildik.”

Catho, bir an direndiyse de, iki kadının ısrarlı ricalarına dayanamayarak razı oldu:

— “Peki,” dedi, “cumartesiye kadar sizi giydirmenin çaresine bakarım. Kimmiş bu işkence edilecek adam?”

Roussotte:

— “Bir kişi değil ki, iki...” Dedi.

— “İki kişi mi? Aman yarabbi, sizin gibi yufka yürekli dilberler, böyle şeyi görmeye nasıl dayanırlar, bilmem... Peki, adları neymiş bunların?..”

Pâquette, sâkin bir tavırla:

— “Pardaillan’lar,” dedi. “Baba ile oğul...”

Catho, bu sözü duyunca sapsarı kesilmişti. Titreyen eliyle bir dilim ekmeği parça parça ediyordu. Ağlamamak için kendini zorluyor ve duyduğu acıya hayret ediyordu. Doğrusu bu iki adama karşı büyük bir sevgisi vardı. Vaktiyle ihtiyar Pardaillan’la onbeş gün mü, bir ay mı ne, aşk hayatı yaşamıştı. Şimdi pek iyi hatırlamıyordu. Fakat bu aşk yüzünden hiçbir üzüntü duymuş değildi. Catho, ömür yolundan, acı veren herşeyi reddederek geçmişti. Pek seyrek olarak ağlamıştı. En büyük kederi de çiçeğe ya-

kalanıp güzelliğini kaybettiği zaman duymuştu ama, bu hastalığın herkesi öldürdüğünü, kendisinin ise kurtulmak suretiyle çok şanslı olduğunu düşünerek teselli bulmuştu.

Şövalyeye karşı da hayranlıktan başka bir his duymuş değildi. Bu delikanlı, ötekilerin hiçbirine benzemiyordu. Cesurdu, kibardı, zarifti ve bütün bunlara rağmen gözlerinde bir merhamet ışığı okunurdu.

Catho, çok defa Şövalyeyi düşünerek aynaya bakmış ve içini çekmişti. Hiçbir zaman onu sevmeyi düşünmemişti. Lâkin Şövalyenin ahbaplarından olduğuna, ona yardım ve hizmet ettiğine. elinden geldiğince sadakat gösterdiğine sevinirdi.

Demek şimdi iki Pardaillan da ölecekti!.. Hem de işkence sehpasında acı çeke çeke...

Catho, birdenbire kendisini öyle mahzun, öyle bitkin hissetti ki o anda ölmeyi bile istedi. Catho'ya hayat, birdenbire pek boş ve mânasız gibi göründü. Fakat bütün bunlar, sadece içinden geçti... Dudakları birazcık titredi, o kadar:

Roussotte:

— “Galiba seni üzdük?” Dedi. “Yoksa bu iki adamı tanıyor musun?..”

— “Ben mi? Yoo...”

— “Öyleyse bize elbise vereceksin, değil mi?”

— “Elbette, .. Ne dedinizdi, pazara, değil mi? Haydi şimdilik hoşça kalın...”

— “Pazara dedikti ama, Temple hapisanesine cumartesi akşamından gitmemiz lâzım... Montluc bizi akşam yemeğine bekliyor. Cumartesi akşamı saat sekizde, tamam mı?”

İki fahişe, Catho'yu öperek ayrıldı. O zaman

Catho iki dirseğini masaya dayayıp başını ellerinin arasına aldı ve mırıldandı:

«Pazaraymış...»

Ve hiçkılmaya koyuldu.

Okuyucularımız, şurasını hatırlayacaklardır. İki Pardaillan'a pazar sabahı değil, cumartesi sabahı işkence yapılacaktı. Fakat Marc de Montluc, iki fahişeye bunu vaadettikten sonra sorumluluktan korkarak caymış ve kadınlara bir gün sonrasını, pazarı söylemişti. O geceyi yine kadınlarla geçirecek, sabahleyin de işkencenin apansız, bir gün evveline alınmış ve yapılmış olduğunu söyleyecekti.

Catho, böyle bir an kederli kederli düşündükten sonra masaya bir yumruk indirdi ve:

«Şu hâlde benim, cumartesiye pazara bağlayan gece, Temple'ye gitmem lâzım,» dedi.

Hapishaneye nasıl gireceği, ne yapacağı hakkında hiçbir fikri yoktu. Fakat önünde beş gün vardı ve bu beş günde işin çaresine bakacaktı.

Catho bu kararı henüz vermişti ki birdenbire meyhanenin içinde bir gürültü koptu. Dışarıya çıkmış olan müşterilerden birkaçı hızla tekrar salona girmiş, haykırıyorlardı:

— “Öldürdüler!.. İmdat! İhtiyar bir kadını öldürdüler...”

Catho hemen salona girdi:

— “Ne oluyorsunuz? Ne bağıriyorsunuz? Devriyeyi zorla buraya mı getireceksiniz?” Diye seslendi.

— “Roussotte ile Pâquette, bir kadını öldürdüler!”

Bunu söyleyen, iki fahişenin güzelliğini ve başarılarını kiskanıklardan sarışın bir kızdı. Sarışın:

— “Gözlerimle gördüm,” diyordu. “Buradan Jac-

ques Le Manchot ve ötekilerle beraber çıktık. Henüz bir-iki adım atmıştık ki bir duvarın dibinde yatan ihtiyar bir kadın gördük. Roussotte ile Pâquette, kadının üstüne eğilmiş, işini bitiriyorlardı. Öyle değil mi? Siz de söyleseydiniz...”

Biri lâfa karıştı:

— “Devriyeye haber verelim...”

Catho, birdenbire bağırarak gürültüyü kesti:

— “Kimmiş o devriyeye haber verecek? Burada müzevirlik, gammazlık yok...”

Ve o sözleri söyleyen kadına dönerek ilâve etti:

— “İstersen git, devriyeyi çağır. Ben de onlara, ne zamandır aradıkları çavuşun leşinin hangi hendekte yattığını söyleyiveririm. Bakalım bu dâvâda kim ziyan eder, görürüz.”

Bu tehdit, havayı derhal değiştirmişti. Fahişe, hemen sözlerinden caydı:

— “Yok canım, şaka söylüyorum.”

— “Şaka söylüyorsan, fazla uzatma. Gürültü patırdı da etme. Hepiniz hemen defolun gidin. Kadının leşini de buradan götürün...”

Az sonra meyhane boşalmıştı. Müşterilerden iki haydut, ihtiyar kadının duvar dibinde yatan ölüsünü «*Konuşan İki Ölü*» meyhanesinden her türlü şüpheyi uzaklaştırmak için alıp birkaç mahalle öteye taşıdılar. Işıklar söndü, pancurlar kapandı.

Fakat Catho, Roussotte ile Pâquette’yi salıvermemişti. Meyhane kapanınca ikisini de bir odaya çekerek dedi ki:

— “Bu ihtiyar kadını siz öldürmediniz mi?”

İki fahişe itiraz ettiler:

— “Vallahi, billâhi biz öldürmedik! Gördüğümüz vakit çoktan ölmüştü.”

Catho ısrar etti:

— “Olabilir belki de siz öldürmediniz. Fakat görünüş aleyhinizde... Zira kadını sizin öldürdüğünüze şahitlik edecek bir sürü insan var. Bana sorarsanız, ben de sizin öldürdüğünüze inanıyorum. Şimdi fazla şamatanın lüzumu yok.”

İki fahişe korkudan tir tir titriyordu. Catho devam etti:

— “Eğer dediklerimi yaparsanız, sizi ihbar ettirmem. Yapmazsanız hâliniz dumandır.”

— “Söyle, ne istersen yaparız.”

— “Şimdi bir şey söyleyecek değilim. Fakat beş gün buradan bir yere çıkmayacaksınız ve cumartesi akşamına kadar burada kalacaksınız. Kalmazsanız hemen savcıya haber verdirtirim...”

— “Peki, cumartesi akşamı ne yapacağız?”

— “Sizi prensesler gibi giydireceğim ve doğruca Temple zindanına gideceksiniz.”

GILLES DAYININ SON MUZİPLİĞİ

«**K**onuşan İki Ölü» meyhanesinde bu hâdiseler olurken Mesmes konağında da gayet garip ve korkunç bir vaka cereyan ediyordu. Yalnız orada değil, aynı anda Paris'in çeşitli yerlerinde romanımız için büyük önem taşıyan olayların vukubulduğunu gözden uzak tutmamalıyız.

Margot ile Henri de Béarn'ın nikâhlarının kıyıldığı günün akşamı, Louvre sarayında çok parlak bir tören sürüp giderken Montmorency konağında da iki Pardaillan'ın bir türlü anlaşılmayan yokluklarından ötürü herkes keder ve endişe içinde bulunuyordu. Catho'nun işlettiği han, sonu çok önemli olacak hâdiselere sahne olurken, yine onun kadar mühim bir hâdisе, Mesmes konağında ve aynı ehemmiyette bir diğeri de Saint - Germain - l'Auxerrois kilisesinde olup gitmekteydi.

Şimdi biz, Catho'yu hazırlıklarıyla bırakalım. Saint - Germain - l'Auxerrois kilisesinden önce Mesmes konağına uğrayalım.

Dük Damville, Mesmes konağına hücum edilmesi ihtimalini göz önünde bulundurduğu için oradan çıkmış evi boş bırakarak Fossé - Montmartre sokağındaki konağına yerleşmişti. Mareşal:

«Tam vaktinde işi haber alarak ihtiyar Pardaillan'ı kısıkrak yakaladım...» Diye düşünüyordu. «Fakat kimbilir, belki de ağabeyim bu adamı kurtarmak için Mesmes konağına saldırı verir...»

Lâkin konağını terkedişinin tek sebebi bu değildi.

Beri yandan her türlü ihtimali göz önüne alarak Paris kapılarının kontrolünü elinde tutmasından istifade edip Montmartre kapısına kendi adamlarını yerleştirmişti. Ne olur, ne olmaz, diye düşünmüştü. Olağanüstü bir durum meydana gelir de Catherine de Médicis, Dük de Guise'nin ihanetini ve kendisinin bu ihanetteki rolünü öğreniverirse hemen Montmartre kapısından kaçabilirdi. Bu yüzden, kapıya çok yakın olan bu konağı, Mesmes konağına tercih ederek buraya taşınmıştı.

Fakat Mesmes konağının da büsbütün boşaldığı iddia edilemezdi. Çünkü o gece iki adam bu konağa girmiş ve mutfakta bir güzel karınlarını doyurduktan sonra oturup gevezeliğe koyulmuşlardı. Bu iki adamın birisi, Mareşalin yaman kâhyası Gilles; öteki de, kâhyanın eşi bulunmaz yeğeni Gillot'tu...

Kâhya, yeğenin önündeki maşrapayı ağzına kadar şarapla doldurduktan sonra:

— “Çek bakalım, oğlum,” dedi.

Gillot, bu sözü tekrarlatmadı. Maşrapayı bir dişte boşaltınca gözleri daha beter parladı ve dili ağırlaşarak söylendi:

— “Pek de güzel bir şarapmış hani...”

Gilles, delikanlıyı göz ucuyla süzerek kendi kendine mırıldandı.

«*Daha kıvamına gelmedi.*»

Ve yüksek sesle ilâve etti:

— “Demek artık Montmorency konağına dönmek istemiyorsun, öyle mi?”

Gillot'un gözleri büyüdü. Dehşet içinde:

— “Aman dayıcığım,” dedi. “Nasıl dönerim? O ihtiyar dil kasabının ortadan kayboluşundan sonra orası allak bullak olmuştu.”

— “Dil kasabı mı? O da kim?”

— “Kim olacak, o Allahın belâsı ihtiyar Pardaillan... Şimdi de benim dilimi kesmeye karar vermiş.”

Gillot, bir kahkaha attı. Dayısı da bu gülüşe iştirâk etti, ama ihtiyarın sesi öyle tuhaf ve korkunç bir surette çıkıyordu ki, Gillot’un tüyleri diken diken oldu. Delikanlı devam ederek:

— “Şimdi orada herkes benden şüpheleniyor,” dedi. “Bu oyunda benim de parmağım olduğunu muhakkak sezmişlerdir. Doğrusu oraya gidip dilimi kestirmeye hiç niyetim yok. Gerçi dilim yüzünden başıma çok şey geldi, ama yine de onu severim. Şu işi yapmayıp, kulaklarımı bana bıraksaydınız, sanki fena mı olurdu, dayı?..”

Gillot, kulaklarının kesilişini hatırlayınca elleriyle başını yoklamış ve âdeta ayılmıştı.

Dayı, hemen delikanlının maşrapasını ağzına kadar doldurdu. Gillot, koca maşrapayı bir nefeste boşaltarak:

— “Yoo,” dedi. “Doğrusu şu ihtiyar Pardaillan’a pek hoş bir oyun oynadım. Bana Mareşal de Damville’nin konakta yalnız olup olmadığını sorduğu zaman, yapayalnız olduğunu söyledim. İnandı. Hani, kendisine acımıyor da değilim. İyi adamdı doğrusu...”

Gilles dayı:

— “Ama, senin dilini kesmek istemişti,” dedi.

— “Doğru... Alçak herif... Gelsin de şimdi kes sin bakalım.”

Gillot, ekmek bıçağını yakalayıp ayağa fırlamak ve bir kahraman tavrı takınmak istediye de denmesini kaybederek iskemlesine çöküverdi. Dayısı sor du:

— “Demek şimdi halinden memnunsun?”

— “Memnun da lâf mı, dayıcığım? Sayın efendimizin emriyle bana bin ekü mükâfat verdiğinizi de düşündükçe sevincimden deliresim geliyor. Bin ekü bu... Lâf mı? Ben ömrümde bu kadar parayı bir arada görmedim.”

Ve elini, kesesine vurarak paraları şingırdattıktan sonra:

— “Bir de benim oraya dönüp dönmeyeceğimi soruyorsunuz,” dedi. “Deli miyim ben? Göz göre göre dilimi kestiremem doğrusu...”

— “İyi ama, Pardaillan bizim elimizde, budala...”

— “Orasını bilmem. Neme lâzım? Bir de bakarsın, kurtuluverir. Dilimi keser. Halbuki ben şimdi bin ekümü harcamak istiyorum. Sevgili ekücüklerle bol bol şarap içmek istiyorum.”

Gilles dayı, para sesini duyunca canlanır gibi oldu:

— “Göster şu paralarını bana bakayım...”

Gillot, keseyi açtı ve eküleri masanın üstüne boşaltıverdi. İhtiyarın gözlerinde hırs alevleri yandı. Fakat yeğen, bir maşrapa daha şarap için kabı yere fırlattıktan sonra iskemlesini geri çekti ve:

— “Ama, hepsi bu kadar değil,” dedi. “Geri kalanını da isterim...”

İhtiyarın yüzündeki bütün kan çekildi:

— “Hangi geri yanını?..”

Gillot gözlerini kırptı:

— “Ben çocuk değilim, dayı... Kolay kolay yutmam. Mareşalin bana üçbin ekü verilmesini emrettiğini kulaklarımla duydum...”

Gilles dayının gözleri kısıldı. Yüzü korkunçlaştı:

— “Haydi haydi,” dedi. “Budala budala söyleme... Hangi üçbin eküden bahsediyorsun?..”

— “Yoksa paracıklarımın üstüne mi oturacaksın, dayı?..” “Vallahi Mareşale şikâyet ederim. Öyle yağma yok. İki bin ekümü isterim ben... İki bin ekümü...”

İhtiyar, korkunç bir gülümsemeyle homurdandı:

— “Budala! Beni öldürmek mi istiyorsun sen? Bin ekü senin neyine yetmez?..”

Gillot:

— “Pekâlâ,” dedi, “görürüz... Öyle olsun... Ben bir kere monsenyöre...”

Dayı, müthiş bir sesle:

— “Çeneni kıs!..” Diye bağırdı.

Delikanlı, ihtiyarın yüzündeki korkunç ifadeyi görünce susmayı doğru buldu. Fakat Gilles, şimdi yeğenin elindeki bin eküye de göz dikmişti. Onları da geri almak istiyordu:

— “Gillot,” dedi, “sen bu bin eküyü de bana ver. Nasıl olsa onları har vurup harman savuracak, onları ziyan edeceksin.”

Gillot alaylı bir kahkaha attı:

— “Benim dayı, enikonu aklını oynattı! Bu parayı sana vereceğim, ha? Hay bunak herif hay... Ben üstelik o senin ağzına kadar dolu kasanın da üstüne oturacağım!”

Fakat Gillot, neye uğradığını anlayamadan, birdenbire dayısının kendisine hücum ettiğini gördü ve gık bile diyemeden, Gilles’in evvelceden hazırladığı bir iple oturduğu koltuğa sımsıkı bağlanıverdi. Bu iş o kadar hızlı olup bitmişti ki Gillot, korku ve şaşkınlıktan ayılıp da kendine geldiği zaman ufak bir hareket yapmasına bile imkân kalmamıştı. Dayısının yüzüne bakınca vaktiyle mahzende kazığa bağlandığı vakit duyduğu ürpertiye hisetti.

İhtiyar, bir yandan homur homur homurdanıyor, bir yandan da masanın üstünde duran eküleri avuçlayıp bir dolaba dolduruyordu. Masada az bir para bıraktıktan sonra yeğenine döndü. Gillot, önce ağlayıp sızlandıysa da, nihayet sesini kesmişti. Gilles, delikanlının sustuğunu görünce:

— “Galiba aklın başına geldi,” dedi. “İşte sana şu elli eküyü bıraktım. Geri yanı benim, anlıyor musun?”

Bir bardağa biraz şarap koyup yavaş yavaş içtikten sonra:

— “Bu elli eküyü alır, buradan defolur gider, talihini başka yerde denersin,” dedi. “Sen daha ben ölmeden mirasıma göz dikersin ha? İşte ben de sen daha sağken mirasına konuveririm. Buradan git, bir daha gözüme görünme, yoksa seni gebertirim!”

Gillot, hemen kararını verdi. Kaderine boyun eğmiş bir tavırla :

— “Mademki siz öyle istiyorsunuz, ben gider, başımın çaresine bakarım, dayıcığım,” dedi.

İhtiyar, müthiş bir gülüşle sordu:

— “Nereye gideceksin bakayım?”

— “Bilmem... Ama, herhâlde Paris'ten çıkacağım.”

— “Çıkmadan önce gidip beni Mareşale gammazlamayı da unutmazsın, değil mi? Ben seni bilirim, alçak herif... Fakat hele böyle bir şey yapmaya kalk da bak, şu hançeri göğsüne nasıl saplarım, görürsün!”

— “Sesimi bile çıkarmam, dayıcığım.”

— “Neme lâzım?.. Senin sözüne inanmaktansa işimi kendi bildiğim gibi görürüm, daha iyi... Belki cayıverirsin, iyisi mi, dilini keseyim, bâri o yandan korkum kalmasın!”

Gilles, şeytanca bir kahkaha atarak devam etti:

— “Zaten bunu da benim aklıma sen getirdin. Hani evvelce de kulaklarını kesmeyi aklıma getirmiştin ya... İnsanın aklına güzel şeyler getiriyorsun vesselâm, Gillot...”

Gillot, korkusundan, koltuğa serilmiş, kendini kaybetmiş bir hâlde yatıyordu. Gilles dayı, bu hâle aldirmeden eline aldığı bıçağı bilemeye koyuldu. Bu iş bitince dolaplardan birinden bir kerpeten çıkarıp yarı baygın delikanlıya yaklaştı. Fakat o zaman dilkesmenin, kulak kesmek kadar kolay bir iş olmadığını gördü. Homurdanarak söylendi:

«Vay canına!.. Dil kesmek amma zormuş be!.. Biz bu oğlanı, böyle parça parça kese kese bitireceğiz galiba...»

Bununla birlikte bir hamlede, kerpeteni, baygın delikanlının ağzına sokarak dili yakaladı. Kısıtıp dışarı çekmek istiyordu, ama yapamadı.

Bu esnada Gillot da ayılmış, avazı çıktığı kadar bağırıp çağırmaya başlamıştı.

Dışarıda müthiş bir fırtına, evin etrafında uğulduyor, ışıklar çalıyor. Masanın üstündeki şamdanın alevi, duvarda korkunç gölgeler yaratıyordu.

Gilles, yeğeninin dilini kısıtırmış çekiyor, kerpeteni gittikçe daha fazla sıkıyordu ki birdenbire kerpeten, delikanlının ağzından fırlayıverdi ve yere kanlı bir et parçası düştü. Gillot'un dili kopmuştu! Dayı:

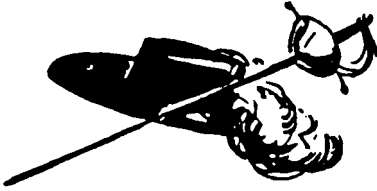
— “Bıçakla kesemedik, ama kerpetenle kopardık ya,” dedi.

Lâkin aynı anda da, dehşetten donmuş kalmış gibi o zamana kadar kendini korumak için hiçbir hareket yapmayan Gillot'un parmaklarının, can havliyle kendi gırtlığına yapıştıklarını hissetti. Gilles bağırılmaya başladı ve böylece dili kopan delikanlı ile

dayısının feryatları birbirine karıştı. Gillot, son bir gayretle kollarını bağlayan ipleri kopararak ellerini kurtarmış ve dayısının gırtlığına sarılmıştı. Can acısıyla bütün kuvvetini toplamış bir hâlde boynunu sıkıyordu.

Dayı da kendini kurtarmak için Gillot'a yapışmıştı. İki birlikte masayı devirerek yere yuvarlandılar. Şamdan söndü. Ortalık zifiri bir karanlığa gömüldü ve bu karanlıkta, bir süre daha boğuk hırıltılar, iniltiler duyuldu.

TANRI BÖYLE İSTİYOR!

Panigarola, Saint - Germain - l'Auxerrois kilisesinin mihrabı önünde diz çökmüş, düşünüyordu. Bu, bir düşünme de değildi. Rahip kendi kendisiyle için için ve sessiz sadâsız boğuşuyordu. Taştan bir heykel gibi hareketsizdi.

Beri yanda, Catherine de Médicis, küçük kapının kenarına sinmiş, Alice de Lux ile Kont de Marillac'ın gelmelerini bekliyordu ve daha ötede, karanlık bir köşede de Kraliçenin elli genç fahişesi, hançerleri ellerinde, taş kesilmiş gibi bekliyorlardı.

Panigarola şöyle düşünüyordu:

«İsa ve Sokrates acı çektiler. Fakat her ikisi de bir inanç uğrunda bu acılara dayandılar. Ben de onlar gibi acı çekiyorum. Lâkin, benim uğrunda ıstırap duyduğum şey nedir? İntikam almak gibi bayağı ve alçakça bir şey değil mi? Bir kadın uğrunda bütün bir şehri, Tanrının adını kendime âlet ederek ayaklandırdım. Bütün yaptıklarım da bana şeref verecek hiçbir şey yok. Kendimi ne İsa ile ne de Sokrates'le karşılaştıramam.»

Bir an düşünceleri bulanır gibi oldu. Sonra gözleri, Catherine'ye takılınca düşünmeye devam etti:

«Bu kadın, beni buraya sevgilime kavuşturacağı vaadiyle getirdi. Halbuki burada, birdenbire Marillac'la karşılaşıyorum. Bu mel'un Kraliçe benden ne istiyor? Marillac'a şu elimdeki kâğıdı okutup onun da yüreğine, kendi çektiğim acıların birkaç mislini sokmamı mı istiyor?.. Herhâlde öyle olacak...»

Tam bu sırada omuzuna bir elin dokunduğunu hissederek titredi içinden:

«İşte, cellâtlık saatim geldi!» Diye söylendi.

O, bu sözleri söylediği sırada Kont de Marillac ile Alice de Lux de elele tutuşmuş, saadetten sarhoş bir hâlde mihraba yöneliyorlar ve Catherine de Médicis, onlara Panigarola'yı göstererek:

— “Sizi evlendirecek rahip,” diyordu.

İki nişanlı, ayağa kalkarak kukuletesini omuzlarına indiren rahibin yüzüne baktılar. Alice Panigarola'yı görünce sendeledi. Bütün vücudu ürperdi. Dudakları bembeyaz kesildi ve rahibin gözlerine dikili bakışlarında tarif edilmez bir dehşet belirdi. Düşürüldüğü tuzağı anlamıştı. Gözlerini Panigarola'dan ayırarak Kraliçeye çevirdi ve öyle müthiş bir korkuyla baktı ki Catherine bir adım geriledi. Alice, şimdi de merhamet dilenen gözlerle Konta bakıyordu. Marillac bu halden hiçbir şey anlayamadı.

Panigarola'ya gelince, o sadece Alice'yi görüyordu. Ancak bir-iki saniye süren bu an içinde genç kadının gözlerinde Konta karşı öyle derin bir sevgi sezmişti ki acıılmaktan kendini alamadı.

Bu gözler bir süre, sessiz sadasız yalvardılar:

— “Onun yerine beni öldür. Bana işkence et. Fakat cellâttan daha katı yürekli değilsen ona dokunma... Benim sevdiğime, ruhuma, taptığım varlığa dokunma...” Dediler.

Panigarola'nın aklı karmakarışık oldu. Yüreğinde kin ve merhamet çarpıştı ve birdenbire, merhamet duygusu ağır bastı. Rahip, nefretini, çektiği acıları bir anda unuttu. Ellerini göğe doğru kaldırarak kudretsizliğini belirten bir hareket yapmak istedi. Fakat içindeki mücadelenin şiddetine dayanamayıp kendinden geçti ve sendeleyerek baygın bir hâlde yere yı-

kıldı. Marillac ise hızla Kraliçeye yönelerek dedi ki:

— “Madam, bu nedir?.. Bu adam kim?.. Böyle rahip mi olur? Baksanıza, cübbesinin içinde silâh-şor elbisesi var!”

Panigarola'nın cübbesi açılmış, altındaki ipekli silâhşor elbisesi belirmişti. Alice, Marillac'a:

— “Gel, kaçalım, gidelim! Ölüm tepemizde geziyor!” Diye yalvarıyordu.

Fakat Marillac, anlayamadığı bir sürü şeyi halletmeden şuradan şuraya bir adım atmamaya kesinlikle karar vermişti. Catherine'ye tekrar sordu:

— “Madam, bu adam kim?”

Catherine de Médicis,, soğuk bir sesle:

— “Ne bileyim,” dedi. “Şu elindeki kâğıdı okuyun, daha iyi anlarsınız.”

Kont, Alice'nin:

— “Yapma, okuma bırak, gel, kaçalım!”

Diye yalvarmalarına ehemmiyet vermeden Panigarola'nın elindeki buruşuk kâğıdı hızla çekerek yarısını koparıp aldı. Sonra Alice'ye döndü:

— “Neden okumayayım?” Dedi. “Yoksa sen bu adamı tanıyor musun? Yoksa Jeanne d'Albret'in bana söyleyemediği sırrın bu adam ve şu kâğıtla ilgisi mi var?”

Alice de Lux, bitik bir hâlde yalvardı:

— “Yapma, okuma. Bana olan aşkını bu ricamı kabul ederek göster...”

Fakat Alice, Marillac'ın, bu sözleri dinlemeden, mihrabın üstündeki ışığa doğru koştuğunu görünce:

— “Allahaismarladık, sevgilim,” dedi. “Artık beni göremeyeceksin. Halbuki seni o kadar sevmiştim ki...”

Ve parmağından hiç çıkarmadığı bir yüzüğün taşını ağzına doğru götürdükten sonra aşk ve ümitsizlik dolu gözlerle, mihrabın üstündeki ışıpta, elindeki kâğıt parçasını okuyan Marillac'a bakarak, ölüme beklemeye koyuldu. Konta gelince buruşuk kâğıt parçasında şu satırları okumuştı:

«*Ben Alice de Lux, âşağım Marki de Panigarola'dan olan çocuğumu kendi elimle öldürdüğümü itiraf ederim. Eğer çocuğumun cesedi bulunmuş olsaydı, beni...*»

Kâğıdın yarısı, rahibin elinde kaldığı için Kont ancak bu kadarını okuyabildi. Catherine'den tarafa döndüğü vakit yüzü o kadar değişmişti ki Kraliçe kendisini tanıyamadı. Marillac, yavaş yavaş mihraptan indi. Kraliçeye doğru bir-iki adım attı. Sonra:

— “Yaptığınızı beğendiniz mi, anne?” Dedi. “Beni neden bu tarzda bir ölüme mahkûm ettiğinizi öğrenebilir miyim?”

Catherine de Médicis, oğlunun herşeyi anlamış olduğunu sezdi. Korkunç bir hamleyle doğrularak, elinde bir haç gibi duran, fakat aslında bir hançer olan silâhı havaya kaldırdı:

— “Kont,” dedi, “sizi ben öldürmüyorum, bu haç öldürüyor! Seni Tanrı uğrunda öldürüyorlar! Tanrı böyle istiyor!”

Ve sesini gürleştirerek tekrarladı:

— “Tanrı böyle istiyor!”

Aynı anda kilisenin bir ucundan, fırtınaya benzer bir uğultu belirdi. Kraliçenin, bir köşeye sinmiş olan elli kaatil kızı hançerlerini sıyırıp mihraptan tarafa koşuşarak haykırıştılar:

— “Tanrı böyle istiyor! Tanrı böyle istiyor!”

Marillac, bir anda çevresinde, hançerlerini hava-

ya kaldırmış, gözlerinden kin fışkıran bir kalabalık gördü, fakat bu hâl onda hiçbir telûş uyandırmadı. Bilâkis bakışları garip bir neşeyle parladı. Alice'ye doğru yürüdü; ona:

— “Seni seviyorum!” Dedi.

Aynı anda bir sürü hançer, bir şimşek hızıyla Kontun vücuduna saplandı. Alice de Lux de kalabalığın hücumuna uğramıştı. Genç kadın üstü başı paramparça yalvarıyordu.

— “Beni öldürün! Beni parçalayın! Ona dokunmayın!”

Fakat bu sözlere kulak asan yoktu. Kraliçenin şeytan kızları:

— “Vurun! Öldürün! İki alçağı gebertin!” Diye haykırıyorlardı.

Alice'nin de vücuduna bir sürü hançer saplandı. Genç kadın yere, sevgilisinin hareketsiz vücudunun üzerine yıkılırken son bir defa daha Catherine de Médicis'e baktı ve Kraliçenin yüzüne tükürür gibi feryat etti:

— “Lânet olsun sana, kan ve cinayet kraliçesi!.. Oğlunu arıyordun, değil mi? İşte, şu ölü, oğlundur!”

Üstü başı parçalanmış, göğüsleri açılmıştı. Yarı çıplak bir hâlde ve vücudundaki yirmiden fazla yaradan kanlar akarak yerde yatan sevgilisinin dudaklarına kendi kanlı dudaklarını yapıştırdı. Ölmeden önce söylediği son söz şu oldu:

— “Seni seviyorum!”

MEZARLIKTA

Kilise sessizliğe gömülünce Kraliçenin bir işaretiyle kanlı işlerini bitirmiş olan elli kız, teker teker kilisenin kapısından karanlık sokağa çıkıp kayboldu. Yalnız bunlardan birisi, kilisenin yan kapılarından birinin yakınında bekleyen birkaç silâhşora, alçak sesle bir şeyler söyledi. Silâhşorlar, Saint - Germain - l'Auxerrois kilisesine girdiler ve mihrapta diz çökmüş dua eder bir vaziyette duran Kraliçenin yaptığı bir işaret üzerine Marillac'ın ölüsünü alıp götürdüler.

Kilise, yine sessizliğe gömülünce Catherine yavaş yavaş ayağa kalkarak mihraptaki dört şamdanın hepsini söndürüp bir kandili yaktı. Sonra yere eğilerek boyluboyunca yatmış duran bir karaltıyı ayıltmaya çalıştı. Bu, baygın Panigarola idi. Rahip, Kraliçenin koklattığı ruhla kendine gelmeye başlayınca Catherine:

— “İyi,” dedi. “Ne bir şey gördü, ne de duydu.”

Panigarola, biraz sonra tamamen ayılmış, kendini toparlayıp ayağa kalkmıştı. Catherine, kendisini elinden tutup Alice'nin kanlı ölüsüne kadar götürdü ve sâkin bir sesle:

— “Öldü,” dedi. “Görüyorsunuz ya... Marillac öldürdü onu... Sizin elinizdeki kâğıdı okuyunca zavallı kızı, kanlar içinde bıraktı. Bütün vücudunu paramparça etti. Allahtan ki kendisinin kanlar içinde kiliseden çıktığını gören silâhşorlarım, bana bir fenalık etti sanmışlar ve onun da canını cehenneme yollamışlar... Şimdi cesedi, Seine nehrinin dalgaları

arasında çalkanıp duruyordur. Ben gidiyorum, Marki... Bu biçâre kızın ölüsünü de sizin iltimamımıza bırakıyorum.”

Kraliçe bu sözleri söyledikten sonra kiliseden çıkarak muhafızsız ve tek başına, Paris'in karanlık sokaklarına daldı ve metin adımlarla yeni sarayına gitti.

Panigarola yalnız kalınca Alice'nin ölüsüne eğildi. Kar beyazlığındaki sol memeye kulağını dayayarak dinledi. Vücut soğumuştur, kalp atmıyordu. Alice gerçekten ölmüştü. Sahte rahip, ayağa kalkıp çevresine bakındı. Sonra kilisenin okunmuş su vazosuna giderek mendilini ıslattı. Gelip ölünün vücudundaki kanları silmeye başladı. Karanlığa rağmen gürültü etmeyip yolunu kolayca bularak birkaç defa mendilini okunmuş su vazosunda yıkadı ve Alice'nin vücudunu iyice temizledi.

Kilisenin okunmuş su vazosu kanla dolmuş gibiydi.

Alice, yüzünden hiç yara almamıştı. Panigarola, cesedi iyice muayene edince onyediyedi yara saydı. Fakat bunların hepsi de âdeta cilt sathında, genişçe sıyrıklardan ibaretti ve hiçbirisi, öldürücü olabilecek gibi görünmüyordu. Marki, hayretle başını sallayarak asıl ölüm sebebini araştırırken Alice'nin parmağındaki taşlı yüzüğü gördü. Biraz uğraşıp yüzüğü parmaktan çıkardı ve taş kısmının ufacık bir kutu şeklinde yapılmış olduğunu, kapağının da açık bulunduğunu farketti. Şamdanlardan birini yakarak yanına yaklaştı ve ışıkta, yüzüğü iyice gözden geçirince küçük kutuda kalmış birtakım beyaz tozlar görerek acı acı gülümsedi. İçindeki tozların kaybolmaması için kapağını dikkatle kapadı, sonra da yüzüğü kendi küçük parmağına takarak:

«Nişan yüzüğümüz, Alice,» diye söylendi.

Ölünün üstündeki giyecekler, paramparçaydı. Pa-

nigarola, sırtındaki rahip cübbesini çıkarıp ipekli silâhşor elbisesiyle kaldı ve Alice'nin cesedini bu cübbeye sarıp sarmaladıktan sonra kucağına aldı. Az önce Ruggieri'nin açıp kendisini kiliseye soktuğu kapıya doğruldu. Dışarıya çıktı.

Kapının hemen önünde bir araba bekliyordu ve arabacı, Panigarola'yı görünce sokularak:

— “Monsenyör, işte arabanız hazır,” dedi.

Panigarola, şaşmadan sordu:

— “Bu araba burada beni mi bekliyordu?”

— “Evet, monsenyör... Emir aldım. Sizi doğruca Lyon yolundan İtalya'ya götüreceğim.”

Marki cevap vermeden arabanın kapısını açarak Alice'nin cesedini düşmeyecek bir şekilde içerideki kanepenin üstüne yatırdıktan sonra tekrar kapıyı kapadı ve arabanın önüne geçip hayvanları dizginlerinden tutarak ağır ağır yürümeye başladı.

Saat, sabahın ikisi vardı. O gece, bacaları yıkan, ağaçları deviren, yağmurla karışık müthiş bir fırtına, Paris'i kasıp kavuruyordu. Zaman zaman gökte şimşekler çakıyor ve mor ışıklarıyla etrafı aydınlatıyorlardı. Sırılsıklam ipekli elbisesiyle hayvanları yedeğe alarak arabayı sürükleyip götüren bu başı açık gece yolcusunun görünüşü, yalnız garip değil, aynı zamanda korkunçtu da...

Arabacı dehşet içinde arkadan geliyor ve kendi kendine sorup duruyordu:

«Nereye gidiyor? Bu ne biçim balayı yolculuğu böyle?..»

Tam bu esnada Panigarola durunca arabacı da ürkek ürkek çevresine bakındı ve korkusundan hemen haç çıkararak mırıldandı:

«Saints - Innocents mezarlığı!..»

Panigarola, adama hiç aldırmadı. Kapıyı açarak

Alice'nin cesedini alıp duvarın dibine bıraktı ve küçük bir kulübenin kapısını çaldı. Arabacı, gelin rannettiği kimsenin rüzgârla açılan rahip elbisesi içindeki sapsarı ölü yüzünü görünce artık yerinde durmadı. Hayvanlardan birinin üstüne sıçradığı gibi ve atlarını dört nala sürerek arabayı kaçıırıp götürdü.

Panigarola, bu kaçıışı farketmemiş göründü. Bu sırada kulübenin kapısı da açılmış, elinde tüten bir kandil olduğu hâlde yaşlı bir adam belirmişti. Panigarola sordu:

— “Mezarıcı sen misin?”

Adam, Panigarola'nın yüzüne bakınca hayret içinde söylendi:

— “Muhterem rahip Panigarola!.. Fakat bu kıyafetiniz ne?”

— “Demek beni tanıyorsun?”

— “Sizi tanımayan kaldı mı, sayın rahip? Vaazlarınızı dinlemeyen var mı? Denildiğine göre saray bile sizden çekiniyormuş... Siz, Papanın mümessiliymişsiniz.”

— “O hâlde sözüme itaat etmezsen ne olacağını da bilirsin sanırım. Çabuk, kazmanı, küreğini al...”

— “Aman efendim, size itaat etmemek benim hadime mi düşmüş?.. Demek...”

İhtiyar, korku ile duralamıştı. Panigarola:

— “Mezar kazacaksın!” Dedi.

Mezarıcı, rahibin boğuk konuşmasından ve cam gibi donuk bakışlarından ürkererek kazma ile küreğini sessizce yakalayıp mezarlığın kapısını açtı. Birlikte girdiler. Biraz yürüdükten sonra durdular ve mezarıcı titrek elleriyle kazmaya başladı.

Bir saat kadar çalıştıktan sonra kâfi derinlikte bir çukur kazınca durdu. Aynı müddet zarfında Paniga-

rola da en ufak bir yorgunluk bile hissetmeden kucağında ölüyü tutarak çukurun başında, ayakta durmuştu.

Mezarıcı çukurdan çıkınca Panigarola mezara inerek sevdiği tek kadının ölüsünü oraya uzattı. Yüzünü, ellerini ve bütün vücudunu, rahip cübbesine iyice sardı. Sonra tekrar mezardan çıktı. İhtiyar mezarıcı, dehşet içinde soruyordu:

— “Tabutsuz mu gömeceğiz?”

Panigarola söylendi:

— “Lüzumu yok.”

— “Ama, iyi örtülü değil ki...”

— “Birazdan daha iyi örtülecektir.”

Mezarıcı bu sözlerin anlamını kavrayamadı. Küreğe yapışıp çukura doldurmaya hazırlanıyordu ki Panigarola, mezarıcıyı elinden tuttu:

— “Dur,” dedi, “mezarda birisi eksik!..”

— “Kim?..”

— “Ben!..”

Mezarıcı dehşetle ayakları üstünde duramıyormuş gibi sallandı. Yaşıyor muydu, yoksa rüya mı görüyordu, kendisi de ayırdeemez olmuştu. Panigarola:

— “Şimdi git,” dedi. “Bir saat sonra gelersin ve... Sözümü iyi dinle...”

— “Dinliyorum...”

— “Çukura hiç bakmadan toprak doldurursun. O zaman mezarda iki ölü olacak... Benimki ve onunki... İkimizi de gömersin... Şunu da al.”

Panigarola, mezarıcıya, altın dolu bir kese uzatınca ihtiyarın içine biraz güven geldi. Korku ve para hırsı arasında şaşırılmış bir gülümseyişle sordu:

— “Bunu bana niçin veriyorsunuz?”

Panigarola, gözlerini mezarcının gözlerine dikerek:

— “Dinle...” Dedi. “Adamlarımdan birisi, ben öldükten sonra seni devamlı olarak gözleyecek. Bu gecedен kimseye bahsedersen, derhal asılırsın. Yap-tığın iş için de sana para vermeye lüzum yok. Mezar-cısın ve aylığını alıyorsun.”

— “Öyleyse bu keseyi ne diye veriyorsunuz?”

— “Dinle... Belki bir hafta, belki de bir ay son-ra buraya siyah saçlı, siyah gözlü, zayıf ve çelimsiz, altı yaşlarında bir çocuk gelirse ona: ‘*Annenin me-zarını arıyorsan, işte budur.*’ Diye bu mezarı göste-rirsin. Unutma, çocuğun adı Jacques - Clément’tir.

— “Jacques - Clément... Unutmam.”

— “Haydi, şimdi git...”

Mezarıcı, korkudan bacakları titreyerek uzaklaştı ve biraz ötede durup ne olacağını gözetlemeye koyul-du. Çakan bir şimşegin ışığında Panigarola’nın ha-yâlini tekrar gördü. Lâkin ikinci bir şimşek çakınca artık kimse görünmez olmuştu.

Panigarola, hançerini çıkarmış, mezardaki ölünün yanına uzandıktan sonra az önce Alice’nin parma-ğından aldığı yüzükte kalmış olan zehiri tamamen yalamıştı. Çabuk ölmezse hançeri de kendi yüreği-ne saplamak niyetindeydi. Fakat bu işe lüzum kal-madı.

Bir saat sonra mezarıcı, mezarın başına geldiği va-kit iki ölüyü yüz yüze, birbirlerine bakar bir hâlde buldu ve bir koyun pöstekisini çıkarıp güzelce iki ölünün başlarına örttükten sonra acele acele çukuru doldurmaya koyuldu.

PIPEAU'NUN AŞKLARI

Şövalye de Pardaillan'ın ortadan kayboluşundan beri Parisin en meşgul, en telâşlı şahsiyetlerinden biri de hiç şüphesiz, dostumuz Pipeau'ydu. Hilekârlık kemiklerine, hırsızlık da iliklerine kadar işlemiş olan bu köpek, önceleri Montmorency konağında, tahayyül edebileceği cennetlerin âlâsını bulmuştu. Binbir hile ve kurnazlıkla aşçıbaşının gözüne girmeye muvaffak olmuş, kendisini ona sevdirmişti. Üstelik, aşçıbaşının kendisine arada sırada ikram ettiği nefis yemeklere karşı da gayet tok gözlü davranmış ve zavallı adam, Pipeau'nun kendisine gösterdiği yakınlığın gırtlak derdine dayanmadığına inanmıştı. Halbuki Pipeau'nun gözünün doymasına imkân mı vardı? Bir yandan aşçıbaşının verdiği yiyeceklere ilgisiz görünürken öte yandan da doymak bilmez karnını, gizlice aşırıldığı en yağlı butlarla da tıkabasa doldurmanın yolunu buluyordu.

Okuyucularımız, Pipeau'nun bütün kötü huylarının sadece aç gözlülük ve yalancılıktan ibaret olmadığını hatırlayacaklardır. Çünkü Pipeau, bütün bunların üstünde, pis bir hovardaydı da..."

Bununla birlikte Pipeau, Montmorency konağı denilen bu yeryüzü cennetinde yaşayıp dururken her akşam, yine efendisinin yatağının dibine kıvrılıp kestirmeyi de ihmal etmiyordu. Şövalye, onun için sadece bir efendi değil, aynı zamanda sâdık bir arkadaştı. Hayvan, Şövalyenin kendisini vaktiyle kurtarmış olduğunu unutmuyordu. Üstelik Şövalyenin onunla konuşusunda, ona dert yanışında öyle ahbap-

ça ve samimî bir edâ vardı ki bunu köpeğin anlamamasına imkân yoktu ve Şövalyenin bir sabah ortadan kaybolduğunu ve o gün akşama kadar beklediği hâlde gelmediğini görünce delirecek gibi oldu. O gece âdeta gözüne uyku girmedi. Konağın içinde sabaha kadar koklayıp dinleyerek ve inleyerek dolaştı. Ertesi günü sokak kapısı önünde bekleyerek geçirdi. Aşçıbaşının iştah verici davetlerine bile aldırmadı. Akşama kadar kapıda nöbetçilik etti... Geceyi de orada geçirdi ve Şövalyenin yine gelmediğini görünce sabahleyin erkenden, uçarcasına gitti. Nereye gitti diye düşünülebilir.

İlk vardığı yer, Bastille hapishanesi oldu. Montmorency konağında efendisini beklerken düşünmüştü. Şövalye, nerede olabilirdi? Sakın bir kere efendisini gördüğü o berbat yerde olmasın? Belki de yine efendisinin yüzünün daracık bir delikten çıktığını görecekti. Bunu akıl edince hemen Bastille'nin yolunu tuttu ve o yolda, çoluğu çocuğu, ihtiyarları, yumurta sepetlerini devirerek, yıldırım gibi koştu. Bastille avlusuna girince başını kaldırıp vaktiyle genç Pardaillan'ın yüzünü görmüş olduğu pencereye baktı. Orası duvarla örülmüştü. Boşuboşuna bekledi. Havladı, koştu bütün pencereleri yokladı. Hiç bir şey göremeyince ümidini keserek aynı hızla oradan uzaklaştı. Doğruca Devinière hanına gitti. Merdivenlerden efendisinin oturmuş olduğu odaya kadar çıkarak etrafı araştırdı ve öyle sırnaşıklıklar yaptı ki nihayet Landry usta, onu, süpürge sopasıyla kovmaya mecbur kaldı.

Bu kovulma, köpeğe, efendisinin orada olmadığını anlatmaya yetti. Çünkü hafızasında çok iyi yer etmişti: Efendisi orada olduğu vakit Landry ustadan gayet iyi muamele görür, olmadığı zaman da süpürge sopasıyla kovulurdu.

Fazla ısrar etmeyerek oradan uzaklaştı ve soluğu doğruca «*Konuşan İki Ölü*» meyhanesinde aldı. Meyhanenin her tarafını iyice araştırıp sahibini orada da bulamadığı zaman yorgunluktan bitmiş, acıkmış ve susamıştı. Catho kendisine yiyecek, içecek verdi ve köpek, geceyi de orada geçirdi. Sabahleyin erkenden, hizmetçi, meyhanenin kapısını açar açmaz, Pipeau hemen çıkıp ortadan kaybolmakta gecikmedi... Lâkin artık koşmuyordu. Gideceği başka bir yer kalmamıştı. Artık bitkin ve perişandı. Kendi kendine: «*Efendim beni bıraktı. Onu bir daha göremeyeceğim,*» diye düşünüyor olmalıydı...

Zavallı hayvan bu yılgnlık ve bitkinlik içinde Montmorency konağına dönerek bütün gün kapının önünde yatıp bekledi. Aşçıbaşının bütün davetlerine kulak asmadı ve adam, köpeğin gelmediğini görünce, akşam üstü hayvana iştah verici bir sürü kemikle beraber bir tavuk iskeleti getirmeye mecbur kaldı.

Pipeau, kemikleri iştahsız iştahsız kemirmeye koyuldu.

O gün 20 Ağustostu. Köpek için hiç de mühim olmayan bu tarihin, bizim için önemi vardır.

Gece bastırıldığı zaman köpek, birdenbire ayağa kalkarak ortalığı koklamaya başladı. Ne olmuştu? Efendisinin kokusunu mu almıştı? Maalesef, hayır... Pipeau sadece bir diğer köpek kokusu almıştı. Onun kötü huyunu da söyledik ya... Çapkın, dişi kokusu alınca bütün dertlerini, kederini, efendisini hemencecik unutupmuştu...

Az sonra da Montmorency konağının tam karşısında dört karaltı durmuştu. Bu dört karaltının ikisi insan, ikisi de köpekti. Pipeau, onlara yanaşınca iki köpek hırladı. Adamlardan biri:

— “Sus, Pluton! Sus, Proserpine!” Diye seslendi.

İki köpek, mükemmel terbiye almış olmalıydı. Çünkü ikisi de aynı anda seslerini kestiler. Bu köpekler, kocaman, heybetli hayvanlardı. Kanlı gözlü ve iri ağızlıydılar. Erkek Pluton kapkara, dişi Proserpine ise bembeyazdı. Fakat ikisi de aynı cinstendi.

Köpeklerin yanlarında duran iki adam, bir saat kadar Montmorency konağının karşısında kaldı. Konağın içine kolayca girmeye imkân verecek bir yer araştırdıkları besbelliydi. Çünkü biri:

— “İşte şuradan saldırırsak kolayca muvaffak oluruz, monsenyör,” diyordu.

Ötekisi:

— “Evet, Orthès,” diye cevap verdi. “Hakkın varmış. Haydi, köpekleri çağır da gidelim.”

Orthès diye hitap edilen adam, hafif bir ıslık çaldı. Pluton, Proserpine ve Pipeau, yürümeye koyuldular. Evet, Pipeau da onlarla birlikte yürüyordu. Çünkü dişi köpeğe göz dikmiş, erkekle de ahbablığı yoluna koymuştu. Bu iş, o kadar kolay olmamıştı. Pipeau, dişi Proserpine'ye sırnaşmaya başladığı vakit erkek Pluton hırlamış ve dişlerini göstermişti. Ama, Pluton'a aynı hırlama ile cevap veren Pipeau'nun dişleri de kara köpeğin üstünde tesir bırakmaktan geri kalmamıştı. Mamafih, bunu takip eden hareket, Pipeau'nun, o akşam aşçıdan hediye aldığı tavuk iskeletini Pluton'a hediye etmesi olmuştu. Kara köpek, tavuğu çıtır çıtır yerken de, Pipeau, Proserpine'yle cilveleşmeye başlamıştı. Pluton da, Pipeau'nun lütfükârlığına karşılık, ses çıkarmamayı doğru bulmuş, tavuğu yedikten sonra da ahbablıkları devam etmişti.

İki adam, köpekleri çağırdıkları vakit çapkın Pipeau da efendisine olan muhabbetini unutup peş-

lerinden gitti. Büyük bir evin kapısından girerlerken o da iki köpeğin arasında sokuldu ve Pipeau böylece Mareşal de Damville ile Vikont d'Aspremont'un misafiri oldu.

AMİRAL COLIGNY

Pipeau'yu sevdalarıyla: «Konuşan İki Ölü» meyhanesi sahihi Catho'yu da Roussotte ve Pâquette ile Pardaillan'ı da bir an ihmal ederek Louvre sarayına gidelim.

18 Ağustostan beri sarayda törenler birbirini takip ediyordu. Huguenot'lar sevinç içindeydi. Catherine de Médicis herkese gülyüz gösteriyordu. Yalnız Kral Dokuzuncu Charles'in yüzünde de, sebci belirsiz bir keder seziliyordu.

22 Ağustos cuma günü, Béthisy sokağındaki evinden çıkan Amiral Coligny, yanında birkaç Huguenot silâhşoru bulunduğu hâlde Louvre'ye gitmişti. Koltuğunun altında kalın bir kâğıt tomarı vardı ve Amiral, Holânda savaşının plânlarından ibaret olan bu tomarı, Krala göstererek onun muvafakatini almak niyetindeydi.

Amiral Coligny, Kralın dairesine geldiği zaman Dokuzuncu Charles yataktan henüz kalkmış, odasına nedimleri dolmuştu ve Kral bu sabah çok neşeliydi. Hattâ Amiralin koltuğundaki tomarı görünce gülererek söylenmişti:

— “Ooo! Bugün beni adamakıllı çalıştırmaya geliyorsunuz galiba, pederim. Fakat müsaadenizle çalışmayı akşama bırakalım da şimdi biraz top oynayalım. Zaten dün gece rüyamda, sizin beni top oyununda yendiğinizi gördüm.”

Amiral güldü:

— “Ömrümde elime raket almış değilim,” dedi.

— “Vah vah... Şu hâlde sizi yeneceğim.”

Bu sırada Amiralin damadı Téliigny söze karıştı:

— “Eğer majesteleri kabul buyururlarsa, kayın-pederimin yerine sizinle ben oynayayım,” dedi.

Kral hemen Téliigny'nin koluna girerek oradan uzaklaştı. Amiral Coligny de, yanında ihtiyar Baron de La Garde olduğu hâlde bir pencerenin önüne çekilerek plânlar hakkında konuşmaya başladı.

Baron de la Garde, ünlü bir sergüzeştçi ve yaman askerdi. Deniz savaşlarında pek çok yararlık göstererek yükselmişti. Şimdi de, Holânda savaşına donanma ile katılmak vazifesini almıştı. Görünüşe göre, Coligny'yi pek beğenirdi. Herhâlde Huguenot'lara karşı tasarlanan suikastın da kokusunu almış olacaktı ki ahbablarına:

— “Dümeni iskeleye mi, yoksa sancağa mı kıracağımızı anlamak için rüzgârın ne taraftan estiğini bekleyelim bakalım...” Demeyi itiyat edinmişti.

İki adam, plânlara dalmış, ateşli ateşli konuşurlarken Kraliçe Catherine de Médicis'in, salondan geçerek bir koridora daldığını ve oradakiler tarafından selâmlandığını farkedemediler. Catherine, siyah elbiseleri içinde bir hayâlet gibi süzülüp kaybolmuştu. Kraliçe, Saint - Germain - l'Auxerrois kilisesindeki müthiş fâciadan beri şaşkın ve kararsız görünüyordu. Arada bir kendi kendine: «Oğlumdu...» Dediğini duymak mümkündü. Acaba yaptığına pişman mı olmuştu?.. Vicdan azabı mı çekiyordu?

Bilinemez. Fakat vicdan azabı çekmiyor olsa bile, bu acıyı gidermek için tuttuğu yol garipti. Bir kanın verdiği ıstırabı, başka kanlar içinde boğarak unutmak isteyen bu kadın, yavaş yavaş ve emin bir yoldan giderek Huguenot'ların mezarını kazmaktan geri durmuyordu. Ama şimdi acelesi vardı. Bu Hu-

guenot'lar meselesi çabuk halledilmeliydi... Zaten nihayet, yapılacak iş ne kadar dehşetli görünürse görünsün, Tanrı uğrunda olmayacak mıydı? Tanrı öyle istemiyor muydu?

Yürüdüğü koridorun sonuna geldiği ve tam kendi kabul salonuna girmeye hazırlandığı sırada bir karraltının karşısına dikildiğini gördü. Bu, Maurevert'ti. Adam, eğilerek Kraliçeyi selâmladı ve mırıldandı:

— “Son emrinizi bekliyorum, madam.”

Catherine, koridorun öbür ucundaki salona baktı. Coligny'nin, plânlarını tekrar tomar hâline getirerek ayağa kalktığını ve Baron de la Garde'yle konuşmasına devam ettiğini gördü. Sonra ağzından şu söz döküldü:

— “Haydi, vakit geldi.”

Maurevert, derin bir saygıyla eğildi ve birdenbire aklına Duc de Guise'nin tembihi gelerek Coligny'yi öldüremediği takdirde Kraliçenin ne diyeceğini anlamak istedi:

— “Ya kurşunu isabet ettiremezsem, madam?”

Kraliçe, sükûnetle:

— “O zaman bir daha ateş edersiniz,” dedi.

Fedai ısrar etti:

— “Amiral ölsün ölmesin, yarın sabah, Temple zindanındaki mahpus benim olacak mı?”

— “Evet. Fakat benim de işkencede bulunmam şartıyla...”

Catherine bu sözleri söyledikten sonra kabul salonuna girdi.

Bir-iki dakika sonra da Maurevert, Louvre sarayından çıkıyordu. Aynı zamanda salondaki pencerenin dibinde, Baron de la Garde, Amirale şöyle diyordu:

— “Muhterem Amiralim... Gerçi ben Roma kili-

sesine bağlıyım ve siz, benimkinin zıddı bir mezhep-tesiniz. Fakat Jarnac'da size karşı savaştım ve sizi çok takdir ederim. Beni dinlerseniz, bir aya kalmadan orduyu alıp Paris'ten gitseniz, daha iyi olur.”

Coligny bu sözleri, Baronun savaşmaktaki acelesine hamletti ve:

— “Merak etmeyin, onbeş güne kadar yola çıkıyorum,” dedi.

İki komutan el sıkıştılar. Baron de la Garde, aşağıda top oynayan Kralın yanına inerken Coligny de her zaman yanında gezen birkaç Huguenot asilzadesiyle birlikte Louvre'den çıktı.

Maurevert, aceleye lüzum görmeden, Saint-Germain l'Auxerrois kilisesine kadar yürümüş ve alt pencereleri demir parmaklıklı basık bir evin önünde durmuştu. Burası rahip Villemur'un eviydi. Fakat rahip, üç gün önce Picardie'de oturan bir arkadaşına gidip kendisinde bir ay misafir kalacağını söyleyip yola çıktığını herkese ilân etmiş ve ihtiyar hizmetçisine de bir aylık bir izin vermişti. Bu hesapça ev, üç gündür boştu.

Böyle olmasına rağmen Maurevert, esrarengiz bir elin açtığı küçük kapıdan eve girdi ve alt kattaki yemek odasına kadar yürüdü. Kapıyı kapadıktan sonra peşinden gelmiş olan adama döndü:

— “Vakit geldi,” dedi.

Bu adam, rahip Villemur'un ta kendisiydi. Rahip cevap olarak:

— “Zaten biliyordum,” dedi. “Şimdi benimle beraber gelin de size yolu göstereyim.”

Villemur Maurevert'i birçok odadan geçirerek evin arkasındaki avluya götürdü. Duvardaki küçük bir kapıyı açtı ve bir patika ile kapıya bağlı atı işaret ederek:

— “Bu yoldan, şu atla kaçacakmız,” dedi. “Bu atı Monsenyör Dük de Guise gönderdi. Patikadan sonra sola kıvrılıp Seine nehri boyunca gideceksiniz. Saint - Antoine kapısından geçebilmeniz için emir verildi. Doğruca Soissonnais’e ve oradan da Reims’e gideceksiniz. Orada beklersiniz.”

Maurevert, alaycı bir tebessümle sordu:

— “Muhakkak kaçmama lüzum var mı?”

— “Kaçmazsanız ve ele geçerseniz, kelleniz gider sanırım.”

Birlikte yemek odasına döndüler. Villemur bir köşeye dayalı, dolu bir arkebüz tüfeğini alıp Maurevert’e uzattı. Adam tüfeği iyice gözden geçirdi:

— “Âlâ,” dedi.

Bu sırada parmaklıklı pencerenin yanında duran rahip Villemur, sokağı gösterdi:

— “İşte, işte, geliyor!”

Maurevert, hızla pencereye geçti. Rahip de olayı kaçırmadan seyredebilecek bir yerde, biraz arkada durdu. Maurevert, tüfeğin namlusunu, pencerenin pervazına dayamıştı. Dört kişilik bir grup soldan doğru geliyordu. Grubun önünde Coligny konuşuyordu. Coligny’nin sağ tarafı pencereye dönüktü.

Maurevert, birden ateş etti.

Coligny, sağ elini sallayarak pencereyi gösteriyordu ve kurşun bu elin işaret parmağını koparıp götürdüğü için elinden kan boşanıyordu. Etrafındaki Huguenot asilzadeleri, Amirale doğru koşarak:

— “Kaatil var!” Diye bağıştılar.

O sırada ikinci bir silâh sesi duyuldu ve sol omuzu parçalanan Amiral, yere yıkıldı. Bu arada sokakta biriken halk da manastıra doğru koştu, fakat yaralanan adamın Amiral Coligny olduğunu öğre-

nince Huguenot'lar aleyhinde atıp tutarak tekrar uzaklaştı.

Maurevert, ilk kurşunu attıktan sonra:

— “Ne beceriksizim...” Diye söylenmişti. “İsabet ettiremedim!”

Rahip Villemur:

— “Bir daha atın...”

Diyerek elinde başka bir arkebüz olduğu hâlde Maurevert'in yanına koşmuştu. Fedainin, silâhı ya-kalamasıyla tetiğe basması bir oldu. Villemur Amira-lin düştüğünü görünce:

— “Vuruldu!” Dedi.

Maurevert gülümsedi:

— “Galiba öldü...”

— “Öyleyse hiç durmayın kaçın.”

— “Ya siz?..”

— “Canım, siz bana ne bakıyorsunuz? Kendinizi kurtarsanıza...”

Bu sırada evin kapısı yumruklanıyor, tekmeleniyordu... Fakat Maurevert, gürültüye aldırmadan, arka avluya çıkarak ata atlayıp dörtmala uzaklaştı. Rahip Villemur'a gelince o, hemen evin bodrumuna inerek bir mahzenin kapağını kaldırdı, içine girdi ve dar bir yeraltı dchlizinden yürüdükten sonra taş bir merdivenden çıkarak Saint - Germain l'Auxerrois kilisesinin âyin yerlerinden birine vardı. Orada birkaç rahip, toplu hâlde duruyordu. Villemur, bunlar arasında Sainte - Foi piskoposunu seçince ellerini kaldırdı ve hep birlikte kiliseye girerek mihrapta diz çöküp *Te Deum* duasını okumaya başladılar...

Bu sırada manastırın önünde büyük bir kalabalık birikmişti. Huguenot asılları, evin kapısını kırama-

yacaklarını görünce geri çekilip Amiralin yanında toplanmışlardı. Coligny:

— “Krala haber verin!” Dedi.

Asilzadelerden biri, Louvre’ye doğru koştu. Etrafta toplanan kalabalıktan bir kadın:

— “Oh! Ne iyi oldu!” Diye haykırdı.

Bu sırada Coligny de yanındakilerin yardımıyla ayağa kalkmıştı. Asilzadelerden biri:

— “Bir iskemle getirin! Allahaşkına bir iskemle verin!” Diye bağırdı.

Fakat seyirci halk, kılını bile kıpırdatmadı. Bunun üzerine Huguenot’lardan ikisi, ellerini birbirine kenetleyerek Amirali üstüne oturtular. Coligny, iki kolunu onların omuzuna attı ve kafile yola koyuldu.

Uzaklaştıkları zaman halk, arkalarından bağırma-ya başladı.

Coligny kendini kaybetmemişti:

— “Sâkin olun,” diyordu.

Fakat yanındakiler bu sözleri dinlemiyorlardı. Clermont de Piles, keder ve kızgınlığından ağlıyordu. Ötekiler de bağışıyorlardı:

— “Babamızı öldürdüler! Amirali öldürdüler! Öç alalım!”

Her dakika, toplanan Huguenot’ların sayısı artıyordu. Bunlar, Amiralin ağır yaralı olduğunu görünce kılıçlarını çekerek kafileye katıldılar ve bağırma-ya başladılar.

— “İntikam! Öç alalım!”

Béthisy sokağındaki konağa geldikleri zaman sayıları ikiyüzü bulmuştu. Kılıçlarını sallıyor, kendilerini seyreden halkı tehdit ediyor, ağlıyorlardı. Suikast haberi Paris’e çok çabuk yayıldı ve bir an-

da koca şehir, kaynaşmaya başladı... Bütün halk, tepeden tırnağa silâhlanıp sokağa çıkıyordu. Köşe başlarında kürsüler kuruldu ve papazlar, Tanrının nihayet büyük bir din düşmanını mahvettiğini haykırmaya başladılar. Halk papazları el üstünde taşıyor ve boyuna: «Yaşasın Katoliklik!» Diye feryat ediyordu.

Béthisy konağı civarında, Amiralin öldürülmek istendiğinden emin bulunan bin kadar Huguenot toplanmıştı. Bu kalabalık, avluyu doldurduktan başka sokağı da kapatıyordu. Böylece büyük bir kargaşalık içinde heyecanlı iki saat geçti ve nihayet Amiral yaralayanın, rahip Villemur'un çömezlerinden biri değil, âdi bir haydut olduğu haberi kulaktan kulağa yayılınca ortalığa biraz sükûnet geldi. Üstelik Amiralin yarasının tehlikeli olmadığı haberi de yüreklere biraz su serpti...

Bununla birlikte Huguenot'lardan birçoğu, şeflerinin yakınında olmak ve icap ederse çabucak imdadına koşabilmek için Béthisy sokağında ne kadar boş ev varsa hepsini kiralamışlardı.

Böylece iki saat kadar geçtikten ve kalabalık biraz sükûnet bulduktan sonra birdenbire sokağın başında bir araba belirince bağrışmalar duyuldu:

— “Kral geliyor! Kral geliyor!”

Araba, konağın avlusuna girmeden önce bir an durakladığından içinde Dokuzuncu Charles ile beraber Kraliçenin ve Dük d'Anjou'nun da buldukları görüldü. Halk, kendilerini şapka çıkararak selâmlıyordu. Fakat Huguenot'ların içleri öyle sızlıyordu ki, aralarından:

— “Öcümüz alınsın! Öcümüz alınsın!” Diye bağırانlar oldu.

Dokuzuncu Charles, rengi uçmuş, üzgün ve sinir-

li bir hâlde, arabasına en yakın duran Huguenot grubuna eğildi:

— “Ben de öcünüzün alınmasını sizin kadar istiyorum,” dedi. “Sâkin olun. Kaatil yakalanacak ve kendisine lâyük olduğu ceza verilecektir.”

Dokuzuncu Charles’in sözleri kulaktan kulağa gidince kalabalıkta, heyecanlı: «*Yaşasın Kral!*» Sesleri yükseldi.

Kral, sarayında top oynarken Baron de Pont her türlü nezaket kaidesini unutarak heyecanla yanına girmiş ve haykırmıştı:

— “Amirali öldürdüler, monsenyör!”

Dokuzuncu Charles, bir an duralamış kalmıştı. Orada bulunan Téligny, Henri de Béarn, Prens de Condé bu sözü duyar duymaz dışarıya fırlamış, Bét-hisy sokağına koşmuşlardı. Kral, Baron de Pont’a:

— “Ne söylüyorsunuz, mösyö?” Diye sormuştu. Baron da:

— “Hakikati söylüyorum, monsenyör...” Diyerek olayı anlatınca Kral fena hâlde hiddetlenmiş, yüzü renkten renge girmiş, Adalet Bakanını çağırarak kendisine şu emri vermişti:

— “Amirale suikast yapılmış... Suçlu üç güne kadar yakalanmazsa mahvoldunuz demektir!”

Sonra korkusundan gık bile diyemeyen Bakana sırtını çevirerek nedimlerine:

— “Efendiler,” demişti, “ben Huguenot’lara güleriyüz gösterilmesini istiyorum. Onlar, krallığımıza birçok hizmette bulunmuşlardır. Huguenot’lar artık benim dostlarımdır; bunun böylece bilinmesini istiyorum.”

Kralın bütün gayesi, Huguenot’ları ve Guise taraftarlarını Holânda seferine yollamaktı. O seferden

kimin sağ döneceği belli miydi? Birçoğunun öleceği muhakkaktı. Bu suretle her iki düşman grubu da adamakıllı zayıflamış olacak, ülkede huzur yerine gelecek ve o da rahat rahat ava çıkıp top oynayabilecekti. Bundan mükemmel politika mı olurdu? Şimdi bu suikastı düzenleyerek bütün plânlarını altüst etmeye çalışan kimdi?

Dokuzuncu Charles, bir zaman odasına kapanıp kaldıktan sonra Kraliçeye, Amirali birlikte ziyarete gitmeleri lâzım geldiği haberini yolladı ve az sonra da annesi ve kardeşiyle birlikte yola çıktı. Yolculuk boyunca Dük d'Anjou ile Catherine de Médicis, devamlı olarak Saint - Germain - l'Auxerrois kilisesinde görülmüş olan bir mucizeden bahsettiler. Üç gün önce kiliseye sabahleyin giren bir rahip, okunmuş su vazosunun kanla dolu olduğunu görmüştü. Halbuki bir akşam önce vazoyu, su dolu bir hâlde bırakmışlardı. Geceleyin kiliseye kimsenin girmesine imkân yoktu. Hem zaten böyle bir günahı kim göze alabilirdi ki?.. Vazodaki bütün kan, şişelere doldurulmuş ve Notre - Dame kilisesine götürülmüştü. Bu mucize de kazandaki kan mucizesinin ardından gelmiş oluyordu. Bütün bu işaretlerin bir araya gelişi, Tanrının kan istediğine bir delil değil miydi?

Dokuzuncu Charles, bu sözleri cevap vermeden dinledi. Sonra konağa varınca pencereden başını çıkarıp Huguenot'lara yukarıda belirttiğimiz sözleri söyledi ve nihayet Coligny'nin odasına girdiler. Yatağında yatan yaralı, Kralın kendisini ziyarete geldiğini görünce pek sevindi. Kral, Amirale doğru koştu ve kendisini kucakladı:

— “İnşallah bu işi yapmış olan hainin yakında ipte sallandığını görürüz,” dedi. “Ümit ederim ki bizim için de kıymetli olan hayatınız tehlikede değildir.”

Yatağın başucunda bulunan hekim Ambroise Paré cevap verdi:

— “Amiralin hayatının sorumluluğunu kabul ederim, majeste... Kendileri iki haftada ayağa kalkacaktır.”

Bu sefer Coligny söze karıştı:

— “Majestenizin beni ziyaret etmiş olmasının verdiği sevinç, çabuk iyileşmemde büyük bir âmil olacaktır.”

Bir yandan Dük d’Anjou, bir yandan da Kraliçe, Coligny’ye geçmiş olsun dediler ve kendisine çok değer verdiklerini belirten sahte övgüler söylediler. Fakat bu sözler, odayı dolduran Huguenot kalabalığı üzerinde çok hoş bir etki yapmakta gecikmedi ve her yanda: «Yaşasın Kral! Yaşasın Kraliçe! Yaşasın Dük d’Anjou!» Sesleri yükseldi.

Nihayet odadaki kalabalık çekildi ve yatağın başında, Kral, Kraliçe ve Dük d’Anjou ile Navarre Kralı Henri de Béarn, Amiralin damadı Téligny ve karısından başka kimse kalmadı. Bu ziyaret, böylece bir saat kadar sürdü. Kral, bir gün sonraki pazar günü tekrar geleceğini söyleyerek Kraliçe ve kardeşiyle birlikte ayrıldı. Dokuzuncu Charles, konağın avlusunda belirince Huguenot asilzadeleri kendisini tekrar alkışlarla karşıladılar. Kral, herkese duyurmak istemiş gibi arabasının arkasında bir bölük muhafızla beraber gelen muhafız kıtası komutanı Cosseins’i yüksek sesle çağırarak:

— “Siz bölüğünüzle beraber bekleyiniz. Amiral Coligny’nin hayatından sorumlusunuz,” dedi.

Komutan şaşalayarak sordu:

— “Majeste, Louvre’ye muhafızsız mı dönecekler?”

— “Burada bu kadar asîlzade var. Onlardan daha emin muhafız mı bulacağım?”

Eliyle Huguenot’ları gösteriyordu. Bu hareket, Protestan silâhşorlarını sevinçten çılgına çevirdi. Catherine önce şaşalamıştı. Dük d’Anjou ile garip garip bakışmışlardı. Fakat sonra birdenbire yüzü gülmüş ve Dokuzuncu Charles’e:

— “Bunu iyi akıl ettiniz, oğlum,” demişti.

Kral gülümsedi:

— “Değil mi, anne? Fransa Kralının, Amirali kendi muhafızlarına emanet etmesi çok iyi oldu, değil mi?”

Catherine de hakikaten bu fikirdeydi ve böyle oluşu da tabii değil miydi? Amiralin yanından sadık Huguenot’ları uzaklaştırılmış, yerlerine Cosseins gibi saraya sadık bir adam getirilmiş olmuyor muydu?

Araba, etrafında Huguenot’lardan bir muhafız kalabalığı olduğu hâlde saraya döndü. O akşam Louvre’de büyük bir ziyafet verildi. Kral savaşın onbeş gün sonra yâni Amiral yola çıkar çıkmaz başlayacağını söyledi. Gayet neşeliydi. Navarre Kralı ile yeni icat edilmiş bir kâğıt oyunu oynadı ve kakkahalar içinde ikiyüz ekü kaybetti. Oyun bitip de Henri de Béarn, ikiyüz eküyü cebine yerleştirdiği vakit genç karısı Kraliçe Margot’a:

— “Böyle giderse zengin olacağız demektir, sevgilim,” diyordu.

Margot, çevresine endişeyle baktı ve mırıldandı:

— “Majeste, dikkat ediniz.”

— “Neye dikkat edeyim, canım? Charles’in hiçbir kötü düşüncesi yok.”

— “Evet, ama Kraliçeye bakın. Ben onu hiç bu kadar keyifli görmemiştim. İyi alâmet değil.”

Gerçekten de Catherine de Médicis çok neçeli görünüyordu. Saat onda dairesine çekilirken:

— “Geceniz hayırlı olsun. Protestan efendiler,” dedi. “Sizin için de duâ edeceğim!”

Gece yarısı olduğu zaman Louvre sarayında herşey uyuyor gibiydi.

KORKUNÇ KARAR

O da uşağı, Kralı soymuş ve yatırmıştı. Odadaki bütün şamdanlar söndürülmüştü. Yalnız bir gece kandili yanar bırakılmıştı. Fakat bir saatten beri yatan Kralın gözlerine uyku girdiği yoktu. Binbir şey düşünüyordu.

Haftalardır «Yaşasın Guise!» Ve «Yaşasın Katoliklik!» Sözlerinden başka bir şey duymamış olan kulaklarında bugün «Yaşasın Kral!» Sesleri çınlamıştı. Bu sözleri hâlâ duyar gibi oluyor ve hoşlanıyordu. Charles, kraldı ama henüz yirmi yaşında bir gençti. Sevilmek ve alkışlanmaktan bir çocuk gibi keyif duyuyordu. Gözlerinin önünde kendisini selâmlayan Huguenot kalabalığını görür gibi oluyor, sonra yatağında yatan soluk yüzlü Coligny'yi hatırlıyordu. O ne namuslu ve dürüst yüzdü. İnsanın içine ne geniş bir güven veriyordu. Halbuki annesi?.. Hatırladıkça dehşetten tüyleri ürperiyordu. Beri yanda Guise de vardı. Onlardan da çekiniyordu. Zaten kendisine kimlerden çekinmeyi öğretmişlerse hepsinden nefret ediyordu: Annesinden, Guise'den ve hattâ kardeşi Dük d'Anjou'dan...

Ama bütün bunlar içinde en çok çekindiği Dük de Guise'ydi... Çünkü o, Fransa tahtına göz koymuştu. Yakışıklı bir adamdı. Acaba Fransa tacı ona daha fazla mı yaraşır?.. Herhâlde... Ne olursa olsun, şimdi hepsini savaşa gönderiyordu ya... Kimbilir kaç orada geberecekti? Ve o zaman Kral, sevgili Marie Touchet'iyile başbaşa kalacaktı.

Kral yatağında birdenbire irkildi. Odasının kapı-

larından birinin hafifçe tıklatıldığını duyar gibi olmuştu. Odanın üç kapısı vardı: Biri iki kanatlıydı ve nedimleri buradan girerlerdi. İki küçük kapıdan birinden kendi yemek odasına geçilirdi. Öteki de bir koridora açılırdı ki bu kapıdan hem kendisi, hem de annesi girer çıkardı. Gürültü bu son kapıdan geliyordu. Genç Kral, hemen yatağından inip kapıya giderken seslendi:

—“Siz misiniz, anne?..”

— “Benim, majeste! Sizinle hemen konuşmam lâzım!”

Genç Kral, can sıkıntısıyla çabucak giyindi, hançerini beline taktı ve kapıyı açtı. Catherine de Médicis içeri girince derhal söze başladı.”

— “Şu anda Adalet Bakanı Birague, Mösyö Gondi, Dük de Nevers, Mareşal de Tavannes ve kardeşiniz Dük d’Anjou, kabul salonunda toplanmış bulunuyorlar. Sizi ve devleti kurtaracak kararı verdiler ve bu kararı size de bildirmek istiyorlar!..” Dedi.

Dokuzuncu Charles, bir an şaşkın kalakaldı. Nihayet:

— “Madam, siz delirdiniz mi Allahaşkına?” Diye sordu. “Bu saatte falanca, filânca ve fişmanca toplanmışlar. karar veriyorlarmış!.. Toplanmak için kimden emir almışlar? Ne hakla beni yanlarına çağırıyorlar?.. Kararlar vermişler, öyle mi? Versinler, madam! Tek beni rahat uyumdan ayırmasınlar da!..”

Ve annesine arkasını dönerek soyunmaya hazırlandı. Catherine de Médicis soğuk bir edâ ile:

— “Charles!” Dedi. “Soyunmayınız! Çünkü belki de bu son soyunmanız olacaktır!”

Kral birdenbire sarardı. Gözlerinde dehşet izleri belirdi. Kraliçe oğlunu hep böyle korkutarak ele ge-

çirirdi. Kadının yüreği sevinçle hoplarken Dokuzuncu Charles:

— “Ne var? Ne oluyor?” Diye kekeledi.

— “Ne mi oluyor? Tabii, farkında değilsiniz Charles... Allaktan ki sizi düşünen sâdık dostlarınız var. Ne oluyor, ha?.. Daha ne olsun? Yirmi dört saate kadar Louvre sarayına girip seni öldüreceklermiş, Charles!..”

Charles, alnında biriken soğuk terleri sildi:

— “Louvre’yi basıp beni mi öldüreceklermiş?.. Rüya mı görüyorum yoksa?..”

Catherine de Médicis, sözlerinin etkisini artırmak için yaklaştı ve ara vermeden konuştu:

— “Siz, asıl annenizden ve kardeşinizden çekindiğiniz zaman rüya görüyorsunuz, Charles,” dedi. “Halbuki bizim menfaatimiz, sizin kral olarak kalmanızdadır. Siz, o alçak Huguenot’ların gülüyüzüne kanarak tepenizde dolaşan ölüm tehdidini göremez oldunuz. Kiliseyi ve tacınızı kurtarmak için harekete geçiniz, Charles! Yoksa başkaları harekete geçecekler. Yoksa Guise, kiliseyi kurtaracak!.. Ama, yalnız kiliseyi kurtaracak ve belki de siz canınızı onun elinden kurtaramayacaksınız. Hepsi, hepsi size ihanet ediyor. Huguenot’lar da Guise de... Bugün Huguenot’ları peşinize takıp muhafızlarınızı orada bırakmanız iyi mi oldu sanıyorsunuz?.. Sâdık muhafızlarınıza, Huguenot’lar kadar bile ehemmiyetleri olmadığını gösterdiniz... İyi mi oldu? Halbuki sevgili dostunuz Coligny, Paris’e niçin geldi sanıyorsunuz? Sizi öldürmek için Charles!..”

Kral, gözleri faltaşı gibi açılmış:

— “Delil isterim, delil,” dedi.

Catherine, sinirli sinirli devam etti:

— “En kesin delilleri size yarın sabah vereceğim, oğlum. Hani o Montmorency ile beraber buraya gelen ve size karşı gayet saygısızca tavırlar takınan Şövalye de Pardaillan vardı ya?.. Onu da, babasını da yakalatıp Temple zindanına attırdım. Yarın ikisi de sorguya çekilecek. Onlar, hem Guise, hem Montmorency, hem de Coligny hakkında çok şey biliyorlar. Sorgu tutanağını da size getiririm, oğlum...”

— “Pekâlâ, madam, yarın okur ve karar veririm.”

— “Hayır oğlum... Yarına bırakacak karar yok... Mareşal de Tavannes, buraya Guise'nin casusu olarak ve sizin ne karar vereceğinizi öğrenmek için geldi. Paris'teki askerlerin üçte ikisine komuta eden bir adama kiliseyi kurtarmaya karar verdiğinizi göstermeniz lâzım.”

Kral sordu:

— “Kiliseyi nasıl kurtaracakmışım, madam?”

— “Coligny'nin ölümüne karar vermek suretiyle!..”

Kral irkildi, geriledi ve kekeledi:

— “Nasıl olur, madam? O benim misafirim... Onu Paris'e ben dâvet ettim. Bu namussuzluğu nasıl yaparım?”

— “Onlar sizin hayatınıza kasdetsinler, siz hâlâ namustan bahsedin, Charles... Haydi çabuk, bizi bekleyenlerin yanına gidelim...”

Dokuzuncu Charles'in bütün direnişi kırılmıştı. Annesinin peşine düştü ve Kraliçenin kabul odasına kadar gitti. Catherine de Médicis şiddetle kapıyı açtı. İçeridekiler bir ağızdan:

— “Kral!”

Diye mırıldandılar. Charles, odaya girdi ve dü-

şüncelerini sezdirmemeye çalışarak sâkin bir sesle rolünü oynadı:

— “Davetime geldiğiniz için teşekkür ederim, efendiler,” dedi. “Şimdi neye karar verdiniz anlatın bakalım.”

İlk sözü, Bakan Birague aldı. Paris’lilerin artık tamamen devlet otoritesini dinlemez olduklarından söz edip böyle devam ederse vazifesini yapamayacağını söyledi ve:

— “Kral hazretlerinden, görevimden affımı rica edeceğim,” dedi.

Mareşal de Tavannes de sinirli ve kırgın bir sesle:

— “Bu şartlar altında, kılıcımı, Holânda Kralı Dük d’Albe’nin hizmetine vermem, bin kat daha iyidir,” dedi.

Gondi ise İtalya’ya kaçacağından bahsediyordu. Charles, bunları sükûnetle dinledikten sonra sordu:

— “Yâni ne istiyorsunuz?”

Üç adam, bir ağızdan söylediler:

— “Dinsizliğin yok edilmesini, majeste!..”

— “Yâni, Coligny’nin ölümünü, öyle mi?”

Kral, odada, acele adımlarla bir aşağı, bir yukarı geziniyordu. Zaman zaman kolunun yeniyle alnındaki terleri siliyor, ne yapacağını şaşırılmış bir hâlde içindeki korkunç mücadeleyi belli etmemeye çalışarak susuyordu. Nihayet odadaki bir İsa heykelinin önünde durdu, baktı. Kraliçe tam bu sırada Kralın kulağına eğildi:

— “Tanrının emrini yerine getirmekten çekindiğin için o da senden nefret edecektir,” dedi.

Odadakiler, bu söze şunu da eklediler:

— “Kralımız bizi ve Hristiyanlığı kurtarmak istemiyor mu?”

Charles sepsarı oldu. Sonra birdenbire kızardı, morardı ve haykırdı:

— “Demek herşey, onun ölümüyle düzelecek, öyle mi?.. Pekâlâ öyleyse... Öldürün onu!.. Fakat Allahaşkına, arkasından da bütün Huguenot’ları öldürün ki bu dünyada onlara yaptığım ihaneti benim yüzüme çarpacak kimse kalmasın. Hepsini, öldürün!”

Catherine de Médicis, zor zaptedebildiği bir sevinç içinde:

— “Tanrıya şükürler olsun!” Dedi.

Ötekiler de:

— “Nihayet...” Diye mırıldandılar.

Dokuzuncu Charles bitkin bir hâlde ve titremeler içinde bir koltuğa yığılmış kalmıştı. Catherine de Médicis odadakileri dışarı çıkardı ve hepsine:

— “Şimdi gidiniz, efendiler,” dedi. “Saat gece-nin üçünü çaldı. Yarın sabah saat sekizde tekrar gelin. Mösyö de Guise’yi Mösyö d’Aumale’yi, Mösyö de Montpensier’i ve Mösyö de Damville’yi de getirin. Bütün gün, dini kurtaracak olan savaşın plâmnı konuşuruz.”

Üç adam, Kraliçeye vedâ ederek ayrılınca Catherine, Dük d’Anjou’ya döndü:

— “Sevgili oğlum, nihayet Kral olacaksın,” dedi. “Haydi şimdi git, yat...”

Geleceğin Üçüncü Henri’si olacak bu delikanlı, gevşek gevşek esnedi ve umursamaz bir tavırla söylendi:

— “Ya, kral olacağım demek, ha?.. Artık bunun sırası geliyordu doğrusu...”

Sevgili oğlunun politikaya olan bu ilgisizliği, Catherine’nin yüreğini dağlayan en büyük üzüntüsüy-

dü. Dük d'Anjou çıktıktan sonra bir an sessiz ve hayâllerine gömülü bir hâlde kalan Kraliçe, nihayet küçük bir kapıya doğru ilerleyerek onu açtı. Münecim Ruggieri görüldü. Catherine:

— “Vakit geldi.” “Crucé'ye, Pezou'ya, Kervier'e bildir. Yarın akşam işareti sen verdireceksin. Gece saat üçte, herkes derin uykudayken Saint - Germain-l'Auxerrois'in çanını çaldırtırsın.”

Ruggieri dehşetle irkildi. Kraliçe:

— “Ne oluyorsun?” Dedi. “Budalalaşma!..”

Müneccim, boğuk bir sesle cevap verdi:

— “Çanları kendim çalacağım. Zaten oğlumun matem çanı henüz çalınmadı.”

Kraliçe bir an düşündü: «*Oğlu!.. Benim oğlum!..*»
Sonra sordu:

— “Lauru ne oldu?”

— “Öldü.”

— “Ya Panigarola?..”

— “Bilmiyorum...”

— “Onun da icabına bakmalı. Çenesini tutamayıp bizi ele verebilir. Nereye gittiğini araştır.”

Ruggieri, geldiği kadar sessiz, çekilip gidince Kraliçe, masasına oturarak yazmaya koyuldu.

Bu sırada çökmüş bir ihtiyar gibi odasına yollanmış olan Dokuzuncu Charles, içeriye girer girmez, halılar üstüne bitkin bir hâlde yığılmış, müthiş buharanlar içinde sayıklıyordu:

— “Yarabbi, nedir bu? Yine ne kadar kan akacak, Allahım? Yine ne kadar kan akacak? Ölüm, cinayet, kan!.. Ne kara alınyazım var. İnşallah, bunların hepsi, sadece bir rüyadan ibarettir.”

İŞKENCE ODASI

Louvre sarayında korkunç kararlar verildiği sırada iki Pardaillan da Temple zindanındaki hücrelerinde, ot şiltelerine uzanmış, yanyana uyuyorlardı. Bu 23 Ağustos sabahı, ikisi de sorgu ve işkenceden geçecekti. İşkence demek, ölüm demektir. Hem de ne feci bir ölüm! Kemikleri kırılacak, etleri kıpkızıl kızdırılmış demir kerpetenlerle koparılacak, bacakları öldürücü bir mengenede, damarları patlayıp kanları boşalınca kadar sıkılacaktır.

İşte iki Pardaillan'ı böyle bir kötü son bekliyordu ve onlar, buna rağmen uyuyorlardı.

Şövalye, manastırın önünde yakalanıp buraya getirildiği ve babasının yanına atıldığı günden beri dışarıdan hiçbir haber almamıştı. Hücrelerinin önündeki koridorda gezen nöbetçinin ayak sesiyle arada bir yere vuran tüfek dipçığı seslerinden başka bir ses duydukları da yoktu. Bu arada Şövalye, duvarları, pencereyi ve kapıyı yoklamış, hiçbir çıkar yol olmadığını anlamıştı. Nöbetçiyi kandırmayı da denememiş değildi. Fakat nöbetçi, her türlü para teklifini kesinlikle reddetmiş ve bir daha böyle bir teklif yapıldığı takdirde zindan müdürüne haber vereceğini söylemişti. İhtiyar Pardaillan, bunun üzerine oğluna demişti ki:

— “Görüyorsun ya! Buradan kaçmaya çalışma... Ah, ne diye benim sözümü dinlemedin? Ben sana, insanların aç kurtlara benzediğini ve dünyanın eğri gidişini, senin değiştiremeyeceğini söylemedim mi? Ben

sana demedim mi ki insanlar, seni tanıyınca yadırgayacak ve her türlü çâreye başvurup ezmeye çalışacaklardır?.. Ben sana, kadınlara güven olmaz, onlara uyma, demedim mi?.. Şimdi içini çek dur bakalım...”

Şövalye, bu sözlere cevap olarak:

— “Haklısınız, baba... Çok haklısınız ama olan oldu bir kere...” Dedi. “Ben, tıpkı Charlemagne devrinde bileğine güvenip kötülere titretmeye ve iyilere yardım etmeye çalışan Şövalyeler gibi yapmak istedim. Dünyaya bakınca büyük insan sürüsünün rahat içinde yaşamaktan başka bir şey istemediğini, fakat aç kurtların onlara dünyayı zindan ettiklerini gördüm. Bu aç kurtlar, krallar, prensler ve daha bilmem kimlerdi ama benim gibi birkaç Şövalye onların hakkından gelebilirdi. Ne çâre ki tek başıma bu işi başaramadım baba...”

Baba-oğul bütün bunları konuşurken Loïse'nin adını ağızlarına almaktan çekiniyorlardı ama başlarına gelen bu felâketin bu genç kız yüzünden olduğunu ikisi de biliyordu. Böylece günler ve geceler birbirini takip etti. Nihayet son gecelerini de uykuyla geçirdiler. Sabahleyin, oğlundan önce uyanan ihtiyar asker, kımıldamamaya gayret ederek genç oğlunun uyuyuşunu seyrettiyse de hafif bir hareket Şövalyeyi de uyandırdı. Fakat hiçbir şey konuşmadılar. Şövalye, babasının elini kendi avuçlarına aldı ve saatler, dakikalar kadar çabuk geçti.

Birdenbire kapının önünde kalabalık adım sesleri duyuldu. Kapı açıldı ve Montluc, arkasında yirmi arkebüzücü ile görüldü. İki mahpus elele tutuşmuşlardı. Montluc bir işaret verince muhafızlar, Pardailan'ların etrafını çevirdiler. Hep birlikte yola koyul-

dular ve bir merdivenden inerek zemini taş döşeli, geniş bir odaya girdiler.

Burası, işkence odasıydı.

Cellât gelmişti. Meşalelerin ışığında, cellâdın yanında duran adamın yüzünü gören Şövalye, onu derhal tanıdı. Bu, Maurevert'ti. Şövalye, kafasını babasına çevirdi ve güldü. Maurevert, kin ve sabırsızlıkla titriyordu. Salonun duvarları dibine çepeçevre otuz silâhlı sıralandı. Her altıncı adamda bir meşale vardı. Pardaillan'lar, bütün bunları bir bakışta gördüler. Yine bir bakışta işkence sehпасını, ipleri, mancınıkları, kıskaçları gözden geçirdiler. Bir köşede yanan bir ocakta demir işkence âletlerinin kızdırıldığını farkettiler. Cellât, yamaklarına izahat veriyor; Maurevert ise Montluc'la konuşuyordu. Nihayet Montluc sordu:

— “Hangisinden başlıyoruz?”

Şövalye, ileriye doğru bir adım attı ve birkaç askerin hemen kendisini tutmasına rağmen:

— “Benden başlayın,” dedi.

Fakat hemen aynı anda ihtiyar Pardaillan da atılmıştı:

— “Ne demek?.. Su küçüğünse söz de büyüğündür. Önce benden başlanacak!”

Şövalyenin yüzü acıyla buruştu. Montluc'a:

— “Allahaşkına benden başlayınız.” Dedi.

Fakat Maurevert babasına işkence yapılmasının Şövalyeye vereceği üzüntüyü derhal sezmişti:

— “Hayır,” dedi, “önce ihtiyardan başlanacak!”

Cellât da tartışmadan şaşırılmış olacak ki sormaya mecbur kalmıştı:

— “İhtiyardan mı başlıyoruz?”

Maurevert, acele ile bütün kinini kustu:

— “Ondan, ihtiyardan başlıyoruz. Çabuk olun.”

Cellât yamakları, ihtiyar Pardaillan'ı yakalamış, işkence sandalyesine sürüklemeye başlamışlardı. Şövalye de Pardaillan, kendisini tutan askerlerden kurtulmaya çalışarak:

— “Baba!” Diye haykırdı. “Babacığım!”

Askerler, sıırım gibi delikanlıyı zorlukla zaptedebiliyorlardı. Birden ortalık karışır gibi oldu. Maurevert:

— “Zincire vurun!” Diye bağırdı. Fakat aynı anda işkence odasının kapısı şiddetle açıldı ve soluk soluğa gelen bir kadının sesi duyuldu:

— “Kral namına durun! İşkence başka güne bırakılmıştır.”

Bu söz üzerine herkes taş kesilmiş gibi durakladı. Cellât, Şövalyeyi bağlamaya niyetlendiği zinciri yere bıraktı. Maurevert, hiddetinden yumruklarını sıkıttı. Ve karanlıkta bir köşeye sinmiş, olup bitenleri izleyen Catherine de Médicis, heyecanla titredi. Hep birlikte kapıya bakınca basit giyinişli, fakat zarif bir genç kadının, iki mahkûma, sevinçli bakışlarla baktığını ve seslendiğini gördüler:

— “Allaha şükürler olsun! Tam zamanında gelmişim!”

İki Pardaillan elele vermişlerdi. Şövalye, durumunun kötülüğünü bir an unutup genç kadını kibarca selâmlayarak mırıldandı:

— “Marie Touchet!..”

Montluc ise genç kadına doğru ilerleyerek sordu:

— “Kimsiniz, madam?”

— “Kim olduğumu öğrenmenize lüzum yok. Kralın emri...”

— “Buraya nasıl geldiniz?”

— “Kralın emri, diyorum ya...”

Marie Touchet, Montluc’a uzattığı iki kâğıdı işaret ediyordu. Bunların her ikisinin de altlarında Kralın imzası ve mührü vardı.

Zindan müdürü, kâğıtları okudu. Birinde:

«Temple zindanı müdürü, kapıcısı ve zindancılara emirdir: Bu kâğıdı getireni işkence odasına kadar bırakınız.» Yazıyordu. Diğerinde de şu yazı vardı:

«Baba ve oğul Pardailles’in sorguları ertelenmiştir.»

Montluc bu iki emri okuduktan sonra gardiyanlara döndü ve:

— “Bu iki mahpusu, hücrelerine kadar götürün,” dedi. “Cellât, sen de Kral arzu ettiği zaman tekrar gelersin.”

Fakat Maurevert atıldı:

— “Durun bakalım... Belki de belgeler sahtedir!”

Montluc, kaba bir tavırla:

— “Orası bana vızgelir,” dedi. “Emrin altında Kralın imzası ve mührü var mı, yok mu, ben de ona bakarım... Eğer inanmazsanız, Kraliçe tarafından sorguyu dinlemeye gelen şu ihtiyar cadıya da gidin sorun.” Sonra gardiyanlara dönerek ilâve etti.

— “Götürün mahpusları!..”

Zindan müdürünün ihtiyar cadı dediği, baştan aşağıya siyah tüllere bürünmüş, Catherine’nin ta kendisiydi. Bu cevabı alan Maurevert, ansızın, Montluc’a karşı müthiş bir kin beslemeye başladı. Kâğıtları hapishane müdürünün elinden alarak Kraliçeye kadar gitti. Catherine, belgelere bir göz attıktan sonra:

— “Söylenenlerin hepsini duydum,” dedi. “Zaten

bunları getiren kadını da tanıyorum. Emirler doğrudur. Fakat siz merak etmeyin, Maurevert. Şimdi bir hafta için olsun izinizi kaybetmeye bakın. Bir hafta sonra iki mahpus yine sizin olacaktır.”

Maurevert, inanmayan gözlerle baktı. Artık Pardailan'ları elinden kaçırdığını anlamaya başlıyordu.

— “Neden ortadan kaybolayım?” Diye söylendi.

— “Nedeni yok... Sizi ben himaye ediyorum, ama yakalanırsanız asılırsınız. Hemen gitmeniz lâzım...”

Maurevert, en iyi davranışın bu söze boyun eğerek görünmek olacağını tahmin etmekle birlikte Paris'ten ayrılmak şöyle dursun, Temple zindanı civarında kalmaya karar verdi. Fakat Kraliçeyi kızdırmamak için:

“Başüstüne,” demeyi de ihmal etmedi.

Marie Touchet, Pardailan'ların hücrelerine götürüldüğünü görünce çekilip gitmişti. Maurevert de çıktı. Kraliçeye gelince işkence odasından çıkarken kendi kendine düşünüyordu: “Kralın metresi neden bu iki mahpusa karşı bu kadar ilgi gösteriyordu? Nasıl olmuştu da Kraldan işkenceyi erteleme alabilmişti.”

Doğrusu aranırsa bu iş oldukça basit bir şekilde cereyan etmişti. O sabah Kral Dokuzuncu Charles'in oda uşağı, efendisinin odasına girdiği vakit Kralı soyunur bir hâlde bulmuştu. Kralın yüzünden yorgunluk akıyordu. Biçârenin bütün gece uyumadığı belliydi. Fakat Charles, hizmetçisine bütün gece çalıştığını, şimdi yatacağını söyleyerek adamı savmış ve saat onbirde odasından çıkacağını bildirdikten sonra uşağı odadan çıkınca hemen basit bir Paris'li kılığına girmişti. Ondan sonra da gizli bir kapıdan sarayı terk ederek kimsenin gözüne çarpmadan, daima başını

dinlendirdiği Marie Touchot'in evine gitmişti. Marie Touchet, o sırada Kraldan olma oğlunu uyutmakla meşguldü. Çocuk uyurken iki sevgili tatlı tatlı konuşurlar. Kral, dertlerini anlatırken bütün asillerin kendisine suikast hazırladıklarını söylemişti. Fakat o sabah Pardaillan adlı iki serseriye işkence yapılacak ve ağızlarından birçok sır alınacaktı. Onlar, Guise ve Montmorency hakkında çok şey biliyorlardı. Kral, bu bilgileri edindiği takdirde birçok gerçeği öğreneceğinden emindi. Marie Touchet, Kralın sözlerini dinlerken Pardaillan'ların adını duyunca fena hâlde telaşlanmış ve kendi hayatını kurtaran iki kahramanın bu adamlar olduğunu haykırmıştı. Gerçi bu iki kahraman, kendilerini Brisard ve La Rochette isimleriyle tanıtmıştı, ama bilgin Ramus, her ikisini de tanıyordu ve hakikî adlarını Marie'ye söylemişti. Kral, Marie'nin hayatını kurtaranların mükâfatlandırılacağını söylememiş miydi? Şimdi onlara işkence mi ettirecekti? Genç kadın, yalvara yalvara Kraldan, işkencenin ertelenmesi emrini kopardı ve:

— “Hem işkenceye ne lüzum var?..” Dedi. “Nasıl olsa mahpus değiller mi? Onları saraya çağırıp kendin de sorguya çekebilirsin, Charles... Doğru söyleyeceklerine ben kefil olurum. O adamlar yalan söyleyemezler, Charles...”

Kral, sevgilisinin ısrarı karşısında iki emri imzalayınca Marie Touchet rüzgâr gibi evden fırladı. Orada bir süre daha kalıp beşikte uyuyan gürbüz oğlunu seyreden Kral da içi rahatlamış ve keyifli bir hâlde çıkıp tekrar saraya döndü.

DÜK DE GUISE

Kraliçe, Temple zindanından çıktıktan sonra doğruca Louvre sarayına dönmüştü. Saat sekizde, nüfuzlu şahsiyetlerle buluşması gerekiyordu.

Halbuki vakit çok gecikmişti. Canı sıkkındı. Par-dailan'lara yapılacak işkencenin ertelenmesi, bütün bu sabahın boşa gitmesine sebep olmuştu. Catherine de Médicis, asık bir yüzle dairesine girince Floransalı genç nedimesi tarafından karşılandı. Kadın:

— “Efendim,” dedi. “Ziyaretçileriniz var: Dük d’Anjou, Dük de Guise, Duc d’Aumal, Mösyö de Biraguc, Mareşal de Damville, Mösyö Gondi, Mareşal de Tavannes, Dük de Nevers ve Dük de Montpensier, sizi bekliyorlar.”

Kraliçe, kabul salonuna girince nedimesine:

— “Dük de Guise’ye, kendisini beklediğimi haber versinler,” dedi.

İki dakika sonra Dük, şahane bir elbise içinde Kraliçenin karşısına çıkıyor ve daima yaptığı gibi Catherine’yi biraz alaylı ve epeyce mağrur bir selâmı selâmlıyordu. Kraliçe, bu selâma en nâzik tebessümüyle karşılık verdikten sonra: «*Şu kibir ve azamete bakın,*” diye düşündü “Kendini Kral olmuş sanıyor!”

Yalan da değildi. Dük de Guise, o sıralarda kendini Fransa tacına lâyık biricik insan olarak görüyordu. Gençti, henüz yirmiiki yaşındaydı. Son derecede yakışıklı bir adamdı. Annesi harikulâde bir İtalyan dilberi olan Nemours Düşesi Anne d’Este’ydi. Genç

Dük, bütün güzelliğini ve kibirini bu anadan almıştı. Babası ise tarihlerin cesaretini çok methettikleri, son derecede zalim ve keyif için kan döken François de Lorraine'ydi. Bu bakımdan genç Dük, zeki bir adam sayılamazdı. O kadar yakışıklı olduğu hâlde ömrü boyunca karısı tarafından binbir âşıkla aldatılarak kepaze edilmişti. Buna rağmen uzun yıllar, Fransa'nın gözde bir şahsiyeti olarak kalacaktı... Ve taht üzerindeki iddialarını çok geç ve güç terkedecekti.

Kraliçe, nazik tebessümüne rağmen buz gibi soğuk bir edâ ile:

— “Dük,” diye söze başladı. “Herhâlde efendiniz Kralın, dini kurtarmak hususunda verdiği karardan haberiniz var...”

Dük de Guise, bu azametli sözlere tepeden bir bakışla cevap verdi:

— “Epeyce güç olmakla beraber nihayet bu kararın verilmiş olduğunu öğrendim, madam.”

— “Geç mi, değil mi orası bizim bileceğimiz şey değildir. Vakti seçmek Kralın hakkıdır. Şimdi siz, bu kararda Krala yardım edecek misiniz?”

Dük de Guise, sorulan soruya, dikkatle seçilmiş kelimelerle cevap verdi:

— “Dini kurtarmaya her an hazırım, madam...”

Kralın sözünü etmiyordu. Fakat Kraliçe, bu noktaya dikkat etmemiş göründü:

— “Hangi vazifeyi üzerinize almak istiyorsunuz?”

— “Coligny'nin öldürülmesi işini ben üzerime alacağım ve kellesini kardeşim Kardinale göndereceğim.”

Kraliçe sarardı. O kelleyi kendisi Roma'ya gön-

dermek istiyordu. Guise, yine en parlak parçayı seçmişti. Fakat Kraliçe ses çıkarmadı ve:

— “Pekâlâ” dedi. “İşaret, Saint - Germain - l’Auxerrois kilisesinin felâket çanları olacaktır!”

— “Bana söyleyeceğiniz bu kadar mı, madam?”

— “Evet... Yalnız size, aldığım ihtiyat tedbirlerini de bildirmek isterdim?” Dedi ve “Nancey!” Diye seslendi.

Kraliçenin muhafız kıtası yüzbaşısı salona girince Catherine sordu:

— “Nancey, şimdi sarayda ne kadar asker var?”

Yüzbaşı, hayretle baktı:

— “Binikiyüz arkebüzücü var, madam” dedi.

Dük de Guise gülümsedi. Kraliçe, Düke yan yan bakarak sordu:

“Başka?”

— “Başka?.. İki bin İsviçre’li askerimiz var, madam. Dört yüz okçumuz ve bin de süvarimiz var.”

Dük de Guise’nin yüzünde endişe izleri belirmişti. Louvre sarayında bu kadar asker olduğunu bilmiyordu.

Kraliçe, ısrarla sordu:

— “Başka, Nancey?..”

— “Başka... Madam, oniki topumuz var! Dün gece bu topları saraya gizlice soktuk.”

Guise artık Louvre sarayına hücum etmenin imkânsızlığını tamamen anlamıştı. Tavrı bile değişmiş, birdenbire Kraliçenin önünde daha saygılı bir tavır alıvermişti. Nancey devam ediyordu:

— “Valilerden aldığımız mektuplara göre üç gün içinde Paris’te, yirmibeşbin kişilik bir ordumuz olacak, madam... Majesteye bir soru sormama müsaade

ederler mi? Louvre'deki bu kuvvetlerin komutanı bendeniz mi olacağım, yoksa Cosseins mi olacak, madam?"

Guise'nin gözleri tekrar parladı. Cosseins kendi adamıydı. Eğer Louvre'deki birliklere o komuta ederse saraya girip Kralı ele geçirmek kolay olurdu. Fakat Kraliçe bu ümidi de kırıverdi:

— "Kral, Cosseins'e, Amirali korumak görevini verdi. Saraydaki kuvvetlere siz komuta edeceksiniz. Nancey." Dedi. "Siz komuta edecek ve saraya yaklaşmak isteyen herkese, rahip olsun, katolik olsun, Huguenot olsun, ateş edeceksiniz."

Nancey yerlere kadar eğildikten sonra çıkınca Guise, Catherine'ye o kadar saygılı bir tavır takındı ki Kraliçe gülümsemesine engel olamadı. Fakat Dük, birdenbire sözü alarak:

— "Majeste, müsaade buyururlarsa kendilerine bahsettiğim adamımı göstereyim," dedi.

— "Gelsin bakalım..."

Guise kapıyı açarak koridora bir işaret yaptı. İçeriye, saç sakalına karışmış, korkunç yüzlü, dev cüsseli, pos bıyıklı bir insan azmanı girdi. Bu adam çingeneydi. Asıl adı Dianowitz'di, ama Bohemyalı olduğundan dolayı, Dük ona sadece Béme derdi. Catherine bu insan azmanını hayretle seyrederek sordu:

— "Bu gece senin de bir vazifen var mı?"

— "Var, efendim. Dinsizi gebertmek vazifesi ben de..."

— "Gebert öyleyse..."

— "Evet, ama işim bitince Paris'ten çıkıp gitmek istiyorum. Birkaç arkadaşım da benimle gelecek. Halbuki kapılar kapalı..."

Kraliçe, hemen Béme'nin Paris kapılarından ar-

kadaşlarıyla beraber çıkmasını sağlayacak bir izin kâğıdını imzalayıp mühürledi. Béme'ye, izin kâğıdından başka bir kese de altın verdi. Adam çekilip gidince Catherine, Düke döndü:

— “Ne müthiş canavar!..” Maiyetinizde pek mükemmel adamlarınız var doğrusu, Dük. Haydi şimdi gidelim de hazırlıklarımızı iyice bir konuşalım.

Konuşma, akşamın saat yedisine kadar sürdü. O gün boyunca Louvre sarayında esrarengiz gidip gelmeler oldu. Toplantıya birçok defa Kral da çağırıldıysa da, Dokuzuncu Charles, her seferinde, top oyununu bırakmamak bahanesiyle daveti reddetti. Belki de kendisi olmayınca kesin kararlar verilmeyeceğini umuyor ve böylece korkunç suikasti önleyebileceğini sanıyordu. Muhakkak olan nokta, Kralın, etrafındaki Hugucnot'lara karşı son derece nazik davrandığı idi.

O akşam saat sekiz sularında, Dük de Guise'nin konağında da bir toplantı yapıldı. Guise'nin Fransa Kralı olacağını muhakkak sayanlar ve bu işe bel bağlamış olanların hepsi geldi. Damville, Cosseins ve Guitalens oradaydılar. Ne çâre ki Guise, kötü bir haber verecekti. Dük:

— “Efendiler, bu akşam dini kurtarıyoruz. Hepiniz vazifenizi biliyorsunuz...” Diye söze başladı.

Odaya derin bir sessizlik çöktü. Guise sözüne devam etti:

— “Benim plânlarıma gelince şimdilik bunları uygulamayı erteliyoruz. Kraliçe çok ihtiyatlı hareket ediyor. Bu gece, sâdık tebaalar olduğumuzu göstereyim, efendiler. Geri yanını sonra düşünürüz.”

Guise, böylece bir dakika içinde senelerden beri kararlaştırılmış olan bir suikast plânını yüzüstü bırakıvermişti. Oradakilerin hepsi, Dükü hiddet için-

de dinledi. Ümitleri kırılmıştı. Lâkin kimse ses çıkarmadı.

Saat dokuzdan onbire kadar Dük, bazı papazları, mahalle muhtarlarını ve karakol komutanlarını kabul etti. Guise, grup grup gelen bu adamlara hep aynı şeyleri söylüyordu:

— “Efendiler, canavarı tuzağa kıştırdık. Artık kanını akıtmalıyız. Kral böyle istiyor.”

Rahipler ve muhtarlar:

— “Gebersin, gebersin!” Diye cevap veriyorlardı.

Her grup, çekilirken son talimatı alıyordu. Harekete geçmek için kiliselerin çan çalmaları beklenecekti. Dinin sâdik müminleri, birbirlerini tanıyabilmek için kollarına birer beyaz kolluk takacak, bunu sağlayamayanlar, beyaz mendil bağlayacaklardı.

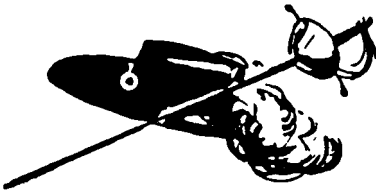
Dük de Guise, boyuna:

— “Kral böyle istiyor,” diyordu.

Mademki kendisi de boyun eğmeye mecbur kalmıştı. O hâlde olayların bütün suçunu Dokuzuncu Charles’in omuzlarına yüklemek en akıllıca yoldu.

Gece yarısı olunca şehre derin bir sessizlik çöktü.

Gece berraktı. Ay yoktu, fakat gökteki yıldızlar o kadar kuvvetli ışık veriyordu ki mehtap varmış gibi etrafı aydınlatıyorlardı. Bu gece tam anlamıyla mâsum bir yaz gecesiydi...

Yirmidokuzuncu Bölüm

MONTLUC'UN ŞAŞKINLIĞI VE CATHO'NUN TEKRAR İFLÂS ETMESİ

Aynı gece, Paris'in üç değişik yerinde, üç garip olay cereyan ediyordu. Bunlardan biri Temple zindanında, diğeri de Damville'nin ini olan Fos-sés-Montmartre sokağındaki konakta, üçüncüsü de Catho'nun «Konuşan İki Ölü» meyhanesindeydi.

Saat dokuzu doğru, bol mantolarına sarınmış iki kadın, Temple zindanına gelerek müdürün dairesine çıktılar. Bu iki kadın Roussotte'yle Pâquette'den başkası değildi.

Montluc, üzeri meze ve şarap dolu bir masanın başında, onları bekliyordu. O gece, daha serbest ve ke-pazece eğlenebilmek için uşaklarını da savmıştı. İki

kadının geldiğini görünce kahkahalar atarak bağırdı:

— “Hoş geldiniz kumrularım! Nihayet size tekrar kavuştum şekerlerim! Hele gelin de bir sevişelim bakalım.”

Fakat Roussotte ile Pâquette, bu emre itaat etmediler ve mantolarını açıverdiler. Montluc’un gözleri faltaşı gibi açılmıştı. Karşısında prensesler gibi giyinmiş ve takıp takıştırmış iki kadın duruyordu. Cat-ho, iki fahişeyi, nereden bulup buluşturduğu bilinmeyen elbiselerle adamakıllı süslemişti. Hattâ biraz ileri de gitmişti. Zira iki kadının taktığı mücevherler, tamamen sahte ve teneke pullarla boyalı camlardan ibaretti. Üstelik yüzlerine o kadar bol boya sürmüşlerdi ki şık elbiseler üstlerinde iğreti duruyor, yüzlerinin boyası da biraz tuhaf bir tesir yapıyordu.

Roussotte ile Pâquette geldikleri sırada Montluc, dördüncü şarap şişesini bitirmiş ve hayli kafayı tüt-sülemiş bulunuyordu. Bir an iki ziyaretçisine baktıktan sonra şaşalamış ve âdeta ürkmüş gibi ayağa kalktı. İki kadını öyle derin bir saygıyla selâmladı ki bu sefer de kadınlar, işin bu derece ciddiye alınışından korktular. Bu hal Montluc’u daha beter şaşırttı:

— “Bu ne?” Diye kekeleydi. “Bu ne demek oluyor?”

Roussotte:

— “Ne olacak?” Dedi. “Yarın sabahki törene hazırlandık...”

Montluc, büsbütün alıklaşmış bir hâlde sordu:

— “Yarın sabahki tören mi? Ne töreni?”

Pâquette söze karıştı:

— “Canım, yarın iki hayduda işkence yapılmaya-

cak mı?" Montluc öyle bir kahkaha bastı ki camlar zangır zangır titredi:

— "Tören, ha? Allah lâyiğınızı versin. İşkence seyretmek için mi böyle prensesler gibi giyindiniz? Hay Allah sizi bildiği gibi yapsın be! Kahkahadan gebereceğim be! Şunlara bak... Hele durun bakayım. Şimdi sen soluma otur, Roussotte; sen de sağıma yerleş, Pâquette... Sen Kraliçe Margot ol, Roussotte; sen de İspanya Kraliçesi Elisabeth ol, Pâquette. Ben de bu gece iki kraliçe arasında eğleneyim. Doldurun şu kadehleri bakayım.

Bundan sonra Montluc'un o alışılmış iğrenç eğlencelerinden biri başladı. Hapishane müdürü, kahkahalar ve kaba saba sözler arasında o kadar çok içti ki gece yarısı olduğu zaman sarhoşluktan azgın bir hâle geldi. Sabahın saat ikisinde ise artık dayanamayıp yerlere yıkıldı. Az sonra da sızıp horlamaya başladı.

Fakat ne Roussotte, ne de Pâquette, o gece içkiye pek yüz vermemişlerdi. Montluc'un sızdığını görünce, hemen ayağa kalkarak kulak kabarttılar. Yüzlerini örten düzgünün altında renkleri uçmuştu ve vücutları heyecandan tir tir titriyordu.

*

Akşamın saat onbirinde Mareşal de Damville, konağına dönmüştü. Yüzü asıktı. Tasarladıkları suikastın, elebaşısı Louvre'ye hücum edemeyeceklerini söylemişti. Bu sözlerle beraber Damville'nin de geleceğe ait bütün ümitlerini, şimdilik geri bırakması icap ediyordu. Fakat kendisine bu akşam ağabeyisi Mareşal de Montmorency'nin evine saldırmak ve Mareşali haklamak vazifesi verilmişti. Damville için bundan daha büyük zevk olamazdı. Nihayet ağa-

beysini ortadan yok edecek ve Jeanne de Picennes'i eline geçirecekti. Montmorency öldükten sonra Jeanne için kendisine teslim olmaktan başka çare kalmayacaktı.

Artık kimse Jeanne'yi onun pençesinden kurtaramazdı.

Mareşal, konağının geniş salonlarından geçti ve askerlerinin, silâhşorlarının tabancalarını, tüfeklerini, kılıç ve hançerlerini hazırlayışlarını seyretti. Kılıçlar bileniyor, tüfekler temizleniyor ve hiçbir şey konuşulmuyordu. Masaların üstüne büyük şarap fıçıları yerleştirilmişti. Bazı bazı koca maşrapalara şarap doldurulup içiliyordu. Sarhoşluk arttıkça zaman zaman gülüşmeler de artıyor, fakat çavuşlardan biri, hemen herkesi, sesini kısımaya davet ediyordu.

Damville, maiyetinde asîlzadelerden oniki kadarıyla bir odaya kapanarak her birine o geceki görevleri için talimat verdi. Dairesine çekilmeden önce Vikont d'Aspremont'un nerede olduğunu sordu. Avluda olduğu cevabını verdiler. Damville avluya inip de Vikontu, köpekleriyle uğraşır bir hâlde görünce:

— "Hayrola?" Diye söylendi. "Sen silâhlarını hazırlamıyor musun?"

Orthès d'Aspremont, hiç cevap vermeden köpeklerini gösterdi. Vikont, köpeklerine garip bir talim yaptırmakla meşguldü. Avlunun bir ucunda, insana benzer bir karaltı görünüyordu. d'Aspremont'un verdiği işaret üzerine Pluton ve Proserpine, bu karaltının üzerine atılıp neresine rastgelirse dişlerini geçiriyor ve onu parçalamaya uğraşıyorlardı. Karaltı, içi saman doldurulmuş bir korkuluktü. Vikontun, canavar hayvanlarını, bu talimle insanlara saldırmaya alıştırdığı anlaşılıyordu.

Fakat iki köpek yalnız değillerdi. Aralarında Pi-

peau da vardı. Pipeau, artık Proserpine'nin gözbebeği olmuştu. Pluton, ya işi filozofluğa vurmuş ya da Pipeau'dan aldığı tavuk iskeletini hatırlayarak bu aşk ortaklığına boyun eğmişti. Hattâ Vikont, Pipeau'yu kovmak istediği zaman üç köpek birden havlayarak bu harekete isyan etmişti. Orthès d'Aspremont da ondan sonrasını umursamamış ve hattâ canavarca talimlerine, iki yerine üç köpekle devam edeceğinden, memnun da olmuştu.

Mareşal de Damville, bir an bu korkunç talimi seyretti. Sonra Orthès'in şu sözlerini duydu:

— "İşte benim silâhlarım, monsenyör!..."

Bu akşamın en garip olayı hiç şüphesiz «*Konuşan İki Ölü*» meyhanesinde cereyan ediyordu. Catho, gece yarısından çok önce gedikli müşterilerini savmıştı. Hattâ her gece meyhaneyi kaçak olarak işlettiği hâlde gece bekçileri ışık söndürme işaretini verdikleri sırada meyhanenin kapılarını kendi eliyle kapamıştı. Fakat saat onbiri geçtikten sonra meyhanenin kapısı tekrar aralanmıştı.

Az sonra içeriye cadı kılıklı bir ihtiyar kadın girmiş, onu da aynı kıyafette birçok başka kadın takip etmişti. Derken bir topal dilenci kadın gelmiş, içeriye girince de koltuk değneklerini fırlatarak sapa sağlam yürümeye başlamıştı. Az zamanda meyhanenin bütün masalarına Paris'in ne kadar sahte sakat dilencisi, ne kadar falcısı varsa hepsi dolmuştu. Catho, birkaç kadının da yardımıyla bunların hepsinin karınlarını doyurdu. Hepsine içecek şarap verdi. Bazılarıyla hararetle hararetle konuştu. Kiminin eline bir altın, kimininkine birkaç gümüş para sıkıştırdı.

Dilenci kalabalığı karnını tıka basa doyurunca Catho'nun yüksek sesle söylediği birkaç söz üzerine sahte kamburlar, kamburlarını tekrar çıkardılar, sahte topallar, tekrar koltuk değneklerini alıp aksamaya başladılar ve meyhane bir dakikada boşalverdi.

Catho, bir dolabın başına giderek içinden üç kese çıkardı ve kendi kendine:

— “Bunlar sonuncu,” diye mırıldandı.

Saat bire doğru meyhane bu sefer de sadece kadınlarla dolmaya başlamıştı. Gelenlerin kılıklarından ve çökmüş vücutlarından, fahişe oldukları anlaşılıyordu. Catho, onlara da yiyecek, içecek sundu. Sonra da üç kese içindeki parayı dağıttı. Fahişeler de küçük gruplar halinde dağıldılar...

Catho yalnız kalınca meyhanesini baştan aşağı doluşturdu. Mahzende bir damla şarap, kilerde bir lokma yiyecek ve kendi odasında da giyecek namına hiçbir şey kalmamıştı. Çünkü varını yoğunu satmış ve bunlardan elde ettiği parayla da, bu geceki garip misafirlerine ziyafet çekmişti. Ancak Catho, servetini tükettiğine üzgün değildi.

Kendi kendine:

— “Ne ehemmiyeti var,” diye söylendi.

Sonra kocaman bir hançeri beline yerleştirdi. Sokağa çıktı ve ağır adımlarla yürümeye başladı.

Gece berraktı ve şehir, son derece sâkin görünüyordu. Catho: «*Bu gece hava ne kadar güzel...*» Diye düşündü. Ve bunu düşünürken de, köşe başlarında âşık çifte rastlamayışına hayret etti. Bu kadar tatlı ve ılık bir gecede Paris, sokaklarında sevgililer görünmesin?... Olacak iş miydi bu... Acaba bu gece şehir, neden böyle sâkindi...

Fakat birdenbire büyük bir konağın kapısının açıldığını, içeriden temiz giyimli adamların çıktığını gördü. Onbeş kişi kadar vardılar. Tabanca, arkebüz ve çeşitli silâhlar taşıyorlardı. Birinin elinde bir fener, bir başkasının elinde de bir kâğıt vardı. Hepsinin kollarına beyaz şeritler sarılmıştı ve birkaçı da göğüslerine beyaz haçlar işletmişlerdi. Yürümeye koyuldular. Elinde kâğıt bulunan adam, fenerli adamın yanında, grubun başında yürüyordu. Gürültü çıkarmadan ilerlemeye çok dikkat ediyor gibiydiler. Tam Catho, bunların böyle nereye gittiklerini kendi kendine soruyordu ki birdenbire bir evin önünde durduklarını, başta giden adamın, kâğıdına baktığını ve sonra evin kapısına bir işaret çizdiğini gördü. Bu iş bittikten sonra uzaklaştılar. Catho, evin kapısına yanaştı ve oraya, tebeşirle beyaz bir haç çizilmiş olduğunu gördü. Uzaklaşan kafile, iki evin daha önünde durdu. Onların da kapılarına tebeşirle birer beyaz haç çizdi. Sonra bir sokağa saptı. Catho da yoluna devam etti.

Lâkin az sonra ikinci bir kafile daha gördü. Onlar da deminkiler gibi evlerin kapılarına beyaz haçlar çiziyorlardı. Catho ilerledikçe böyle daha birçok kafileye rastladı. Hepsi de sessiz sadasız yürüyor ve böyle iki kafile birbiriyle karşılaşınca da bir parola fısıldaşıp yollarına devam ediyordu... Catho, bu grupları ve işaretledikleri evleri saymaya kalkıştı, ama çabucak caydı. Çünkü sayılamayacak kadar çoktular.

Bu sırada uzaktaki bir kilisenin saati ikiyi çalıyordu.

Catho:

“Eyvah!” Diye mırıldandı. *«İki olmuş... Beni bekliyorlardır. Kimbilir, hakkımda ne düşünürler?»*

Saat gecenin ikisi çalınca bütün Paris derin sessizlik içindeydi...

İşte tam o saatte, Henri de Guise, konağının silâhlı adamlarla dolu avlusunda atına binmiş, bekliyordu. Dük d'Aumal, Amiral Coligny'nin konağının yakınında, yüz arkebüzcüyle beraber pusuya yatmıştı. Birague, Saint-Germain-l'Auxerrois kilisesinin önünde, elli adama komuta eden bir yüzbaşıya talimat veriyordu. Mareşal de Damville, evinden çıkmış, üçyüz atlıının başında sabırsızlıktan kuduracak gibi oluyordu. Crucé yaşlı Huguenot'lardan Dük de la Force'nin konağının yakınında, yirmi adamla birlikte pusu kurmuştu. Pezou'nun yanında, kollarını sıvamış, elleri bıçaklı otuz kasap çırağı bekliyordu ve hep birlikte Marki de la Rochefoucauld adlı zengin ve ihtiyar Huguenot'un konağına saldıracak ânı göz-lüyorlardı. Kitapçı Kervier, yanına ihtiyar Ramus'un amansız rakiplerinden biri olan Charpentier adlı bir doktoru almış, birlikte bir haydut çetesinin başına geçmişlerdi. Préle kolejinde yatan yaşlı Huguenot bilgini Ramus'a saldırmaya hazırlanıyorlardı. Mareşal de Tavannes, ikiyüz mızraklı süvariyle büyük köprü civarında işarete hazır duruyordu.

Bunlar yetmiyormuş gibi bütün Katolik evlerinin, kapılarının ardında, birçok Paris'li, ellerinde silâh, sokağa saldıracak dakikayı sabırsızlıkla bekliyordu.

Zaman zaman gruptan gruba sessiz konuşmalar oluyor; bir şeyler kararlaştırılıyordu.

ÖLÜM MAKİNESİ

Yine o gecenin saat ikisiyle üçü arasında Temple zindanında da tüyler ürpertici bir hâdise olmaktadır. Fakat okuyucularımıza, baba-oğul iki Pardaillan'ı tehdit eden yeni büyük tehlikeyi anlatmadan önce kendilerini Catherine'nin müneccimbaşısı Ruggieri'nin evine götürmeyi tercih edeceğiz.

Müneccim Ruggieri, Catherine'nin Saint - Germain - l'Auxerrois kilisesinde Alice de Lux ile Marillac'ı tuzağa düşürdüğü gece, çılgın bir hâlde kiliseden fırlayıp kaçmıştı. Fakat oralardan ayrılmamış ve karanlıkta beklemeye koyulmuştu... Kraliçe, adamlarına işaret ederek Marillac'ın cesedini kiliseden dışarı çıkarttırdığı vakit müneccim hemen ileriye atılmış ve ölüyü taşıyanları peşine takarak oğlunun cesedini La Hache sokağına kadar getirtmişti. Orada cesedi, bir duvar dibine bıraktırdı. Adamları savdı. Sonra kimsenin kendisini gözetlemediğine ve ölüyü nereye taşıyacağına anlaşılmayacağına kanaat getirince cesedi bin zorlukla sırtlayarak kendi evine götürdü ve lâboratuvarındaki mermer masanın üstüne boylu boyunca uzattı. Sonra onu, inceden inceye muayene etti. Marillac'ın sırtındaki esvapları çıkardığı zaman oğlunun vücudunda bir sürü derin bıçak yarası bulunduğunu görerek mırıldandı:

— *“Tamamen düşündüğüm gibi... Vücudundaki bütün kanı akmış ve kansızlıktan ölmüş...”*

Ruggieri, Marillac'ın yaralarını güzelce yıkadı, temizledi. Sonra raflarından birinden indirdiği tah-

ta ciltli ağır bir kitabı açarak okumaya başladı. Okudukça yüzü gülüyor, kendi kendine bir şeyler mırıldanıyordu. Zaman zaman kederli yüzünde bir zafer tebessümü belirmediği de oluyordu... Okumaya o kadar dalmıştı ki ufkun yavaş yavaş ağardığını ve sabah olduğunu farkedemedi. Nihayet kitabı açık bırakarak ayağa kalktı. Fakat uyumayı aklına getirmeyemedi.

Ertesi akşam, hava karardıktan az sonra Ruggieri tekrar kitabın başına geçerek okumaya başladı. Birkaç saat böylece meşgul olduktan sonra kendi kendine söylenmeye koyuldu:

— “*Şu hâlde oğlumun ruhunu, Nostradamus üstadımın dediği gibi çağırıp hapsedemem ve tekrar bu vücuda sokmam lâzım gelecek. Oğlumun vücuduna, yıldızı onunkine benzeyen birinin kanını akıtabilirsem, evlâdımı tekrar canlandıracağım. Fakat yıldızı oğlumunkine benzeyen kim var?*”

Ruggieri'nin bu sözleri, çağının meşhur bilginlerinden sayılan bu adamın ne boş ve ne saçma sapan şeylerle uğraştığını gösterir. Fakat o zamanlar bilim demek, bu demektir. Bilginler, yıldızlara bakarak insanların kaderlerini değiştirmeye uğraşır; taştan, topraktan altın yapmanın sırrını arar, insanlara uzun ömür verecek hayat suyunu bulmaya çalışırlardı. Ruggieri de bütün bu işlerde bilgin geçindikten başka, ölüleri diriltmek sevdasında idi. Kimyanın çıkış kaynağı demek olan simya ilmi üzerinde çok çalışmış, bakırı altın yapayım derken çeşitli zehirler bulmuştu. Bu zehirlerden Catherine'nin ne kadar istifade ettiğini biliyoruz. Fakat müneccimin ölü diriltmek ve bilhassa kendi oğlunu diriltmek hususunda ki gayretinden Kraliçenin haberi yoktu. Ruggieri'nin, Marillac'ı tekrar diriltmek uğrunda ki çabası o kadar fazlaydı ki uyumayı bile unuttuyordu.

Nitekim, o gece de geç vakitlere kadar çalıştıktan sonra ayağa kalktı ve birdenbire oğluna doğru eğilerek:

— “*Merak etme evlâdım,*” diye söylendi. “*Seni dirilteceğim!*”

Lâboratuvarın şark köşesine, dev bir at nalı meydana getirecek şekilde yedi tane mum dikti. Bu at nalının içerisine girerek, hançerini de önüne doğru yere sapladı. Sonra acayip bir mırıldanmaya başladı.

Duasını henüz bitirmişti ki lâboratuvarın bir ucunda, havada, bir buluta benzer beyaz bir hayâletin sallandığını görür gibi oldu. Ruggieri'nin yorgun dimağının, olmayan şeyleri var gibi gösterdiğinden şüphe edemeyiz. Müneccim, dua okuyor ve bulut gibi hayâl de kendisine doğru geliyordu. Nihayet kendisi, at nalının içinden çıktı ve gördüğü hayâl, mumların yanına gelince Ruggieri sordu:

— “Sen misin. oğlum?”

Hayaletin dudaklarının kımıldadığını gördü. Hiçbir şey duyulmadığı hâlde Ruggieri, şu sözü işittiğini sandı:

— “Beni neden çağırıyorsunuz, baba?”

Ruggieri, aralıksız duâ okuyarak bir türlü at nalının içine girmek istemeyen hayâle:

— “Buraya girmen ve elimde hapsolman lâzım,” dedi.

Hayâl, bir an direnir gibi olduysa da nihayet at nalı şeklindeki mumların içine girdi ve hemen aynı anda da Ruggieri'nin gözüne görünmez oldu. Müneccim, artık duâ okumayı bırakmıştı: “*Şimdi oğlumun ruhunu buraya hapsettim. Artık elimden kaçamaz...*” Diye düşünüyordu. Fakat henüz bir eksiği daha vardı: Yıldızı oğlunun yıldızına benzeyen biri-

ni bulması ve onun kanını, oğlunun boşalmış damarlarına akıtması lâzımdı. Fakat müneccim, zor da olsa böyle bir adam bulacağından emindi.

Nitekim, o geceyi izleyen özel iki geceyi, Kraliçenin yeni sarayının bahçesindeki kulenin tepesinde, özel bir dürbünle yıldızları gözleyip hesap kitap yapmakla geçirdi. Cuma akşamı, Louvre'den gelen bir haberci, Kraliçenin, kendisini görmek istediğini bildirmişti. Ruggieri saraya koştu ve işi bitince tekrar geri dönerek yıldızlarla uğraşmaya koyuldu. Kaç gecedir uyku yüzü görmediği için zayıflamış, yorgunluktan yere düşüp yıkılacak hâle gelmişti. O gece de saat üçe kadar çalıştı ve gün ağarmaya, yıldızlar kaybolmaya başladığı vakit birdenbire haykırdı:

— *“Buldum!... Yıldızı oğlumunkine benzeyen adamı buldum: Pardaïllan!...”*

Ruggieri'nin bu ismi hatırlamasında, yıldızların bir rolü bulunduğuna inanacak değiliz. Buna karşılık Kraliçenin, Şövalye de Pardaïllan'a hizmetine girmesini teklif etmeye gittiği gün şövalyenin, merdivende, Ruggieri'nin oğluna rastlayışını göz önüne getirmeliyiz. O gün, oğlu ile Şövalyenin tanıştıklarını öğrenmişti. Okuyucularımız hatırlarlarsa aynı gün müneccim, Şövalyenin el falına bakmak için de çok ısrar etmişti. Şimdi Şövalye de Pardaïllan'ın adını hatırlayışında, bu tesadüfün mühim bir rol oynadığından hiç şüphemiz olmamalıdır. Fakat meselenin can alıcı tarafı bu değildir. Asıl önemli nokta, Ruggieri'nin oğlunu diriltmek için genç Pardaïllan'ın kanını akıtmaya karar vermiş olmasıdır. Biçâre Şövalyenin, başında dolaşan tehlike ve belâlardan birini atlatmadan bir başkasının türemesi, hakikî bir talihsizlik değil midir?

Müneccim, Pardaillan'ın adını mırıldandıktan az sonra bir demir dolap açarak içinden üç-dört kâğıt çıkardı. Bu kâğıtlardan her birinin altında, Dokuzuncu Charles'in imzası ve mührü vardı. Ruggieri'nin bu kâğıtları nasıl ele geçirmiş olduğunu anlamak güçtür. Kesin olan bir şey varsa bu kâğıtlar sayesinde elinde pek müthiş birkaç koz bulundurmakta olmasındı.

Ruggieri, kâğıtlardan ikisini doldurdu. Sonra muumlardan sönmek üzere olanları yeniledi ve oğlunun mermer masa üzerinde yatan cesedine bakarak:

— “Merak etme evlâdım!” Dedi. “Seni yeniden hayata kavuşturacağım. Binlerce kişinin ölümüne sebep olacak felâket çanını çalarken senin de hayata dönüşünün müjdesini vermiş olacağım!”

Müneccimin söylediği bu sözlere bakarak onun delirmiş olduğuna hükmetmek de mümkündür. Fakat Ruggieri'yi deli kabul edersek o tarihte Paris halkının onda birinin delirmiş olduğuna inanmamız gerekecektir. Çünkü o zamanki tarihçilerin yazdıklarına göre 1572 yıllarında, Paris'in nüfusu ikiyüzbin kadardı ve bu halk arasında yirmibin büyücü, sihirbaz ve müneccim yaşıyordu.

Ruggieri, büyük bir sabırsızlıkla günün geçmesini bekledi ve hızla evinden çıkarak doğruca Temple zindanına gidip Montluc'un yanına vardı.

Hapishane müdürü, Ruggieri'nin uzattığı kâğıtları okuyunca müneccime dehşet dolu gözlerle baktı. Sonra:

— “Ama,” dedi, “işkence makinesinin hâlâ işleyip işlemediğini bilmiyorum. Uzun zamandır kullanmadık. Artık öldüreceklerimizi daha kısa yoldan gebertiyoruz.”

— “Siz orasını merak etmeyin... Yalnız bana adamı gösterin...”

— “Peki, gelin gidelim...”

Montluc’la Ruggieri, aşağıya, dar bir avluya indiler ve avlunun dibindeki tahta bir kulübeyi gösteren Montluc:

— “İşte, adam burada,” dedi. “Siz kendisiyle konuşun. Ben de iki mahpusu aşağıya indirteyim. Makine işlerken benim de hazır bulunmam lâzım mı?”

— “Ne lüzumu var?”

Montluc, belki de korkudan ileri gelen bir aceleyle uzaklaştı. Ruggieri ise kulübeye girince bir çift takunyanın tamiriyle uğraşan bir adam gördü. Kısa boylu, geniş omuzlu, korkunç yüzlü ve son derecede kuvvetli görünen bu adam, eski kürek mahkûmlarından biriydi ve Temple zindanında korkunç bir görevi yerine getirmek üzere, bir ölçüde serbest bırakılmıştı. Ruggieri, bu adama, elindeki kâğıtlardan birini gösterince adam peki der gibi başını salladı. Müneccim, adama kısık sesle talimat verdi. Adam sordu:

— “Hemen başlayalım mı?”

Müneccim:

— “Hayır,” dedi, “şimdi değil..”

— “Ne zaman?...”

— “Bu gece... Saat üç buçuğa doğru ben de geleceğim... Onu kendim alıp götürmek istiyorum.”

— “Pekâlâ! Ben de makinenin kolunu, saat üçte çevirmeye başlarım!”

Ruggieri adamın yanından ayrılınca zindandan çıkmadı. Kendi kendine:

— “Şu Pardaillan’ın avucuna bir daha bakmak

lâzım...” Diye söylendikten sonra yukarı çıkıp iki mahpusun bulunduğu hücreye girdi.

Şövalye de Pardailan’la babası, Marie Touchet’in kendilerini işkenceden kurtardığı andan beri eski neşelerini bulmuşlardı. İşkence odasından hücrelerine götürüldükleri vakit ihtiyar asker:

— “Bravo, Şövalye!” Diye bağırmıştı. “Şu kadını kurtardığına iyi etmişsin. Demek dünyada, kendisine yapılan iyiliği unutmayan bir insan da varmış...”

Şövalye güldü:

— “Bir tane daha var, baba. Hatırlarsın, bilgin Ramus da bizi Montmartre sokağında pek kötü bir durumdan kurtarmıştı...”

— “Vallahi hakkın var. Unutmuştum. Bu gidişle insanları sevmeye başlayacağım.”

İki gözüpük serüvenci, tekrar keyiflenmişlerdi, ama kendilerini işkenceden kurtaran adamın zindandan da kurtarıp kurtaramayacağını da merak etmiyor değildiler.

Gün böyle geçti. Akşam hava karardığı sırada da birdenbire kapıların açıldığını ve Ruggieri’nin içeri girdiğini gördüler. Müneccim, elinde bir fener tutuyordu ve yanında muhafız olarak getirdiği arkebüz-cüler, kapının eşiğinde duruyorlardı. Ruggieri, Şövalyeye doğru giderek:

“Beni tanıdınız mı?” Dedi.

İhtiyar Pardailan bu beklenmedik ziyaretten huy-lanarak söylendi.

— “Bu uğursuz, meymenetsiz herif de kim?”

Şövalye, bir an müneccimin yüzüne baktı. Sonra acı acı gülerek alaylı bir edâ ile:

— “Epey değişmişsiniz, ama sizi tanıdım,” dedi. “Bir kere gelip odama şeref vermişsiniz. Bana acayip

sorular sormuştunuz. Hangi tarihte doğduğumu, evli olup olmadığımı merak etmişsiniz. Bana, içinde iki-yüz ekü bulunan bir kese veren de siz değil miydiniz? Sonra beni Pont de Bois'teki eve dâvet eden, bana kapıyı açan da sizdiniz. Baba, bu pek sayın zat kimdir, biliyor musunuz? Ömrünüzde rastlayabileceğiniz aşağılık, namussuz heriflerin kralıdır. Bana neden para vermişti, biliyor musunuz, baba? Beni neye haydutlar kraliçesi Catherine'nin yanına götürmüştü biliyor musunuz?... Beni evinde misafir eden arkadaşım Marillac'ı öldürmem için..."

Müneccim bu sözleri duyunca yerinden fırladı. Oğlunun ölüsünü, lâboratuvardaki mermer masanın üstüne koyduğundan beri ilk defa hasta ruhunda insanca bir ıstırap duymuştu. Ağlayacakmış gibi gözleri doldu. Fakat ağlayacağı yerde, korkunç bir kahkaha attı.

— "Ben mi?" Dedi. "Ben mi Déodat'ı öldürmek istedim? Hay budala hay! Hay aptal hay! Ah, eğer Déodat ölmemiş olsaydı... Eğer ruhunu hapsetmiş olsaydım..."

Sözünü bitiremedi. Şövalye, hemen kolundan tutup sarstı:

— "Ne diyorsunuz? Kont öldü mü?"

Ruggieri, gözlerinde bir çılgınlık parıltısı olduğu hâlde dalgın dalgın söylendi:

— "Öldü! Öldü, ama Tanrıya şükürler olsun, hem ruhunu, hem de vücudunu hapsettim. Delikanlı, zaten buraya da bu yüzden geldim. Elinizi verin hana..."

Şövalye kollarını kavuşturmuş, hiddetle söylüyordu:

— "O dürüst, genç ve cesur delikanlı öldü. Ha? Zavallı kardeşim, yüreğini kemiren o korkunç

şüpheler, nihayet hakikat oldu, demek... Sen de öldün ha!... Herhalde senin de canına o alçak kadın kıymıştır. Ah, baba, hakkınız varmış... Meğer dünya erkek ve dişi kurtlarla doluymuş...”

Ruggieri, çekingen bir tavırla Şövalyeye yaklaştı:

— “Mösyö,” dedi, “elinizi bana gösterecek misiniz?”

Müneccimin sesinde tuhaf, tatlı, yalvarıcı bir edâ vardı. Şövalye, adamın derin kederini sezince yavaş yavaş elini uzattı:

— “Gerçi size iyi bir adam denmez ama,” dedi, “mademki arkadaşımın ölümüne ağlıyorsunuz, o halde ben de arzunuzu yerine getirmek isterim. Alın elimi...”

Ruggieri, delikanlının elini kaparcasına yakaladı. Bu sırada ihtiyar Pardailan da söylendi:

— “Sen adam olmazsın, Şövalye! Ben olsam, bu felâket habercisi mendeburun göbeğine bir tekme indirir, defederdim onu. Elini görüp de ne haltecekmış? Falına mı bakacaktım?...”

Müneccim, Şövalyenin sadece sıkacak zannıyla uzattığı sağ elini yakalayınca avucunu açmış ve çizgilerine bakmaya başlamıştı. Biraz evvelki insanca duyguları hemen yine silinivermiş, tekrar çılgın düşüncesine saplanmıştı. Birdenbire vahşi bir feryat kopardı:

— “İşte, tıpkı Déodat’ın elindeki çizgiler!... İşte!... Demek düşüncemde yanılmamışım, siz...”

Ruggieri, ne maksatla geldiğini az kalsın ağzından kaçıracaktı. Fakat tam bu sırada sabrı tükenen ihtiyar Pardailan, müneccimi yakaladığı gibi bir iki salladıktan sonra kapının dibine fırlatıverdi. Müneccim, paçavra gibi atıldığı köşeden kalktı. Şövalyeye garip gözlerle bakarak kapıyı açtı; çıktı, gitti.

İhtiyar Pardaillan:

— “Herifin bakışını hiç beğenmedim,” dedi. “Sanki senin kanını emecekmiş gibi bakıyordu.”

Tesadüfen söylediği bu sözlerdeki isabet derecesi, elbette bilinemezdi. Fakat Şövalyenin böyle şeylere dikkat edecek hali yoktu. Marillac’ın ölüm haberi kendisini hudutsuz bir kedere boğduktan başka içinde müthiş bir isyan ve hiddet de uyandırmıştı. Neredeyse patlayacaktı ama vakit kalmadı. Birdenbire kapı açıldı ve eşikte beliren bir çavuş:

— “Lütfen peşimden geliniz,” dedi.

İhtiyar Pardaillan sevinçle irkildi. Buradan çıkarılacaklarını ve daha iyi bir hücreye götürüleceklerini umuyordu... Bu işte herhalde Marie Touchet’in parmağı olacaktı. İhtiyar, oğluna döndü:

— “Haydi gel,” dedi. “Bir kere şu zindandan kurtulursak, arkadaşının öcünü almanın yolunu araştırırız.”

Şövalye dişlerini sıktı:

— “Evet,” dedi, “öç almak lâzım... Zaten bu silenin nereden geldiğini biliyorum.”

İhtiyar Pardaillan, çavuşa sordu:

— “Başka bir yere mi gidiyoruz?”

— “Evet, mösyö...”

— “Hah şöyle! Bize lâyük bir yer olsun, canım.”

Çavuş, ihtiyar askere şaşkın bir bakışla baktı, lâkin ses çıkarmadı. Bir koridoru aştıktan sonra dönemeçli bir merdivenden aşağıya inerlerken Pardaillan:

— “Yanlışı gidiyoruz galiba,” dedi. “Bana yukarı katlara, daha havadar bir yere çıkacağız gibi geliyordu.”

Çavuş güldü. Pardaillan da bu karmakarışık ka-

lede iniş çıkışın çok bol olması lâzım geleceğini ve şimdi iniyorlarsa birazdan da tırmanmaya başlayacaklarını düşünerek sesini çıkarmadı. Halbuki git-tikçe daha derinlere iniyor, duvarlardan su sızdığını, ortalığın pis pis rutubet koktuğunu görüyorlardı. Uzun bir dehlizi de geçtikten sonra bir merdivenin alt basamağına gelince ihtiyar asker, az evvelki düşüncesinde yanılmadığını düşündü. Şimdi, baba-oğul Pardaillan'lar öne geçişlerdi. Çavuş da peşinde askerler olduğu hâlde kendilerini takip ediyordu.

İhtiyar Pardaillan, ümidin verdiği hızla merdiveni tırmandı. Lâkin henüz sekiz-dokuz basamak çıkmıştı ki yolun alçak bir demir kapı ile nihayetlendiğini gördü. Kapıdan geçti. Şövalye de arkasından takip etti. Aynı anda arkalarında madenî bir ses duyular. Bu ses, kapanan demir kapının gürültüsüydü. Etraf o kadar karanlıktı ki ne olduğunun, nerede bulduklarının farkına varamadılar. İhtiyar Pardaillan, endişeyle söylendi:

— “Burada mısın. Şövalye?”

— “Buradayım.”

İkisi de seslerinin uyandırdığı derin yankıdan hayrete düşerek sustular. Sonra el yordamıyla birbirlerini araştırdılar. Elleri rastlaştı ve tutuştu. Birbirlerine yaklaşmak için birer adım daha atınca hayretleri daha ziyade arttı. İçlerini korku kaplamaya başlamıştı. Çünkü bastıkları zeminin, bir yana doğru keskin bir meyil halinde indiğini sezmişlerdi. İhtiyar Pardaillan, eğilip eliyle bu sert ve pürüzlü zeminin yoklayınca:

— “Demir,” dedi.

Yüzünün rengi kaçınış olmalıydı. Birlikte bu meyilli zeminden kaçmak istercesine gerilediler. Üç adım geriledikten sonra duvara çarpıp duraladılar

ve elleriyle yoklayınca duvarın da demirden olduğunu gördüler.

Dört bir tarafları demirdi. Demirden bir zıندان-daydılar.

Fakat duvara dayandıkları zaman bastıkları zeminin eğri değil, düz olduğunu hissetmişlerdi. İhtiyar Pardaillan:

— “Sen yerinden kımıldama,” dedi. “Ne Allahın belâsı bir yere düştüğümüzü anlamak istiyorum.”

İhtiyar Pardaillan, duvara sürünürcesine ihtiyatla yürüyerek buldukları yerin çevresini dolaşmaya başladı. Hem yürüyor, hem de yüksek sesle adımlarını sayıyordu. Duvarların dibi, meyilli değil, düzdü. Oradan yürüyordu. Tekrar oğlunun yanına geldiği zaman yirmidört adım saymıştı. Sekiz adım düz gitmiş, sonra bir köşe dönüp dört adım dönmüş, tekrar köşeyi dönmüş, sekiz adım ilerlemiş ve nihayet bir daha köşeyi dönüp dört adım yürümüşü. Demek ki burası sekiz adım boyunda ve dört adım eninde bir demir odaydı. Duvarların dibini çepeçevre dolaşan bir kısım zemin düzdü. Odanın ortasına doğru oldukça dik bir meyil hâlinde iniyordu. Her tarafı demirle çevrili olan bu zindan ne pek dar, ne de pek genişti.

Sakın onları buraya açlıktan, susuzluktan ölsünler diye koymasınlar...

Bu düşünce ikisinin de tüylerini ürpertti. İhtiyar Pardaillan:

— “Galiba ömrümüzün sonuna ulaştık. Şövalye,” dedi.

Şövalye soğuk bir tarzda cevap verdi:

— “Orası pek belli olmaz, baba. Hele bekleyelim bakalım, kader ne gösterecek? Eninde sonunda açlıktan ölmek tehlikesiyle karşılaşacak değil miyiz?

Dayanıncaya kadar bekleriz. Baktık ki olmuyor... Açlıktan ölmemenin çaresini ararız..."

— "Nasıl ararız?"

— "Kendimizi öldürürüz."

— "Lâf! Kendimizi öldürürmüştük... Neyle öğlum?.. Yanımızda silâh mı var?"

Şövalye, ayaklarındaki sivri uçlu mahmuzları çözdü. Birini babasına uzattı, birini de kendi eline aldı:

— "Mahmuzlarım sağ olsun," dedi. "Benimkilerin uçları yuvarlak değil, iğne gibi sivridir. Kalbe kadar girer."

— "Hay Allah lâyığını versin. Şövalye... Mükemmel fikirlerin vardır, vesselâm..."

İşte, baba-oğulun bu müthiş durumda konuştukları şeyler bunlar oldu. Ondan sonra da artık sesleri çıkmadı. Sırtlarını duvara dayamış, gözleri açık, kulakları kırışte, beklediler.

Ne kadar beklediler? Aradan dakikalar mı, yoksa saatler mi, geçti? Kendileri de farkında değillerdi. Bir ara Şövalye de Pardaillan:

— "Duydun mu?" Diye sordu.

— "Evet... Kıpırdanma, susalım!"

Kulaklarına ufak bir tıkırtı, işlemeye başlayan bir makinenin gürültüsüne benzeyen bir ses çalınmıştı. Bu ses, tavandan doğru geliyordu. Aynı anda demirden hücrelerinde bir ışık, sonra ikinci bir ışık yanmıştı. Şimdi artık buldukları yeri seçebiliyorlardı. Önce birbirlerini gördüler. İkisinin de gözleri faltaşı gibi açıktı. İkisinin de saçları diken diken olmuştu. İhtiyar asker:

— "Bize hücum edecekler galiba," dedi.

— "Herhâlde öyle olacak... Tetikte duralım."

— “Demek, bizi açlıktan öldürmek istemiyorlar. Yoksa ışık yakmaya ne lüzum vardı? O hâlde yine dövüş var, Şövalye...”

— “Yaşasın! Dövüş var... Yâni yaşamak var.”

Susup etraflarına bakındılar. Dar, fakat yüksek tavanlı bir demir hücrede bulunuyorlardı. Hücrenin zemininde, duvarlardan itibaren iki ayak kadar eninde, çepeçevre bir düzlük vardı. Fakat ondan sonrası, ortaya doğru, tersine dönmüş ve içi boş bir piramit hâlinde çukurlaşıyordu. Tam ortada da dikdörtgen biçiminde bir delik görünüyordu. Şövalye de Pardavillan bu deliğe bakınca içerisinin bir hazne gibi kapalı olduğunu ve dibinde dar bir boru ağzı bulunduğunu gördü. Bu ne demektir? İkisinin de içlerini bir korku bürür gibi oldu. Tekrar duvar dibine yöneldiler. Bir şey söylemiyorlardı, ama ikisinin de aklını, odanın döşemesinin neden bu şekilde olduğu düşüncesi kurcalayıp duruyordu.

Bir an böyle düşünceli bir hâlde kalakaldılar. Sonra gözlerini yavaş yavaş yukarıya kaldırıncâ içlerini ezen endişe bir kat daha arttı. Buranın tavanı da bir acayıpti. Tıpkı döşemesi gibi yapılmıştı ve bu tavan, tıpatıp döşemeye yerleşecek şekilde, ucu aşağıya dönük bir piramit biçimindeydi. Dehşetleri o kadar artmıştı ki kuruyan gırtlaklarından hiçbir ses çıkmadan birbirlerine bakındılar. Sonra Şövalye de Pardavillan'ın ağzından şu sözler döküldü:

— “Ölüm makinesi!..”

Şövalye, Paris halkı arasında kulaktan kulağa bir efsane gibi fısıldanan, birçoğunun inanmadığı bu korkunç makinenin lâfını duymuştu, ama babası bunu henüz bilmiyordu:

— “Ölüm makinesi mi?” Diye sordu. “O da ne demekmiş?”

Fakat aynı anda sağ duvarın dışında, gıcırdayan bir vida sesi duyduklar. Daha o ses kesilmeden, tepelerinden başka bir gıcırta aksetti. Başlarını yukarıya kaldırıncaya tüyleri diken diken oluverdi!

Piramit tavan, yavaş yavaş aşağıya doğru inmeye başlamıştı!..

Evet, bu çok korkunç bir şeydi. Yukarıda, sivri ucu aşağıya dönük duran çıkık piramit şeklindeki tavan, aşağıdaki çukur piramit döşemeye doğru iniyordu.

Ve onlar ikisi arasındaydılar. İki piramit arasında... Ne yapacaklardı, ne olacaklardı? Bu iki piramit birbiri içine girecek bir hâle geldiği zaman ikisi de arada ezilip yamyassı olmayacaklar mıydı?

Birdenbire ortadaki dikdörtgen çukurluğun ve onun dibindeki boru ağzının ne işe yaradığını anlar gibi oldular. O çukurluğa, ezilen vücutlarının kanı toplanacak ve borudan dışarıya akacaktı.

Madenî gıcırta devam ediyor ve tavan gittikçe alçalıyordu...

Biraz sonra tavan, oğlundan daha uzun boylu olan ihtiyar Pardaillan'ın boyundan otuz santim yukarıya kadar indi. Nihayet başına değdi. İhtiyar asker, başını eğdi. Fakat tavan, inmekte devam ediyordu. Pardaillan iki büklüm olunca omuzlarıyla tavanı tutacakmış gibi dayandı.

Hayret; tavan durmuştu!

Ne çare ki bu, pek kısa bir an sürdü. İhtiyar asker yoruldu. Soluk soluğa kaldı. Eğilmeye mecbur kalınca tavan da inmeye devam etti. Aynı şeyi biraz sonra Şövalye de Pardaillan da denedi. Ne çare ki onun da yorulması uzun sürmedi. Tavan tekrar inmeye devam ederken Şövalye de Pardaillan:

— “Baba,” dedi. “Galiba mahmuzlara başvurmak zamanı geldi!”

KORKUNÇ GECE

Ruggieri, o gece saat sabahın ikisine doğru Kraliçenin yeni sarayındaki dairesinden çıkarak Saint - Germain - l'Auxerrois kilisesine yöneldi ve geçen pazartesi gecesini Marillac'la Alice de Lux'uu görmüş oldukları küçük kapıya varınca orada kendisini beklemekte olan bir adamla karşılaştı. Bu adam, müneccime çan kulesinin anahtarını verirken:

— “Demek size yardım etmemi istemiyorsunuz, öyle mi?” Dedi.

Ruggieri, hayır anlamına başını salladı.

— “İyi, ama büyük çan çok ağırdır. Yalnız başımıza çalamazsınız.”

— “Orası benim bileceğim iş... Haydi bakalım. yallah!”

Adam uzaklaşınca Ruggieri kiliseye girerek kapıyı kapattı. Çan kulesinin merdivenlerine tırmanmaya koyuldu ve nihayet etrafı açık bir sahanlığa ulaştı. Bu sahanlığın tavanındaki iki delikten, çanları çekip çalmaya yarayan halatlar iniyordu. Halatlardan birisi son derecede kalındı. Bu, kilisenin büyük çanının halatıydı ve zangoç, büyük çanı çalmak icap ettiği zaman yanına daima bir yardımcı alırdı. Fakat Ruggieri, sıksa vücudunda bir dev kuvveti hissediyordu. Aklınca oğlunun tekrar hayata döneceğini ilân edecek çanı çalacaktı. Bu işe o kadar inanmış ve kendini vermişti ki heyecanından yerinde duramıyordu. Alnında soğuk terler beliriyor ve mırıldanıyordu:

— “İşte oğlumun canlanması ve onunla birlikte

binlerce adamın öldürülmesini ilân edecek saat yaklaşıyor!”

Bir süre daha bekledi. Sonra bütün gücüyle çan halatına sarıldı. Çan, bu zorlama sonucunda sallandı ve nihayet tokmağı harekete geçerek ağır tunç külesine çarpınca gecenin sessizliğini altüst eden bir gürültü doğdu. Derken bu gürültüyü daha başkaları takip etti ve çan, aralıksız çalmaya başladı.

Saint - Germain - l'Auxerrois, beklenen büyük işareti veriyordu.

Louvre sarayının Saint - Germain - l'Auxerrois'e bakan yüzündeki balkonlardan birinin kapısı açılmıştı. Kapının ağzında sinmişçesine bekleyen iki karaltı vardı. Bunlardan biri Catherine de Médicis, diğeri de sevgili oğlu Dük d'Anjou idi.

İkisi de yüzlerinin rengi uçmuş bir hâlde, heyecan içinde müthiş işareti bekliyordular.

Birden, kilisenin büyük çanının çalmaya başladığını duydular. Dük d'Anjou, perişan bir hâlde geriledi ve bir koltuğa çökerek ölüm çanını duymamak istercesine kulaklarını kapadı. Catherine'ye gelince derin bir göğüs geçirdikten sonra balkona çıktı, parmaklıktan aşağıya eğilerek şehri gözden geçirmeye koyuldu.

Bu esnada Paris'in bütün kiliselerinin çanları, teker teker Saint - Germain - l'Auxerrois'e cevap vermeye başlamış, şhrin gökleri tunç sesleriyle dolmuştu.

Birden, Catherine'nin arkasında, sarayın içinde bir silâh sesi duyuldu. Bunu bir başkası, bir üçüncüsü ve daha birçoğu takip etti. Artık sarayın ötesinde, berisinde, her tarafında, silâh gürültüleri duyuluyordu.

Çan sesleriyle beraber Paris'in her yanından gü-

rültüler yükselmeye başlamıştı. Meşalelerin ışığında karaltılar yürüyüşe koyuldu. Dük de Guise bağırdı:

— “Allaha şükür, nihayet...”

Her yanda, sokaklarda, kiliselerde, evlerde binlerce ağızdan aynı memnunluk sesi yükseliyordu:

— “Allaha şükür!..”

Guise, adamlarının başına geçerek Coligny'nin konağına doğruldu. Öte yandan Crucé, Pezou, Kerrier. Mareşal de Tavannes. Dük d'Aumal. Dük de Montpensier, Dük de Nevers ve daha başkaları, katiller ve cellâtlar da Paris'in içine yayılıverdiler. Damville'ye gelince korkunç bir neşeyle haykırdı:

— “İstikamet Montmorency konağı! Marş marş! Savulun, geliyoruz! Canavarı ininde bastırıp yakalayacağız!”

Dokuzuncu Charles, yatak odasında idi. Henüz yatağına girmemiş, bir koltuğa oturmuş, düşünmeye dalmıştı. Yanında sevgili iki tazısı, kıvrılmış yatıyordu.

Fakat Saint - Germain - l'Auxerrois'in çan sesi başlayınca iki köpek, kulak kabartarak dikkat kesildi. Lâkin biraz sonra Paris kiliselerinin bütün çanları çalmaya başlayınca tazılar endişeyle ayağa fırladılar. Kral, bu gürültüyle dalgınlığından uyanır gibi oldu. Bir an durakladı. Sonra birdenbire başını iki eli arasına alarak söylendi:

— “*Bu nedir, Tanrım?.. Ben ne yaptım? Ne hatâ işledim ben?..*”

Aynı anda Fransa'nın her köşesinde çalan çan sesleri beyninin içinde uğuldar gibiydi. Ayağa kalkarak pencereye yürüyünce şafağın söktüğünü, ortalığın aydınlanmasına rağmen sokaklarda meşaleli insanların koştuğunu gördü. Bu manzaraya dayalı

namamış gibi geriledi. Bütün çanlar kafasının içinde zonkluyordu. Ne yapsındı? Nereye kaçsındı?

Kapıyı açarak dışarıya fırladı. Bir koridordan geçip salonlardan birine girince tüyleri diken diken oluverdi. Salonda, kimi yüzükoyun, kimi sırtüstü yatmış, beş-altı ceset vardı. Bir köşede, genç bir adam bir sürü silâhlıya karşı kendini müdafaa ediyordu. Genç, birden ağır bir yara alarak yere yıkıldı. Bu, Clermont de Piles'ti. Salonun ortasında, iki kadın diz çökmüş yalvarıyorlardı. İkisinin de yerlere cansız serilmesi uzun sürmedi. Buradaki çığlıklar, ölüm iniltileri, çan seslerinden de daha müthişti. Charles salonun kapısına doğru geriledi. Kendi kendine mırdandı:

— *“Bütün bunlara ben sebep oldum. Bu kadınları öldüren de benim. Benden merhamet ummakta ne fayda var? Kendim merhamete muhtaç değil miyim? Yeter artık!.. Dursun bu cinayetler!..”*

Nereye kaçacağını şaşırmişti. Ne tarafa gitse bir-biri üstüne yığılmış cesetlerle karşılaşılıyordu. Merdivenlerden koşa koşa çıktı. Sessiz bir yer arayacak oldu. Fakat her yerde tabanca sesleri, iniltiler, küfürler birbirine karışıyordu.

Charles, birdenbire onbeş kadar gözü dönmüş azgının, birini kovaladıklarını gördü. Birden, kovalanan adamın sırtına bir bıçak saplandı. Yere düşenin üstüne üşüşüverdiler. Adam, göz açıp kapayıncaya kadar paramparça bir leş hâline geliverdi. Azgınlar ortadan çekilince Charles ilerledi. Öldürülenin, bir gün evvel kendisiyle top oynamış olan Baron de Pont olduğunu gördü. Dehşetten çıldıracak gibi olmuştu. Kaçmak istiyordu. Lâkin nereye kaçacaktı? Koşarken çırılçıplak kadın cesetlerinin, gecelik kıyafetleriyle öldürülmüş erkeklerin üstünden atlıyordu.

Bir pencereyi açarak kaçmak istedi. Heyecandan o kadar şiddetle çekti ki camlar kırıldı. Soluk almak için dışarıya eğilince avludan haykırırlar duydu:

— “Merhamet! Merhamet!”

— “Majeste, majeste! Biz sizin misafirleriniz değil miyiz?”

— “Monsenyör, monsenyör! Arkadaşlık etmedik mi?”

— “Monsenyör, daha dün bir sofrada oturup sohbet etmiyor muyduk?..”

— “Majeste, merhamet!”

Yirmi kadar Huguenot asîlzadesi, ellerini kendisine uzatıyor, yalvarıyorlardı. Hiçbirinin silâhı yoktu. Buna karşılık, yüz kadar tüfekli canavar, onları etrafını çevirmişti. Charles, bir an Huguenot'ların bağırırlarını dinledi. Fakat kendisinden cevap bekleyenler korkunç bir kahkahadan başka bir şey duymadılar. Kral, pencerenin pervazına tutunmuş, buhrana yakalandığı zamanlardaki çılgın gülüşüyle durmamacasına gülüyordu. Birdenbire aşağıda yüz tüfek birden patladı. Kral, ansızın içeriye çekildi ve koşmaya başladı. Aklını kaybetmiş gibi koştu, koştu... Nihayet bir kapıyı açtı. Bir odaya girdi ve kendini kanepelerden birine attı. Çevresine bakınca duvarları dolu silâhlarla süslü av odasında bulunduğunu gördü. Bir köşede Crueé'nin kendisine sunduğu, yeni icat edilmiş bir arkebüz duruyordu. Fakat burada dolu ve ateşe hazır bir sürü arkebüz vardı.

Bu odanın alt katta olduğunu ve Mareşal de Montmorency ile beraber saraya gelen Şövalye de Pardailan'ın bu odada Kralla karşılaşarak nihayet penceden atlayıp kaçmaya mecbur kalışını, okuyucularımız da hatırlayacaklardır.

Kapı birdenbire açılmıştı.

Charles, hemen ayağa fırladı.

Kapıda soluk soluğa iki adam belirmişti. Katoliklerin kovaladığı bu iki adam, Huguenot ileri gelenlerinden, Navarre Kralı Henri ile genç Prens de Condé idi.

Dışarıdan birisi:

— “Ateş! Ateş edin!” Diye haykırdı.

Charles bir sıçrayışta iki Huguenot ile peşindekilerin arasına geçti:

— “Geri!” Diye haykırdı.

— “Ne demek, geri?.. Kral, dinsizleri mi koruyacak?..”

Kral:

— “Kim söyleniyor?.. Huzurumda böyle kim söyleniyor?..” Diye gürledi.

Charles bir an içinde azametli bir tavır takınmıştı. Kalabalığın sesi kesildi. Gerilediler. Kral, odanın kapısını kapadı. Masalardan birine bir yumruk indirerek:

— “Kralın emirlerine karşı gelmeye çalışan kimmiş?” Diye bağırdı.

Prens de Condé, Henri'nin kendisini susturmaya çalışmasına aldırmaksızın söylendi:

— “Hangi emirden bahsediyorsunuz, majeste? Dışarıda Paris'te bir sürü biçare öldürülüyor. Bizi buraya siz getirttiniz. Bizleri öldürmek için mi çağırdınız?”

Charles'in gözleri parladı, dişleri gıcırdadı:

— “Sus, budala!” Dedi. “Kabahat sizde... Dede-lerimizin dininden ne istediniz? Bu suretle Katolikliği kurtarıyoruz!”

Condé, tükürür gibi söylendi:

— “Katoliklik! Ne komedy!”

Charles söylendi:

— “Ne diyor? Ne diyor? Şimdi de dinimize küfretmeye başladı... Ben sana gösteririm.”

Henri de Navarre, düşmemek için bir iskemleye dayanarak fısıldadı:

— “Sus, Condé. Bizi mahvedeceksin.”

Krala gelince dolu bir arkebüz yakalamış ve prense nişan almıştı:

— “Sözünü geri al... Ve emrediyorum, şimdi dininden döneceksin!”

Charles, çılgınlık buhranları içinde gülüyordu. Şimdi de silâhı Navarre Kralına çevirmişti:

— “Dininden dön diyorum! Ya Katolik kilisesine gideceksin, ya da ölüme!”

Navarre Kralı, zorla gülümsemeye çalıştı:

— “Gidelim yeğenim, hemen gidelim... Nere-deymiş bu kilise?.. Hemen gidelim, yeğenim...”

Kral, tekrar Condé’ye döndü:

— “Sen?..”

— “Ben mi, majeste?.. Ben ölümü tercih ederim!”

Kral tetiğe bastı, Henri de Béarn dehşetten bağırdı. Fakat duman biraz dağılınca Condé’nin ayakta dimdik durduğu görüldü. Charles’in titrek elleri, kurşunu Condé’ye isabet ettirememişti. Navarre Kralı:

— “Majeste, ona ben kefil olurum. Üç günde ben onun dinini değiştiririm,” dedi.

Fakat Charles, artık onu dinlemek şöyle dursun, belki ikisini de görmüyordu bile... Boşalan tüfeğini umulduğundan yakalamış, pencereden pencereye koşarak dipçikle vura vura camları aşağıya indirmeye

başlamıştı. Sonra arkebüzü elinden fırlattı. Dışarıdan, Seine nehrinin kenarından bir rahip geçiyor ve bağıyordu:

— “Öldürün, öldürün!”

Hemen aynı anda kaçışan bir kadın kalabalığının peşinden koşan iki iriyarı rahip daha görüldü. Kadınlardan biri bir sopa yiyerek yere yıkıldı. Başka bir kadın da öteki rahip tarafından saçlarından yakalanarak yerde sürüklendi. İki papaz, peşlerinde azgın bir kalabalık olduğu hâlde:

— “Yaşasın Katoliklik! Yaşasın İsa!..”

Diye bağıarak gözden kayboldular...

Kral bu manzarayı görünce dolu tüfeklerden birini yakalayıp rastgele ateş etti. Boşalan tüfeği fırlattı. Bir başkasını aldı. Artık kadın, çocuk demiyor, kimi görürse üstüne ateş ediyordu. Odadaki onbeş kadar dolu arkebüz bitince Kralın birdenbire:

— “Öldürün! Gebertin!”

Diye bağırdığı ve yerlere yuvarlandığı görüldü. O zaman Henri de Béarn ile Prens Condé, Charles'in geçirmekte olduğu buhranı hayret ve dehşetle seyrettiler. Kral, ağzından köpükler saçarak yerlerde kıvrıyor, korkunç kahkahalar atarak:

— “Gebertin! Gebertin!” Diye bağıyordu.

Bu insan müsveddesi, Fransa Kralıydı, öyle mi?

Condé: «Allahım!» Demek ister gibi ellerini göğe kaldırdı. Perişan bir hâlde yürümeye başlayarak koridora çıktı. Bir pencere açıp hava almak isteyince dehşet içinde geriledi. Dışarıda, avluda korkunç bir manzara görmüştü: Bir sürü şık ve güzel saraylı kadın, avluya yığılı bir ceset kümesindeki ölülerin gözlerine ellerindeki ince sopalarla nişan alıyor ve bir vuruşta ölülerin gözlerini oydukça sevinç içinde bağışıyorlardı.

Bir ölü'nün gözleri oyulunca neçeli kâhkahalar atarak ötekine geçiyorlardı ve arkada kalan cesetlerin hepsinin gözlerinin yerinde kanlı bir çukur kalıyordu.

ZİNCİRDEN BOŞANAN ASLANLAR

Catherine de Médicis'in, sarayın balkonunda çan seslerini beklediği saatte, Catho da Paris sokaklarında hızlı hızlı yürüyordu. Böylece epey bir zaman gittikten sonra nihayet çıkmaz ve dar bir sokak ağzına gelince bir mâni mırıldanmaya başladı:

«Mösyö le Dük Galile

Aldı kılıcı sağ ele

cif tara bum!

Sonra atına atladı

Haydudun ödü patladı

cif tara bum!»

Catho'nun şarkısının ilk mısraı biter bitmez, karanlık çıkmazdan bir mırıltı belirmiş, ortaya bir sürü karaltı çıkmıştı. Catho, hemen bunların başına geçti ve yürümeye başladılar.

Catho'nun arkasındaki kalabalıkta, üçyüze yakın kadın vardı ve bunlar arasında neler yoktu ki?.. Dilenciler, sakatlar, cadı kılıklı, korkunç yüzlü hancılar, hâlâ güzelliğini muhafaza eden fahişeler, hâsılı bir-iki saat önce Catho'nun meyhanesinde toplanmış olanların hepsi buradaydı. Kiminde paslı bir kılıç, kiminde tabanca, bir arkebüz veya bir balta, bir kazma, yahut da sadece bir sopa vardı. Bir kısmı da hiçbir silâh bulamamış, tırnaklarına güvenerek gelmişti...

Ve bu garip ordunun başında, Catho bir general edâsıyla yürüyor; sessiz sadasız ve hızlı hızlı gidiyordu. Böylece birçok sokaktan geçtiler. Arada sırada, yollarda, meşaleli kafilelere de rastladılar. Fakat

bu kabilelerden kimse, bu garip güruha bir şey sormaya cesaret edemedi. Yahut da belki birçoğu, bunların da hazırlanmakta olan cinayette bir rolü bulunduğunu düşündü.

Catho, Temple zindanının önüne gelince durdu. Arkasındaki ordu da durdu. Kadınların kimi sabırsızlandı, kimi güldü, kimi söylendi. Genç bir fahişe:

— “Bilseniz ne iyi kalpli bir adamdır!..” Diyordu. “Bir gün anam hastaydı, bir lokma yiyeceğimiz yoktu da bize yardım etti...”

— “Beni de bir kere devriyenin elinden kurtarmıştı.”

— “Hem de ne güzel bir adamdır.”

Catho, derhal seslendi:

— “Susun!..”

Sustular. Fakat az sonra alçak sesle Şövalye de Pardailan'ın iyiliklerini anlatmaya koyuldular. Kendisini tanıyan çoktu. Bunlar, Şövalyeyi, onu tanımayanlara ballandıra ballandıra anlatıyorlardı. Bu kadar iyi kalpli bir erkeğin hapse atılması, kadınları gittikçe hiddetlendiriyordu. Catho, ordusuna savaş düzeni vermeye koyularak ateşli silâhı olanları ön safa, kesici silâhı olanları daha arka saflara yerleştirdi. Onların arkasından sopalılar ve en arkadan da silâhsızlar geliyordu. Bu iş bitince Catho:

— “Zindan kapısı açılır açılmaz, hemen peşimden gelin,” dedi.

Tam bu esnada uzakta bir kilisenin çanları çalmaya, bunun hemen arkasından Paris'in bütün kiliselerinden çan sesleri gelmeye başlamıştı. Derken çir içinde silâh sesleri ve feryatlar duyulmaya başlamıştı. Catho, ne de ordusu, bundan hiçbir şey anlamıyorlardı. Hattâ kadınlar arasında telâşlanıp

mâneviyatı bozulanlar da vardı. Fakat Catho, işleri çabuk yoluna koydu. Zaten tam bu sıralarda da Temple zindanının küçük kapılarından biri açılmış, Roussotte ile Pâquette görünmüşlerdi. Catho, kapının, açıldığını görünce haykırdı:

— “İleri, marş!”

Üçyüz kadın sesi birden:

— “İleri!” Diye bağırdı.

Roussotte yol gösterdi:

— “Buradan, buradan...”

Pâquette anlattı:

— “Anahtarlar bende... Askerleri kilitleyip hapsettik.”

Kadın ordusu küçük bir avluyu henüz doldurmuştu ki bir ses:

— “Hey! Kim oluyorsunuz? Çekilin, cadılar!” Diye bağırdı.

Catho, tekrar haykırdı:

— “İleri!..”

Öteki ses:

— “Ateş!” Diye seslendi.

Oniki arkebüz birden patladı. Catho'nun askerlerinden beşi yaralanarak veya ölerək yere düştü. Fakat bu olay dar avluda müthiş haykırışmalarla karışan bir mücadelenin başlamasına sebep oldu.

Hâdise şöyle olmuştu:

Temple zindanında altmış askerli bir garnizon vardı. Bu garnizon iki parçaya bölünmüş ve iki koğuşa yerleştirilmişti. Roussotte ile Pâquette, Montluc'u sarhoş edip sımsıkı bağladıktan sonra belindeki anahtarları almış, çabucak aşağı inmişlerdi. Büyük kapının açıldığı avluların birinde, kırk aske-

rin yatığı koğuş vardı. Roussotte bu koğuşun kapısına yanaşarak güzelce kilitledi. Pencereler demir parmaklıklı olduğu için askerlerin de buradan çıkmasına imkân kalmamıştı. İki fahişe, bu işi bitirince hemen koşup Catho'ya küçük kapıyı açtılar. Ne çare ki ikinci bir grup askerden başka gardiyanları ve uşakları da hesaba katmak lâzımdı. Devriye geçen subaylardan biri, küçük avluda kadınlar ordusuna rastlayınca mücadele de başlamıştı.

Avluda patlayan silâh sesleri üzerine yukarı katlardan gardiyan ve zındancılar da koşmuşlardı. Fakat silâh sesleriyle kılıç şakırtıları birbirine karışıyordu ve bu kalabalığa karşı dayanmak kolay iş değildi. Nitekim birkaç dakikada yirmi kadar fahişe ve dilenci yerlere serilmişti ama bir o kadar da asker yok olmuştu. Bu hâli gören son askerlerle birkaç gardiyan, bir koridora sıvışarak kapısını kapattılar.

Avlunun bir köşesinde bir subay, bir çavuş ve bir de er kaldı. Catho, tekrar:

— “İleri!” Diye haykırdı.

Üç bıçak yarası almıştı ve zorlukla soluyordu. Ki-me saldıracağını araştıran yaralı bir pantere benziyordu. Roussotte ile Pâquette'yi araştırdı, bulamadı. Herhâlde düşüp ölmüş olacaktı. O zaman içini müthiş bir hiddet kapladı ve avlunun köşesine sıkışıp kalan gruba koşarak askere sordu:

— “Şövalye nerede?”

Asker:

— “Bilmiyorum,” dedi.

Catho, hançerini kaldırarak bir vuruşta askeri yere serdikten sonra subaya döndü ve soluk soluğa:

— “Beni Şövalyenin bulunduğu yere götür,” dedi.

— “Haydi oradan! Senin sözünle mi?”

Lâfını tamamlayamadı, bir hançer darbesiyle yere serilmişti. Bu hâli gören çavuş, korkudan sapsarı ke-silmişti:

— “Ben götüreyim,” dedi.

Önde çavuş, arkada Catho ve daha arkada da ka-dınlar ordusu bulunduğu hâlde dar bir kapıdan ru-tubetli bir koridora girdiler. Az sonra döne döne çı-kan zifirî karanlık bir merdivene gelmişlerdi. Catho, çavuşu durdurarak:

— “Beni aldatmaya kalkarsan ölürsün,” dedi.

Çavuş:

— “Peşimden gelin,” dedi.

İçinden de diyordu ki «*Sanki ne bulacaksın? Bir-iki litre kandan başka eline ne geçecek?*»

Şimdi dar hücreye girmişlerdi. Burada saçı saka-lına karışmış bir adam, bir manivelâyı çeviriyor ve korkunç gıcırtilar duyuluyordu. Çavuş durmuştu:

— “İşte,” dedi. “Aradığın burada... Demir hücrenin içinde!..”

Ve kahkaha ile gülüyordu. Catho, müthiş bir çığ-lık attı. Yumruğunu havaya kaldırdı ve elindeki hançeri, sapına kadar çavuşun kafatasına gömdü. Adam bir külçe gibi yere yığıldı. Catho, cesedin üstünden atlayıp manivelâyı çeviren korkunç kılıklı herife koştu, iki eliyle gırtlığına yapışınca adamı, manive-lâdan koparırcasına çekti. Gıcırta kesiliverdi. Ölüm makinesinin cellâdı, gözleri hiddetle bakan bu kadın kalabalığı karşısında dehşet içinde kalmış, afallamıştı:

— “Bana acıyın!” Diye kekeledi.

— “Neredeler?...” Diye bağırdı.

— “Burada...”

Adam, demir bir kapıyı gösteriyordu.

Catho:

— “Çabuk aç,” dedi, “yoksa gebertirim!” Diye gürledi.

Herif, kapının üstündeki iri bir düğmeyi gösteriyordu. Catho'nun yerinden fırlamasıyla düğmeyi hançerinin sapıyla dövmeye başlaması bir oldu. Çok geçmeden, bir şangırtı işitildi, kapı açıldı ve o zaman, yüzlerinin rengi kaçmış, saçları diken diken olmuş, gözleri dehşet ve hayretle açılmış, yüzleri buruşmuş iki adam belirdi. Catho, avazı çıktığı kadar bağırdı:

— “Kurtuldunuz!”

İki adam da bir anda haykırdılar:

— “Catho!..”

Kadın, bitkin, duvara dayanmıştı. İki adama gelince bir an koridorda gülüşen, bağırarak kadın kalabalığı karşısında hayret içinde duraladıysa da, durumu kavramakta gecikmediler. Catho'nun, kendilerini kurtarmak için bir dilenci ve fahişe ordusunu harekete geçirdiğini anlamışlardı. Bir sıçrayışta Catho'nun yanına vardılar. Ellerini tutup hararetle sıkıldılar. İlkönce kendini toparlayan ihtiyar Pardaillan oldu:

— “Gidelim,” dedi. “Onları mahvedeceğiz.”

İhtiyar asker, «onları» derken kendilerine bu müthiş işkenceyi hazırlamış olanları kastediyordu. Şövalye de Pardaillan da dikildi ve:

— “Evet,” dedi, “yapılacak mühim işlerimiz var.”

Bu sözleri sâkin bir tarzda söylemişti ama ihtiyar Pardaillan, oğlunun ne müthiş bir karar verdiğini anlamıştı:

— “Şimdi mahvoldular,” dedi. “Değil mi ki bir kere bu aslan, zincirlerinden boşandı...”

Catho öne doğru bir adım atmak istedi, fakat beceremeyerek yere yıkıldı. Şövalye:

— “Allah kahretsin!” Dedi. “Yaralanmış!..”

Catho gülümsedi. Eliyle sağ memesini gösterdi. İhtiyar Pardaillan, eğildi ve zaten parçalanmış olan blüzu yırtınca kadının sağ memesinin üstünde geniş bir yara belirdi. Yaradan boyuna kan sızıyordu.

Catho:

— “Siz gidin,” dedi.

— “Ne demek? Sensiz, şuradan şuraya gitmeyiz.”

Kadın yine gülümsedi ve kesik kesik söyledi:

— “Ne de olsa... Sizi... Ellerine... Geçiremiyecekler ya... Gidin... Allahaismarladık.”

— “Catho! Zavallı Catho!”

İkisi de yere eğilmiş, kadının belinden yukarısını ellerinde tutuyorlardı. Catho, hâlâ gülümsüyordu. Fakat artık sonunun gelmiş olduğunu anlamıştı. Şövalyeye bakan gözleri, birdenbire canlanıverdi ve dudaklarının arasındaki aralıktan zayıf bir nefes fırladı. Catho, böylece gülen gözlerle Şövalye de Pardaillan’a bakarak son nefesini vermişti.

İhtiyar Pardaillan, lânet okuyarak homurdandı:

— “Öldü!..”

Bu sırada, içinde buldukları karanlık dehlizin öbür ucunda yabancı bir ses:

— “İşte, işte, buradalar!” Diye bağırdı.

Ve arkasından yirmi kadar asker bulunan çirkin görünüşlü bir adam soluk soluğa meydana çıktı. Bu adam, Ruggieri’ydi. Oğlunu diriltecek avın elinden kaçtığını görünce kuduza dönmüş, tamamen çıldırmış bir hâlde askerleri peşine takıp koridora saldırmıştı.

İki Pardaillan, koridorun ağzındaki kalabalığı görünce şimşek hızıyla ileri atıldılar. Catho'nun kadınlar ordusu duvarlara çekilip ikisine de yol verdi. Fakat Pardaillan'lar, kadın kafilesini aşip da sürünün başına geçince aralarında müthiş bir çılgılık koştular:

- “Catho öldü!”
- “Öcünü alalım!”
- “Kahrolsun devriyeler!”

Pardaillan'lar da bu sırada koridorun ucunda beliren askerlere ulaşmışlardı. Asker safının en önünde bulunan ikisi, Pardaillan'la oğlunun ellerindeki şişleri göğüslerine yeyince yere çöktüler. Arkadaki askerler, iki adamın kızgınlıktan korkunçlaşan yüzlerini ve arkadan gelen azgınlaşmış kadınların bağırtilarını duyunca duralamışlardı. İki Pardaillan, bu durgunluktan istifade ederek ölen iki askerın mızraklarını kavradılar ve yeni bir hücumla geçtiler. Koridor dardı. Yanyana, ancak iki kişi geçebilirdi. İki Pardaillan'ın yeni hücumu, askerlerden ikisini daha devirdi. Arkalarından gelen fahişeler ordusu da balta, sopa ve kılıçlarını savurarak öyle vahşî nâralar atıyorlardı ki askerler palas pandıras koridorundan dışarıya fırladılar. Fakat Pardaillan'lar, arkalarından geliyor ve her hamle edişte birini veya ikisini yere yuvarlıyorlardı. Bu kanlı kovalamaca birkaç dakika sürdü.

Sonra iki Pardaillan, birdenbire açık havaya ulaşmış olduklarını hissettiler. Fakat serin havayı ciğerlerine çekmeleriyle beraber dışarıdaki sağır edici çan gürültüleri ve Paris'in yeri göğü inleyen müthiş uğultusu, kulaklarını doldurdu. Aynı anda bir subayın sesi:

- “Ateş!” Emrini verdi.

İki Pardaillan, kendilerini derhal yüzükoyun yere attılar. Subay, askerlerini avlunun nihayetine bir sıra hâlinde dizmiş, koridorun köşesinden çıkacak olanları avlamayı düşünmüştü. Fakat kurşunlar, iki Pardaillan'ın başlarının üstünden uçup gitmiş, arkebüzler ise boşalmıştı. Subay, askerlerine yeni bir emir daha verdi.

— “İleri!” Hücüm!”

Bu emirle beraber avluda, sözle anlatılmaz bir karışıklık meydana geldi. Askerler, Pardaillan'ların, çılgın kadın ordusunun elebaşları olduğunu sandıkları için ikisinin etrafını çevirmişlerdi. Baba-oğul da buna karşılık sırt sırta vermişler, ellerindeki mızraklarla çevrelerine ölüm yağdırıyorlardı. Ortada Pardaillan'lar, onların çevresinde askerler, onların etrafında da müthiş kadın kalabalığı vardı.

Diğer taraftan Ruggieri de avazı çıktığı kadar haykırıyordu:

— “İmdat! Kaçıyorlar! Gidiyorlar! Kaatil var! Koşun!”

Müneccim, şaşkınlıkla büyük kapıyı açmış, sokaktan geçen bir soyguncu kafilesine sesleniyordu:

— “Buraya, buraya... Ah alçaklar! Buraya gel-senize... Burada iki Huguenot var!”

Fakat dışarıdakiler, zindanın karşısındaki bir evi talan edip ateşe vermekle meşguldüler. Ruggieri'ye aldırın bile olmadı. Müneccim bunu görünce kilitli asker koğuşunun kapısını kırmaya savaştı. Orada durum tehlikeliydi. Askerler, pencerelerden birinin iki parmaklığını sökmüş, dışarı fırlamaya hazırlanıyorlardı.

Ne çâre ki, iş işten geçmişti. İçerden iki Pardaillan, dıştan da kadınlar, avludaki askerleri çabucak haklamışlardı. Baba-oğul, kapıya koşular. Karşıla-

rına Ruggieri çıktı. Şövalye de Pardaillan, hafif bir el itişiyile müneccimi yolundan uzaklaşarmak istediye de, bu hareket, Ruggieri'nin birkaç metre öteye fırlayıp duvar dibine yıkılmasıyla neticelendi.

Ve Pardaillan'lar, zindanın büyük kapısından sokağa fırladılar...

Koğuşun pencerelerinden fırlayan beş-altı asker arkalarından koştu. İki el ateş ettiler.

Fakat iki serüvenci, hiç acele etmeden karmakarışık ve uğultulu sokaklarda gözden kayboldular. Arkalarından koşan subay, sokağın hâlini görünce, ne olduğunu anlayamayarak, askerlerini geri çekip, zindanın kapısını kapatmanın doğru olacağını düşündü. O, bu kararı verinceye kadar, Catho'nun kadın sürüsü de Temple zindanından fırlamış, sokaklara dağılmıştı. Zindanın kapısı kapandı. Subay, zindan müdürü Montluc'u aramaya koştu.

Bu sırada saat üç buçuktu ve ufuk iyice aydınlanmıştı. Böyle olmasına rağmen sokaklarda azgın ve kanlı bir kalabalık koşuyor, ellerindeki meşalelerle kapısı beyaz haçla işaretlenmiş bütün evleri ateşe veriyordu.

İki Pardaillan, Temple zindanından çıkınca rastladıkları ilk sokağa sapmışlardı. Bu sokak da yanan evlerin yıkıntı ve döküntüsü, bağırان ve inleyen insanlarla dolmuştu. İhtiyar asker, çevresine sevinç dolu gözlerle bakarak:

— "Hürüz!" Dedi.

Şövalye de söylendi:

— "Hürüz, ama Catho'ya da yazık oldu."

Birbirlerine düşünceli düşünceli baktılar. İkisi de ellerine birer hançer geçirmişlerdi. Renkleri uçmuş

tu. Bir dehşet ülkesinden çıkmış, başka bir korku diyarına girmişlerdi. İhtiyar Pardaillan:

— “Yaralanmadın ya?” Diye sordu.

— “Yoo... Daha doğrusu, ufak tefek bir-iki yaram var. Siz, baba?..”

— “Bir sıyrığım bile yok... Yürüyelim... Ama Paris’e ne olmuş böyle? Bu ne kan, bu ne duman dır... Ne korkunç bir kavga bu?..”

— “Hayır, baba, kavga değil, insan kırımı bu... Acele edelim...”

— “Nereye gidiyoruz? Montmorency konağına mı?”

— “Hayır... Oraya sataşacaklarını sanmıyorum. Huguenot’ları öldürüyorlar, baba... Hemen Coligny’nin konağına gidelim. Herhâlde orada da pek çok mâsumu öldürüyorlardır.”

Konuşa konuşa yürüyorlardı. Yol kalabalıktı ama baba-oğulun korkunç görünüşleri ve herşeye karar vermiş halleri, yollarına çıkanları saygıyla bir tarafa çekilmeye mecbur ediyordu. Birçoğu onlara şüpheyle haktı. Kollarında beyaz kolluğu, göğüslerinde beyaz haçı bulunmayan bu iki silahşor kimdi? Fakat şüphe edenler de korkup çekiliyorlardı. Mafih Paris’e girdikçe yürümek de zorlaştı. Bir ara, iriyarı bir herif karşılarına çıktı:

— “Haydi,” diye gürledi, “haydi, yaşasın Katoliklik, diye bağırın!..”

Her tarafı kana bulanmış, korkunç kılıklı biriydi ve yanında beş-altı da yordakçısı vardı. Herif, tekrar:

— “Haydi,” dedi, “yaşasın, Katoliklik diye bağırın!”

Şövalye hiçbir şey söylemeden yumruğunu kaldırdı.

dı. Yumruk, adamın şakağına inince herif, külçe hâlinde yerę yıkıldı.

İhtiyar Pardaillan, adamın yordakçılarına:

— **“Alın bunu da Papaya götürün,” dedi.**

Yordakçılar, peşlerine düşünce, baba-oğul geri dönerek, kılıçlarıyla bu kuduz güruhuna öyle bir saldırdılar ki, yordakçılardan ikisi hemen öbür dünyayı boyladı. Ötekiler, papucun pahalı olduğunu anlamış; hem kaçıyor, hem de:

— **“İmdat! İki Huguenot var... İki dinsiz var...”** Diye bağıyorlardı.

Fakat onlar, böyle bağırip çağırtdıkları sırada baba-oğul, çoktan uzaklaşıp kaybolmuşlardı. Paris içinde zorlukla yol alabildikleri için, Béthisy sokağına, ancak saat dörtte varabildiler. Burası müthiş bir kalabalıkla dolmuştu. İki Pardaillan, kendilerine zorla yol açarak Coligny'nin konağının kapısına ulaştılar. Otelin kapısı ardına kadar açıktı ve silâhlı bir kalabalık:

— **“Konağını soyalım, yağma edelim,”** diye bağırişyordu.

Pardaillan'lar, kapıdan içeriye girdiler. Avlunun ortasına kadar geldiler. Gördükleri iğrenç olayların verdiği dehşetle etraflarına bakınırlarken, bir ses:

— **“Hey, Bême!”** Diye bağırdı. **“İşini bitirdin mi?”**

Dük de Guise, başını otelin penceresine doğru kaldırarak böyle sesleniyordu.

Otuzüçüncü Bölüm

BURADA ADAM ÖLDÜRDÜLER!

Dük de Guise, Paris sokaklarından geçerken, halk tarafından bol bol alkışlanmıştı, ama üzerine aldığı işi başarmak için, Béthisy sokağına ulaşmakta epeyce gecikmişti. Süvarileri ile birlikte sokakları hızla geçti ve nihayet Coligny'nin konağına vardı. Konağın kapısına birisi: «*Burada adam öldürdüler!*» Yazmıştı. Dük, bu yazıyı yanındaki dev çingeneye gösterdi:

— “Görüyorsun ya?..”

— “Görüyorum!..”

Bu sırada konağın kapısı açılmış, Kralın muhafız komutanı Cosseins görünmüştü. Dük'e:

— “Monsenyör, başlayalım mı? Diye sordu.”

— “Başlayın!”

Aynı anda muhafızlarla Guise'nin süvarileri, yu-
lun kılıç ve ellerinde meşalelerle konağa yayıldılar.
Bême de yanında on kadar adamı olduğu hâlde
Coligny'nin dairesine yöneldi. Bir an, konağın içi,
boğazlanan hizmetkârların feryatlarıyla doldu, sonra
ortalığı yine sessizlik kapladı. Bême'yle arkadaşları,
Amiralin odasının önüne geldikleri zaman, kapının
ağzında kılıcını çekmiş bir genç adamın beklediğini
gördüler. Bu, Amiralin damadı Têligny idi. Sâkin
bir sesle:

— “Kimi istediniz?” Diye sordu.

Bême cevap verdi:

— “Dinsizi!..”

Têligny, Bême'nin üstüne atıldı, lâkin ona ulaşma-
madan, on hançer darbesiyle yere serildi. Cosseins,
Têligny'nin üstüne eğildi:

— “Ölmüş,” dedi.

Halbuki Têligny ölmemişti. Son nefesini veriyor-
du. Üstüne eğilen yüze tükürerek:

— “Alçak kancık!” Diye inledi.

Cosseins, doğruldu. Yüzündeki tükürüğü sildi. Bu
sırada Bême de bir omuz vurarak kapıyı kırmıştı.
Odaya girince Coligny'nin yatakta yattığını gördü.
Yatağın yanında, bir Protestan rahibi oturuyor ve bir
kitapdan duâlar okuyordu. Amiral, Bême'nin girdi-
ğini görünce, yavaşça rahibe döndü:

— “Zannedirim ölüm duâsını okumanızın sıra-
sı geldi,” dedi.

Protestan rahibi, başını eğdi, kitabın birkaç sayfa-
sını çevirdi. Fakat aynı anda, gırtlığına saplanan bir
bıçakla, ses çıkaramadan yere yıkıldı. Bême de, bir
elinde bir mızrak, ötekinde bir hançer, homurdana-
rak Amirale yaklaşıyordu. Coligny gayet ağır bir ta-
vırla, rahibi öldürene:

— “Kim hançer kullanırsa onun da ölümü hançerle olur,” dedi.

Sonra Bême'ye döndü ve söylendi:

— “Dur, cellat! Ömrümü pek fazla kısaltmış olmayacaksınız.”

Çingene söylendi:

— “Âlâ, şu hâlde seni hançerle öldürmeyeceğim!”

Ve elindeki mızrağı Amiralin gırtlığına sapladı. Oluk gibi kan akmaya başlamıştı. Haydut bunu görünce kan kokusundan daha beter kudurarak cansız cesede mızrağını üstüste saplamaya başladı. Amiralin cesedi tanınmaz hâle gelmişti. Etrafındakiler de boş durmuyor, ortalığı soyup soğana çevirmeye çalışıyorlardı. Aşağıdan Dük de Guise'nin sesi duyuluyordu:

— “Bême, işini bitirmedin mi?”

Bême, yataktan çektiği cesedi pencereye kadar götürdü.

Aşağıya göstererek:

— “Bitti,” diye bağırdı.

Avludan, alkışlar ve bağırımlar yükseldi:

— “Yaşasın Katoliklik! Yaşasın Guise!”

Dük de Guise, adamına seslendi:

— “At şu leşi aşağı da, herkes görüp inansın!”

Bême'nin fırlattığı ceset, tok bir sesle avlunun taşlarına çarptı. Guise'yle beraber birkaç kişi eğilip Amiralin yüzüne baktılar:

— “O,” dediler, “ta kendisi...”

Dük de Guise, mağrur bir edâ ile Amiralin ölüsüne bakarak söylendi:

— “Nihayet elime geçtin, mendebur. Bir gün

ailemin, seni ayaklar altında çiğneyeceğini biliyordum.”

Aynı anda avlunun sessizliği içinde gürleyen bir ses kırbaç gibi şakladı:

— “Alçak!”

Ve herkesi hayretten donduran bu sesin sahibi Şövalye de Pardaillan'ın, Guise'ye doğru ilerlediği görüldü:

— “Babana yüzü yaralı derlerdi, bâri sana da yüzü tokatlı desinler!” Diye bağırды.

Elini kaldırdı ve Dükün yüzüne olanca gücüyle indirdi. Guise, sessizlikte bir kırbaç gibi şaklayan tokadı yiyince, sersemleyerek askerlerine doğru geriledi.

Fakat bu tokadı takip eden an içinde avluda öyle bir kızılca kıyamet koptu ki tarif edilemez. Yüzlerce hançer ve kılıç birden havalandı. Avluda bulunanların hepsi, Şövalyeyi yakalamak için karmakarışık bir hâlde saldırdılar. Şövalye de Pardaillan, bir anda neye uğradığını anlayamadı. Ayakları yerden kesildi. Havalandı ve bir deliğe tıklıverdi... Bu delik, açık bir kapıydı. kendisini yakalayıp kaşla göz arasında oraya kaçırان da, babasıydı. İhtiyar kurt, oğluyla birlikte içeri girdikten sonra, hemen kapıyı kapadı. Onlar, hızla bir merdivenden yukarıya çıkarlarken, dışarıdakiler de bütün güçleriyle kapıya abanmaya başladılar. İhtiyar asker, merdivenden çıkıyor, hem de oğluna çıkışıyordu:

— “Sen hiç uslanmayacak mısın?”

Nereye gittiklerini bildikleri yoktu.

Dışarıda ise Henri de Guise, atına biniyor ve adamlarına:

— “Elli kişi konakta onları arasın,” diyordu.

“Nasıl olsa elimizden kurtulamazlar. Bir saate kadar ikisinin de kellesini isterim... Ötekiler benimle beraber Montfaucon'a gelsinler.”

Bu sırada Bême, Guise'nin yanına yaklaştı:

— “Monsenyör, Amiralin kellesi benimdir... Söz vermiştiniz,” dedi. “Malûm ya, bu kellenin hiç değilse bin altın değeri vardır...”

Guise bir kahkaha attı:

— “Peki,” dedi. “Al senin olsun... Biz de dinsizin başsız cesedini, bacaklarından asarız.”

Ve Coligny'nin başsız cesedini bacaklarından bağlatıp yerlerde sürüye sürüye, maiyetiyle birlikte yola koyuldu, bu kanlı alay kısa zamanda kalabalıklaştı. Az sonra, Guise'nin peşine yirmibin Paris'li takıldı. Yol boyunca da durmadan adam öldürülüyor, evler soyulup ateşe veriliyordu.

Bême, konağın avlusunda kalmıştı. Aynı avluda elli kişilik bir kalabalık da Pardaillan'ların kaçtığı kapıyı kırmaya uğraşıyordu. Birkaç hamleden sonra kapı kırılınca hep beraber merdivenlere saldırdılar. Bême, gürültülerin, evin çeşitli katlarına yayıldığını duydu. Kendi kendine:

«Şimdi yakalanırlar,» dedi. «Artık ikisinin de derisine bir metelik vermem.»

Evin alt katına girerek bir kova su getirtti ve korkunç işine başladı. Bu iş, Amiralin kesik kafasına bulaşmış olan kanları yıkamaktan ibaretti. Bême dünyanın en tabii işiyle uğraşıyormuş gibi şarkı söylüyordu. Yukarıda, konaktan iki Pardaillan'ı arayan askerlerin bağırmaları geliyor ve bir yandan da Paris'in müthiş uğultusu duyuluyordu.

Bême, birden konağın avlusuna bir adamın girdiğini gördü. Dikkatle baktı:

— “Ooo... Hoş geldiniz, Mösyö Maurevert,” dedi.

Maurevert'te, uzun bir yolu koşarak gelmiş bir adamın hali vardı. Aceleyle sordu:

— “Ben iki adamı arıyorum! Temple zindanından kaçtılar! Herhâlde buraya gelmişlerdir!..”

Bême sordu:

— “Nasıl adamlar bunlar? Dinsizlerden mi?”

— “Evet, onlardan...”

— “Biri uzun boylu, zayıf, bıyıklı mı? Şöyle vahşi suratlı...”

— “Tamam, tamam...”

— “Öteki de ondan daha vahşi, gençten birisi...”

— “Ta kendisi...”

— “Yukarıya kaçtılar... Peşlerinden adamlar koştu. Hemen gidin... Neredeyse yakalanırlar.”

Maurevert, çılgın gibi uzaklaştı. Bême de işine devam etti.

Yukarıda, iki Pardaillan, bütün katları çıkmış, nihayet tavan arasına varmışlardı. Orayı çabucak araştırdıktan sonra kaçacak hiçbir yer bulunmadığını gören ihtiyar asker:

— “Yoksa burada kısıldık mı?” Dedi.

Şövalye cevap verdi:

— “Halimize bin kere şükredelim... İki saat önce ne durumda olduğumuzu unutmayınız, baba...”

Tavan arasının tek penceresi önünde durmuşlardı. Bu pencerenin tam karşısında, birbuçuk metre kadar ileride, komşu evin açık pencerelerinden biri vardı. Fakat buradan oraya atlamak son derece zor, hattâ imkânsızdı... Bir uzun tahta olsa da köprü gibi iki pencere arasına yerleştirilebilseydi, belki üs-

tünden geçilebilirdi. Baba-oğul, tavan arasında tahaya benzer bir şey arayıp da bulamayınca aşağıda gittikçe yaklaşan gürültülere kulak vererek kötü kötü düşündüler. Sonra birdenbire ihtiyar Pardaillan, tavanarası penceresinin kenarına çıktı:

— “Ben atlıyorum,” dedi.

Şövalye, babasının uçarak sokağa düşmesi ihtimali karşısında dehşetle gözlerini kapattı. Fakat ihtiyar Pardaillan boylu boyunca boşluğa uzanmış ve ayakları tavanarası penceresine takılı dururken elleriyle de komşu evin pencere pervazını yakalamıştı. Oğluna seslendi:

— “İşte köprü, Şövalye, geç bakalım!”

Şövalye de Pardaillan, babasının çılginca teşebbüsünün muvaffak olduğunu gördü. Çevik bir hareketle ve bir kuş hafifliğiyle bir ayağını babasının beline basmasıyla karşı evin penceresinden içeriye fırlaması bir oldu. İhtiyar kurt da derhal ayaklarını sallandırmış ve kuvvetli kollarıyla kendini öteki pencereye çekerek içeriye süzülürmüşü.

Bu sırada tavan arasına dolan askerlerin gürültüsü geliyordu. İki adam, görünmemek için odanın döşemesinde boylu boyunca uzanmış bir hâlde kulak kesilerek beklediler. Askerler, aradıklarını tavan arasında da bulamayınca hayret ettiler. Sonra birisi:

— “Buraya boşu boşuna çıktık,” dedi. “Onlar, alt kat pencerelerinden birinden sokağa atlamış olacaklar. Şimdi uzaklaşmışlardır bile... Hemen geri dönüp Dük’e yetişelim.”

Pardaillan’lar, askerlerin merdivenlerden indiklerini ve kızgınlıklarını, birkaç pencereyi kırmakla çıkardıklarını duydu. Sonra aşağıyı gözetlediler. Askerler, Bême’ye kimseyi bulamadıklarını anlatıyorlardı. Çingene omuz silkti. Adamlar çekilip te avlu-

da yalnız kalınca kanlı ellerini yıkmak için tekrar içeriye girdi ve biraz sonra da ıslık çala çala yine avluya çıktı. Artık Amiralın kellesini bir tahnitçiye götürüp ilâçlatmaktan ve birkaç arkadaşıyla beraber Roma'ya gitmek üzere yola koyulmaktan başka yapacağı bir iş yoktu. Fakat avluya çıkınca büyük kapının kapanmış olduğunu görüp şaşıtı:

— “Kapı da kapanmış! Acaba kim kapadı bunu?”

Bu soruyu kendisine henüz osmuştu ki Şövalye, herifin başına dikilivermişti. Sâkin bir sesle:

— “Coligny'nin cesedini pencereden sen mi attın?”

Genç Pardaillan, gayet soğukkanlıydı. Gerçi dudakları bembeyazdı, saçları dikleşmişti ama kızgınlığı ve kini, hâlinden belli olmuyordu. Bême, kendisinden emin bir adam haliyle:

— “Ben attım, dinsiz oğlu dinsizi...Ne olmuş?”
Dedi.

— “Onu öldüren de sen misin?”

— “Benim ya...”

— “Neyle öldürdün onu?..”

Dev çingene, avlunun bir köşesine fırlattığı kanlı şişi gösterdi ve bir kahkaha atıp böbürlenerek:

— “Bununla,” dedi. “İstersen seni de onunla temizleyeyim.”

Fakat aynı anda da büyük kapıya fırlayıp sokaktan geçen Katolikleri yardıma çağırmaya kalkıştıysa da ihtiyar Pardaillan, yay gibi yerinden fırlayıp çingenenin gırtlığına sarılmıştı:

— “Acele etme ahbap, seninle görülecek ufak bir hesabımız var,” diyordu.

Bême, debelendiyse de, gırtlığındaki canlı kıs-

kaçtan kurtulamadı. Yarı boğulmuş bir hâlde uslu-
laşınca Pardaïllan kendisine baktı. Canavar herif,
fena hâlde ürkmüştü:

— “Benden ne istiyorsunuz?” Diye sordu.

Şövalye:

— “Senden bir şey istediğim yok,” dedi. “Dün-
yayı bir canavardan temizlemek istiyorum.”

Bême, gerisin geriye fırlayıp kılıcını çekti. Şövalye
de avlunun bir köşesinde duran şişi yakaladı. Çinge-
ne, rakibinin elindeki kısa silâhı görünce âdeta se-
vindi. İhtiyar Pardaïllan bile:

— “Ne yapıyorsun?” Diye oğluna çıkışacak oldu.
Lâkin Şövalye:

— “Bu mendebura böyle bir silâh lâyıktır,” dedi.

Bême, elindeki uzun kılıçla, habire saldırıyor, fa-
kat her seferinde şişi kılıcının karşısında bulunca
şaşıyordu. Üstelik, zaman zaman rakibinin elinde-
ki şişin, kalbine bir-iki santim mesafe kadar yaklaştığını
görünce hemen geri sığıyordu. Ne yapsa, Şö-
valye, her seferinde onun kılıcını savuşturup hücu-
ma geçiyordu. Bême, zorlu bir rakiple karşılaştığını
anlamaya başlamıştı. Sığıyor, sağa sola kaçıyor, hü-
cum ediyor, fakat her seferinde gayreti boşa çıkıyor-
du. Nihayet, büyük kapıya kadar sürüklenmiş oldu-
ğunu farketti. Yana kaçıp kurtulmak istedi. Fakat
Şövalye, saldırılarını mükemmel bir surette idare
ederek, Bême’yi olduğu yerde tuttu ve sonra, son bir
defa saldırdı.

Bu saldırış, bir tek, lâkin müthiş bir hamle oldu.
Elindeki şiş, korkunç bir hızla Bême’nin vücudunu
deldikten sonra, kapının tahtasına saplanarak çinge-
neyi kapıya mıhladı.

Bême, gık bile diyemeden öldü ve ayakta. Coligny konağının kapısına mihli kaldı.

Şövalye ile babası, bu işi bitirince küçük bir kapıdan sokağa çıkıp kalabalıkta gözden kayboldular. Onlar gideli henüz iki dakika olmuştu ki, Maurevert, binadan avluya çıktı. Kraliçenin fedaisi, askerlerden sonra da evi aramaya devam etmişti. Avluya gelince, Bême'nin kapıya mihli olduğunu gördü.

«*Muhakkak onların işidir,*» diye düşündü. «*İşte buradan da geçmişler. Acaba elimden kaçacaklar mı?*»

Sonra avlunun bir kenarındaki paketi görerek açtı. İçinden Coligny'nin kesik başı çıkınca, kendi kendine, «*Bu işime yarar,*» dedi. «*Ama onu kime vermeli? Guise'ye mi, yoksa Kraliçeye mi? Bu sefer Guise mağlûp olduğuna göre, başı götürüp Kraliçeye veririm.*»

Sonra sokağa fırlayıp aklının estiği bir istikamete yöneldi.

Aynı istikamette, fakat ondan hayli ileride iki Pardaillan ilerliyordu. İhtiyar asker:

— «*Şimdi Paris'ten çıkıp gitmenin yolunu arayalım,*» diyordu.

Şövalye ise şu cevabı verdi:

— «*Evvelâ bir Montmorency konağına gidelim.*»

— «*Canım, Montmorency Katolik olduğu için ona sataşmazlar, diyen sen değil misin?*»

— «*Belli olmaz ki... Biz bir kere gidip bakalım da...*»

İhtiyar asker, keyifli keyifli seslendi:

— «*Şunun doğrusunu söylesene... Loïse'yi göreceğim geldi, desene...*»

Şövalye sarardı. Loïse'nin adını hiç ağzına almıyordu ama, genç kız her an kafasındaydı. Sadece:

- "Oraya gidelim, baba," dedi. "Eğer Mareşale antaşıyorlarsa, kendisine yardımımız dokunur."

— "O da koyu Katoliklerdendir. Sakın cânilerle işbirliği yapmış olmasın..."

Şövalye:

— "Bu, müthiş bir şey olurdu," dedi. "Gidip gözlerimle görmek ve Loïse'nin, Tanrı adına cinayetler işleyen birinin kızı olup olmadığını anlamak istiyorum. Haydi baba, hemen Montmorency konağına gidelim."

SAINT — BARTHELEMY BAYRAMI

O gün, 1572 yılının 24 Ağustos pazar günü de korkunç katliâm devam etti. Paris'in neresine bakılırsa yakılan evler, boğazlanan insanlar görülüyordu. İş, artık bir din mücadelesi olmaktan da çıkmış, kinlerin söndürüldüğü ve soygunculuğun hoş görüldüğü bir kanlı rezalet hâline gelmişti. Bütün Paris, insan kanı kokmaya başlamıştı.

Pardaillan'lar boyuna yürüyor, ne saati, ne de nerede bulduklarını biliyorlardı. Bir ara büyük bir konağı ateşe veren kırk-elli haydut kılıklı adamın başında Pezou'yu gördüler. Pezou, meşhur Huguenot'lardan La Rochefoucauld'u öldürmüş, gırtlaklarını yarıp kanını emiyor ve etrafa:

— “Çok susamışım!” Diye bağıriyordu. “Öldürdüklerimin sayısı bununla kırk oluyor. Şimdi kırk-birinciyi arayalım.”

Pardaillan'la oğlu, bu dehşet verici manzarayı daha fazla seyretmeye dayanamayıp kaçarcasına uzaklaştılar. Fakat biraz ötede, Cruce ile adamlarının La Force adlı bir Huguenot'un evini soymakla meşgul olduklarını gördüler. Daha uzakta da, Kervier ucunda, iki Pardaillan'ın çok iyi tanıdığı birinin başı bulunan mızrağı tutuyordu. Mızrağın ucundaki baş bilgin Ramus'un başıydı... Şövalye artık tahammül edemedi. Yoluna çıkan ve elinde, dolu bir tabancayı sallayan bir adamı, bir yumrukta yere sererek silâhı elinden aldı. Hâlâ, mızrağı elinde tutan Kervier'i niatarak, bağırişarak peşlerine düştü.

Fakat bu olay, oradaki bütün kalabalığın birden-

bire Pardaillan'lara saldırmayla neticelendi. Baba-oğul, nereye kaçacaklarını bir an şaşırdılar. Sonra birlikte dar bir sokağa saptılar. Kalabalık da, silâh atarak, bağırıarak peşlerine düştü.

Bu sırada kalabalığın önüne katılan ve atında Mareşal de Damville'nin maiyetinden olduğunu gösteren işaretler bulunan bir süvari, Pardaillan'ların peşine düşerek daracık bir sokağa dalmıştı. Süvarinin atı bu sokaktan geçemeyerek sıkışıp kalınca, sokağın da ağzı tıkanmıştı. Baba-oğul, bunu fırsat bilerek sokağın içine doğru uzaklaşırken birdenbire duraklayıverdiler.

İhtiyar asker:

— “Allah kahretsin, çıkmaz sokakmış!” Diye bağırdı. “Şimdi ne yapacağız, Şövalye?”

Şövalyenin cevap vermesine vakit kalmadan, evlerden birinin kapısı açıldı ve bir kadın görüldü. İki adam, aynı anda bağırdı:

— “Huguette!..”

Evet, bu kadın, Huguette'nin ta kendisiydi ve Pardaillan'lar Devinière hanının daracık arka çıkamazında bulunuyorlardı. Peşlerindeki kalabalıktan kaçmak için buraya o kadar acele girmişlerdi ki nerede bulduklarını anlamalarına fırsat kalmamıştı. Doğrusu, bu sefer de tesadüf kendilerine çok yardım etmişti. Baba-oğul, hemen Huguette'nin açtığı kapıdan içeri girerek, hanın karanlık koridorlarında ilerlediler ve lokanta salonuna girdiler. Burada üç adam oturuyordu. Bunlardan birisi Landry usşaydı. Diğer ikisi de kafayı çekmekte olan iki şair; Dorat ile Pontus de Thyard'dı. Huguette, Pardaillan'lara dönerek:

— “Şu merdivenlerden çıkın,” dedi. “Yukarıda,

yandaki eve açılan bir kapı vardır. Oradan geçer, arka sokaktan kaçarsınız. Çabuk olun!”

Landry ise bağırdı:

— “Eyvahlar olsun! Şimdi onların buradan geçtiklerini öğrenirlerse, bizim hani darmadağın edecekler... Hemen biz de kaçalım!”

Huguette:

— “Elbette öğrenecekler,” dedi.

İhtiyar Pardaillan da hancıya bağırdı:

— “Landry usta! Bütün zarar ve ziyanı benim hesabıma yaz...”

Şövalye de Pardaillan ilâve etti:

— “Yemin ederim ki hepsi ödenecektir.”

Huguette acele ediyordu:

— “Kaçın! Durmayın!”

Şövalye, genç kadını kolları arasına alarak gözlelerinden öptü ve mırıldandı:

— “Seni hiç unutmayacağım, Huguette...”

Şövalye, Huguette ile ilk defa olarak senli benli konuşuyordu. Kadının aklı karmakarışık oldu. Bir cevap vermek istediye de yapamadı. Zaten bu sırada ihtiyar Pardaillan’la Şövalye de merdivenden fırlamış, kaçmışlardı.

Landry usta, karısının bütün mücevherlerini ve para namına bütün varını yoğunu toplayıp getirmişti.

Huguette:

— “Kaçalım,” dedi. “Kuduz herifler, çıkmaza girdiler, kapıyı kırıyorlar...”

Karı-koca, birlikte merdivene fırladılar. İki şairde arkalarından seğirtti. Biraz sonra hana dalan kuduz sürüsü, orada kimseyi bulamayınca, işi yağmacılığa döktü.

Pardaillan'lara gelince Huguette'nin tarif ettiği yoldan hızla kaçarak dar bir sokağa çıkmışlardı. Oradan koşar adımla Saint - Sauveur sokağına kadar gitilirse de bu sokaktaki kalabalık yüzünden, geçmeye imkân olmadığını gördüler. Seine nehrini geçerek, bir an evvel karşı kıyıya ulaşmak ve Montmorency konağına varmak istiyorlardı, ama sokaklardaki muazzam kalabalık, bu yolculuğu imkânsızlaştırıyordu. Artık işi, olurlarına bırakmaktan başka çare göremiyorlardı. Böylece, her dakika korkunç cinayetler ve soygunculuklarla karşılaşa karşılaşa, epey yol aldılar ve bir ara, etraflarının tenhalaştığını sezince, durup dinlenmeyi kararlaştırdılar. Acıkmış ve susamışlardı. Lâkin zindandan çıktıklarından beri yaşadıkları olaylar, ikisinde de açlık ve susuzluk hissinin körleştirmiş gibiydi.

Dinlenip de ayağa kalktıkları vakit, Seine nehrini, şehrin nisbeten تنها olan bir kısmında, sandalla geçmevi tasarladılar. Bu tasarılarını, kolaylıkla gerçekleştirdi. Nehri geçtikten sonra da hızlı hızlı yürüyerek Montmorency konağına doğru yollarına devam ettiler.

Bir ara bir meydandan geçerlerken ihtiyar Pardaillan oğlunun kolunu tutarak, ileride giden bir adamı gösterdi:

— “Bak,” dedi, “şu giden Orthès d'Aspremont... Herhâlde Damville de buralardadır.”

Şövalye:

— “Lânet olsun,” dedi.

Damville'nin sağ kolu olan Orthès orada geziniyordu. Tam bu sırada yakın evlerden birinden bir Huguenot kadını, parça parça elbiseleriyle fırlatarak yürekler paralayıcı bir sesle:

— “Merhamet!” Diye bağıra bağıra koşmaya ko-

yulmuştu. Peşinden on kadar azılı kaatil koşuyordu. Henüz genç ve güzel olan bîçâre kadın, Orthès'i görünce önünde diz çöküp yalvarmaya başladı:

— “Merhamet! Beni öldürmeyiniz! Bana acıyınız!”

Orthès'in dudaklarında korkunç bir gülümseme belirdi. Kırbacını kaldırarak kadına yapıştırdı. Sonra kamçıyı havada şaklata şaklata bağırdı:

— “Aport, Pluton, aport, Proserpine! Aport, aport!”

Aynı anda, iki müthiş ve ağzı köpükler saçan köpek, korkunç bir çığlık koparan kadının üstüne atıldılar. Pluton, zavallının gırtlığını paraladı. Proserpine de bir memesini kopardı. Pardaillan'lar gördükleri bu korkunç ve acıklı manzaradan tüyleri ürpererek, mıhlanmış gibi kalakaldılar. Şövalye, dudaklarında acı bir tebessümle ve bıyıkları dikilmiş bir hâlde, Orthès'in üstüne doğru yürüdü. Adam iki Pardaillan'ı görünce kendilerini ele geçirdiğini düşünerek, sevinçle haykırmıştı. Eliyle işaret edecekmiş gibi bir hareket yapmaya yeltendiyse de bu hareketi sona erdiremedi. Şövalye, Vikontun kırbacı tutan elini bileğinden yakalamıştı. Orthès'in elinden kırbacı aldıktan sonra bileğini bırakmadı. Fakat kırbaç havaya kalktı ve ıslık çalarak Orthès'in suratına indi.

Adamın yüzünde kıpkızıl bir çizgi belirdi...

Kırbaç, ikinci bir defa kalktı ve indi. Sonra bir daha, bir daha şakladı. Orthès'in yüzü, artık kıpkızıl bir yara hâline gelmişti. Fakat adam, can havliyle kendisini Pardaillan'dan kurtardıktan sonra köpeğine:

— “Aport, aport, Proserpine!” Diye bağırdı.

Bu arada, Orthès'in peşindeki adamlar da köpekleri kışkırtıyorlardı:

— “Aport, aport!”

Lâkin iki Pardaillan'ın yüzleri o kadar korkunçtu ki iki azgın köpek, bir an tereddütle kalakaldılar Orthès, hiddetinden kuduracak hâle gelmişti ve hâlâ bağıyor, küfrediyordu. Fakat birdenbire yere yıkıldı. Bu sefer başka bir köpek de ona saldırmıştı... Bu Pipeau idi. Proserpine'nin âşığı, Pardaillan'ın köpeği Pipeau. Hayvan sivri dişlerini bir hamlede Orthès'in gırtlığına geçirivermişti. Vikont, yerde külçe gibi kalakalmıştı. Ölmüştü.

Derken, Orthès'in iki köpeği de Pardaillan'lara saldırmıştı. Lâkin ihtiyar askerin hançeri, Pluton'un karnını çabucak deşerek barsaklarını yere döktü. Şövalyeye gelince, üstüne atılan Proserpine'nin gırtlığını yakalamış, sıkmaya başlamıştı. İri köpek, debelendi, kendisini kurtarmaya çabaladı. Sonra, nefessizlikten hırıldadı ve nihayet ölüsü, Pluton'un ölüsünün yanına seriliverdi.

Bütün bunlar, iki Pardaillan'ın, köpeklerinin kadına saldırılarını gördükleri andan sonraki bir-iki dakika içinde olup bitmişti. İki de çevrelerine alev saçan gözlerle baktılar. Pipeau, ayaklarının dibinde sevinç içinde hoplayıp zıplıyordu. Fakat onlar bunu göremediler ve bütün dikkatlerini, Orthès'in etraflarında uluyup, bağışıp duran arkadaşlarına çevirdiler. Şövalye:

— “Gidelim,” dedi.

Yerden, Orthès'in kırbacını aldı.

Etraftakiler, iki Pardaillan'a gittikçe yaklaşıyorlardı. Birden Şövalyenin sesi gürlledi:

— “Geri basın, köpekler!”

Kırbaç; sağa sola, her yana kalkıp iniyor, ellerde yüzlerde kanlı çizgiler bırakıyordu.

— “Geri basın, diyorum, köpek sürüsü! Geri basın!”

Kırbacın hışımla inip kalkışı karşısında, Pardailan'ların etrafını çeviren kuduz sürüsü açılıyor, yol veriyordu.

Pardaillan'ların önünde, تنها bir sokak belirmişti. Baba-oğul o sokağa daldılar.

Fakat onlar sokağa girer girmez, düşmanları da sokağın ağzına yığılmış, orayı sımsıkı kapatıp tutmuştu. Arkalarına bakınca, sokağın öte ucunda da bir kalabalık gördüler. Şimdi, düşmanları karşısında adım adım geriliyor, lâkin her adımda öteki kalabalığa biraz daha yaklaşıyorlardı.

Tam bu sırada, arkalarında boğuk, fakat müthiş bir patlama oldu. Bu patlamayı, yıkılan bir evin gürültüsü takip etti. Sokak toza dumana boğuldu. Arkadaki kalabalık, kuşatılmış bir yerin etrafında çırpırır görünüyordu. Barutla yıkılan yer de herhalde, kuşatılan evin bir kısmı veya duvarı olmalıydı.

Baba-oğul da gittikçe geriliyorlardı. Nitekim, birkaç adım daha atınca iki kalabalık birbiriyle çatıştı ve Pardaillan'lar bu kalabalık arasında bir an kayboldular. Ayaklarının yerdən kesildiğini, yükseldiklerini hissettiler. Birden, karşılarında yarısı çökmüş bir merdiven belirdi. İnsan kafalarına ve omuzlarına basarak bu merdivene doğru tırmandılar. Nerede bulduklarını ve nereye gittiklerini bilmiyorlardı, lâkin bu yıkılmaya yüz tutmuş merdiven, şu anda son kurtuluş yoluydu. Hem de öyle tehlikeli bir kurtuluş yoluydu ki düşmanları peşlerinden gelmeye cesaret edemediler.

İhtiyar Pardaillan'la Şövalye, çevik adımlarla merdivenin son basamağına tırmanınca, önlerinde boşluktan başka bir şey göremediler. Bir tarafta gayet

yüksek bir duvar vardı. Henüz yıkılmamış olan bu yüksek duvarın üstüne bir sıçrayışta atladılar. Henüz oraya ayak basmışlardı ki, arkalarında, kulakları sağır eden bir gürültü ve bir toz bulutu arasında, merdiven çöküverdi.

Pardaillan'lar hemen duvardan aşağıya baktılar ve gördükleri şey, içlerini ürpetti.

Karşılarında konak avlusu vardı. Dışarıdaki kalabalık, konağı abluka altına almıştı. Fakat avlu duvarının bir kısmı çökmüş olduğu için, abluka edenler, binanın avlusuna girmiş, konağı savunanları kılıçtan geçirmişlerdi. Avluda, asıl binaya çıkan taş merdivenin üst basamağında, savunuculardan üç kişi kalmıştı ve arslanlar gibi dövüşüyordu.

Saldıranların elebaşısı, kudurmuşçasına bağırıyor, adamlarını kışkırtıyordu.

İki Pardaillan, savunucuları da, saldıranları da tanımakta güçlük çekmedi.

Henri de Damville, adamlarıyla beraber saldırıyor, François de Montmorency de, başarısızlıkla sonuçlanacağı belli olan, ümitsiz bir müdafaada bulunuyordu.

Demek oluyordu ki iki kardeş, nihayet karşı karşıya gelmişlerdi ve Margency'de başlayan müthiş fâcia artık sonuna yaklaşmıştı.

İhtiyar Pardaillan:

— “Lânet olsun!” Diye bağırdı.

Şövalye de Pardaillan da, babasının arkasında, saç başı darmadağınık ve yüzü sapsarı olduğu hâlde yüksek duvarın tepesinden bu mücadeleye katılmamanın üzüntüsüyle haykırdı:

— “Allah kahretsin!”

ARSLANLAR DÖVÜŞÜYOR

Mareşal de Damville, Saint-Germain-l'Auxerois kilisesinin çanları çalmaya başlar başlamaz yola koyulmuştu. Ordusu da peşinde acelesiz adımlarla yürüyordu. Ordusu diyoruz, çünkü Mareşal, Montmorency konağında şiddetli bir mukavemetle karşılaşacağından emindi. Bu yüzdendir ki bir kaleye saldıracağına hazırlanmıştı. Evvelâ yanına konağındaki asilzadeleri almıştı. Bunlar, yirmibeş kişiydi. Ayrıca emrinde üçyüz süvari ve ikiyüz de arkebüzücü piyade eri vardı. Bu küçük ordunun ardında da üç tane barut dolu araba geliyordu.

Bu ordu, gecenin karanlığı içinde sessizce Fossés-Montmartre sokağındaki konağın önünde toplanmıştı. Askerler yola koyulur koyulmaz, Mareşal ordusunun komutasını yanındaki asilzadelerden birine bıraktı ve kendi yanına otuz süvari alarak uzaklaştı.

Damville'nin yüzü asıktı. Kalabalık sokaklarda rastladıklarını deviriyor, ölü ve yaralı dinlemeyerek ezip geçiyordu. Böylece dosdoğru Montmorency konağına vardı. Kapının önüne gelince atından indi ve ağabeysinin vaktiyle kendi kapısına mıhlamış olduğu eldiveni elinde sallayarak bağırdı:

— “François de Montmorency! Bu eldiveni bana sen mi atmıştın?...”

Civardaki sokaklarda gürültü gittikçe büyüyor, fakat konaktan hiçbir ses gelmiyordu. Damville, bu sessizliğe fena halde kızarak söylendi:

— “Demek şimdi karşıma çıkmıyorsun, öyle mi, alçak?... Fakat ben seni bulmasını bilirim!”

Ve tekrar atına atlayarak Seine nehri üstündeki köprüyü geçmekte olan ordusuna ulaştı.

Gördüğümüz gibi Mareşal de Montmorency'ye hazırlanan bu fâcia haber verilmemişti. Çünkü, Guise, ondan çekiniyor ve ihtiyar Kraliçe de kendisinden nefret ediyordu. Mareşal, fâciayı önceden bilmiş olsaydı bile bir Montmorency'ye saldırılabileceğine aslâ ihtimal vermezdi. Çünkü kendisi, yalnızca ailenin en büyük evlâdı ve taşıdığı ismin verdiği şeref ve imtiyazın, doğrudan doğruya vârisi ve Fransız asilzadelerinin en seçkinlerinden biri değildi. Aynı zamanda sâdik bir Katolikti. Fransa tahtında oturan Valois hanedanına da büyük hizmetler etmiş bulunuyordu.

Ne var ki vicdanının sesini dinleyen bir adamdı. Din uğrunda cinayetten hoşlanmazdı. Gerçi, Huguenot'ları korur bir tavır takınmıştı ama, Krala olan sadakatinden şüphe edilemezdi. Navarre Kralı Henri karşısında nasıl bir tavır takındığını da biliyoruz. Ne çâre ki kendisi, din konusunda ılımlı sayılıyor ve dolayısıyla da şüpheli addediliyordu. Bu bakımdan kendisine güvenilmediğini biliyordu. Mareşal, gerçi Paris kapılarının kapatılmış olmasından da kuşkulandı, ama bu tedbirin kime karşı olduğu hakkında bir hüküm verememişti.

Bununla birlikte ihtiyatı elden bırakmayarak konağını kuşatmaya dayanabilecek bir hale koymayı da ihmal etmedi.

Konağında bir kısmı Protestan, bir kısmı Katolik ve fakat hepsi de tahtın sadık bendesi olarak oniki kadar asilzade yaşıyordu. Mareşal, ayrıca maiyendeki silâhların sayısını da kırka çıkardıktan başka

sayıları yirmiye aşan uşaklarını da silâhlendirdi. Cephane ve yiyecek bakımından, en aşağı bir ay yetecek bir stok hazırladı ve beklemeye başladı. Aradan birkaç gün geçince Mareşal, bu tedbirleri biraz aşırı bularak gülümsediyse de, iki Pardaillan'ın haber bırakmadan ortadan kayboluşları üzerine endişeleri tazelen-di.

Bu günler boyunca Loïse, annesinin yanından hiç çıkmadı. Jeanne de Piennes'in sessiz ve tatlı çılgınlığı da hiçbir değişiklik göstermedi. Bîçâre kadın kendisini hep Margency'de sanıyordu. Fakat Mareşal kendisini ziyarete geldiği zamanlar ona hayretle bakıyor ve kendisini tanımıyordu.

Şövalyenin ortadan kayboluşu, Loïse'yi için için üzüyordu. Fakat genç kızın sâf gururu, bu üzüntüsünü açığa vurmasına engel oldu. Zaman zaman nakış işlerinden gözleri doluyordu ve kendi kendine şu soruyu sık sık soruyordu:

— “*Acaba nerede? Ne zaman gelecek?*”

Cumartesi geces-i, konakta herkes yine her zamanki saatte yattı. Gece, başlangıçta derin bir sessizlik içindeydi. Fakat Paris'in çanları alabildiğine çalmaya başladığı zaman, uyanan Mareşal de Montmorency arkasına, hemen köseleden zırhını geçirdi, silâhlarını kuşandı ve Paris'in gittikçe büyüyen uğultusunu dinledi. Sonra endişe içinde yüzünü buruşturdu. Hemen kızıyla karısının dairesine koşarak, Loïse'ye:

— “Korkuyor musun, kızım?” Diye sordu:

Genç kız:

— “Hayır,” dedi. “Yalnız, ne oluyor, bu çanlar neye çalıyor, onu anlamak istiyorum.”

— “Onu ben de öğrenmek istiyorum. Şimdi bak-tıracağım. Sen yol elbiselerini giyin de, her ihtimale karşı hazırlan, kızım...”

Sonra karısıyla kızını öperek odadan çıktı ve ilk işi, asîlzadelerinin dairesine koşmak oldu. Hepsi giyinmiş ve silâhlarını takmışlardı. Askerler de konağı korumaları için kendilerine evvelce gösterilmiş olan yerlere yerleşmişlerdi. İhtiyar Dük de La Trémoille'nin iyi yetişmesi için Montmorency'nin yanına yerleştirdiği oğlu genç Trémoille:

— “Monsenyör, herhalde Guise taraftarları Louvre sarayına saldırıyorlar... Kralın imdadına koşmalıyız,” dedi.

Mareşal başını salladı. İçinde sebebi belirsiz bir endişe vardı. Guise'nin bu kadar gürültülü bir iş yapacağını ummuyordu. Fakat öyleyse bu neydi? Adamlarına döndü:

— “Trémoille,” dedi, “siz ve Saint-Martin, Louvre'ye kadar bir uzanıp, ne var, ne yok anlayınız.”

İki asîlzade, gittiklerinden bir çeyrek saat sonra döndükleri zaman Saint - Martin:

— “Monsenyör,” diye bağırdı. “Adam öldürüyorlar! Huguenot'ları katlediyorlar!”

Zavallı genç asîlzade, iki yara almıştı ve kan kaybediyordu. Trémoille de:

— “Mareşal,” dedi, “kardeşlerimizi öldürüyorlar! Biz böyle duracak mıyız? İmdat, monsenyör!”

Mareşal, sapsarı kesilmişti:

— “Şimdi Louvre'ye gidip hemen bu cinayetin önüne geçelim,” diye bağırdı.

Hepsi atlarına binmişlerdi. Tam kapıları açtırıp dışarıya çıkacakları sırada, sokakta büyük bir gürültü koptu. Konağın önünden bir ses:

— “Hücum!” Diye bağırdı. “Konağı çevirin! İçeri girelim, yağma edelim!”

Trémoille, saçlarını yolarak:

— “Geç kaldık!” Dedi.

Dışarıda, «*Hücum!*» Diye bağırın sesi tamamı Maresşal de Montmorency de:

— “Kardeşim geldi,” dedi. “Nihayet seninle tekrar karşılaşacağım, Henri!..”

Dışarıda Henri de Damville haykırıyordu:

— “İşte, düello davetine geldim! Karşıma çık-sana, alçak!”

Maresşal de Montmorency, adamlarını kapının iki tarafına yığıdı. Tam karşıya da dört sıra arkebüzücü yerleştirdi ve sonra da kapıların açılması emrini verdi. Dışarıdan saldıranlar, sımsıkı kapalı bulacaklarını sandıkları kapıların açıldığını görünce evvelâ şaşaladılar. Bir kısmı geriledi. Fakat Maresşal, kapılar açılır açılmaz ön taraftaki arkebüzçülere ateş emrini verdi. Dışarıdan müthiş feryatlar koptu. İkinci sıra da ateş etti. Bunu üçüncü ve dördüncü sıraların ateşi takip etti. Henri de Damville'nin askerleri bozguna uğramış, iki Pardaillan'ın daldığı dar sokağa doğru kaçıyorlardı. Kapının önüne otuz ceset yığılmıştı.

Maresşal de Montmorency, kapıları tekrar kapattı.

Bu sırada Damville de adamlarını yeniden toparlamış, konağın kapısına saldırmaya başlamıştı. Lâkin bir saat süren bu hücum, hiçbir netice vermeyince bu sefer de ağır demir balyozlarla kapıyı kırmaya uğraştılar.

Gün iyice ağarmış, güneş gökte yükselmiş, Damville'nin bütün uğraşmaları boşa gitmişti. Bu esnada birdenbire hain Dük'ün aklına müthiş bir çare geldi. Hemen adamlarından birini yanına çağırarak, kendisine, Montmorency konağının avlu kapısının altına bir fıçı barut yerleştirmesini emretti.

Bu iş, Dük'ün nezareti altında yapıldı ve sonra

hep birlikte fitili ateşleyerek geri çekildiler. Yirmi dakika sonra müthiş bir gürültüyle havaya kalkan toz bulutları arasında, duvarın bir kısmı ve avlunun kapısı havaya uçmuştu. Damville'nin askerleri, Montmorency konağının avlusuna aç kurtlar gibi saldırdılar. Tüfek ve tabanca sesleriyle feryatlar birbirine karıştı. Sonra silâh sesleri kesildi ve kılıçlar, hançerler, mızraklarla, göğüs göğüse, kanlı bir boğuşma başladı.

Montmorency'nin adamları, arslanlar gibi dövüşüyorlardı. Lâkin karşı taraf, sayıca kat kat üstündü. Biri öldürülünce yerine hemen birkaçı birden geçiyordu. Montmorency'nin adamları kırıla kırıla, kısa zamanda iki-üç kişiden ibaret kalmıştı. Montmorency, şimdi yavaş yavaş, konağın mermer basamaklı kapısına doğru gerileyordu. Damville'nin taraftarları, düşmanlarının azala azala iki-üç kişiye indiğini görünce, zafer nâraları atmaya başladılar.

Bu esnada ortalığı müthiş bir gümbürtü daha sarsıtı. Damville'nin adamlarından biri, avlunun yüksek duvarlarından birinin altına barut yerleştirmiş ve komşu evle birlikte duvarı havaya uçurarak, avlunun bir tarafına sıkışmış kalmış olan birkaç savunucuyu. yıkıntının altında ezmişti.

Artık Montmorency'nin yanında iki kişiden başka kimse kalmamıştı. Fakat bu sırada Loïse'nin de bir kılıç kaparak, babasının arkasına yaklaştığı görüldü. Genç kız, gözlerinden ateşler saçarak, Mareşale:

— “Montmorency kızlarının nasıl öldüklerini sunlara göstermek niyetindeyim baba,” dedi.

— “Loïse! Annen ne olacak? Yalnız mı kalacak?”

Mareşal tekrar hemen düşmanlarına dönmüştü. Birdenbire gözlerinin parladığı ve kükrediği duyuldu:

— “Nihayet, seninle yine karşılaştık!.. Nihayet!..”

Karşısında, Damville vardı.

Bu, müthiş bir andı. Mareşal de Montmorency'nin arkasında kızıyla karısı ve önünde de, onlar uğrun-da kendisiyle boğaz boğaza geldiği kardeşi bulunuyordu. Yanında ise iki adamından başka kimsesi kalmamıştı. Hattâ Damville:

— “Onu öldürmeyin, bana bırakın!” Diye bağırmış ve adamlarının arasından hızla geçerek, mermer merdivene tırmanmış, ağabeysinin karşısına dikilmişti:

— “Seni kendi ellerimle öldüreceğim,” diyordu. “Merak etme, karını da kendime alacağım. Gözün arkada kalmasın.”

Montmorency etrafına bakınca, tek başına kaldığını gördü. Birdenbire hançerini çekerek kızıyla karısının yanına koştu. Önce ikisini, sonra da kendisini öldürmeye hazırlandı ve:

— “Birlikte öleceğiz Henri,” dedi. “Arkamda sana kimseyi bırakacak değilim.”

Tam bu sırada avludan müthiş bağırma ve küfürlerle beraber yuvarlanan bir şeyin ağır gürültüsü aksetti. Montmorency'nin, önce Jeanne de Piennes ile Loïse'yi, sonra da kendisini öldürmeye hazırlanan eli indi. Kapıya bakınca, Damville'nin içeri girmemiş olduğunu gördü.

Damville, bir küfür savurarak merdivenlerden aşağıya atlamış, sokağa doğru kaçıyordu. Askerler de birbirlerini ite kaka, eze çiğneye kaçıyorlardı. Ne oluyordu? Bu, ne demekti?

Mareşal bir-iki sıçrayışta, soluk soluğa kapıya ulaştı ve ne olduğunu hemen gördü:

Avlunun ayakta kalan yüksek duvarının tepesinden koca bir taş yuvarlanmış, bahçedeki kalabalıktan üç-dört kişiyi ezmişti. Bu kaza mıydı? Ne gezer...

Herkes gibi, Montmorency de başını kaldırınca, yüksek duvarın tepesinde acayip iki mahlûkun eğilip kalktıklarını, koşup yürüdüklerini farketti.

Derken, ikinci bir kaya düşerek kalabalıktan birkaç kişiyi ezdi. Sonra bir üçüncüsü, bir dördüncüsü yuvarlandı ve böylece koca duvardan, ardı arkası gelmeyen kayalar yuvarlanarak her biri, Damville'nin adamları arasından birkaçının ölümüne sebep oldu.

Kargaşalık müthişti. Korku ve hiddet feryatları, gökleri sarıyordu. Nereye saklanmalı, nereye gizlenmeli, nereye kaçmalıydı? «*Açılın! Savulun! Sen geber de ben geçeyim! İmdat, ölüyorum! Savulsanıza be!*» Sesleri ortalığı inletiyordu.

Yukarıdan taşlar yağıyor ve duvarın tepesinde, toz duman içinde, üstü başı paramparça, iki adam iki Pardaillan, kahkahadan kırılıyordu.

Üstünde buldukları duvar, konağın kendisinden de yüksekti. Bu duvardan konağın damına atlayıp bir pencereden tavan arasına geçmek çok kolaydı. Nitekim ihtiyar Pardaillan, bu meseleyi oğluna hatırlatmamış da değildi. Fakat Şövalye hemen reddetmiş ve Montmorency'nin yanında kalmış olan iki adamla, arkada yalın kılıç bekleyen Loïse'yi göstererek:

— “Eğer o ölürse kendimi buradan aşağıya atarım!” Demişti.

İhtiyar Pardaillan, bu cevabı alınca kükremişti:

— “Allah kahretsin! Bütün Paris'e kafa tut, Azraili boynuzlarından yakalayıp yere ser, ölüm makinesinden kurtul, şeytanlar arasından sıyrılıp geç, geçtiğin yere dehşet saç... Sonra da gel burada pisi pisine geber!”

Kollarını kavuşturmuş, ayağı ile bastığı yeri tepiyordu. Birdenbire bastığı yerden bir taş kayıp bahçeye düşmüş ve Damville'nin adamlarından birkaçını

ezince, aşağıdan feryatlar yükselmişti. İşte bu tesadüf, iki Pardaillan'ın akıllarını başlarına getirdi. Üstünde gezindikleri duvarın ne müthiş bir silâh olabileceğini hemen anlamışlardı. İhtiyar asker:

— “Vay canına!” Demişti. “Bu taşlar, düştüğü yerden ses getiriyor, be!”

Şövalye de:

— “Marş marş! Hücum!” Diye bağırmıştı.

Ondan sonra artık birbirlerine bakmadılar bile... Her biri kendi hesabına çalışıyor, duvardan söktüğü taşı, aşağıdaki kalabalığın tepesine indiriyordu. Kısa zamanda ortalığa öyle bir ölüm ve dehşet saçmışlardı ki avluda ölülerden başka kimse kalmamıştı. Birbirlerine baktılar. İhtiyar Pardaillan:

— “Bir yandan da kendimize, aşağıya inmek için mükemmel bir merdiven yapmış olduk,” dedi.

— “Evet, taşları attıkça, duvar da alçaldı. Rahat bir merdiven oldu. Fakat şöyle birkaç sıra daha savuralım.”

Kahkahadan kırılıyorlardı...

Lâkin avludakilerin sokakta toplandıklarını görünce duvarın sokağa bakan ucuna gidip sokağı da temizlemenin doğru olacağına hükmettiler. İhtiyar asker, koca bir kayayı kaldırıp duvarın ucuna kadar yürüdüktan sonra aşağıya salladı ve:

— “Savulun! Açılın!” Diye bağırdı.

Hemen arkasından Şövalye de bir kayayı savurduktan sonra:

— “Galiba on kişi kadar geberttim,” dedi.

— “Benden dört kişi fazla öldürmüşsün... Böyle şeye tahammül edemem.”

İhtiyar Pardaillan koca bir kayayı daha aşağıya yolladı. Bir yandan da saydı.

— “Paldır küldür! Sekiz... On... Onbeş!. Sıra sende, Şövalye...”

Üç dakika müddetle gökten sokağa bir kaya yağmurudur boşandı. Pardaillan’lar bu süre içinde, konağın avlusunu da, sokağı da, Damville’nin kudurmuş sürüsünden temizlediler. Duvar da yavaş yavaş alçalıyordu. Fakat artık sokakta kimseler kalmamış. herkes bir köşeye sinmişti... Damville, başını iki elleri arasına almış, iki Pardaillan’ın kahkahalarını işitirken hiddetinden ve utancından hüngür hüngür ağlamaya başlamıştı.

İki Pardaillan, avlunun da, sokağın da silinip süpürülmüş olduğunu görünce, işlerinin bittiğini anladılar ve bir ağızdan söylendiler:

— “Artık gidelim!”

Alçalan duvardan, avludaki kapıcı kulübesinin damına, oradan da yere atladılar. Bir an birbirlerine baktılar, ama tanınmayacak bir hâldeydiler. Üstleri başları paramparça, yüzleri, gözleri kan ve toz, top-
rak içindeydi. Pardaillanlar, avludaki yıkıntıların ve insan ölülerinin üstünden atlayıp mermer basamaklardan çıkarak konağın içine girdiler ve kabul salonuna kadar yürüdüler. Önde giden Şövalye de Pardaillan, birdenbire iki kuvvetli kol tarafından yakalandığını hissetti. Bu, Mareşal de Montmorency idi. Mareşal, Şövalye de Pardaillan’ı bağrına bastı ve heyecanla:

— “Oğlum, evlâdım!” Diye söylendi.

Delikanlı, bu sözleri duyunca çevresine şaşkın gözlerle baktı. Az ötede, Jeanne de Piennes, hiçbir şeyin farkında değilmiş gibi, dalgın dalgın bakıyor ve gülümsüyordu. François de Montmorency ağlıyordu. Loïse ise, Şövalye de Pardaillan’ın yüzüne, sanki harikulâde bir şey görmüş de, ona bakıyormuş gibi hayran bakışlarla bakıyordu. Şövalye, kamaşır gibi

olan gözlerini Loïse'den Mareşale çevirdi ve kendisini bir an için, bir çocuk kadar zayıf ve güçsüz hissetti. Sonra kekelemeye mecbur kaldı:

— “Oğlunuz muyum? Bana öyle mi diyorsunuz, Mareşal? Rica ederim, dikkat buyurunuz. Bu kelimenin mânasını yanlış anlamış olmayayım?..”

Mareşal, Şövalyenin yüreğini ezen endişeyi sezdi ve kızına dönerek:

— “Sen cevap ver Loïse,” dedi.

Loïse'nin rengi uçuverdi. Gözlerine yaşlar doldu. Sonra yüzünde garip bir ciddiyet belirirken kollarını açtı ve hafifçe titreyen bir sesle:

— “Sevgilim!” Dedi. “Zevcim! Atalarımın evine hoş geldiniz, zevcim!”

Şövalye âdeta sendeledi. Dizleri büküldü ve Loïse'nin iki elini hararetle öperken ağlamaya başladı. İhtiyar Pardaïllan da öte yandan bağıırıyordu:

— “Ben sana demedim mi, Şövalye? Senden başkasını sevemez, demedim mi? Lâf mı bu? Kızın yüreğini elindeki kılıçla zaptettin işte...”

Fakat Loïse başını salladı. Berrak bakışları bir an kalbinde hâtırasını taşıdığı olaylara dalar gibi oldu ve nihayet mırıldandı:

— “Hayır, hayır... Ben onu evvelce de sevmiştim... Tâ, orada, tavan arasındaki küçük pencerede... Beni oradayken elde etmişti. Bakışlarıyla, sevgisiyle elde etmişti...”

Bazan sözler, yaşanan olayları anlatmaya yetmez. Ancak birkaç saniye süren bazı olayları sözle anlatmaya imkân yoktur. Burada da öyle oldu ve iki genç birbirlerine o şekilde baktılar ki bir anda bir tek ruh ve vücut hâlinde geldiler. Nihayet Loïse, ellerini Şövalyeden kurtararak ihtiyar Pardaïllan'a gitti ve onun boynuna sarılarak:

— “Baba!” Dedi.

İhtiyar askerin sert bıyığı titredi. Keskin bir hareketle kirpiklerinin kenarında beliren bir tek danılayı ezdi. Sonra genç kızı elleriyle yakalayıp havaya kaldırdı ve haykırdı:

— “Ulu Tanrım! Benim şu güzel kızıma bir bakın! Biliyor musunuz evlâdım, vaktiyle sizi kucağım da taşımıştım ve siz de iki saat kadar Şövalyenin beşiğinde uyumuştunuz.”

Dışarıdan birtakım gürültüler aksetmeye başlamıştı.

Pardaillan’lar birden toparlanarak, kapıya fırladılar.

İhtiyar asker:

— “Allah kahretsin! Yine mi geliyorlar?” Diye bağırdı.

Şövalye de:

— “Şimdi gelsinler,” dedi. “Artık, alçakların bütün ordularına meydan okuyorum!”

Avlunun paramparça kapısında, Damville’nin askerleri, vahşi yüzleriyle belirmişti. İhtiyatla adım adım konağa doğru ilerliyorlardı. İhtiyar Pardaillan, oğluna:

— “Sen git,” dedi. “Ben onları bir süre oyalarım. Haydi git diyorum, kafamı kızdırma!”

Şövalye, Mareşale döndü:

— “Yakınlarda bir araba var mı?” Diye sordu.

— “Var. Evin arkasında ahırda bir seyahat arabası duruyor...”

— “Arkadan yol var mı?”

— “Evet! Bahçelerden sonra yola çıkılır...”

— “Öyleyse hiç durmayalım!”

Mareşal, Jeanne de Piennes’i kucakladı. Şövalye

de Loïse'yi bir tüy gibi kaldırdı ve ihtiyar Pardail-
lan da:

— “Ben arkanızdan geliyorum!” Dedi.

Biraz sonra bahçelere ulaşmış, arabaya iki at koş-
muşlardı. İki kadını hemen arabaya bindirdiler. Genç
Pardaillan:

— “Mareşal, siz de atlardan birine biner, araba-
yı sürersiniz!” Dedi.

Sonra kendisine de bir at çıkardı ve hayvanın ağ-
zına bir gem vurduktan sonra eğerlemeye bile lü-
zum görmeden üstüne atladı. Araba hızla bahçeleri
geçip konağın arka kapısına ulaştı. Mareşal kapıyı
açtı, arabayı çıkardı, Şövalye de Pardaillan:

— “Beni burada bekleyiniz de gidip babamı ge-
tireyim!” Dedi.

O adsız, sansız, basit delikanlı emrediyor, koskoca
Fransız Mareşali Montmorency de dinliyordu. Bu,
onlara gayet tabii geliyordu ve bir kan ve aşk rüya-
sında yaşıyormuşcasına hareket ediyorlardı. Şövalye,
onları orada bırakarak hızla konağa döndü ve bağır-
maya başladı:

— “Baba... Baba!..”

Fakat tam konağın iç avlusuna girmeye hazırlanı-
yordu ki koca konağı müthiş bir patlama, temelinden
sarstı ve içeriden ölüm feryatları aksetti.

İnfilâk müthiş olmuş ve yeri göğü oynatmıştı.

Konağın içinden kızıl bir alev, göğe doğru yüksel-
miş ve sonra kıvrıla kıvrıla, tekrar yere inmişti.
Montmorency konağı sallandı, ortasından ikiye bö-
lündü ve müthiş çatırtılarla çöktü.

Patlamanın doğurduğu şiddetli hava basıncıyla
Şövalye, on adım kadar geriledi. Fakat kendisini ça-
bucak toparlayarak koştu. Binayı saran alevler için-
de, bir çılgın gibi oradan oraya koşarak:

— “Baba! Baba! Neredesin, baba?” Diye bağırma-ya koyuldu.

İhtiyar Pardaillan ne olmuştu? Nereye gitmişti? Paramparça olup konakla beraber havaya mı uçmuştu?

Oğluyla Mareşal ve iki kadın, konağın arkasındaki bahçeye giderlerken ihtiyar Pardaillan da birdenbire duralamıştı. Ne zamandır aklındaydı ama bir türlü fırsatım bulup da açıp bakamamıştı. Şövalye, Coligny'nin Béthisy sokağındaki konağının avlusunda, Amiralin kaatilini kapıya mıhladığı sırada herifin göğsünden yere bir kâğıt fırlamış, ihtiyar asker de bunu alıp cebine atmıştı. Sık sık aklına geldiği hâlde bir türlü kâğıdı açıp okuyamamıştı. Şimdi artık sabrı tükenmişti. Ne olursa olsun, okuyacaktı. Cebinden çekip çıkardığı kâğıda bir göz gezdirince, bir ıslık çaldı. Bu, Bême'yle arkadaşlarının Paris'ten çıkabilmeleri için Kraliçe Catherine tarafından verilmiş izin belgesiydi. Pardaillan, bu kâğıdın kendi işlerine ne kadar yarayabileceğini düşündü; kendi kendine;

— “*Vay canına!*” Dedi. “*Yanımda epey kıymetli kâğıt taşıyormuşum meğerse...*”

Sonra kâğıdı tekar cebine soktu.

Damville'nin askerleri, avlunun ana kapısına yaklaşıyor, bahçeye girmeye savaşıyorlardı. Avluda, cemetlerin ortasında, büyük bir arabanın içinde yirmi fıçı barut duruyordu. İhtiyar Pardaillan bu barut fıçılarını teker teker konağa taşımaya başladı. Fakat onyedinci fıçıyı taşıdığı sırada hem başının etrafında epey kurşun vızıldadı, hem de avlu, artık dışarı çıkılamayacak kadar kalabalıklaştı. İhtiyar asker:

— “Onyedi fıçı da, yirmi tanesinin göreceği işi görür!” Diye söylendi.

O, bu işlerle uğraşırken Damville de avluya gir-

miş, adamlarını konağa saldırmaya teşvik ediyordu. İhtiyar Pardaillan, büyük bir kalabalığın konağa girmesine ses çıkarmadı. İçerisi iyice dolunca, belinden tabancasını çekip, fıçılardan birinin önüne yığıldığı barutu nişanladı. Bu sırada, Şövalyenin kendisine seslendiğini duyunca, tüyleri diken diken oldu:

— “Hayvan!” Diye seslendi. “Geri çekil, gelme buraya!”

Ve aynı anda tetiğe bastı. Tabanca sesinin hemen arkasından barut fıçıları ateş almış ve kulakları sağır eden bir gümbürtüyle, konak havaya uçmuştu...

Damville, tam zamanında kaçmıştı. Sokakta, hidetinden kuduracak hâle gelmiş, tırnaklarını yiyerek ağlıyordu. Koskoca birliği mahvolmuş, en son kalan ikiyüz adam da konağın yıkıntısı altında ölmüşlerdi ve bütün bu işi, iki adam yapmıştı... İki korkunç adam... İki dev!..

Damville, öfke ve kininden çıldıracak duruma gelmişti ki sokak kapısında, onbeş kadar süvariyle birlikte Maurevert'in belirmediğini gördü. Maurevert, Coligny'nin kafasını Kraliçe'ye götürdükten sonra hemen Roma'ya hareket etmek emrini almıştı. Fakat Damville'nin Montmorency'ye olan kinini ve Pardaillan'ların da Montmorency ile olan ilişkilerini bildiği için onları, konağın civarında bulmak ümidiyle bir kere de oraya uğramaktan kendini alamamıştı. Tam Montmorency konağı havaya uçtuğu sırada Maurevert, oraya ulaşmış bulunuyordu.

Konağın yıkıntıları arasında, alevler içinde, Şövalye de Pardaillan dolaşüyor, bağıra çağıra babasını arıyordu. Birdenbire kulağına zayıf bir ses çalındı:

— “Ne bağıırıyorsun? Buradayım işte...”

Sesin geldiği tarafa koştu ve ihtiyar Pardaillan'ı

ırsarı bir hâlde, üstüne çöken yıkıntıya sırtını dayamış, omuz verirken buldu.

— “Bir şeyiniz var mı? Yok değil mi?” Diye sordu. “Bir şeyiniz yok, değil mi?”

İhtiyar Pardaillan ses çıkarmadı. Şövalye de bütün gayretiyle babasının üstündeki yıkıntıyı kaldırmaya başladı. Biraz sonra Pardaillan'ı kurtarmış, yıkıntı altından çekip çıkarmıştı. Babasının ayağa kalkamadığını görünce:

— “Ayağınız burkulmuş... Başka bir şeyiniz yok, değil mi?” Diye sordu.

İhtiyar asker, cevap yerine:

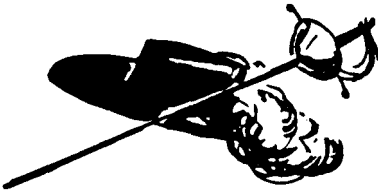
— “Ben sana buradan git demedim mi?” Diye çıkıştı. “Sen hiç lâf dinlemiycek misin?”

— “Başka bir yaranız var mı?”

— “Belki kaburga kemiklerim biraz incinmiştir.”

Halbuki bütün göğüs kemikleri kırılmıştı. Şövalye, hemen babasını sırtladı. Arka bahçelere doğru koştu. Sokağa ulaştı ve kendisini arabanın içine yerleştirdikten sonra atına atlayıp arabanın önüne geçti. Hızla yola koyuldular.

Araba içinde, Şövalye de Pardaillan için dünyada en kıymetli saydığı iki varlık: Babasıyla nişanlısı vardı. Fakat babasının yaralı oluşunun verdiği kader, hudutsuzdu ve delikanlının gözlerinden yaşlar boşanıyordu.

SON MERHALE

Saat akşamın yedisi olmalıydı. Araba, Paris'in kan ve duman kokan ve durmadan «Yaşasın Katoliklik!» feryatları duyulan kalabalık sokaklarından hızla geçiyordu. Öldürecek adam arayan kalabalıktan birçoğu, bu esrarengiz arabayla garip süvarinin peşine takılmakta gecikmediler. Şövalye boyuna:

— “İleri!”

Diye haykırıyor ve atını sürüyordu. Böylece, peşlerinde gittikçe artan bir kalabalık olduğu hâlde Paris kapılarından birine vardılar. Pardaillan, ânî bir sıçrayışla atından atlayıp, kapıdaki nöbetçilerin su-bayına:

— “Açın!” Dedi.

— “Kapıdan çıkmak yasaktır!..”

— “Çok söylenme, aç diyorum, yoksa!..”

Tam bu sırada arabadan Loïse atlamış ve subaya koşup bir kâğıt uzattıktan sonra hemen tekrar arabaya binmişti. Subay evvelâ kâğıdı okudu. Sonra Şövalye de Pardaillan'a garip bakışlarla baktı ve adamlarına:

— “Kapıyı açın... Kralın postası geçecek,” dedi. “Gerideki halkı da dağıtın...”

Askerler hemen arkebüzlerini omuzlayıp arabayla halkın arasına geçtiler ve:

— “Çekilin!” Diye bağırıldılar. “Kralın postası!..”

Halk çekilerek tekrarladı:

— “Kralın postasıymış!..”

Arabasının içinde de gittikçe kuvvetten düşen ihtiyar Pardaillan:

— “Kralın postasıymış!..” Diye alay etti.

Kapı açıldı. Surun dışındaki hendeğin köprüsü indi. Araba geçti. Genç Pardaillan, arkasına dönünce, köprüünün kaldırılmış ve kapının kapanmış olduğunu gördü. Fakat durmadı. Hem atını mahmuzladı, hem de arabayı süren Mareşale:

— “İleri!” Diye seslendi.

Onların arabası henüz çıkmıştı ki, kapıya Damville, Maurevert ve beş atlı gelmişti. Maurevert:

— “Çabuk açın, Protestanlar kaçtı!.. Peşlerinden kovalayacağız!” Dedi.

Subay aldırmadı:

.... “Geçen Protestanlar değil, Kralın postasıydı. Geri çekilin, kapı açılmaz!”

Damville yırtındı:

— “Aç kapıyı! Aç kapıyı!”

— “Geri bas diyorum!”

Maurevert koynundan bir kâğıt çıkardı:

— “Ben de Kraliçenin özel memuruyum...”

Subay kâğıda baktı. Nihayet:

— “Evet,” dedi, “sizi bırakabilirim. Ama, yalnız sizi... Çünkü kâğıt yalnız sizin geçmenize izin veriyor.”

Kapı tekrar açıldı, köprü tekrar indi ve Maurevert geçtikten sonra kapandı.

Maurevert, Paris surlarının dışına çıkınca, arabanın hangi istikamete gidebileceğini tahmin etmek için bir an duraladı. Sonra ayaklarının dibinde Pardaillan'ların köpeği Pipeau'nun zırlayıp durduğunu görünce en kestirme yolun, onun peşine takılmak olacağını düşünerek, hayvanın ardından atını sürdü.

Pardaïllan'la araba Paris'ten çıktıktan sonra da bir saat kadar yol almış ve nihayet Montmartre sırtlarına tırmanınca, ağaçlıklar arasında bir yerde mola vermişti. Genç Pardaïllan, atından iner inmez hemen arabaya koşarak babasını kucaklayıp yere indirdi. İhtiyar Pardaïllan, kendini kaybetmişti. Şövalye fena hâlde şaşırarak:

— “Su, su!” Diye feryat etti.

Sonra yakındaki bir kaynaktan su almak için koştu. Suyu eğildiği sırada yanbaşındaki fundalıklardan birinden bir adam fırladı. Arkasında ne olup bittiğini göremeyen Pardaïllan'a doğru koştu, hançerini kaldırdı. Fakat indirmeye vakit bulamadan, olayı gören Loïse yetişmiş, ikisinin arasına girer girmez, inen hançer, zavallının göğsüne rastlamıştı. Genç kız yere yıkılırken şaşkın bir hâlde ayağa kalan Pardaïllan, hızla koşup atına atlamış olan Mauververt'i gördü. Haydut, uzaktan bağıırıyordu.

— “İşte, Pardaïllan bana her vurduğun kamçının cezasını, sevgilini kaybetmekle çek... Ama bir gün gelecek, seninle de ayrıca hesaplaşacağız...”

Şövalye, Mauververt'in peşinden koşacak oldu. Lâkin alçak haydut, atını dörtmala sürmüş, uzaklaşmıştı bile... Yere düşen genç kıızı kucakladı. Onu Mareşalin ihtimamına bırakırken kendisi de babasına koştu. İhtiyar Pardaïllan artık ölüm hâlinde bulunuyordu. Yavaş yavaş gözlerini açmış, ellerini yalayan Pipeau'ya bakıyor:

— “Demek bana vedâ ediyorsun, öyle mi Pipeau?” Diyordu. “Peki ama Mareşalle Loïse neredeler?”

Mareşalle yarası bir sıyrıktan ibaret olan Loïse bu sırada ihtiyarın yanına gelmişlerdi:

— “Buradayız,” dediler.

İhtiyar Pardaïllan, Mareşal de Montmorency'ye baktı:

— “Evlâtlarımızı mesut edeceğinize söz veriniz, Monsenyör,” dedi.

— “Yemin ederim ki mesut edeceğim.”

— “Öyleyse o Kont de Margency dediğiniz kimdi?”

Mareşal de Montmorency güldü:

— “Oğlunuz... Çünkü Margency malikânesi benimdir. Onu ve Kontluk unvanını kendisine nikâh hediyesi olarak vereceğim...”

İhtiyar asker güldü:

— “Şu hâlde artık mesut ölebilirim!”

Şövalye yas içinde ağlamaya başlamıştı. Babası:

— “Ne ağlıyorsun?” Dedi. “Saadet senin hakkındır, mesut olmalısın. Bunda üzülecek bir şey yok, Şövalye... Ben artık son merhaleme geldim. Bütün ömrüm yollarda ve hanlarda geçmişti. Şimdi böyle güzel bir yerde, bir kırdan ölmek ve gömülmek isterim.”

Bir an sustu. Sonra:

— “Ha” dedi, “han dedim de aklıma geldi. Huquette'ye olan borcumuzu öde...”

Ellerini uzatarak Şövalyenin ve Loïse'nin ellerini sıktı. Gözlerini gökte ışıldayan bir yıldızın dikti ve gülümseyerek:

— “Yollar ne güzel,” dedi. “Rüzgâr, yağmur, güneş... Parlak yıldızlar... Sâkin bir gök... O gök, bizim gibi bir çatı sahibi olmayanların tavanıdır.”

Hafifçe sarsıldı. Dudaklarında bir tebessüm asılı kalmış ve gözleri, yıldızların gittikçe belirip arttığı göğe dikilmişti.

Mösyö de Pardaïllan; kahraman ve temiz kalpli ihtiyar asker, ölmüştü...

Şövalyenin bu ölümden duyduğu kederi anlatmak güçtür. Kendini bildi bileli babasından başka arkadaş tanımamış ve bütün sergüzeştlerini babasıyla beraber yaşamış olan bir gencin, böyle bir kayıptan duyduğu acı, küçümsenecek gibi değildir. Şövalye de yarı baygın bir hâlde saatlerce kalakaldı ve ancak gece yarısı, kendisine geldiği vakit başının, Mareşal de Montmorency'nin göğsüne yaslanmış olduğunu gördü. Mareşal:

— “Oğlum,” dedi. “Erkeklik vazifelerimizi aksatmamamız lâzımdır. Montmorency'ye varmadıkça nişanlılığınız emniyette olmadığını hatırlayınız. Gerçi Loïse'nin yarası çok hafif, ama ne de olsa yaralıdır. Sonra kendisini yaralamış olan o alçak...”

Şövalye, içinden kin taşan boğuk bir sesle:

— “Maurevert...” Dedi.

— “Evet, Maurevert... Belki yanına birtakım yarıdakçılar da alıp tekrar gelir...”

Şövalye cevap verdi:

— “Bilseniz, âdeta benliğimin yarısını kaybetmiş gibiyim, Mareşalim...”

Tekrar babasının yanına diz çökerek uzun uzun ağladı. Fakat nihayet göz yaşları dindi ve gecenin ortasında, meşalelerin ışığında, civardaki köylülerin yardımıyla orada bir mezar kazarak Mösyö de Par-dailan'ı gömdüler. Mezarının başına da mütevazı bir tahta haç diktiler.

Aradan geçen yıllar içinde, birisi bu tahta haçı çıkararak yerine büyük bir azap haçı dikti. Sonra o da kayboldu. Bugün hâlâ orada bulunan küçük bir meydan, “Azap Meydanı” diye anılır.

BİR FACIANIN SONU

Anlattığımız hikâye, burada bitiyor. Fakat bu hikâye içinde tanıdığımız öyle kişiler var ki okuyucularımız arasında bunların sonunu merak edenler bulunabilir. Onun için Mareşal de Montmorency, Jeanne de Piennes, Loïse ve Şövalye de Pardaillan'ın Montmorency şatosuna dönüşlerini anlatmadan önce bu büyük fâcianın diğer aktörlerine de bir göz atacağız.

Maurevert, Şövalyeye son oyununu oynadığına sevinerek doğruca Roma'ya gitti. Fransa'yı baştan başa geçerken Paris'te başlamış olan katliâmın yavaş yavaş bütün ülkeye yayılmakta olduğunu gördü. Roma'da bu kanlı haber yayıldığı vakit bütün kiliselerin çanları çalındı ve her yerde ölüm duâları okundu. Dük de Guise'nin kardeşi Kardinal de Lorraine, Amiral Coligny'nin kellesini, bin altın mukabilinde Maurevert'ten satın aldı.

Maurevert, Roma'da sadece onbeş gün kalacağını hesaplarken tam bir yıl oturdu ve bütün bu müddet esnasında bir yandan servetini artırırken, bir yandan da kendisini önemli bir adam hâline getirmeye uğraştı. 1573 yılının 1 Eylül günü tekrar Paris'e döndüğü vakit gözlerinde kin parlıyor ve kendi kendine:

— “Şimdi tekrar karşıma çık, Pardaillan!” Diyordu.

Dilber Huguette ile kocası korkak Landry, Pardaillan'ların arkasından Paris'ten kaçmışlardı. Huguette, artık Paris'te kimsenin kendilerine bir zarar veremeyeceğini hesap ederek kocasına, tekrar oraya

dönmeyi teklif ettiyse de Landry usta buna yanaşmadı.

Böylece karı-koca, Fransa eyaletlerinde dolaştılar ve nihayet Huguette'nin doğduğu yer olan Provençe'de yerleşerek, orada üç yıl kadar kaldılar.

Nihayet tekrar Paris'e döndüler ve vaktiyle şair Rabelais'in «*Devinière*» adını vermiş olduğu lokanta, 1575 yılı 18 Haziranında yeniden açılarak, kısır zamanda eski ününe kavuştu. Müşteriler, Landry'nin yemeklerini yine lezzetle yemeye koyuldular ve Huguette de her zamankinden daha zarif ve daha güzel tavrıyla gönülleri ve gözleri kendisine çekmekte devam ediyordu.

Rahip Thibaud, Saint - Barthélemy bayramını takip eden üçüncü pazar günü güneş çarpmasından öldü. Rahip Lubin ise yıllarca bir aziz muamelesi görüp saygı ve sevgi içinde yeyip içmeye devam etti. Küçük Jacques Clément ise yine manastırda kaldı ve annesinin mezarını öğrenerek orayı yapma akdiken çiçekleriyle bol bol süsledi. Lubin, 1579 yılında bir akşam, hücrelerinde, boşalmış on - oniki şarap şişesi arasında ölü olarak bulundu. Fakat bir azizin şaraptan çatlayarak ölmesi, kimsenin hayretini uyandırmadı.

Kraliçenin müneccimi Ruggieri'ye gelince oğlunu tekrar diriltmek ümidini kaybettikten sonra İtalya'dan büyük bir mermer sanduka getirerek yontturdu ve üstüne sadece: "Déodat" ismini yazdırdıktan sonra Saints-Innocents mezarlığında oğlu için hazırlattığı kabrin üstüne örttü.

Tarih, Catherine'nin bir zamanlar Ruggieri'ye kızarak kendisini sihirbazlıktan ötürü mahkemeye bile verdiğini, fakat sonra ya acıdığından, ya da gevezlik etmesinden korktuğundan, tekrar kurtardığını kaydeder. Bu kurtuluştan sonra müneccimin, Krali-

çeye yine esrarengiz hizmetler görmüş olması çok muhtemeldir.

Dük de Guise, Saint - Barthélemy katliâmından sonra Champagne'deki arazisinin başına gitti. Catherine de Médicis'in bu sefer galip geldiğini iyice anlamıştı. Fakat Paris'ten çıkarken yumruğunu Louvre sarayına doğru sıktı ve:

— “Daha herşey bitmedi!” Diye dişlerini gıcır dattı.

Damville'ye gelince ağabeysiyle Jeanne de Pien nes'in Montmorency şatosuna varmış olduklarını haber aldığı vakit kızgınlığından hastalandı ve bir aralık hayatı tehlikeye girdi. Fakat kini ölüme galip geldi ve tekrar iyileşti. Paris'i terkederken o da dişlerini gıcırdatıyor ve:

— “Tekrar geleceğim. Henüz herşey bitmedi, François!” Diyordu.

Saint - Barthélemy katliâmından sonra Kral Dokuzuncu Charles'in hastalığı gittikçe artmıştı. Artık etrafında hayallerin gezdiğini görmediği an yoktu. Kralın etrafını, her dakika ölmesini bekleyen bir sürü fesatçı çevirmişti. Dokuzuncu Charles devlet işlerini anasına bırakarak Vincennes şatosuna çekilmişti. Hastalığı günden güne artıyor, delilik buhranları gittikçe sıklaştıktan başka, daha şiddetli ve sürekli oluyordu.

Kral, hazırlamakta olduğu “*Şahane Av*” adlı eserini burada bitirdi. Bu eser sonradan 1625 yılında yayınlanmıştır. Charles, hastalığına rağmen bazan çok güzel şiirler de yazıyordu.

Fakat nihayet bir mayıs günü, artık ölümünün yaklaştığını hisseden Kral, sadık bendelerinden François de Balzac d'Entraigues'i yanına çağırttı. O gün,

Marie Touchet oğluyla beraber şatoda bulunuyordu. Kral, fikrini genç kadına açmıştı:

— “Ben lürsem, seni de, oğlumu da öldürürler” diyordu.

— “İkinizi de muhakkak birisinin kanunî himayesi altına vermek lâzım.”

Marie Touchet, sevgili Charles’inin ölmesi ihtimalini bir türlü kabul edemiyor, ağlıyordu. Marie her zamankinden daha güzel olmasına rağmen çok zayıflamıştı. Bir türlü kabul etmek istemediği bu teklife, Charles’in ısrarı karşısında boyun eğmek zorunda kaldı.

Marie Touchet, Orléans’lıydı. Charles, François de Balzac d’Entraigues’i Orléans Valiliđine tayin etmişti. Çocuđuyla karısının, kuvvetli bir himaye altında, oraya çekilmelerini tercih ediyordu. Nitekim Vali geldiği zaman Kral kendisine:

— “François,” dedi. “Vaktiyle bana bir söz vermiştin, hatırlıyor musun?”

— “Evet majeste... Yemin etmiştim ve sözümde duruyorum. Sevmiş olduğunuz kadına kendi adımı vereceğim. Onu kendi ailem içine alacağım. Ona kolomla ve kafamla yardım edeceğim ve himayeme verilmiş olan kral evlâdını koruyacağım...”

Entraigues, züntülü ve resmî bir dille konuşuyor. Marie Touchet de hüngür hüngür ağlıyordu. Vali kadına dönerek:

— “Hiç merak etmeyiniz, madam,” dedi. “Kocalık sıfatımdan asla istifade edecek değilim. Bu sıfat, bana sadece sizi korumak hakkını verecektir.”

Entraigues’in omuzlarına yüklendiği vazife, cidden çok ağır ve zorlu bir içti. Bu yeminin ileride birçok fâciaya sebep olmayacağını kim temin edebilirdi ki?...

Charles, yatağında, gittikçe rengi sarararak ikisinin de ellerini tuttu:

— “İkinizi de bütün kalbimle kutluyorum,” dedi.

Sonra evlâdını kucağına aldı, öptü, sevdi ve niha yet ikisine de çıkmalarını işaret etti.

İşte Marie Touchet ile Dokuzuncu Charles’in son konuşmaları böyle acıklı bir şekilde geçti.

O akşam Charles, çok şiddetli bir buhran daha geçirdi. Yatağında zorla kalkmaya çabalayarak dikildiği vakit dehşet içinde kaldı. Bütün yatağı kana bulanmıştı. Göğsü, kolları, bütün vücudu kan içindeydi Kral, kan terliyordu!

Charles, birdenbire yatağa düştü. Olay şatoda çabucak yayılmış, annesi Catherine ve aceleyle Polonya’dan getirilmiş olan Polonya Kralı Dük d’Anjou, Kralın ölümünü seyretmek için odasına koşmuşlardı.

Yatağın kan içinde olduğunu görünce dehşetle irkilip gerilediler.

Charles’in bir fısıltı halinde şöyle söylediği duyuldu:

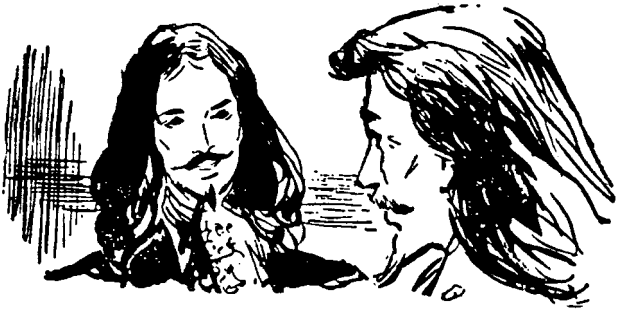
— “Kan! Kan! Her tarafım kan! Kanla boğuldum!”

İnsanlık tarihinin, akıllardan bir türlü çıkmayacak, en kanlı katliâmını emretmiş olan Kral, kan terleyerek, kanda yüzerek ölüyordu.

Birden gözlerinin büyüdüğü ve nefesinin kesildiği görüldü. Ölmüştü...

Kraliçe, ölüye eğilip baktı. Sonra doğruldu. Dük d’Anjou’dan tarafa döndü ve Henri d’Anjou’nun elini eline alarak etrafındakilere seslendi:

— “Efendiler; Yaşasın Kralımız!”

Otuzsekizinci Bölüm

MONTMORENCY'DE BAHAR

Işte Dokuzuncu Charles'in ölümü böyle oldu. Bu ölüm, Kralın işlediği büyük suçun bedelidir, denebilir. Fakat, Saint-Barthélemy katliâmının suçu, yalnız Charles'in omuzlarına yüklenemez. Hatâ bu kanlı ve utanç verici olayı tasarlamış olanlar içinde en suçsuzu odur. Böyle olmasına rağmen suç, hiçbir zaman cezasız kalmaz. Charles, genç yaşında feci bir ölümle ölümlerini çekti. Nitekim Catherine de Médicis de cezasız kalmadı. Oğlu Henri uğrunda cinayetten bile çekinmeyen bu ana, ilk olarak oğlu tarafından ihmal edilmek ve ondan hakaret görmek gibi bir felâkete uğradı. Sonra da acı ve ıstırap içinde öldü.

Dük de Guise'ye gelince... Fakat bizi hikâyemizin konusundan uzaklaştıracak olan bu ayrıntıyı bir kenara bırakarak tekrar kahramanlarımıza dönelim...

Mareşal ve yanındakiler, 1572 yılının 25 Ağustos sabahı, şafakla beraber Montmorency şatosuna gel-

mişlerdi. Okuyucularımız, daha önce Mareşalin, Margency'de yaptırdığı soruşturma sonunda, Jeanne'nin suçsuz olduğunu meydana çıkardığını herhalde hatırlayacaklardır. Mareşal, kâhyasına emir vermiş, şatonun bütün bir katını, karısıyla kızını rahat ettirecek bir şekilde hazırlatmıştı. Loïse'yle Jeanne de Piennes buraya misafir edildiler ve bir Montmorcency'nin ağırlanabileceği kadar ağırlandılar.

Mareşal, ilk iş olarak Jeanne'yi Margency'ye götürmek ve orada çılgın dimağında eski hâtıraların uyanıp uyanmayacağını denemek istediye de kendisini bekleyen daha mühim bir görevi yerine getirmeyi tercih etti. Hemen oradaki asîlzadeleri bir toplantıya çağırdı. Üçbin kişilik bir ordu topladı ve bu orduyu ikiye bölerek birinin başına kendisi geçti. Ötekinin komutasını da Pardaïllan'a verdi.

Hazırlıklar tamam olduktan sonra bu iki küçük, fakat seçkin ordu. iki ayrı yönden harekete geçti.

Şato daha evvelden iyice tahkim edilmiş ve uzun bir savunmaya elverişli hâle getirilmişti. Orada da ayrıca muhafızlar bırakıldı. Böylece iki komutan, arkada bıraktıkları iki kıymetli varlığı korumak için her türlü tedbiri almış olarak yola çıkıyorlardı.

Bu yol uzun sürdü. Nerede Huguenot'lar aleyhinde bir ayaklanma varsa oraya hızı gibi yetişiyorlardı. Dört ay, bütün civar vilâyetlerdeki her türlü kanlı teşebbüsü boğduktan ve azılı Katoliklerin birçoğunu hapse attıktan sonra geri döndüler.

Vakit kıştı. Aradan geçen müddet zarfında şatoya kimse sataşmamıştı.

Mareşal, 6 Ocakta bütün subaylarına parlak bir ziyafet verdikten sonra askerlerini terhis ederek orduyu dağıttı.

Kış sâkin geçti.

Mareşalin ricası üzerine Pardaillan'la Loïse'nin evliliği, Nisan ayında olacaktı.

İki adam, vilâyetlerde huzuru ve düzeni yerine getirirlerken Jeanne'nin sıhhati de oldukça düzelmiş, lâkin deliliği aynı halde kalmıştı. Dudaklarından mutluluk gülümsemesi hiç eksilmemişti.

Ne çare ki bu mutluluk, bir rüyaya dayanıyordu. Zavallı kadın, rüyasında gülümsüyordu. Fakat aslında mutluluk dediğimiz şey, hayâle ve rüyaya dayanmaz mı?

Muhakkak olan nokta, zavallı Jeanne'nin çılgınlığında hiçbir hafifleme görülmeiydi.

Öte yandan Loïse'nin de sıhhati çok düzelmişti. Maurevert'ten aldığı hafif yaradan ufak bir iz bile kalmamıştı. Yanakları dolmuş, yüzüne renk gelmiş, gözleri parlamıştı. Fakat bazı bazı, akşamları ateşinin yükseldiğinden şikâyet ettiği görülüyordu. Son zamanlarda neşesi de çok artmıştı. Hep şarkı söylediği duyuluyordu. Sık sık hizmetçileri etrafına toplayarak onlara, Pardaillan'ın kahramanlıklarını anlatıyordu.

23 Nisan günü, Montmorency şatosunun büyük salonunda, eyaletin bütün asillerinin katıldığı bir törenle Pardaillan'la Loïse'nin nikâh mukaveleleri imzalandı.

Bir akşam önce Mareşal, Pardaillan'ı bir kenara çekmiş ve kendisine:

— “İşte sizi Margency Kontluğunun sahibi ve efendisi yapan vesikalar...” demişti. “Bunları, size olan sevgime ve şükran borcuma bir delil olarak kabul ediniz.”

Pardaillan bir an dalıp kalmıştı. Sonra başını kaldırarak Mareşalin gözlerine bakmış ve:

— “Monsenyör,” demişti. “Bana Pardaillan adını bağışlamış olan adamın hâtırasına hürmet isterim.

Ben fakir, meteliksiz, topraksız bir adamım ve dünyada bu isimden başka varlığım yoktur. Bana bahsettiğiniz meleklerle evlendikten sonra da böyle kalmak arzusundayım. Şimdilik bana Şövalye de Pardaillan demeye devam ediniz. Belki ileride Kont de Margency adını da alırım.”

Şövalye bu sözleri o kadar açık kalplilikle ve iyi niyetle söylemişti ki Mareşal de Montmorency kendisini kollarında sıktı ve vesikaları tekrar bir kasa ya kilitletti.

Bu suretle nikâh mukavelesi imzalanırken de isim olarak, sadece Şövalye de Pardaillan adı okundu. Fakat Şövalye, mukaveleyi imzalamak için ilerlediği vakit salonu çın çın öttüren alkışlar, genç adamın bu adı sevmekte ne kadar haklı olduğunu bir daha ispat etti.

Loïse, ağır kırmalı beyaz ipek esvaplarının içinde heyecandan solmuş bir yüzle ona bakıyor ve ellerini kavuşturarak mırıldanıyordu:

— “Sevgilim! Kahramanım!”

Töreni, parlak bir ziyafet takip etti ve akşamleyin de davetliler şatodan ayrıldılar.

Çünkü nikâh, kilisede, ailenin en yakın dostları huzurunda yapılacaktı. Pardaillan'ın matem içinde bulunması öyle gerektiriyordu. Davetlilere anlatılan durum, hepsi tarafından hoş görünmüştü.

Işıklı bir ilkbahar günüydü. Kiraz ağaçları çiçeklenmişti. Her taraftan çiçek kokuları taşıyordu. Buradaki kokular, tatlı bir yeşillığe bürünüyorlardı. Yer yer renkli çiçeklerle bezenmiş olan kırlar da bayram yapıyor gibiydiler.

O gün, bir aşk rüyası gibi geçti. Halbuki Mareşalin yüzünde acı hâtıraların izleri uyanmıştı. Bu 26 Nisan günü, dimağında silinmemişçesine kazılıydı. Yirmi yıl önce bir 26 Nisan günü Jeanne de Pien-

nes'le evlenmiş ve aynı günün gecesinde de Thérouranne savaşına katılmak üzere hareket etmişti. O hareket, yalnız savaşa değil, aynı zamanda meçhule ve felâkete gidiş olmuştur.

Akşam oldu, saat onbiri çaldı. Mareşal, sırtında 1553 yılı 26 Nisanında giymiş olduğu elbiseyi taşıyordu. Hareket işaretini verdi. Çünkü nikâh, şatonun kilisesinde yapılmayacaktı. Jeanney'le Loïse arabaya bindiler ve Mareşalle Pardaillan da atla hareket ettiler. Geceleyin, ay ışığında, güzel bir yolculuktan sonra fakir ve harap bir kilisenin önünde durdular. Burası, Margency kilisesiydi ve nikâh da yirmi yıl önce olduğu gibi gece yarısı kıyılacaktı... Hazır bulunanlar da hemen hemen aynı kimselerdi. Birkaç köylü vardı ve mihrabın yanında da yaşlı, çok yaşlı bir kadın ağlıyordu. Bu Jeanne'nin dadısıydı.

Rahip işine başladı.

Pardaillan'la Loïse yanyana ve elele tutuşmuş, duruyorlardı. Gözlerinin birbirlerinden hiç ayrıldığı yoktu.

İkisi de heyecan içindeydiler.

Yüzükler takıldı. Rahip, İncilden bir parça okudu.

Ve Loïse'yle Pardaillan böylece evlendiler.

Nasıl vaktiyle Jeanne'yle François, Jeanne'nin babası Mösyö de Piennes'in hayır duasını almak için kendisine döndülerse, genç karı-koca da zavallı deli kadına döndüler ve önünde, renkleri uçuk bir halde eğildiler.

Montmorency'den Margency'ye gelirken Jeanne de Piennes, olaylara ilgisiz kalmıştı. Kilisenin karşısında, çocukluğunu geçirdiği baba evini gördüğü vakit ise âdeta irkilmiş ve etrafına hayretle bakmaya başlamıştı. Sonra kiliseye girince tekrar dünyasından habersizmişçesine bir tavır takınmıştı.

Tören sırasında, Jeanne, kâh rahibe, kâh mihrap yakınında ağlayan ihtiyar kadına dik dik baktı. Bir ara elini alından geçirdi ve dudakları titredi... Bu zavallı dimağda dehşetli bir sıkıntı başgöstermiş olacaktı... Gözlerinin derinliklerinde acayip bir ifade vardı.

Jeanne, birdenbire Şövalye ile Loïse'nin önünde eğildiklerini gördü:

— “Neredeyim?” Diye kekeleydi.

François de Montmorency, titrek bir sesle yalvardı:

— “Jeanne!... Jeanne!...”

Loïse de, ışıklı bakışlarını kendisine kaldırdı:

— “Anne! Anneciğim!”

Deli dimdik ayağa kalktı. Ses çıkarmadan çevresini gözden geçirdi. Sonra ağzından şu sözlerin tane tane döküldüğü duyuldu:

— “Burası Margency kilisesi! İşte mihrap... Oradaki kim? Kızım mı? Aman yarabbi!... O sen misin, François? Yoksa rüya mı görüyorum? Hayır, hayır, ben öldüm!... Mezardan hayal görüyor olmalıyım...”

— “Jeanne!”

— “Anne!...”

Kilisenin içinde bu iki feryat hırçın, müthiş ve ürkek akisler yaptı. Jeanne tekrar söylendi:

— “Ben öldüm...”

Bu sözü söylerken de tıpkı yirmi yıl önceki nikâhta olduğu koltuğuna yığılıvermişti. Bir an kollarını kaldırarak, etrafında hıçkırانları okşayacak gibi oldu... Sonra François'e baktı. Gözlerinde tanrısal hir aşk ve saadet ışığı parladı. Ve hepsi bu kadarla bitti.

François, korkunç bir ümitsizlik içinde Jeanne'yi kucağına aldı. Kadının başı, omuzuna düşüverdi.

Jeanne de Piennes ölmüştü...

O zaman Mareşal de Montmorency ellerini göğe kaldırdı ve:

— “Ulu Tanrım! Dedi. Bu aşk ve işkence kurbanının ruhunu kabul et!...”

Bu olaydan bir ay sonra güneş, kızıl hâleler içinde batarken, büyük matemine gömülü ve yüreği acılla dolu François de Montmorency, şatosunun bahçesinde geziniyordu. Hanımellerinin gölgelendirdiği taş bir sıraya oturdu.

Uzakta, bir bahçe yolunda, çiçekler ve akşamın kokuları arasında yavaş yavaş yürüyen bir çiftin geçtiğini gördü.

Pardaillan’la Loïse, birbirlerine sarılı, durdular ve uzun uzun öpüştüler. Aşkları, kendilerini okşayan tabiat gibi parlak, yüce ve sonsuz görünüyordu.

Mareşalin gözlerine yaş doldu. Başını iki eline aldı ve mırıldandı:

— “Benim sevgili çocuklarım. Sevişin ve mutlu olun. Loïse’nin birkaç gündür yine ateşi var. Gözleri nasıl ateşten parlıyor... Yoksa başka felâketler de göreceğim miyim? Daha mı ıstırap çekeceğim? Hayır, hayır... Artık bu kadarı yeter. Bunca dert ve felâket çeken bu çocuklar, saadeti hak ettiler. Hiç değilse onların saadeti şu göğüste çarpan zavallı kalbi biraz olsun teselli ediyor.”

Başını kaldırdı. Uzakta yavaş yavaş yürümeye koyulmuş olan âşık çifte baktı. Akşamın alaca karanlığında bir tek insan haline gelmiş gibiydiler.

Sonra bir yol dönemecindeki kızıl güller ardında; sanki onlar da akşamın kokularına, mutluluğa ve aşka karışıp kaybolmuşlar gibi görünmez oldular...

O zaman François de Montmorency’nin dudaklarında hüznü bir gülümseme belirdi.

Onları görebilmek için tekrar ayağa kalktı ve insanlığın bütün kuşkularını, bütün umutlarını özetleyen sözü mırıldandı:

“Kimbilir... Belki...”

İKİNCİ CİLDİN SONU